(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Introductoria artis demonstrative tradere volentes primo
ista ars sit utilis et possibilis et ad quid vel [illegible]
ne superflua videatur sed ex natura et multitudine [illegible]
possit quilibet ad eam querenda et ad hoc videndum [illegible]
utor quod secundum et quod quomodo differat ab alys et pro [illegible]
necessitas et possibilitas ex parte modi et postea videamus [illegible]
ex parte finis Intendendum est quod ista ars est necessaria et [illegible]
quodammodo ~~[illegible]~~ veram rem [illegible] quam veritas est ex parte
veniunt in duobus principaliter ~~[illegible]~~ differt ista ab alys [illegible]
in modo ~~[illegible]~~ considerandi scilicet et in modo principiorum. Metaphisica
enim considerat res que sunt extra animam prout veniunt in ratione entis. Logica
vero autem considerat res secundum quod sunt in anima tractat enim de
quibusdam ~~[illegible]~~ intentionibus que consequuntur ens intelligibile ut
pote de genere specie et talibus et de hiis que consistunt in actu rationis
ut pote de syllogismo et consequentia et talibus. Sed hec ars tanquam
suprema omnium scientiarum humanarum indifferenter respicit ens
secundum utrumque modum et ~~[illegible]~~ secundum illum. Et sic patet in modo considerandi ex parte
sui differunt. Differt etiam ex parte principiorum quia metaphisica principia
ponit formaliter et ~~[illegible]~~ inveniunt ut statim ea applicet [illegible]
ad probandum [illegible] de subiecto. Logica vero ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ regulas et considerationes [illegible] ex quibus syllogismi [illegible] ista
autem scientia nulla principia [illegible] ex principiis [illegible] ex quibus
arguitur sed solum docet viam inveniendi communia [illegible] propria
in quantum scientia requirit [illegible] Metaphisica non vult quod sit [illegible] in
venire et aliqualiter notitia [illegible] Metaphisica Solum autem ponit [illegible]
aliquando principia mediantibus quibus potest [illegible] formam [illegible]
modo [illegible] que [illegible] ex parte finis [illegible]

quo

... ex ... voluntate sive scientie ... non coniungit

... constructione domus si erat lignis preparatis al...

... eadem artis pro parvis e qz no solu ... de sua

coniungere ligna sed preparare illa. si demitans

... erat propter ab alio formatis amdat qz no

... per affirmare ut principijs sed formare

... principia no solu ... ~~...~~ principiis sed ppa.

... pz nitras ... ex parte materie. Nunc restat

...dere eius possibilitate ut postea eius melius videamus ...

...tate ex parte finis. Istius ... possibilitas apparet

et ex ratione ... et ratione ... rõe quidem ... qz ... rõe

de arte et scientia inquantum conuenitur in ratione eius licz

anologice ... ee una scientia ut methaphysica eadem rõe ... et de ~~...~~

alijs que sunt in arte et de ... ex ... una scientia

e inquantum ... rõez eius. ... qz ...

eius in arte et eius ex ... constituat quandam pluralitate

... aut pluralitas ad unitate reducit. hec pluralitas

~~ad unum reducitur~~ quodammodo ad unum reducitur de qua scientia

aliqua dz ee. Sic enim ... ut ... ex parte eius

... ad ... evidentia notandum ... et ...

... et arte proprie loquendo licz ... loquendo ...

... scientia nominari extenso noie. ... enim ... est ...

mensura et vera operationes et operabilia inquantum ...

modi ... et ea regulet et modum ... preffigat ...

determinet. Scientia vero vera speculabilia inquantum

huiusmodi ... Licet enim operationes et operabilia per scientiam

considerentur ut per scientiam de arte ... consideratione operationes

... ~~...~~ no sit ... ~~...~~ ... et eas regulemus et ...

... ~~...~~ ... ~~...~~ ... de eis speculemur. Unde

modo ... proponamus sed ... de eis ... coniugamus ut ...

licet aliquando scientia et arte in uno et eodem coniungantur ut ...

logyca. Logyca enim dz scientia et dicitur arte ... tamen est ...

non. n. scientia et scientia est ars. sic n. omnis scientia diceretur ars quod [illegible]
ut patet de methaphysica nec omnis ars ut ars est scientia cum sit habitus quod [illegible]
operative non dicitur. Unde si de aliquo uno dicamus [illegible] aliaz [illegible]
aliaz omnes et partem que aut partem omnis coniunguntur altero non
dependente ab alio separata reperimus licet [illegible]
verumtamen ordo reperitur inter scientiaz et artem quia ars aliqua
semper presupponitur scientie coniungitur nisi operatio est quia ad scientiam
non pervenimus naturaliter nisi per discursum rationis debitum
discursum aut rationis debitum qui in operatione artis consistit re-
quiritur modus. Unde quia ad artem pertinet determinare modum operandi
ideo modus discurrendi determinari debet ab aliqua arte que
presupponitur quodammodo in omni scientia et hec est logica que docet
modum sillogizandi in omni scientia et de modo quo sillogizari [illegible]
Unde logica ordine doctrine et addiscendi debet precedere
et methaphysicam et omnes scientias alias. Sed quia logica non solum est ars
sed etiam scientia ideo etiam logica et omnes alias scientias precedit
ars aliqua quod sic patet. Ad discursum n. quemlibet
ex quo scientia causatur preexigitur representatio eorum que
in discursu exiguntur et commissio memorie ad ea et
ponere ad principium et ad ordinem conclusionis ad principium que quidem represen-
tatio quibusdam accidit valde difficulter quibusdam vero satis
faciliter. Accidit vero representabilia suaz considerationem ponere
et ea sub debito ordine videre et invenire. Aliud ergo modum
habet per operationem que est inventio aut consideratio principiorum et ordinis
eorum ad ~~consequens~~ omnes in quibusdam et alium in aliis
quemadmodum et facilius sit. Ideo necesse est aliqua arte determi-
nare. Hoc n. ars est et ars et scientia quia facilitat potentiam
in sua operatione. Per aut ars licet quibusdam naturaliter sit insita
ut hominibus hominibus magna industria naturalez tamen et artem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

virtutes eaz per p[er]ditum arquisitu[m] mee Sunt .n. aliqui
p[er]ditu[m] arquisitu[m] s[ecundu]m suaz arguendi alij s[ecundu]m quasi natz
acumine .n. et ingenij subtilissime ita no[n] est inconveniens
q[uod] alijs insit natz alijs insit p[er] arquisitione[m] Ja .n. quest
aliquos p[er] arquisitione[m] promptissime invenire p[ri]n[cipi]a res
pertinentes aliqui[us] matere determinare tantu[m] vt in materia
natz natz. alijs vero vna alia materiaz determinare tantu[m]
vt vna methodo .z. licet s[ecundu]m quibusdaz natz insit in omni
materia p[ri]n[cipi]a invenire et ordine eoz ad omnez
tamen et 3° p[er] aliqua arte p[er] s[ecundu]m quod .n. natz insit
alij [con]sequitur tota spez vt intelligere tota spez homines
aut no[n] [con]sequitur tota spez s[ed] natz suppositi vt bene intel
ligere Dato ergo q[uod] ea que natz insunt p[ri]mo modo
no[n] possunt arquiri tamen ea que s[ecun]do mo[do] insunt
natz bene arquiri possunt sic ergo p[atet] tam o[mn]e sci
q[uod] o[mn]e p[ri]n[cipiu]m p[er] talis ars p[er]dicta est possibilis. nec obs
tat artis h[uius] paucitas et terminorum paucitas in
quada[m] vt bene edocti aut natz industria homines
ex paucissimis in modico tempore ad infinita sc[ilicet] stant
convertere ad que alij no[n] possunt p[er]tingere nisi
in multo t[em]p[or]e et ex pluribus h[ui]us s[ed] dicta
ratio ostendenda e[st] h[uius] art[is] utilitas. Est aut h[uius]
ars utilissima sup[er] o[mne]s artes p[er] inventas p[ro]pter eaz
t[em]p[o]re cum q[uia] o[mne]s eliditur dubitatione de omni
opinione docens facere certos vt clarius patebit in
posterum vbi de latitudine h[uius] artis tractabitur
et de mo[do] iudicandi s[ecundu]m h[anc] arte. cum q[uia] per
alias s[cienti]as demonstrare h[uius] no[n] p[otes]t h[aec] docet ea invenir
re invenitur et q[uia] excellentia fidei evidentissi

me demostrar ad oes incredulos confundendu. Item qr
quod per alias scias diuturno acquirere labore per hanc breui
tpe inueniri / vnaq plus profitetur insistendo arte ea
q spectant ad sciaz quamuncq parte sciaz in vno anno
qz per alias scias in tecplicato tpe dum mostram termini
illius scie ad quam applicare se vult quis per istaz arte ante se
applicet ad illa per istaz. Item quia consultare qr ad omnia
sciendu docet via. Docet n. bene memorari. bene intellige. bene
velle. credere. contemplari inuenire diligere predicare exponere
soluere iudicare demostrare consulere quesierere et bne sanare ut
in libro de arte demonstratiua dicetur in hic liber qui
introductorius est et multa alia que enumerari no possunt
qr ad omnia se extendit. Item per influentias quas ho
percipit per arte ea continue insistendo intantum q homo in
dormiendo videat circulos voluere et oes questiones quas pus
in vigilando soluere prompte no poterat soluere se exponi
expertu est. Verumtamen sciendu q hec ars in omni
ma necessaria sit cum theoria est inuenta et ideo qr theoria e
finis cum aliaz sciaz et pore de digno fine determi
nans et ut sume sapie impressio quedam
[illegible] fine aut dissiudicari de hijs que [illegible] arte
fine sunt ideo ad istam arte partem dicere de omni
questio ut patebit in postero et sic per alias
illius scie ex parte finis. Si aut [illegible] motet
ad sciendum hanc arte primo preparet se ho ad suscipiendu
a. diligendo hanc ramera et quamlibet eius parte. S. a. y. b.
super omnia post posttis omnibz alijs / nec n. eius dilector
at. eius nunqz ea habet. Sz solus ille qui eam precordiali
ssima desponsauit nec [illegible] si contrarium illud repellit
quasi venenu serenz [illegible] eam elegit.

ber que sequitur fuerit traslata a quodam rapp°
particulare de diversis modis iudicandi.

rer et parte tam heraz q̄ne aliqua investigare po
terimus veritatem quia ars illa viam dat ad veraqz
parte q̄nis concludendam ideo nunc restat ut tractemus
de modo iudicandi q̄nez inventa ut sciamus que
pars q̄nis sit tenenda tanqz vera aut qui utraqz
sit tenenda ~~tanqz vera~~ sub distinctione nec enim
sufficit plures rationes invenire pro una ~~parte~~ q̄ne
ad hoc quod iudicetur vera ut rationes possint adduci
pro falsa parte sicut et pro vera veritatem quia
sed evidentur ut a multo magis ostensibilis e y
quantum est de se q̄ z aliaquin z conveniret
in maioritate et y ut minoritate quod est impossibile
Directio e q̄ multiplex e modus iudicandi q̄ne
inventaz unus quidem quasi subita acceptione veri
tanqz que de se lucida est et clara et manifesta nobis
primo z sicut n virtuose inest habitus inclinans ad
recte agendum quasi subito et absqz discursu cum
ita experimur per hanc vero virtutem directus veri
lumine superadditur quo statim fit applicatio cum
et conveniunt ad propositum et eodem lumine ut bene concludit
et sic concluditur designatus atque quasi simul
oriuntur ~~[illegible]~~ iudicium et ~~[illegible]~~ ratio. Et
designatus sit potestas divina ad plura ~~se~~ extendit
qz voluntas eius quia plura potest facere quam velit
facere. ergo voluntas dei non est sua ~~[illegible]~~
Si ergo vis scire vel vera sit quod potes scire per alios
triangulos. Si enim potentia dei et voluntas non sunt idem
aut plures dicentur aut neutrum. scilicet nec ~~potens~~ nec
voluntas nec potentia et aliquid non est dei. Et si hoc dei

q operacio propter commune ab ipso et conveniens deo ... d
que indiget communicatione sive altero ab ipso et quod est maxime
cadet in privatione sit q deus que in propriis

l. 7 d.

Ad usum Fratris Laurentii Caldes
nullius Monachi Cisterciensis
in Monasterio de Regali

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

~~Est Francisci Verger~~

Diſputationem quaz dicunt Remō di chriſtiani ⁊ homerij sarraceni. Demoſtratōez per eẋperantiā. Diſputatōez q̄nq̧ hoīuz ſapiētū. Tractatulū de ſba ⁊ accidēte/ Remōdi Lullij pij heremite intus felicit̄ lectitato.

Est Antonij Raymundi Pasqual Cistercien.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Alphōſus a paza Rmi. ac generoſiſſimi domini. D. Guillelmi de Mōcada Epi Tyraſoñ. Secretari⁹ Bartholomeo gentili/Ciui nobiliſſimo Janueñ. ac accerrimi ingenij viro. S.

SI ea nominatōe animū gentilez nuncupam⁹ ꝙ ſue origis ſſitudinē ꝗlicūqꝫ actu repſentet: ⁊ ei magis accedat pncipio/a ꝗ fuerit pmitus in tali eē deductus/iure optio factū eſt mi Bartholomee gentilis: vt gētilicia appellatione gētilis nūcuperis. Deo. n. creatori tuo ꝗ ⁊ oiuz rez extat pncipiū ⁊ opifex: ꝗqꝫ hominē ad imagiez ⁊ ſſitudiez ſuā ab initio efformauit: tanto aſſimilaris/⁊ ppinquas ppius: ꝗnto ad ipz intelligēduz/amandū/⁊ recolēdū acriori intellectu/ordinatiori volūtate/tenaciori recolentia reliquos mortales [pace tñ illoz dixerim] ⁊ excellis/⁊ anteis. Hinc factū ē: vt ea libroz genera penes te magis habeant in precio: ꝗ faciliorē mōz/certiorē ordinē/⁊ aditū magis breuez ad ipm: qḋ veſtigamus: ſummū bonū cognoſcēduz/diligendum/⁊ memorandū homini preſtant. Cuiuſmōi ſunt libri Remondi Lullij pij heremite/viri haud unqꝫ ſatis p dignitate laudati: ſi eos licet appellari libros/⁊ non theſauros auri recōditos. Js. n. illuminatus doctor vt extitit [dū ageret in hūanis] ꝑius deuot⁹/ſimplex/multiſci⁹ ⁊ tot⁹ dō dicat⁹: ſic redolet vndeuis pietatē/deuotōez/ſimplicitatē/ſapientiaz/charitatē/⁊ ſanctimoniā: quicqḋ litteris demādatuz reliquit ⁊ poſteritati. Ex ꝗ genere illud proceſſit opus: qḋ olim prius edidit ſermone arabico/cum eſſet carceri mancipatus ob fidem chriſti tuendam ⁊ ampliandam in ciuitate Bugia: quam mō/tū diuina prouidētia id efficiente/cum auſpicijs chriſtianiſſimi Ceſaris noſtri Ferdināḋi Hiſpaniaz regis/omniū principum feliciſſimi: e manibus tandem infideliū ereptam/noſtram cernimus eſſe factam: noſtramqꝫ in perpetuum deo duce permanſuram: quod opus diſputationem Homerij ſarraceni ⁊ Remondi chriſtiani idem auctor ꝑtitulat.

Tu vero pro ea quā geris ⁊ non immerito in Remōdi libros deuotione/⁊ occaſione iucundiſſima victorie modo parte e ciuitate illa mahumetana: quam multo ante tempore aſſertor fidei dux noſter Remondus/veluti precurſor ⁊ vates glorie future iam tunc predicatione enixiſſime contendebat chriſto deo lucrifacere/euz ipm librum quibuſdam alijs opuſculis eiuſdez auctoris ⁊ materie conſociatum/tuis impenſis imprimēduz tra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dere ſtatuiſti: ⁊ ex vno ad publicam omnium vtilitatez/ diuerſa multiplicare volumina. Ceterꝝ vt caſtigatiora ꝓdirent in publicum ea de cauſa mihi ſeorſum curam impoſuiſti: vt ex euiſmodi libris vnuz examuſſim [vt aiunt] recognoſcerem exēplare: recognituz darē chalcographis: ⁊ eius/ dū premeretur intereſſem cenſure: q̄ me fortaſſis huius infuſe proculdubio diſcipline ſtudioſuz ſaltem/ ſi non doctuz prenoſcebas. Contractis igitur diuerſis vndecunq; exemplaribus libenter fecimus qđ iuſſiſti. Caſtigauimus imprimis pro virili portione libellum quē diximus de diſputatione Homerij ⁊ Remondi: qui mendis ſcatebat pene infinitis. Recognouimus itidez tua q̄ꝫ iuſſione ⁊ alios tres tractatulos non diſſimili argumēto. videlicet đ demoſtratione per equiperantiam: de diſputatione quinq; hominū ſapientum/ de ſubſtantia ⁊ accidente in demoſtratione trinitatꝭ que omnia ad vnuz contraximus volumen. Adiecimus inſuper ꝓpugnatoriam quandam in calce ſententiaz in Lullimaſtygas ⁊ clancularios ſubmuſſatores: qui lolio [vt aiunt] victitantes ad ſolem calligant: ⁊ Andabatarꝝ [quod dicunt] more in nos pugnant. Idq; idcirco effecimus: vt qui boni fuerint in poſterꝝ cōſultores: ⁊ q̄bꝰ alabaſtrꝰ vnguēti plena nō puteat/ minime ꝑhorreſcant lectionē doctoris illius: quē extra aleā poſituz non ignorarint. Habes igitur in hoſtes eccleſie libellorꝝ volumē pio auctore ꝯflatū/ recognitū/ et ere excuſſum tuis auſpicijs ⁊ bono publico coīcatū: qđ tātope deſiderabas. Et ꝑge obſecro vt inſtituiſti/ ꝙ ij q̄ꝫ libri tuo ductu publicēt impreſſi: quos idez auctor in arte medicina: ⁊ aſtronomia artificial'r ſuo more eq̄ breuit'/ ac ſentētioſe ſcriptos memorie ꝯmēdauit. Nec te moueat ſi in diſputatōe Homerij ⁊ Remōdi ratōes vtriuſq;: q̄ dupliciť ⁊ bipartito alias ſeorſuz legebāť: ſimpl'r ⁊ ſingulari mō nūc offendas ꝯiūctas. Quippe id factū eſt vt cōmoditati legētiuz cōſulereť: cū nō iam liber libro/ pars parti: ſz caput capiti/ inſtantia dilutōi e regione reſpōderēt: nec diutius vt antea oberrarēt illi: q̄ argumēta ſarraceni legerint/ xp̄iani rñſionez lōgiꝰ q̄ritādo. Vale.

Joannis peña Burgenſis tetraſtichon.

Proſper ⁊ intrepidus pete iam Remonde Bugiam:
Carceris vt quondam vincula nulla timens.
Ne mora: Tunicium tute viſurus ⁊ vrbem:
Que corpus ſaxis obruit ante tuum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Index eorũ q̃ in hoc volumine ɔtinẽtur. Primuꝫ diſputatio Remõdi chriſtiani ⁊ Homerij ſarraceni de ſanctiſſima dei trinitate: ⁊ incarnatõe: q̃ premiſſo prologo ⁊ diuiſione ꝑ decez ⁊ octo ꝑncipia fit: q̃ ſunt iſta q̃ ſequũtur.

1	¶ Entitas neccãa.	fo. 2.3.
2	Unitas neccãa.	fo. 4.5.
3	Singularitas.	fo. 6.
4	Infinitas.	fo. 8.
5	Etnitas.	fo. 9.
6	Simplicitas.	fo. 10
7	Uita.	fo. 12.
8	Bonitas	fo. 12.14
	Natura	fo. 13.
	Subſtãtia	fo. 14.
9	Magnitudo.	fo: 15.16.
10	Poteſtas.	fo. 16. 17.
11	Intellectus.	fo. 17. 18.
12	Uolũtas.	fo. 18. 19.
13	Uirtus.	fo. 19. 20.
14	Ueritas.	fo. 21.
15	Gloria.	fo. 22. 23.
16	Perfectio.	fo. 23. 24.
17	Iuſticia.	fo. 25.
18	Miſericordia.	fo. 26.27.

Et ꝑ quadraginta ſigna q̃ ſũt decẽ ꝑcepta leg. fo. 28.
Septẽ ſacra. fo. 31.
Septẽ ṽtutes ꝑncipſs. fo. 32.
Septẽ vicia capitalia. fo. 33.
Nouẽ ordĩatões eccl'e. fo. 35.
Finis ⁊ ordinatio opis. fo. 37.
¶ Tractatulus d demõſtratione ꝑ eqꝑantiã. fo. 39.

¶ Diſputatio qnq hoĩuꝫ ſapientũ. ſ. latini cũ greco. de ꝓceſſione ſpũs ſãcti a patre ⁊ a filio. Cũ Neſtorino q in chriſto ſit vna pſona tm̃ ⁊ non due. Cuꝫ Jacobino q in chriſto ſint due nature diſtincte ⁊ non vna cõfuſa tantũ. Cũ ſarraceno ⁊ iudeo iteꝝ d ſanctiſſima trinitate ⁊ incarnatõe. In q̃ diſputatiõe q̃druplici fuat artificiũ art inuẽtiue ⁊ tabule generalis.
Prima pars. fo. 42.
Scd̃a pars fo. 54.
Tertia pars. fo. 58.
Quarta pars. fo. 63.
¶ Tractatulus de ſubſtãtia ⁊ accidẽte. fo. 81.
¶ Inſtrumentum propugnatoriũ. in calce opꝝ.

Capitulo ſcd̃o ꝑmi voluminis legitur arabice humiſdcz muclach. pro ente neceſſario.
Ca. 31. offets pro. q̃litatibus.
Capitl'o octauo q̃draginta ſignorũ Metynatycap pro ciuitate illa.
Capl'o 6. ibidẽ atalacharc ꝓ dimittere vxorem.
emẽdẽt arabes ſi diſſonãt ṽba

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deus cū tua gratia et benedictione incipit liber: q̇ intitulatur diſputatio Raimundi Lulii chriſtiani / pii heremite: ⁊ Homerii ſarraceni editus primū in ſermone arabico in ciuitate Bugia.

Prefatio.

Quidam homo xp̄ianus / cui nomen erat Raymundus / q̇ diu laborauerat vt infideles venirent ad ſanctā fidē catholicā / ⁊ vt terra ſancta: in qua dn̄s nr̄ ihs xp̄s viuus ⁊ paſſus fuit: recuperaretur e manibꝰ infidelium ſarracenoꝝ / colentium ſectam Machometi / q̇ populo ſuo pſuaſit. ꝙ in deo non ſit trinitas neqꝫ xp̄s ſit deus. Hic vꝫ Raymundus cōmotꝰ iniurijs: quas videbat fieri a ſarracenis dn̄o nr̄o ihu xp̄o ⁊ ſue legi benedicte / vt meliꝰ pſeqret ſanctū ppoſitū ſuū / petiuit quandā ciuitatē ſarracenoꝝ / q̄ vocabat Bugia. In qua cum publice predicaret / ⁊ laudaret ſanctā fidē catholicā fuit a ſarracenis captus / pcuſſus / ⁊ in carcere poſitus. Ad quē in vinculis ſic exiſtentē frequent veniebat quidā ſarracenus litteratꝰ / q̇ vocabatur Homerius cū alijs ſapientibꝰ ſarracenis ad diſputandū cū eo de fide ex precepto epiſcopi ſarracenoꝝ: q̇ int eos vt magnus doctor hēbat. ⁊ credebat ꝙ ſi Raymundus diſputetione eſſet conuictꝰ: facile puerteretur ad legē Machometi. In qua q̇dem diſputatione cū per aliquos dies verſaret. Homerius ſarracenus intendebat concludere phice trinitatē ⁊ incarnationē in deo oīpotenti eſſe impoſſibiles. Raymundus xp̄ianus e contra. Tandē conuenerunt in h' / ꝙ ambo facerent vnū librū quaſi p modū diſputationis ⁊ dialogi: in quo adducerent rōnes: quas quiſqꝫ pro parte ſua fortiores ⁊ validiores poſſet inuenire. Et ꝙ iſte liber tranſmitteret ſummo pontifici: ⁊ reuerendis cardinalibꝰ / ⁊ epiſcopis ⁊ ſapientioribꝰ ſarracenoꝝ litteratis ⁊ doctoribꝰ: q̇ examinarent ipm ⁊ iudicarent d rōnibus xp̄iani: ⁊ ſarraceni: in eo contentis ⁊ adductis. Sarracenus inſup addidit ⁊ alloquutꝰ eſt xp̄ianū hoc modo. Xp̄iane

(c) 2006 Ministerio de Cultura

inquit ego in hac nr̃a diſputatione volo prius incipe ex eo: ꝙ ex
pecto tales rõnes adducere contra te ⁊ legē xp̃ianoꝝ: q̄bus cum
tu non poſſis rõnabilit̄ contradicere: victus remaneas: ⁊ ſponte
conuertaris ad legē nr̃am: ⁊ dimittas tuā: quā nec probare nec
defendere potuiſti. Quod ſi feceris promitto tibi corā iſtis ſapi
entib⁹ ſarracenis: ꝙ ego agā cū rege nr̃o ⁊ epiſcopo ſarracenoꝝ
vt dent tibi in vxorē formoſam puellā ſarracenā: nobilē genere:
qualē e multis eligeris: ⁊ domū pulchrā cū ſufficientia diuitiarū:
quibus honorifice poſſis viuere in pace. Et nos viſitabimus te
frequent̄: ⁊ hēbimus in magno precio ⁊ honore: colloq̄ndo tecū
de theologia: ⁊ philoſophia: ⁊ de q̄cunqꝫ alia ſcientia: q̄ tibi magis
placuerit: ⁊ erimus pariter oēs in vna lege ⁊ ſocietate cum amo
re: gaudio: ⁊ delectatione. Raymundus xp̃ian⁹ reſpondit. De
us ſuperbn̄dictus: ōnipotens: trinus ⁊ vnus: q̄ eſt deus ⁊ homo:
⁊ ſumma veritas: ⁊ ſapia: quē ſarraceni non cognoſcunt: nec co
lunt: dabit mihi vires ꝯtra te ⁊ rõnes: quas attuleris: vt deffen=
dā ſuā legē bn̄dictā ⁊ veritatē fidei catholice. Promittis mihi
vxorē pulchrā: ⁊ alia multa bona terrena: ſi vict⁹ legē Macho
meti accipiā: ⁊ multū erras. Nā neqꝫ ego cū dei adiutorio vict⁹
ero a te: neqꝫ glia ſempit̄na quā q̄ro talib⁹ donis acq̄rit̄. Immo e
go ꝓmitto tibi: ſi relinq̄s tuā legē falſā: ⁊ diabolicā enſe ⁊ vi mul
tiplicatā: ⁊ accipias meā v̄ā ⁊ ſctā ꝑdicatiōe btōꝝ martyꝝ incep
tā ⁊ augmentatā: ꝙ hēbis vitā et̄nā: q̄ eſt lōge melior retributio
Sed q2 tu cecus adhuc es: ⁊ obſtinat⁹ in falſitate/forſitan hoc
non ꝑus faceres q̄ȝ videas v̄itatē fidei xp̃iāe: ⁊ falſitatē legis tue
manifeſtas eſſe ꝑ diſputationē nr̃am. Que vt melius fiat opus
eſt vt ꝓponamus nob certa ꝑncipia v̄iſſima ⁊ neceſſaria: in q̄b⁹
comunit̄ ⁊ ad q̄ rõnes quas attulerimus fundent̄ ⁊ reducantur
Tu igit̄ q̄ incipe vis ꝑus fundamenta tibi ꝯſtitue. ego q̄dē eadē
ipa ſequar ⁊ non alia. vt te melius conuincā tuis armis. Et hoc
poſtremum multū placuit ſarraceno ⁊ ita facit.

et ſanguine

Diuiſio operis.

LIber iſte diuiditur in. 3. partes. Prima pars eſt de
poſitione. 2. de diſputatione. tertia de fine ad quem
iſte liber ordinat̄. In p̄ma parte ponit ſarracenus
18. ꝑncipia/q̄bus intendit deſtruere legē xp̃ianorū.
Et eadē ꝑncipia ponit xp̃ianus ad defendendam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

e contra legem ſuam ⁊ impugnandam legem ſarracenoꝝ. Jn 2. parte fit diſputatio int̃ eos: q̃ tota fere eſt circa trinitatem ⁊ incarnationẽ ex eo q2 in hijs articulis magis dubitant ſarraceni ⁊ eis cõprobat̃ vel infirmatur veritas tota fidei xp̃iane. Jn 3. ordinant ſarracenus ⁊ xp̃ianus ꝙ liber fact⁹ tranſmittat̃ viris ſapientib⁹ ⁊ maiorib⁹ tã ſarracenis/ q̃ꝫ xp̃ianis: vt ipſi videant ⁊ iudicent q̃s e duob⁹ deduxit meliores rõnes ꝯtra legẽ alterius.

Prima pars de poſitione principiorum ſarraceni ⁊ chriſtiani.

Deus altus ⁊ ſuperexcelſus hẽt ſeptẽ conditiones ſibi eſſentiales cũ q̃bus ꝯuertitur: ⁊ ſine quibus eſſe non poteſt. q̃ ſunt videlicet. Entitas neceſſaria: ꝑ quã deus ẽ ens neceſſariũ. Unitas ꝑ quã eſt vnus. Singularitas ꝑ quã ſingularis. Infinitas ꝑ quã infinit⁹. Eternitas ꝑ quã et̃nus. Simplicitas ꝑ quã ẽ ſimplex. Uita ꝑ quã eſt viuus. Omnes iſte ſeptẽ ꝯditiones p̃dicantur d̃ deo ꝯuertibilit̃: ſic̃ diffinitio ⁊ diffinitũ. Preterea nos ſarraceni attribuimus deo b̃ndicto vndecim q̃litates: q̃ ſunt hec. Bonitas. Magnitudo. Poteſtas. Sapia. Uolũtas. Uirt⁹. Ueritas. Gloria. Perfectio. Juſtitia. ⁊ Miſericordia. Jſtas tñ nos non dicimus eſſe eſſentiales deo: vt inferius ꝓbabo. neqꝫ dicimus ipſas eſſe ſbales neqꝫ acc̃nales. Non ſbales. q2 ſba non exiſtit niſi forma ⁊ mã mediantib⁹: ex q̃bus eſt cõpoſita. in deo non poteſt eſſe cõpoſitio rõne ſue ſimplicitat̃ ⁊ infinitat̃. non ſunt igitur ſbales. Non acc̃nales: q2 acc̃ns ꝑ ſe non exiſtit. rõ eſt q2 acc̃ns dicit imꝑfectionẽ. eſſentia dei ẽ remota ⁊ denudata ab oĩ impfectione. g̃ non ſunt in deo acc̃nales. Sũt g̃ altiores q̃ꝫ ſba ⁊ acc̃ns: vt in eẽntia dei ſuſtẽtẽt̃ ⁊ radicẽt̃. ⁊ vt deus cuꝫ ipſis agat in creaturis: ſic̃ ſba cũ acc̃ntib⁹ in ſuo effectu: ⁊ multo melius. Jacto iſto fundamento. ſ. ꝙ p̃dicte ſex ꝯditiones ſint in deo eſſentiales: ⁊ vndeciꝫ p̃dicte q̃litates nec ſbales nec acc̃nales: ꝓbabit̃ ꝙ deus non ſit trin⁹ neqꝫ incarnat⁹. q̃ duo in ſecunda parte intendo ꝓbare. Jn q̃ ꝑ oĩa capitula ſequar iſtũ modũ. Primo diſputabo ꝯtra articulũ trinitatis. 2. ꝯtra articulũ incarnationis/ q̃s xp̃iani in ſua lege ſupponũt ⁊ neſciũt ꝓbare. Raymũdus xp̃ianus. Tu ſarracene ponis decẽ ⁊ octo p̃ncipia ad diſputandum cõtra me ⁊ deſtruendũ meã legẽ: ego eadẽ p̃ncipia pono ad diſputanduꝫ ꝯtra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

te ⁊ impugnandū rōnes tuas. Ex quibus decē ⁊ octo principijs
ꝯcedo tibi ſeptē ꝑ̄oza ꝙ ipa ſint deo coeſſentialia. Undecī alia
non ꝯcedo ꝙ ſint in deo q̄litates eo modo / q̄ tu ponis: ſed rōnes
ſiue dignitates ei coeſſentiales vt inferius ꝙ̄ ꝓbabo in ſecunda
parte. Hijs ꝙ̄ ſuppoſitis aggrediamur diſputationē nr̄az. In qua
de capitulo in capitulū ſeq̄ntez ordinē intendo ſuare. Primo ꝓ
babo vt deus mihi grāz ⁊ auxiliū dederit / ſanctiſſimā trinitatem.
Deinde incarnationē: q̄s tu cū non credas nō intelligis ⁊ intēdis i
pugnare / refutādo ordinatiz ⁊ paſſiz rōes ⁊ obiectiōes tuas. Tā
dē ſubiungā q̄draginta ſigna qb⁹ etiā ꝯfirmabo legē xp̄ianorum
eſſe verā ⁊ ſanctā. ⁊ ſectā ſarracenoꝝ ꝯtra eſſe falſaz ⁊ erroneā.
Tu igr̄ ſarracene qz prior eſſe vis incipias quando voles.

¶ Secunda pars q̄ eſt de diſputati
one chriſtiani ⁊ ſarraceni incipit.

Entitas neceſſaria primū principiū ex

ꝯceſſis ꝑqō ſarracenus ꝯtra xp̄ianū ꝓſeq̄r intentū ſuū. Ca. pͥmū

Homerius ſarracen⁹ incipit h̄ modo. Deus ē ens
neceſſariū in tantuz ꝙ alr̄ non pōt ſe hēre quod ſic
ꝓbatr̄. Omne ens infinitū ⁊ et̄nuz eſt neceſſariū: ſz
deus eſt ens infinitum ⁊ eternum. ḡ deus eſt ens ne
ceſſariū. Maior ꝑ ſe ē manifeſta: minor ꝓbatur ſic.
Si deus non eſſet infinit⁹ ⁊ et̄nus iā eſſet q̄ntus ⁊ nouus. ⁊ ō ta
li deo non intendo ꝯcludere. neqꝫ ipſuz teneo pro deo eo qz eſſet
effect⁹ ⁊ non deus. Sed intendo ꝯcludere de deo illi preiacente
ꝑ infinitatē ⁊ eternitatē / ſine q̄bus nullus effect⁹ eſſe pōt. Patet
ḡ ꝙ deus ſit ens neceſſariū. Probatū eſt ꝙ deus ē ens neceſſa
riū: tūc ꝓcedo ſic hijs medijs. ¶ 1. Nullū ens non nec̄cuz
cōuerti pōt cū ente vero ⁊ nec̄cio. at xp̄iani dicunt ꝙ filius dei eſt
deus ⁊ ſpūs ſanct⁹ eſt deus et ꝙ ipi adinuicē ꝯuertuntur cū pa
tre ꝑ eſſentiam ⁊ qz filius eſt neceſſitat⁹ a pr̄e / eo qz eſt genit⁹ ab
eo. ḡ iā non eſt ꝑ ſe neceſſarius / ſz ꝑ pr̄ez. ⁊ ſic ō ſpū ſancto proce=
dente ab vtroqꝫ pōt dici. neqꝫ pater eſt ꝑ ſe ens neceſſariū. non ē
nīz pōt eſſe abſqꝫ filio ⁊ ſpū ſancto. eo qz relatiue ſe hēnt. Relinq̄
tur ḡ ꝙ trinitas in deo eſt impoſſibilis. Alr̄ eniz implicaretur con
tradictio vz ꝙ deus eſſet ens neceſſariū ⁊ non neceſſariuz. quod
eſt impoſſibile. ¶ 2. Secūdo ſuppono ꝙ filius dei ſit ipſe deus. vt
xp̄iani dicunt / ipſe tamen incarnari non potuit. quod ſic probo.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ 2. Nullum ens nec̃iuz infinitum ꝛ eternum poteſt eſſe ens 2
nõ nec̃iuz finitũ ꝛ nouũ. Fili⁹ dĩ ẽ ens nec̃iuz infinitũ ꝛ etnũ. Igr̃
non potuit incarnari. Maioꝛ ẽ nota. Minoꝛ ẽ ſic declaro. Xp̃s ho
mo non ẽ nec̃ius/ qꝛ hõ eſt. Homo. n. creatus/ q̃ntus/ ꝛ nouus eſt
Ens igr̃ creatũ/ quantũ/ ꝛ nouuz non põt eſſe ens increatũ infi
nitũ/ ꝛ etnuz. Relinqr̃ ḡ ꝙ deus non poteſt incarnari.

Entitas neceſſaria ꝑ qđ idez principi uz xp̃ianus ꝓſeq̃tur ſuũ ꝓpoſitũ ꝯtra ſarracenũ. Ca. ij.

RAymundus xp̃ianus incipit ſic. Ens nec̃iuz intelli
gir̃ duobus modis. Primo. ẽ q̇ddã ens nec̃iuz: cui
nullũ ens ꝑiacet ꝛ iſtud ẽ de⁹/ quẽ phi ſarraceni di
cũt in arabico humiſdẽ muclac. Sc̃dõ eſt aliud ens
creatũ. ꝛ iſtud itez diuidir̃ in duas ꝑtes. vz qꝛ ẽ ens
nec̃iuz ꝑ naturam. ꝛ ens nec̃uz ꝑ artificiũ. ſicut effectus nec̃itatus
ꝑ ſuã cauſam. De primo intendo dicere quantũ ad beatiſſimaz
trinitatem. de 2. quantũ ad incarnationez. Primum intendo ꝓ 1
bare tribus medijs. hoc modo. Primo. diuina bonitas ꝛ deus
conuertunr̃. vt probabo inferius in capitulo de bonitate. Et qm̃
deus eſt infinitus ꝛ etnus. ideo bonitas eſt ei ratio infinita/ ꝛ et=
na. vt producat bonum infinitũ ꝛ eternuz. Alioq̄n ipſa bonitas
non eſſet infinita ꝛ eterna diffuſiue. nec haberet naturã quaz ha
bet. vt inferius ꝓbabo in capitulo de natura. Sed qꝛ habet natu
rã infinitam ꝛ eternã diffuſiue: ea de cauſa conſiſtit in eſſentia di
uina ꝓducens bonus/ infinitus/ ꝛ etnus. vt bonitas non ſit vacu
a nec occioſa ab etnõ nec in eterno. Et talis producens eſt nece
ſſarius ratione bonitatis/ infinitatis/ ꝛ etnitatis. ꝛ iſtum dicimus
deum patrẽ. eodẽ modo ſeq̃tur filius neceſſitatus bonus/ infinit⁹
ꝛ eternus. et quia bonũ eſt ꝙ ſe diligant infinite ꝛ eterne/ ipſi ne
ceſſitant ſpũm ſanctũ ſpirando ſiue diligendo. vt amoꝛ quẽ inter
ſe habent ſit ita bonus/ infinitus/ ꝛ eternus: ſicut ipſi ſunt. ꝛ hec ẽ
ratio quare hec nomina ponimus. quia ꝓducens non poteſt pro
ducere de alia eſſentia bonum infinitũ et eternum: quia illa non
eſt/ niſi de ſua. ꝛ iſtud nomen pater competit ei per hoc/ ꝙ omnis
producens productum naturaliter de ſe ipſo/ eſt pater neceſſari
us. et per conſequens eſt filius neceſſarius/ cum relatiue ſe habe
ant. et ſic de ſpũ ſancto ſpirando ꝛ amando. ¶ Sc̃dõ/ õe ens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

neceſſarium eſt magis neceſſariuꝫ exiſtendo ⁊ agendo: ꝙ exiſtendo tantuꝫ. Ratio huius eſt. quia exiſtere et agere plus dicunt naturaliter ꝙ exiſtere tantum. vt patet exemplo per arboreꝫ viuam et arborem mortuam. Nā arbor viua habet exiſtere et agere naturaliter. Mortua vero exiſtere tantum prolongatum a natura/ ⁊ habituatum de habitu priuatiuo. Sed deus eſt ens magis neceſſarium exiſtendo ⁊ agendo/ ſi eſt ⁊ producit infinitum ⁊ eternum: ꝙ ſi ſit et non producat infinitum ⁊ eternum: vt patet ꝑ exēplum arborum predictarum. ¶ Tertio. Omnis intellectus habens correlatiua neceſſaria eſt magis neceſſarius: ꝙ intellectus qui non habet correlatiua neceſſaria. vt patet per potentiam obiectum/ ⁊ actum. Sicut intellectus intelligens obiectuꝫ intellectuꝫ per intelligere eſt magis neceſſarius: ꝙ intellectus non habens obiectuꝫ per intelligere. cuius ignorantia eſt ſuus habitus vt cecitas ceci. At deus eſt intellectus: vt infra probabo in capitulo de intellectu. Et ſi ipſe deus habet correlatiua eſt magis neceſſarius: ꝙ ſi non haberet. et quia ipſe eſt magis neceſſarius: iō habet correlatiua/ videlicet intelligentem/ intellectum/ ⁊ intelligere. et iſtos tres dicimus eſſe ſanctiſſimam trinitatem. ſine ꝗbus intellectus diuinus eſſet infinite et eterne vacuus/ ⁊ occioſus. et de ignorantia habituatus. quod eſt impoſſibile. ¶1. Et quando tu ſarracene dicis ꝙ fili⁹ ⁊ ſpūs ſanctus non ſunt neceſſario/ eo quia ſunt a patre falſum dicis. vt patet iſta ſimilitudine ꝗuis exemplum ſit groſſum. Sicut enim clauus eſt neceſſitatus ꝙ ipſe ſit ferruꝫ poſtꝙ eſt de maſſa ferri. ſic filius et ſpūs ſanct⁹ ſunt
2 dꝯ poſtꝙ ſunt d dō pr̄e ⁊ deitate q̄ eſt eſſentia necc̃ria. ¶ Scd͠o probo ſic. Tu ſarracene ſcis aut debes ſcire/ ꝙ neceſſitas diuina ponit neceſſe ꝙ in deo ſuus intellectus/ et ſua voluntas ſint equiualentes/ et equipotentes ⁊ huiuſmodi. Naꝫ in deo non eſt prius neqꝫ poſterius. Unde eſt: ꝙ quando deus voluit creare mundum ſuus intellectus qui infinitus eſt/ ſciuit altiorem finem creationis mundi/ ꝙ ſcire potuit. ⁊ ſua voluntas voluit ipſum finem: vt altitudo finis eſſet tantum per diuinam voluntateꝫ quantum per diuinum intellectum. ⁊ quia omne agens agit propter aliquem finem/ ſequitur: ꝙ intellectus ⁊ voluntas obiectauerunt ipſum finem altiorem quantum potuerunt obiectare. et quia alti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

oꝛ finis fuit q̃ꝫ eſſe potuit/ videlicet ꝙ deus creaſſet mundum: vt ipſe feciſſet ſe hominẽ/et homo eſſet deus:vt finis pꝛimus increatus/ ⁊ finis pꝛimus creatus eſſent coniuncti in Xp̄o.vt totus mũdus eſſet exaltatus per illam coniunctionem tantum: quantum poſſet exaltari. Unde patet manifeſte ꝙ in deo eſt incarnatio. alioquin diuinus intellectus eſſet pꝛius in obiectando altioꝛem finem:et voluntas poſterius non diligendo ipſum finem. Non dico ꝙ neceſſitas incarnationis fuiſſet naturalis: ſed quo ad bene eſſe moꝛaliter/et libere intellecta et conſiderata. ſicut agens qui libere et ad placitum cauſat ſuum effectum. ¶2. Et quando tu ſarracene dicis ꝙ deus non poteſt incarnari/ eo quia ens neceſſarium/infinitum/et eternum non poteſt coniungi cum ente finito/et nouo:verum dicis naturaliter. ſed ſupꝛa naturam verum non dicis. quia limitas poteſtatem dei infinitam. Nam ſi diuinus intellectus potuit hoc obiectare/ et diuina voluntas amare ratione finis/diuina poteſtas potuit hoc perficere. quia intellectus/voluntas/ et poteſtas in deo ſunt idem. Alioquin poteſtas eſſet magis diffuſiua ꝑ intelligere et amare/q̃ꝫ per ſuum actum:quod eſt eſt poſſe.iſtud eſt valde impoſſibile.igitur mea ratio ſtat:tua vero non.

De vnitate neceſſaria. Ca. iii.

Homerius ſarracenꝰ. ¶1. Om̄e ens exiſtens vnū ꝑ infinitam/ ⁊ eternam vnitatem eſt ſeparatum ⁊ denudatum ab omni pluralitate.Sed deus ē ens exiſtens vnum ꝑ infinitã ⁊ eternam vnitatẽ.ergo deus eſt ſeparatus/⁊ denudatus ab oĩ pluralitate. Maioꝛē ſic declaro. ens enim exiſtens vnū infinite/⁊ eterne eſt oppoſitum pluralitati.⁊ e ꝯuerſo. ſicut vnus homo q̄ non eſt multi homines/neq̃ꝫ e conuerſo. Minoꝛē ſic pꝛobo.ſi deus non eſſet ens vnum infinite ⁊ eterne/ſequeret̄ ꝙ eſſent plures dii/⁊ ſic vnus terminaret alium:quod eſt impoſſibile.ḡ deus ab omni pluralitate eſt ſepatus/⁊ denudatus. ¶2.Nullum ens exiſtens vnū infinite ⁊ eterne eſt coniunctū cum alio ente infinito ⁊ et̄no.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nam ſi eſſet coniunctum/iam quodlibet eſſet infinitum ⁊ finitum
⁊ terminatuꝫ:quod eſt manifeſta contradictio. Sed tu xp̄iane di
cis ꝙ vnus eſt pater infinitꝰ/aliꝰ eſt vnꝰ filius infinitꝰ ⁊ eternꝰ/
⁊ alius eſt vnus ſpūs ſanctus infinitꝰ ⁊ et̄nus/ ⁊ oēs iſti tres ſūt
vnus deus infinitꝰ ⁊ eternus.⁊ ſic in deo implicas contradictio
nem. Naꝫ in ente in quo eſt infinita ⁊ eterna vnitas:non pōt eſſe
infinita ⁊ eterna alietas. quare patet ꝙ in deo non eſt trinitas.
¶ 3. Item tu xp̄iane dicis ꝙ pat̄ eſt deus/ ⁊ filius eſt deus/ ⁊ ſpūs
ſanctus eſt deus/ ⁊ vnus iſtorū non eſt alius.⁊ ſic dicis eſſe tres
deos differentes numero/quod eſt contradictio.& c̄. ¶ 4. Iteꝫ
tu ponis differentiam ꝑſonarum in deo. vnde ſequeret̄ ꝙ eſſent
differentie in ſuis rationibus:ita ꝙ vna non eſſet alia ⁊ ſic eſſent
in ipſis accidentia ſicut entitas neceſſaria:que non eſſet ꝑ ſe vna
ſingularis/infinita/et eterna/⁊c̄:ſed per accidens. videlicet eſſet
vna per vnitatem/⁊ ſingularis per ſingularitatem ⁊c̄.⁊ econuer
ſo. quod eſt falſum ⁊ impoſſibile. quia in rationibus dei nullum
accidens eſſe poteſt/patet ergo ꝙ in deo ꝑ differentiam neqꝫ ali
quo modo trinitas poteſt eſſe. At tu in anima tua ponis differen
tias diuinarum rationum:ſed extra animam tuam non ſunt mul
te in eo realiter: ſed nos facimus eas reſpectu creaturarum/ di
cendo ſic.deus habet bonitatem/quia bonum creat.et habet ma
gnitudinem/quia magnum creat:⁊ habet poteſtatem/ quia po=
tentem creat ⁊ ſic de alijs. ¶ 5. Et etiā quando dicis ꝙ differen
tia conſiſtit in correlatiuis perſonalibus/ ⁊ dicis eos eſſe eſſentia
les/ ⁊ conſubſtantiales ⁊c̄. Unde ſequitur ꝙ differentia tranſit
in ſubſtantiam/⁊ eſſentiam ⁊ eternitatem multiplicando multas
eſſentias/ſubſtantias/⁊ eternitates ⁊ huiuſmodi.quod ē impoſſi
bile.⁊ ſic implicas contradictionem ⁊ deſtruis vnitateꝫ dei:que
eſt infinita ⁊ eterna. ℭ 2. Nullum ens exiſtens vnum infinitū
2 ⁊ eternum poteſt eſſe coniunctum cum vno homine finito/nouo
⁊ compoſito ex diuerſis eſſentijs.nā ſicut eſt impoſſibile ꝙ vnus
lapis coniungatur cum planta/aut leone.ſic et multo magis ē im
poſſibile ꝙ ens vnū infinite ⁊ et̄ne ꝯiungatur cū vno homine ⁊c̄.
quare patet ꝙ deus non eſt incarnatus. ℭ 3. Preterea quan
do dicis ꝙ deus eſt incarnatus cum vna natura humana.dico ꝙ
preualeret ipſum incarnari cum pluribus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quomodo vnitas eſt in diuina eſſentia. Capitu. iiij.

RAymundus xp̄ianus. Unitas eſt duplex. alia ſup
p̄rema/infinita/ ⁊ eterna. ⁊ iſta eſt vnitas dei. Alia
eſt vnitas creata exiſtens ſup oēs vnitates creatas
⁊ iſta eſt xp̄i. ⁊ primo de p̄ma dicam ſic. ¶ Nul
la vnitas eſt infinita abſq; actu infinito. q2 ſine ipſo
eſſet vacua/ ⁊ occioſa/ non. n. vteretur eo. At diuina vnitas eſt in
finita vt p te/ ⁊ me ꝯceſſuꝫ eſt. ergo vnitas dei non eſt infinita ſine a
ctu infinito. Actū vnitatis infinite dico vnire infinitum nec̄itatuꝫ
p vnientem/ ⁊ vnitū infinitos ⁊ eternos/ ⁊ neceſſarios vt ſup̄ dic
tum eſt. ⁊ iſtos tres dico beatiſſimam trinitatē. ⁊ p ipſos oſtenſuꝫ
eſt ꝙ diuina vnitas eſt neceſſaria/ ⁊ ꝙ aliť non ſe poteſt habere.
Tu autem ſarracene non probas eā eſſe neceſſariaꝫ: ſed poſitiue
dicis ꝙ ipſa eſt. ¶ 1. Et quando dicis ꝙ omne ens exiſtens v
num per infinitam ⁊ eternam vnitatem eſt ſeparatum ⁊ denuda
tum ab omni pluralitate: verum dicis de vnitate differente per
eſſentiam ab alijs vnitatibus: ſicut vnus homo non eſt multi ho
mines. quia differunt per eſſentiam. ſed de vnitate diuina non di
cis verum. quia licet ipſa habeat tria correlatiua non p̄pter hoc
ſunt multa differentia per eſſentiam/ quia ipſa correlatiua idem
ſunt per eſſentiam vnitatis. vniens enim q̄ eſt pater eſt tota dei=
tas: ⁊ de toto ſe ipſo ⁊ tota diuitate p̄ducit filium ⁊ ābo inuicē de
totis ſe ipſis ſpirant ſpūm ſanctum. Sicut poſito ꝙ martellus q̄
eſt de ferro produceret de tota ſua eēntia forfices ⁊ ſic eſſent for
fices de ferro ſicut ⁊ martellus. ⁊ poſito ꝙ ipſi ex totis ſeipſis p̄=
ducerēt clauum: ipſe q̄ꝫ clauus eſſet ferrum neceſſario/ ſicut ipſi
ſunt ferrum. quare patet ꝙ in hijs non eſt pluralitas eſſentiaꝝ:
ſed numeroꝝ tm̄. vn̄ patet manifeſte ꝙ in d̄o ē trinitas. ¶ 4. Et
quando dicis ꝙ ego pono differentiam perſonarum in deo verū
dicis: ſed propter hoc non pono differentiam eſſe in rationibus di
uinis/ ita ꝙ vna non ſit alia. immo dico ꝙ ſunt idem eſſentialiter
vt non deſtruatur infinitas earum. ⁊ vt eſſentia dei remaneat in
diuiſa: et vt accidens in ipſis non habeat locuꝫ. Sed dico ꝙ ſicut
potentia cognoſcitur per actum videlicet bonitas per bonificare
et magnitudo per magnificare ⁊c̄. ſic deus cum relatiuis ſuis/ et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

differentia eorum:ſine qua eſſe non poſſunt/ cognoſcit ſuas mul tas rationes obiectando ꝛ numerando ipſas eſſe multas.

¶ Preterea. Deus pater vt cognoſcat/ ꝙ producat vnum bonum filium bonificando: cognoſcit et numerat vnam bonitatem/ cognoſcendo ipſum vnum bonum productum filium. et vt agnoſcat ꝙ producat vnum magnum filium cognoſcendo ipſum vnum magnum:cognoſcit ꝛ numerat vnam magnitudinem ꝛ ſic de alijs. vnde differentia remanet in correlatiuis tantum: ꝛ non in rationibus. Et ſic intellectus cum intelligere menſurat multa:ſic deus cum differentia perſonarum ſiue ſuorum correlatiuorum cognoſcit ꝛ numerat multas rationes/ de quibus notitiam infinitam ꝛ eternam habere non poſſet ſine differentia infinita/ ꝛ eterna ſuorum correlatiuorum. nam aliter ipſa notitia eſſet finita ꝛ ligata. quod eſt impoſſibile. Sed tu ſarracene conſideras in deo multas rationes reſpectu differentie creaturarum que differunt per eſſentiam. ſicut bonitas celi ꝛ magnitudo celi:que ſunt multe eſſentie differentes. nos chriſtiani non ſic conſideramuſ in deo multas ratiões reſpectu differentie eſſentie pſonaꝝ ꝛ diuinaꝝ rationum. vt ſupra dictum eſt. Et ſic intellectus tuus valde infimus eſt/ quia infidelis es:ſed meus altus dei gratia/ quia fidelis ſum. ꝛ ſic ſumus differentes in iudicio quo ad prius ꝛ poſterius. ¶5. Et quando dicis ꝙ differentia correlatiuorum tranſit in ſubſtantiam/ eſſentiam/ eternitatem ꝛc. eo quia ipſi correlatiui ſunt coeſſentiales/ ꝛ conſubſtantiales ꝛc. falſum dicis. eo qꝛ ſba ꝛ eſſentia ꝛ cetera. conuertuntur/ ꝛ ſunt cõmunia correlatiuis qui non conuertuntur correlatiue. eo quia filius eſt de patre/ ꝛ ſpũs ſanctus ex ambobus:ꝛ quelibet perſona eſt ſingularis habens ꝓprietatem perſonalem. Et ſic patet ꝙ differentia non tranſit extra relationem in diuinis. ¶2. Item quando dicis ꝙ nullũ ens exiſtens vnum infinite ꝛ eterne/ eſt coniunctum cum alio infinito ꝛ eterno. nam ſi eſſet iam quodlibet eſſet finitum ꝛ infinitum: quod eſt contradictio/ reſpondeo ꝙ verum eẽt:ſi talia entia eſſent differentia per eſſentiam:ſed quia non differunt per eſſentiam. iõ falſum dicis. Nam poſito ꝙ in vna voluntate eſſent volens/ volitum/ ꝛ velle per eſſentiam: Iam vnus non terminaret alterum

¶3. Item quando dicis ꝙ chriſtiani ponunt ꝙ pater eſt deus/ ꝛ filius eſt deus/ ꝛ ſpũs ſanctus eſt deus:ꝛ vnus iſtorum non eſt a

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lus.⁊ ꝙ ſic eſſent tres dij:quod eſſet contradictio/ reſpondeo ꝙ
verum diceres/et bene dubitares/ ſi quilibet haberet ſuaȝ eſſen
tiam diuerſam ab altero:ſed quia eſſentia infinita/ſiue vnitas ra
tione ſue nature infinite ponit vnam deitatem/⁊ non plures/⁊ v
nū deum ⁊ non plures/ ideo poſito ꝙ quelibet perſona ſit vna di
ſtincta ab altera perſonaliter: ⁊ ꝙ ad inuicem ſint vna deitas/v
na eſſentia/ ⁊ vnus deus nullum ſequitur impoſſibile: ⁊ ſic mee
rationes valent:tue vero non. ¶Scōm probo ſic.manifeſtum 2
eſt ꝙ phiſice omne agens ſe delectat plus in producendo ſuum
ſimile/ q̃ quando producit id/qđ non eſt ei ita ſimile. Unde fit
ꝙ deus qui eſt ſumme vnus per ſuam ſupremam vnitatem ma
iorem delectationem habet in producendo vnum ens ſupremū
creatum: q̃ multa entia creata/non ſuprema. vt duo ſuprema
ſe coniungant in vno chriſto.qui eſt vna perſona videlicet deus
hō:q̄d eſt p̄ diuinū intellectū intelligibile/ ⁊ per diuinam volun=
tatem eſt amabile/et per diuinam poteſtatem poſſificabile/⁊ per
fectibile/⁊ per diuinam bonitatem bonificabile ⁊c̄.Unde mani
feſtum eſt ꝙ deus eſt incarnatus. ¶3.Et quando dicis ꝙ plꝰ
valeret/ꝙ incarnaretur cum pluribus naturis/q̃ cum vna.fal=
ſum dicis eo quia deſtrueretur ſimilitudo vnitatis ſupreme/ vi
delicet vnitatis dei.quod eſt impoſſibile. ratione magnitudinis
diuine vnitatis/bonitatis/ſapientie/⁊ voluntatis. ¶2. Et q̄n
do dicis ꝙ nullum ens exiſtens vnum infinitum poteſt coniun=
gi cum vno homine finito/nouo/ ⁊ compoſito ex diuerſis eſſenti
is:ex eo quia ſicut eſt impoſſibile/ꝙ vnus lapis coniungatur cuȝ
planta/aut leone:ſic eſſet impoſſibile ⁊ multo magis ꝙ fiat con=
iunctio ſupra dicta:verum dicis naturaliter/ ſed ſupra naturam
falſum dicis.Nam ſicut charitas eleuat hominem ad diligendū
magis deum/ q̃ ſe ipſum.et proximum ſuum ſicut ſe ipſum:ſic di
uina natura poteſt eleuare naturam humanam ratione ſue pote
ſtatis infinite:vt homo ſit in ipſa/et per ipſam deus/ et per ſuam
naturam humanam remaneat homo.vt per naturam humanaȝ
deus ſit homo/ipſo deo remanante deo per naturam diuinam:⁊
ſic mee rationes ſtant:tue vero non.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De ſingularitate infinita et eterna. Capi.. v.

1 HOmeriꝰ ſarracenꝰ. ¶ 1. Omnis infinita ⁊ eterna ſingularitas ponit ꝙ non ſit niſi vnum ens ſingulare infinitum ⁊ eternuꝫ. Sed deus eſt huiuſmodi. ergo in deo non eſt trinitas/ſiue pluralitas. Maior ꝑ ſe eſt manifeſta. Minorem autem ſic probo. Phs ponit vnam primam ſingularem cauſam/ ⁊ hoc idem aſſerunt omnes leges. nam ſic dicunt/ ⁊ multo melius eſſe vnum/ ⁊ ſingulareꝫ deum. vt eſt vnus mundus ſingularis/et vnus ſol/ ⁊ vnus ignis et vna albedo/et huiuſmodi. Concluditur ergo ꝙ in deo non eſt

2 trinitas. ¶ 2. Nullum ens ſingulare infinite ⁊ eterne poteſt coniungi cum homine/qui non eſt ſingularis nec infinitus/ ⁊ eternꝰ ſicut de ratione calidi eſt ꝙ non coniungatur cum frigido/ neqꝫ bonus cum malo. Sed deus eſt huiuſmodi. ergo impoſſibile eſt deum incarnari. ¶ 3. Item poſito ꝙ deus eſſet incarnatus in vno homine: iam non ſufficeret vnus homo ſingularis/nec duo/ nec mille/neqꝫ numerus infinitus. cum deus ſit ens infinituꝫ. vnde patet ꝙ eſt impoſſibile deum incarnari.

Quo modo ſingularitas eſt in deo. Capi. vi.

1 RAymundus xpianus. Concedo tibi ꝙ deus eſt ſingularis: ⁊ eſt ſingularis rõne infinitatis/ qꝛ nullum ens eſt infinitũ niſi ſolus deus. ⁊ ideo ad ꝓbandum trinitatẽ arguo ſic. ¶ Omẽ ens ẽ magis ſingulare ꝑ infinitatẽ ⁊ in finire: ꝗ̃ ꝑ infinitatẽ tantũ. Qꝛ ſingularitas maior ẽ in infinitate ꝑ exiſtere ⁊ agere ꝗ̃ ꝑ exiſtere tantũ Et hꝰ patet ꝑ ignẽ ꝗ eſt ſingularis ꝑ infinitatẽ in ꝗ̃ntum hẽt in potentia ad ↄburendũ infinita ligna. poſito ꝙ ipſa eſſent ⁊ ad multiplicandũ ſe in infinitũ: ſꝫ qꝛ non hẽt ligna infinita: iõ non põt habere ignire infinitũ: ⁊ ſi hẽret/eſſet magis ſingularis/ꝗ̃ ſit. Tu dicis ꝙ deus eſt ſingularis ꝑ exiſtentiã ⁊ nõ ꝑ ſingularẽ actum coeſſentialẽ: ⁊ ſic ↄcludis ꝙ deus non ẽ infinite ſingularis. ſꝫ qꝛ ipſe ẽ infinite ſingularis: ideo eſt ſingularis per infinitam exiſtentiam ⁊ agentiam: quaꝫ ſingularitatem nullum aliud ens habere poteſt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Poſito q̄ celum ſit mobile ab eterno ⁊ in eterno ipſuȝ eſſet ſingulare in multiplicando dies in infinitū numerum exiſtendo ⁊ agendo: ſȝ ſi non eſſet mobile hēret diſpoſitionē infinitā ad mltiplicandū dies infinitos: ſed non eſſet ſingulare tm̄ ſine actu: quantū cū actu. deus aūt q̄ eſt infinite ſingularis ⁊ non ab aliq̄ impedit⁹ eſt ſingularis p̱ infinitā exiſtentiā ⁊ infinitā agentiā. ¶ Probatū eſt q̄ deus ē ſingularis p̱ exiſtere ⁊ agere: ſȝ p̱ infinitū agere non eſſet ſingularis / niſi in ip̄o eſſet trinitas. et h̄ oſtendo ſic. q2 ſi non eſſet p̄r ſingularis infinitus / ⁊ non alius pater infinitus / ⁊ niſi eſſet vnus filius ſingularis ⁊ infinit⁹ / ⁊ non alius filius ſingularis ⁊ infinit⁹ / ⁊ ſic de ſp̄ū ſancto ſuo modo: iā diuina ſingularitas nō hēret de q̄ eſſet infinita atq̄ȝ plena. ſic̄ diuina vnitas abſq̄ȝ infinito vniente / ⁊ infinito vnito / ⁊ infinito vnire: non haberet de q̄ eſſet infinita atq̄ȝ plena. Probata eſt ḡ diuina trinitas ſingularis p̱ſonis exiſtentib⁹ ſingularit̄: ⁊ vna non eſt altera. naȝ al̄r deſtructa eſſet ſingularitas patris / ⁊ filij / ⁊ ſp̄ūs ſancti. quod eſt impoſſibile. ¶ Adhuc ad magis declarandū do iſtud exēplū. Intellectus humanus qn̄ eſt practicus in ip̄o ꝯſiſtunt ſingularit̄ intelligens / intellect⁹ / ⁊ intelligere / ⁊ h̄ p̱ differentiā / ⁊ ſi q̄s remoueret dr̄iaȝ ab vtroq̄ȝ / eſſet deſtructa ip̄a ſingularitas. q2 intelligens non tantū eſſet intelligens / imo eſſet intellect⁹ / ⁊ intelligere ⁊ econuerſo Oſtendit̄ ergo beatiſſima trinitas. ¶ 1. Et quando dicis q̄ deus eſt infinita ⁊ et̄na ſingularitas ⁊ q̄ ipſe eſt vna ſingularis cauſa ꝯcedo tibi. ſȝ non poſſet eſſe infinita ⁊ et̄na ſua ſingularitas ſine beatiſſima trinitate vt ſ̄. dictū ē. ¶ 2. Probo ſcd̄ȝ. Si de⁹ ē incarnatus eſt vna perſona ſingularis in ſumma ſingularitate infinita: ⁊ increata. ⁊ in ſumma ſingularitate creata / et iſta p̱ſona eſt 2.
dn̄s n̄r Ih̄s Xp̄s ꝯiunct⁹ ex ſumma ſingulari natura increata / ⁊ ex ſumma ſingulari nā creata / rōne cuius ſumme ſingularitatis ſeq̄tur iſta ſumma ſingularis predicatio: q̄ in aliquo ſb̄o exiſtere non pōt / q2 non eſt / videlicet. Chriſtus eſt deus. xp̄s ē homo. de⁹ eſt hō. hō eſt deus. deus ē xp̄s. hō eſt xp̄s. Jccirco ſi incarnatio ē talis p̄dicatio ſingularis v̄a eſt. ſȝ ſi non. non. ⁊ ſi ſit in ſumma ſingularitate hūana xp̄i / iā ſumma ſingularitas diuina in ea pn̄tata ⁊ ſignificata eſt. ⁊ talis pn̄tatio ē bona magna ⁊c̄. ⁊ q2 p̱ diuinum intellectū eſt intelligibil̄. poſtq̄ȝ bona magna ⁊c̄. eſt: ſic p̱ diuinā voluntatē eſt amabilis. Oſtenſum eſt ḡ q̄ diuina incarnatio eſt poſtq̄ȝ ipſa p̱ diuinū intellectū eſt intelligibilis: ⁊ p̱ diuinā volun

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tatem amabilis. ¶2. Et quando dicis: ꝙ nullum ens ſingulare infinite ⁊ eťne pōt coniungi cū homine: qui non eſt ſingularis/infinitus ⁊ eťnus/ſicut de rōne calidi eſt ꝙ non ꝯiungatur cū frigido: neqꝫ bonus cum malo. Rñdeo ⁊ dico ꝙ deus non poteſt incarnari in natura hūana: q̇ non eſt ſingularis in ſummitate finis videlicet ꝙ oēs creature ſint ordinate ad ipaꝫ: vt deus ſit homo. ⁊ ſic reſpiciunt ſe inuicē ſumma ſingularitas increata/⁊ ſumma ſingl'itas creata. rōne cuius ipa humana naťa eſt diſpoſita ꝑ ſummā ſingularitatē ꝙ deus ſit incarnatus. ⁊ ſic rō tua non ꝓcedit. Et q̄uis h̄ bene declaratū ſit tū adduco etiam iſtud exemplum qn̄ dicis ꝙ de rōne calidi eſt ꝙ non ꝯiungať cū frigido: veruꝫ dicis q̇ ad ꝯtrarietatē: ſꝫ non q̇ ad exꝑientiā. nā in elemētatꝭ oīa elementa ſunt mixta ꝯiuncta ⁊ cōpoſita vt elementatū ſit ꝯtinue plenū/ipo habente ꝯtinuā quantitatē. Unde patet ꝙ ſi ꝯtraria finita appetunt ſe ꝯiungere rōne finis elemētatoꝝ: multo magis pōt diuina nā ſe ꝯiungere cū hūana/q̇ non eſt ꝯtraria rōne exaltationis finis vniuerſi creati. ⁊ ſic male dicis/qn̄ negas altiſſimā poteſtatē dei quā ipſe habet in ſuo effectu. qꝛ ens infinituꝫ agere pōt in ſuo effectu ad placitū. ⁊ finitū ens ad h̄ reſiſtere non poteſt. et ſic aperi oculos tuos ⁊ intellige. vt ad ſctāꝫ legē venias. Nonne intelligis tu q̇ es ph̄s ꝙ ignis exiſtens ſub olla ⁊ non eſt ꝯiunctꝰ cū olla neqꝫ cū aqua/⁊ tamen mouet aquā frigidā in calidam. ⁊ dat ei actū. q̇ non eſt ſuꝰ actꝰ ꝓpꝰs/videlicet calefacere carnes multo magis ſine cōparatione naťa diuina pōt dare id naťe hūane: qđ ſuū non eſt: videlicet ꝙ hō ſit in naťa diuina deus. ſicut patet ꝑ exemplū ꝑdictū. Et h̄ etiā pōt exemplificari p. 7. ſacramenta de q̇bꝰ intendimus loq̇ in. 2. parte ſignoꝝ/q̇bꝰ oſtendiť vera lex. ¶3. Et qn̄ dicis ꝙ deus non pōt incarnari eo qꝛ non ſufficit vnus hō/nec duo/neqꝫ mille/nec numerus infinitꝰ ad incarnationē: male dicis qꝛ ipe pōt incarnari in vno hōīe vt ꝓbatum eſt. ſꝫ in pluribꝰ non. vt non deſtruať ſimilitudo ſuppreme ſingularitatꝭ/qđ ꝑ diuinā voluntatē ē amabile: ſicˀ ꝑ diuinū intellectū eſt intelligibile. ⁊ ꝑ diuinā bonitatē bonificabile ⁊ ꝑ diuinā magnitudinē magnificabile. quare obiectio tua non procedit.

De infinitate neceſſaria. Ca. vii.

Homerius ſarracenus. ¶1. Nullū ens infinitū eſt multa. nā ens infinitū ꝑ aliud limitari non pōt. alias. n. infinitum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſſet multa infinita:ꝛ non multa infinita:quod eſt ꝯtradictio.Sꝫ
deus ē huiuſmodi.vt ꝑ me/ꝛ te ē ꝯceſſuꝫ. Igitᷣ deus non eſt mul
ta/ſiue in dō non ē trinitas. ¶ Preterea tu dicis ꝙ pater infinitus
generat filiū infinituꝫ/ꝛ ab vtroqꝫ ꝓcedit ſpūs ſanctꝰ infinitus.
ſeqᷓᷣ ḡ ꝙ ſi patᷣ eſt infinitus poteſt generare infinitos filios/ꝛ filiꝰ
pōt eſſe prᷣ/ꝛ generare infinitos filios ꝛ ſic de ſpū ſancto pōt dici.
Nā in eſſentia infinita non ē aliqđ impediens poteſtatē ꝑſone in
finite.qꝛ poteſtas infinita eſt cōis vtriuſqꝫ ꝑſone infinite.vnde ſeq̄
tur ꝙ erunt infinite ꝑſone/ꝛ non.3.tantū.vt tenet lex xp̄ianoꝛuꝫ
¶2.Itē nullū ens ꝓducens de ſe ipō infinitū ab eťno/ꝛ in eťno:
pōt remanere infinitū/ qꝛ euacuaret ꝛ anihilaret ſe de ſua eſſen
tia. At tu dicis ꝙ patᷣ ꝓducit filiū ab eťno ꝛ in eťno.ergo ponis
ꝙ pater euacuat ſe ꝓducendo filiū:ꝛ etiā filius ſpirando ſpiritū
ſanctū.vnde ſeqᷓtur ꝙ ſolus ſpūs ſanctꝰ remanet infinitus ꝛ eter
nus.ḡ ꝛc̄. ¶2.Nullū ens infinitū ꝛ eťnuꝫ eſt diſpoſitū/nec ꝓpoꝛ 2.
tionatū ꝙ vniatᷣ cum ente finito ꝛ nouo.Ratio huius eſt qꝛ inter
infinitū ꝛ finitū eternū ꝛ nouuꝫ nulla eſt ꝓpoꝛtio.quare patet ꝙ
impoſſibile eſt deum incarnari.

Quomodo infinitas ſit in eſſentia diuina. Ca. viij.

RAymundus xp̄ianus. Deus eſt infinitus abſolute 1
vt ꝑ me/ꝛ te ꝯceſſuꝫ eſt. Et tūc arguo ſic ad ꝓban
dū trinitatē.Omne ens habens exiſtentiā ꝛ agenti
aꝫ infinitā eſt ens infinitū abſolute. qꝛ ꝗcq̄d eſt infi
nitū aut eſt infinitū ꝑ exiſtentiā aut ꝑ agentiam aut
ꝑ vtrāqꝫ.ſi eñ ens eēt infinitū abſolute ꝑ exiſtētiā tm̄.iā indige=
ret agentia infinita ꝛ e ꝯuerſo. ꝛ ſic ſimplr̄ non eſſet infinitū abſo
lute.ſꝫ ſᷣm qđ.qr̄e opoꝛtet ꝙ ſᷣm vtrūqꝫ ſit infinituꝫ abſolute.Sed
deus eſt huiuſmodi vt ꝓbabo.Deus.n.non poteſt eſſe infinitus
abſolute ꝑ exiſtentiā tm̄/neqꝫ ꝑ agentiā tm̄:ſꝫ ꝑ vtrunqꝫ.vt patet
in maioꝛi ꝓpoſitione.nā alr̄ deus eſſet infinitus abſolute ſᷣm qđ:
ꝛ non ſimpliciter quod ē impoſſibile.patet ḡ ꝙ deus ē ens infini
tū abſolute ꝑ infinitam exiſtentiā ꝛ agentiā. ¶ Itē nullū ens eſt
infinitū ſine actu infinito/videlicet in finire.qꝛ ſine illo iam eſſet
finitum ꝛ ligatū.ſicᷓ oculus ceci de cecitate hituatꝰ/eo qꝛ non ha
bet actū videndi. Sed deus ē infinitꝰ.ergo habet actū infinituꝫ.
¶ Ulterius ſimplex infinitas reqᷓrit ꝙ vnū infinitū ſit plura infi=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nita ⁊ eↄuerſo.vt non ſit impedita ⁊ ligata ꝑ ↄuerſioneꝫ infinitaꝫ
videlicet ꝙ vnū ſit plura/⁊ plura ſint vnū.aliter.n.plura infinita
non attingerent vnū infinitū.nec vnū infinitum attingeret plura
infinita.⁊ ſic infinitas ſimplex eſſet impedita ⁊ ꝑ ↄñs finita:quod
eſt impoſſibile.⁊ qꝛ diuina ſimplicitas ē ſimpliciť infinita.ꝓbatū
eſt ğ ꝙ deus ē vnus ⁊ plura:rōne cuius ſequiť ꝙ in deo ſit trini
tas:quā declaro ſic. ¶In deo ſuū eſſe ⁊ ſua eſſentia ↄuertuntur:
vt infinitenť ꝑ eſſentiā ⁊ eſſe.⁊ cū de rōne infinitatꝭ ſit/vt ipſa ha
beat actū infinitū videlicet infinire:inde ğ ſeqtur de nccitate ꝙ
in ipſa eſſentia ſit infiniens deificās:qui ꝺ ſe ipō ⁊ de eſſentia dei
ꝓducat deificatū infinitū:⁊ hꝺ cū deificare ſcꝫ infinire.Et iſtos.ꝫ
dico eſſe beatiſſimā trinitatē.q̄ ſunt infinita plura ꝑſonaliter/⁊ v
nus deus infinitꝰ coiter.⁊ ipſa infinitas ē abſoluta ꝑ exiſtentiā ⁊
agentiā.⁊ talē deū colunt/laudant/⁊ bñdicunt xpiani.Sarrace=
ni ꝟo talē deū non colūt negando beatiſſimā trinitatē ipſis dicen
tibꝰ ꝙ deꝰ ē infinitꝰ ꝑ exiſtentiā/⁊ ē finitꝰ ꝑ agere/⁊ ei negantibꝰ
actū infinitū/attribuendo ei ꝙ infinitꝰ non pōt agere ꝺ infinito.
ſꝫ ꝺ finito.neqꝫ ſua bonitas magnitudo ⁊c̄.ↄuertunť/⁊ ſic carent
ↄuerſione infinita in eſſentia dīna.⁊ hñt actꝰ finitos in ſbo finito
⁊ nouo.et non infinitos intrinſice.Rōne cuiꝰ bonitas/magnitu
do ⁊c̄ ſunt indigentes.ſicut ignis q̄ ſine caliditate agere non pōt/
⁊ talis deꝰ non ē verus ſꝫ fictꝰ ab aīabus ſarracenoꝝ.qꝛ ex eorū
aīas nihil eſt talis deus. ¶1.Et qñ tu ſarracene dicis ꝙ nullum
ens infinitū eſt multa/falſuꝫ dicis vt ſ̄.tibi ꝓbatū eſt.⁊ qñ dicis
ꝙ pr̄ poteſt generare infinitos filios:⁊ filius infinitos filios:et ſi
miľr ſpūs ſanctꝰ/falſuꝫ dicis.vt in capitulo ſupdicto ſingularita
tis ꝓbatū eſt. ¶2.Et qñ dicis ꝙ pater euacuaret ſe de ſua eſſen
tia ſi ꝓduceret filiū infinitū ab eterno ⁊ in eterno/falſum dicis.
qꝛ euacuatio non ē niſi in ſbo finito ⁊ nouo. Et etiā qꝛ implicas
ↄtradictionē.nā ſi eſt ꝓductio infinita ⁊ eterna/impoſſibile eſt da
re euacuationē.vñ patet ꝑ oīa ſupradicta ꝙ tua fides eſt falſa ⁊
erronea. ¶2.Deinde ꝙ deꝰ ſit incarnatꝰ ꝓbo ſic.Oīne ens in
finitū qꝺ ſe habet añ intelligibiliť ⁊ amabiliter ad ſuū effectū ma
gis ſibi ſimilē:ꝗ̃ ad effectū non ita ei ſimilē/ē incarnatū.Deus ē
ens infinitū ⁊c̄.ergo ⁊c̄.Rō huiꝰ eſt/qꝛ ſimile appetit id qꝺ ē magꝭ
ei ſimile.nā aliť ſuus intellectꝰ magꝭ intelligeret maius ſibi ſimile
⁊ voluntas non diligeret ſuū maius ſimile quod eſt impoſſibile.
Deꝰ aūt eſt ens infinitū ⁊c̄.qꝺ ſi non ſe haberet añ ad magis ſibi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſimile intelligibilit: et amabiliter: iam ſuus intellectus eſſet ꝑus ꝛ ſua voluntas poſterius in obiectando ſupꝛemuʒ creatũ.qđ eſt impoſſibile.quare patet ꝙ deus eſt incarnat⁹. ¶2.Et quando dicis ꝙ nullũ ens infinitũ ꝛ eternũ eſt diſpoſitũ nec ꝓpoꝛtionatũ ꝙ vniaƭ cũ ente finito ꝛ nouo.ex eo qꝛ intꝰ infinitũ ꝛ finituʒ nulla eſt ꝓpoꝛtio/ꝯcedo tibi/ꝯſiderando infinitũ ſimpliciter remotum ab oĩ finito.ꝛ eternũ ab oi nouo:ſed ꝯſiderando ꝯtractionẽ ſupꝛemã increatã ad exaltationẽ creatã ſupꝛemã/ꝛ ꝯſiderando exaltationẽ creatã ſupꝛemã ad ꝯtractionẽ ſupꝛemã increatam:non dicis verũ.vt patet ꝑ iſtud exemplũ. Homo peccatoꝛ ẽ inferius et mia dei eſt ꝑus:ꝛ qꝛ mia dei infinita eſt deus.vt ꝓbabo in capitulo de mia.pctuʒ aũt quod facit pctoꝛ eſt finitum.ꝛ ſic pctoꝛ peccat cũ finito ꝯtra infinitũ:verũtñ aliqs pctoꝛ cũ habitu ſpei ſꝑando in diuina mia:ꝛ cũ habitu iuſtitie faciendo penitentiã de cõmiſſis attingit veniã.iuſtitia ꝛ mia dei deſcendentib⁹/ꝛ iuſtitia ꝛ ſpe aie hoĩs aſcendentib⁹.ſic a ſimili ꝛ multo melius:de⁹ potuit diſponere naturã hũanaʒ xp̄i ad ſummũ gdũ creationis deo deſcendẽte cũ ſua humilitate aſſumendo carnẽ/rõne exaltationis finis totius vniuerſi.ſicut cauſa q̃ exaltat ſuũ effectũ quantũ poteſt.ſʒ tu ſarracene exiſtens in falſa lege non potes hec alta intelligere/neqꝫ credere.ſʒ venias ad legẽ catholicam/ꝛ ſic ea que tibi dico manifeſte intelliges.

De eternitate neceſſaria. Ca.ix.

Homerius ſarracenus. ℭ1. In illa eternitate/in q̃ non eſt generare/ꝛ ſpirare:non eſt trinitas.Naʒ generare ꝛ ſpirare ſunt act⁹ includentes in ſe agenteʒ ꝛ patientẽ/nã relatiue ſe hñt.Adhuc etiã includunt in ſe tp̄s/motũ/ꝛ ſucceſſionẽ ꝛc. Sed oĩa iſta remota ſunt ab eťnitate/ſicͭ finitũ remotũ eſt ab infinito. Et ego ꝛ tu ꝯcedimus/ꝙ deus eſt eťnitas.ꝗ manifeſtũ eſt ꝙ in deo non ẽ trinitas. ℭ2.Omne ens eternũ hñſ actũ:opoꝛtet ꝙ habeat illũ in fieri/aut in facto eſſe. Nã act⁹ non põt eſſe ſine ſucceſſione:et a ťmino a q̃/ꝛ ad quẽ. Nullũ aũt iſtoꝝ eſt ꝺ rõne eťnitatis:ſed ꝺ rõne tpoꝛuʒ/ꝛ nouitatis.Et ambo ꝯcedim⁹ ꝙ deus eſt eťnus.ꝗ patet ꝙ in deo non ẽ trinitas. ℭ3.Itẽ in nullo ente eťno in quo non ſunt ꝑncipiũ/mediũ/ꝛ finis:ẽ trinitas. Nã ꝑncipiũ eſt diuerſuʒ a medio/ꝛ fine ꝛ eꝯuerſo.Sed iſta non ſunt ꝺ rõne eťnitatis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ deus eſt eternus. ergo patet ꝙ in deo non ſit trinitas. ¶ 2. nul
lū ens eternū qḋ non pōt eē id qḋ non ē/ pōt incarnari. Rō hui⁹
ē/ q̄ꝛ ens qḋ ē ab etno: non pōt eē hoc/ qḋ non erat: alioq̄n ipꝫ ens
non eēt ab etno. Sꝫ de⁹ ē ens etnū ⁊c̄. ergo deus non pōt incarnari.

Quomodo in deo ē eternitas. Ca. x.

RAymundus xp̄ianus. ¶ Oīs etnitas infinita eſt
1 infinita cū actu. q̄ꝛ abſq̄ actu eſſet finita ⁊ ocioſa/ ⁊
vacua. plus. n. dicit ipſa cū eternare q̄ ſine eternare
Sed deus ē etnitas infinita/ vt p me ⁊ te ꝯceſſū eſt.
ergo deus ē cū actu. deus q̄dē non eſt cū actu extrin
ſeco videlicet cū actu creandi. q̄ꝛ iā eſſet ſua cauſa: ſꝫ eſt cū actu
intrinſeco ⁊ coeſſentiali. ſ. cū etnare. vn̄ ſeq̄tur ꝙ in etnitate ſunt
correlatiua videlicet etnans/ ⁊ eternat⁹: ſine q̄b⁹ non pōt eſſe et
nare. ⁊ iſtos tres dico eſſe beatiſſimā trinitatē. ſine q̄bus etnitas
eſſet vacua/ occioſa/ ⁊ impfecta. qḋ ē impoſſibile. Probatū ē ḡ ꝙ
in deo ē trinitas: cū ipe ſit etnitas. ¶ Itē p iſtud exēplū pōt magis
declarari. Poſito ꝙ angelus q̄ eſt finitus/ eſſet ab etno/ ⁊ in etno
hēret actū infinitū ⁊ intrinſecū cuꝫ correlatiuis ſui intllct⁹ multi
plicando ſpēs infinitas in numero. Et ħ idē pōt dici de hoīe q̄
ē magis finit⁹ q̄ angelus. q̄ q̄dē hō haberet actū infinitū in pdu
cēdo mltos filios īfinitos numero/ ſi hēret cū q̄. Et ſil'r pōt dici ð
hac planta q̄ ē magis finita q̄ hō. q̄ꝛ multiplicaret in infinitū foli
a/ flores/ ⁊ fructū: ſi ipſa hēret cū q̄. Et ſil'r pōt dici de flāma iſti⁹
candele/ ſi hēret ſufficientiā lignoꝝ. Sic ⁊ multo magis deus q̄
ē infinit⁹ p eſſentiā/ ⁊ etnitatē/ hēt actū infinitū ⁊ eternū rōe ſuoꝝ
correlatiuoꝝ ſupdictoꝝ. ⁊ in iſto paſſu ſarracene potes cognoſce
re ſigna btiſſime trinitatis. ¶ 1. Et qn̄ tu dicis ꝙ in illa etnitate in
q̄ non ē generare ⁊ ſpirare/ non ē trinitas: nā generare ⁊ ſpirare
ſunt act⁹ in ſe includentes agentē ⁊ pacientē: cū relatiue ſe hēāt
⁊ etiā includunt in ſe tp̄s/ motū/ ⁊ huiuſmodi. ꝯcedo tibi de gene
ratione creata. non aūt ð increata. Qꝛ deus pr̄ ē etnitas ⁊ imen
ſa eſſentia ꝙ de ſe ipo generat filiū eternū/ ⁊ imenſuꝫ. ⁊ ipi inuicē
ſpirant ſpūꝫ ſcūꝫ etnū/ ⁊ immenſuꝫ p amorē in q̄b⁹ mot⁹/ tp̄s/ q̄n
titas/ ⁊ ſucceſio non hn̄t locū. ¶ 2. Iteꝫ qn̄ dicis ꝙ oē ens hn̄s ac
tū oportet ꝙ habeat illū in fieri/ aut in facto eſſe ⁊c̄. reſpondeo ⁊
dico ꝙ verū dicis in ſbo finito ⁊ nouo: non aūt in infinito ⁊ etno.
¶ 3. Itē qn̄ dicis ꝙ in nullo ente in quo non ſunt ꝑncipiū/ mediū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

τ finis eſt trinitas τc̃.reſpondeo τ dico ꝙ veruꝫ dicis quo ad coꝛrelatiua in quantitate/τ in nouitate/τ tp̃re exiſtentia. non auteꝫ quo ad correlatiua infinita τ et̃na.dico enīꝫ ꝙ pater infinitus et et̃nus eſt ꝑncipiū naturale/qꝛ de toto ſe ipſo generat τ pꝛoducit filiū infinitū/τ eternū.τ ſpūs ſanctus eſt mediū infinitū τ et̃num ab vtroqꝫ ſpiratū ꝑ amoꝛem.τ ſic patet ſarracene ꝙ tue rationes nihil valent.ſed mee in ỽitate permanent/ ita efficaciter ꝙ intellect⁹ non pōt intelligere ꝙ oppoſitū ſit poſſibile. ¶ Sine incarnatione deus non poſſet ſe diſponere ad creandū mundū qui eſt finitus τ nouus:ſicut finis lucrandi vnum floꝛenū/ qui non ſufficeret ad faciendā vnam nauem:q̃ conſtaret mille talentis.quia inter infinitū τ finitum/eternū τ nouū nulla eſt ꝓpoꝛtio ſiue diſpoſitio. Ratio huius eſt qꝛ finis vltimus non poteſt eſſe mediuꝫ inter ipa niſi mediante ꝯiunctione diuine nature/τ humane ꝑ incarnationē factā.τ ſic̃ dicimus de creatione:ita pōt dici de gubnatione mundi in et̃no.cuius finis non ſufficeret ad durationem ꝑpetuam abſqꝫ incarnatione.patet ergo ꝙ deus eſt incarnatus/τ ꝑ ꝯñs tue obiectiones parum valent.

De ſimplicitate neceſſaria. Ca.xi.

HOmerius ſarracenus. ¶ 1. Nullū ens ſimplex infinite τ eterne hēt trinitatē. ſimplex enim non includit in ſe trinitatē.nā ex eo ſimplex dicit̃ qđ ſine plica eſt.alias eſſet cū plica τ cōpoſituꝫ.Sed deus eſt ens ſimplex infinite τ et̃ne. ergo planū eſt ꝙ in deo non eſt trinitas. ¶ 2. In ente ſimplici τ eterno:in q̃ non ſunt pꝛius τ poſterius/non eſt trinitas.nā ens ſimplex non hēt in ſe pꝛius nec poſterius. alioqn eſſet compoſitū ex iſtis. ꝑus qđem τ poſterius non ſunt idem/quare ex iſtis compoſitū eēt. Sed deus eſt ens ſimplex τc̃.pꝛius qđem τ poſterius in deo non ſunt:quia ſunt oppoſita ſimplicitati infinite τ eterne q̃ eſt deus. ¶ 3.Sed ſi tu chꝛiane dicas patrē communē filio τ ſpūi ſancto/ponis qđem in deo cōmunitatē/ꝑoꝛitateꝫ/τ poſterioꝛitatē:vnde infers ꝯtradictionē qꝛ ponis deum ſimplicē τ non ſimplicē. nam vt dictum eſt in maioꝛi pꝛius τ poſteri⁹ cauſant cōpoſitioneꝫ. Quare patet ꝙ in đo non eſt trinitas. ¶ 4. Item tu chꝛiſtiane ponis patrem eſſe ſubſtantiam/filium eſſe ſb̃am/ſpūm ſanctuꝫ eſſe ſubſtantiam.τ quia omnis ſubſtantia eſt compoſita ex foꝛma τ materia: inde ſeq̃tur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝙ quelibet predicta ſba eſt ꝯpoſita ex forma ⁊ materia. ¶5. Jtez
ponis pr̃ez hn̄tez duas actiones / videlicet vnā generando filiū: ⁊
aliā ſpirando ſpūm ſctuz. ¶6. Adhuc ponis filiū hn̄tez vnā paſſi
onē: qꝛ a pr̃e eſt genit⁹: ⁊ vnā actionē in ſpirando ſpūz ſanctū. Jtē
ponis ſpūz ſanctū hn̄tez duas paſſiones / videlicet vnā a pr̃e / ⁊ ali
az a filio: ⁊ ſic implicas in deo cōpoſitionē cauſatā ex multis ſbi̇s
⁊ accidentib⁹. qđ ē ꝯtra diuinā ſimplicitatē. patet ğ ꝙ in deo non
pōt eſſe trinitas. ℂ2. Nullū ens ſimplex infinite ⁊ etn̄e pōt ꝯ
iungi cū ente finito ⁊ nouo ⁊ cōpoſito. nā ens ſimplex infinitū ⁊ e
ternū non hēt naturā neqꝫ mortalitatē. Sed deus ē ens ſimplex
⁊c̄. ğ deus non pōt ꝯiungi ſiue incarnari.

Quomodo ſimplicitas intelli genda eſt eſſe in deo. Capi. xij.

1 RAymundus chriſtianus. Omnis ſimplicitas infi
nita diſtat magis a cōpoſitione cū ſuo actu / ꝙ̄ ſine a
ctu. nā ſic cōpoſitio finita diſtat a ſimplicitate cū ſuo
actu ſcꝫ cōponere: ſic ſimplicitas infinita ⁊ ml'to me
lius diſtat ab ea cū ſuo actu infinito. Deus autez eſt
ſimplicitas infinita: vt ꝑ me ⁊ te ꝯceſſuz eſt. ğ deus diſtat a cōpoſi
tione cū ſuo actu ſcꝫ ſimplificare. Probatū eſt ꝙ deus hēt actuz
infinitū videlicet ſimplificare. vnde ſeq̄tur de nc̄citate ꝙ in ſimpli
citate dei ſunt correlatiua videlicet ſimplificans: ſimplificat⁹ infi
niti: ſine q̄b⁹ non pōt eſſe ſimplificare infinit⁹. ⁊ iſtos tres dico eſſe
beatiſſimā trinitatē ſimplicē ⁊ infinitā. Et ꝙ iſta correlatiua ſint
tria declaro ſic. ſimplificans ē vnus ſimplex infinit⁹ diſtinct⁹ a ſim
plificato infinito: alioq̄n eſſet compoſitus cuz ipſo / ⁊ ſic deſtructa
eſſet ſua ſimplicitas infinita / qđ eſt impoſſibile. ⁊ h̄ idē dici poteſt
de ſimplificato. ⁊ ꝑ ꝯn̄s de ſimplificare ſuo modo. Probatū eſt
ğ ꝙ ſunt tria correlatiua diſtincta infinita in ſimpliſitate dei. ⁊ h̄
ꝓbat̄ ꝑ capitulū vnitat' / ſingularitat' / infinitatis / etnitatis / ⁊ nc̄ci
tatis. ¶1. Et qū dicis ꝙ nullū ens ſimplex infinite ⁊ etn̄e hēt tri
nitatē ⁊c̄. reſpondeo ꝙ falſuz dicis / vt patet ꝑ ſupdicta in q̄bus ip
ſa trinitas ē ꝓbata. Sed qꝛ tuus intellect⁹ ē habituat⁹ de iſtis
inferiorib⁹: ⁊ non de ſupremis / iō iudicas ſuprema tanq̄ inferi
ora. qđ apparet in h̄ qđ ſeq̄tur. voluntas hūana hēt ſua correlati
ua videlicet volentē / volitū / ⁊ velle: ⁊ iſta correlatiua ſunt tria /
quia vnū non eſt alterum. veruntamen dependent a cōpoſitione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eo qꝛ voluntas humana eſt compoſita ex materia ⁊ forma ſpūali
bus. Hoc idē poteſt dici de ſenſibilibus q̄ ſunt magis compoſita
ſicut in potentia viſiua in q̄ ſunt correlatiua aliquo modo ſimplici
a.ſcꝫ viſitiuū/viſibile/⁊ videre. ſꝫ deſcendunt a compoſitione qꝛ
deſcendunt a materia ⁊ forma ſenſus cōmunis. Et ſimilr̄ pōt
dici d̄ vegetatiua hn̄te ſua ſimplicia correlatiua.ſ.vegetatiuū/ve
getabile/⁊ vegetare: ſꝫ deſcendunt a cōpoſitione videlicet a ve=
getatiua cōpoſita ex forma ⁊ materia. Adhuc h̄ ideꝫ poteſt dici
de elementatis/ſīc elementatū qd̄ hēt ſua correlatiua videlicet e
lemētatiuū/elemētabile/⁊ elementare: q̄ ſunt ſimplicia correlati
ua/ſꝫ deſcendunt a cōpoſitione eo qꝛ elementatū ex forma ⁊ ma=
teria eſt cōpoſitū. Similr̄ pōt dici de ſillogiſmo veruntn̄ ipſe eſt
cōpoſitus ex duabꝰ ꝓpoſitionibꝰ ⁊ vna ꝯcluſione.patet ꝫ exem=
plis ſup̄ dictis q̄ ſunt ſigna ſumme ſimplicitatis:de q̄ nullam ha=
bes notitiā nec credulitatē.nec ꝓpter hoc ſeqr̄ ꝙ diuina trinitas
non ſit. ¶2.Itē qn̄ dicis ꝙ in ente ſimplici infinite ⁊ etne/in quo
non ſunt p̄us nec poſterius non eſt trinitas ⁊c̄. reſpondeo ⁊ dico
ꝙ p̄us ⁊ poſterius non ſunt de rōne ſimplicitatis infinite ⁊ etne:
ſꝫ de eſſentia cōpoſita finita ⁊ noua. ¶3. Et quando dicis ꝙ pr̄
eſt cōmunis filio ⁊ ſpūi ſancto:dico ꝙ non eſt cōmunis filio.qꝛ de
toto ſe ipo ꝓducit filiū/nec eſt cōmunis ſpūi ſctō.qꝛ de toto ſe ipo
ſpirat ipm̄.nec paṫ ⁊ filius ſunt ſupius ſpūi ſancto/qꝛ de toto hoc
qd̄ hn̄t:ſpirant eū.q̄re obiectio tua non ꝓcedit. ¶4.Itē qn̄ dicis
ꝙ ego dico patrē eſſe ſbam/⁊ filiū eſſe ſbam/⁊ ſpūm ſanctum eſſe
ſubſtantiā ⁊c̄. reſpondeo ⁊ dico ꝙ deus eſt ſba/ſed non cōpoſita.
nam in ſba q̄ eſt infinita ⁊ eterna non eſt compoſitio.ſed in ſubſtā
tia finita ⁊ noua/de qua tu intelligis/eſt ipſa cōpoſitio.nam com
poſita ⁊ conſtituta eſt ex diuerſis eſſentijs. videlicet ex forma et
materia. Et vt tuꝰ intellectus poſſit eleuari ad intelligenduꝫ ſup
premam ſubſtantiam volo tibi dare iſtud exemplum. Ignis eſt
ſubſtantia:⁊ ipſe q̄dem eſt compoſitus ex forma ⁊ materia ⁊ ipſe
quo ad ſuam formam habet potentiam ꝯburendi infinita ligna:
ſi ille ipſa haberet:ſed deficientibus ei lignis non poteſt ipſa con
burere.igitur ſi forma ignis que eſt creaṫa habet in potentia actū
infinitum ſine materia.multo magis ſuprema ſubſtantia que eſt
actus purus habet actum ſimplicem ⁊ infinitum.⁊ ſic eſt ſimplex actus infinitus dei
abſq̨ materia. ¶5.Et quando dicis ꝙ ego pono patrem hn̄teꝫ
duas actiones ⁊c̄.verū dicis/ſed non ſunt actiones accidentales

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſed conſubſtantiales. nam accidens non tranſit ad ſubſtantiam
ſimplicem ⁊ eternam: ſed ad compoſitam finitā ⁊ nouā. ¶ 6. Itez
per actiones ⁊ paſſiones eſt manifeſtum: ꝙ deus eſt principium
perfectum/ ⁊ hoc ſic. In principio pfecto infinito/ ⁊ eterno oppor
tet ꝙ ſit vnum principium principiās ⁊ non principiatuz. ⁊ iſtud
eſt deus pater. eſt ⁊ aliud principium non principans/ ſed princi
patum/ ⁊ iſtud eſt deus ſpūs ſanctus. ⁊ eſt aliud principium prin
cipians ⁊ principiatum/ ⁊ iſtud ē deus filius. ⁊ in iſtis tribus nu
merus ternarius eſt principium perfectum. Naz prima vnitas
non habet aliquid ſibi preiacens. ſecunda autem vnitas eſt geni
ta a prima ſimpliciter. tertia a prima ⁊ ſecunda eſt ſpirata. quia ſi
ne ipſis non poſſet eſſe tertia vnitas. ⁊ ſic numerus ternarius eſt
perfectus per par ⁊ impar. quibus omnis numerus conſiſtit/ vi=
delicet per par/ ⁊ impar. ⁊ talis numerus numeratus eſt imago
beatiſſime trinitatis/ ⁊ principij perfecti. Et quia tu negas bea
tiſſimam trinitatem/ ideo negas deum eſſe principium perfectuz.
quia ſecunduz te deus ab eterno nihil principiauit: ⁊ quando pn
cipiauit mundum ipſe fuit principium mendicans in creando pn
cipium nouum: cum quo fecit ſe principium nouum/ ⁊ ſic fecit ſe
principium anteꝗ̃ fuiſſet principiuz quod eſt contradictio mani
2 feſta. ¶ Deus eſt ſumma ſimplicitas vt ſupra probatuz eſt: ⁊ ſu
us intellectus cognoſcit illud creatum: per quod ſua ſimplicitas
eſt magis cognita/ ⁊ ſua voluntas hoc idez diligit. ⁊ hoc intellige
re ⁊ amare bonum eſt. ſed hoc eſt per incarnationem vt probabo
ergo deus eſt incarnatus. Et ſi deus eſt incarnatus natura diui
na que ſumma ſimplicitas eſt/ eſt coniuncta cum natura hūana:
que eſt compoſita ſcilicet ex anima ⁊ corpore: ⁊ perſona chriſti ē
vna non compoſita ex diuina natura ⁊ humana eo qꝛ diuina na
tura non eſt in compoſitione ratione ſue infinitatis: ⁊ ſic incarna
tio eſt ſignum ſumme ſimplicitatis ⁊ ita altum ſignū ꝙ altius eſſe
non poteſt ⁊ tale ſignum non cognoſcunt ſarraceni/ dicentes ꝙ ſi
deus eſt incarnatus ſua natura diuina eſt vna pars cōpoſitionis
⁊ ſic attribuunt defectuz ſumme ſimplicitati/ dicendo ꝙ deꝰ non
eſſet ſimplex ſi eſſet incarnatus: ſicut ſunt aliq̄ dicētes ꝙ lux ſolis
eſt deturpata qñ ipſa tranſit per loca turpia. ¶ 2. Et qñ dicis ꝙ
nullum ens ſimplex infinitū ⁊ eternum poteſt coniungi cuz ente
finito ⁊ nouo ⁊ cōpoſito ⁊c. falſum dicis poſito ꝙ deus hēat pote
ſtatem infinitam. Cui poteſtas finita reſiſtere non poteſt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De vita neceſſaria. Capi. xiii.

HOmerius ſarracenus. ¶1. Deus eſt vita infinita 1
τ etna icirco arguo ſic. In vita infinita τ etna: in q̃
non exiſtit viuere/ non ẽ trinitas. nã in ente in q̃ non
ẽ viuere: non ſunt agens nec patiens/ q̃ ſunt accidẽ
tia q̃ non ſunt de rõne vite infinite τ etne. viuere q̃=
dẽ ẽ act⁹ ꝓcedens ab iſtis. g̃ in tali ente non eſt trinitas. Sꝫ deus
eſt vita infinita τ etna/ g̃ in deo non eſt viuere neqꝫ ꝑ ↄñs trinitas
q̃ eſſe non põt niſi filius viuat a pr̃e/ τ ſpũs ſanctus a pr̃e τ filio.
¶2. Nullũ ens hñs vitã infinitã τ etnã põt ↄiungi cuꝫ ente moꝛ 2
tali finito τ nouo. qꝛ tunc poſſet eſſe moꝛtale τ immoꝛtale. qδ ẽ im
poſſibile. Sꝫ deus ẽ ens hñs vitã infinitã τ eternã. g̃ non ẽ incar
natus. ¶3. Itẽ tu xp̃iane dicis ꝙ xp̃s in cruce fuit viuus τ moꝛ=
tuus. viu⁹ erat qñ aĩa non erat ſeparata a coꝛpoꝛe. ſꝫ moꝛtu⁹ fuit
qñ aĩa receſſit a coꝛpoꝛe τ deſcendit ad inferos. τ ſic ponis deum
in vno tp̃e eẽ hõiẽ: τ in alio tp̃e non eſſe hominẽ. nã hõie exi
ſtente moꝛtuo deus q̃dẽ non potuit eſſe hõ viuus. τ opoꝛtuit ipꝫ
iteꝝ incarnari. ſꝫ vnũquodqꝫ iſtoꝝ eſt abſurdũ dicere τ credere.
quare patet ꝙ deus non poteſt incarnari.

Quomodo vita eſt in deo neceſſaria. Capi. xiiij.

RAymundus chriſtianus. ¶Nulla vita eſt infinita 1
abſqꝫ viuere. rõ huius eſt qꝛ ſine viuere eſſet finita/
ex eo qꝛ eſſet occioſa τ vacua. τ non diſtaret tantuꝫ
a moꝛte ſine viuere: q̃ntum cũ viuere. Sed deus eſt
vita infinita/ vt ꝑ me τ te ↄceſſuꝫ eſt. ergo deus non
eſt ſine viuere. Pꝛobatũ eſt ꝙ vita dei eſt cum viuere: ſed viue
re non põt eſſe abſqꝫ coꝛrelatiuis videlicet viuificante/ viuifica=
bili ſiue viuificato: τ iſtos duos coꝛrelatiuos cũ viuificare dico e
ſſe beatiſſimã trinitatẽ. pr̃e exiſtente viuificante τ ꝓducente filiũ
ꝓductũ viuificatũ τ infinitũ. τ ipis ad inuicẽ ſpirãtib⁹ τ viuificã
tib⁹ ipũꝫ ſctum ſpiratuꝫ/ τ viuificatuꝫ ꝑ amoꝛeꝫ: quẽ habent τ oẽs
tres ſunt differentes relatiue: ſꝫ ſunt cõmuniter vnus deus viu⁹
infinit⁹: q̃ ẽ vna vita infinita. ¶1. Et qñ dicis ꝙ in vita infinita τ e
terna/ in q̃ non exiſtit viuere non eſt trinitas τc. reſpondeo τ dico
ꝙ verũ dicis de agente τ patiente: q̃ ſunt accidentia: non autẽ de

(c) 2006 Ministerio de Cultura

agente ⁊ patiente: q̄ sunt ꝓprietates ſb̄ales. agente exiſtente ſb̄a viua infinita ⁊ eťna/remota ab om̄i materia ratione ſue infinitatis/q̄ ꝓducit filiũ paſſum/ab oi materia ſeparatũ eo q2 ipſe eſt ð ſb̄a infinita ꝓductus. ¶ Omne illud ꝑ quod infinitas vite dei ꝑ intellectuꝫ poteſt magis cognoſci/oportet illud idē ꝑ diuinam voluntatē amari. Sed hoc eſt ꝑ incarnationeꝫ. nam xp̄s qñ fuit mortuus in cruce/ ipſe q̄dem fuit mortuus ratione ſeparationis aīe a corpore. ⁊ tunc non fuit homo. neq3 viuus q̄ad naturaꝫ humanã: ſed ipſe fuit hõ viuus ſupra naturã humanã/ ipo exiſtente deo hoīe viuo ratione nature diuine ꝯiuncte cũ aīa ſeparata/ et cũ corpore mortuo in cruce. Et hͦ fuit ſignũ altiſſimũ cognoſcendi infinitatē vite diuine/ vt ipm ſignũ fuiſſet datũ. Et in iſto paſſu ſarracene potes cognoſcere ꝙ lex chriſtianoꝝ eſt ſublimis q̄ cuꝫ tali ſigno ⁊ multis alijs oſtendit altitudinē vite ſupreme cauſe hoc autẽ non facit tua lex infima: q̄ non dat ſigna talia niſi de ter

2 renis. ¶2. Et qñ dicis ꝙ ens habens vitã infinitã ⁊ eternã non poteſt coniungi cũ ente mortali finito ⁊ nouo. reſpondeo et dico ꝙ obiectio tua non valet. q2 tu limitas ꝑtatē infinitaꝫ/ quam hẽt vita infinita. adhuc negas ꝯuerſionē infinite ꝑtatis: ⁊ infinite voluntatis; cũ q̄ ꝯuerſione fuit facta incarnatio. q2 diuina voluntas voluit incarnationē: ⁊ diuina ꝑtas infinita potuit ipaꝫ ꝑficere. q̄re patet ꝙ falſuꝫ dicis. Et preterea tu nõ intelligis ꝙ aīa rationalis q̄ non ē punctualis/nec linealis eſt ꝯiuncta naturalit̄ cũ corpore hũano: qḋ ē punctuale ⁊ lineale? q̄ quanto magis naťa diuina potuit ſe ꝯiungere cũ natura hũana ſup̄ curſuꝫ naťe/ deo remanente immortali q̄ad ſuã naturã/ ⁊ mortali q̄ad nãꝫ hũanã: ſic aqua q̄ ē incalefactibilis q̄ ad ſuã nãm. calefactibilis aũt q̄ ad nãm ignis

¶3. Et qñ dicis ꝙ hoīe exiſtente mortuo ipe non põt eſſe viuꝰ ⁊c. reſpondeo ⁊ dico ꝙ tua obiectio iã eſt ſoluta exẽplo predicto

Quomodo deus non ſit ſua bonitas. Capi. xv.

Homerus ſarracenus. ¶ Diſptaui. ⁊ rõnibꝰ ſup̄ dictis ꝙ deus non eſt trinus/ neq3 incarnatus. Nunc intendo ꝓbare ꝙ deus hẽt vndeciꝫ q̄litates q̄ non ꝯuertunť cũ ſua eſſentia. ſꝫ ſunt ei ꝓprietates vt cũ ipſis agat in creatis. ⁊ hͦ ꝓbato intendo ꝓbare ꝑ ipas ꝙ non ſit trinus nec incarnatꝰ. ⁊ p̄mo ꝑ bonitatē.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Deꝰ ē bonꝰ ex eo q bn̄ agit in creatis. ꝛ q creauit bonū mun 1
dū. Nō ꝙ deꝰ agat de ſua eſſentia cū ſua bonitate ꝓducendo bo
nū: ſicꝫ ſol q̄ nō agit in inferioꝛibꝰ ḋ ſua eēntia ꝓducēdo ſolē. ſꝫ cāt
effectiue calidū / ꝛ ſiccū cū ſua ṽtute ſiue ꝑ ſuā ſpēꝫ. A ſili ꝛ mlto
magꝭ dꝰ cū ſua bonitate effectiue cāt bonitatē / ſiue bonitates cre
atas. ¶ 1. Deus non ē ſua bonitas: ſꝫ bonitas ē ei ꝓꝑetas. nam
ſi ip̄e eſſet bonitas ſua bonitas eſſet infinita ꝛ etna. vnde ſic ſeq̄re
tur ꝙ nullū malū poſſet eſſe: ſicꝫ nulla aq̄ poſſet eē poſito ꝙ ignis
hēret matiaꝫ infinitā ꝛ etnā ad ꝯburendū. Nā ꝯbureret omnia
q̄ ſunt in celo / ꝛ etiā ip̄m celū / ꝛ ex celū. hoc idē faceret ſol: ſi ꝑ ſe
eſſet calidus ꝛ ſiccus. nā ꝯbureret totā aquā ꝛ oīa elementata.
¶ 2. Probatū eſt ꝙ deus non ē ſua bonitas vn̄ ipſe non pōt eſſe
trinꝰ. ꝛ h̄ ꝓbo ſic. Tu xp̄iāe dicis ꝙ deꝰ pr̄ de toto ſe ip̄o ꝓducit
filiū ꝛ ſpūꝫ ſcūꝫ ꝛ ſpūs ſanctꝰ ḋ toto patre ꝛ filio ē ſpiratꝰ. ꝛ dicis
ꝙ illa ꝓductio eſt tota bona infinita ꝛ etna. ſed h̄ eſſe non poteſt
poſtq̄ ipſa bonitas non ē deus. ǵ partim ē bona ꝛ partiꝫ non. ꝛ ſic
pars q̄ non eſt bona ē habitus ꝓuatiuꝰ ſcꝫ habitꝰ malus: et ēius
eſt ſuū ſubm. quod eſt impoſſibile. quare patet ꝙ impoſſibilis eſt
trinitas in deo quā tu dicis. ¶ 2. Poſito ꝙ deus ſit incarnatꝰ 2
valde magnū inconueniens ſeq̄tur ꝯtra ſuā bonitatē. nam ſicꝫ hō
xp̄s eſt deus ꝛ deus xp̄s eſt hō: ſic diuina bonitas q̄ eſt prioꝛ / ē bo
nitas q̄ eſt poſterioꝛ. ꝛ ꝯuerſo. aliť incarnatio fieri non pōt. ꝛ ſic
iniuriata ē diuina bonitas: ꝛ deficiunt diuina iuſtitia / ſapientia /
voluntas / ṽtꝰ / ꝛ ꝑfectio. eo q ſunt ꝯiuncte cū ſba ex forma ꝛ ma
teria cōpoſita: qḋ ē impoſſibile. patet ǵ ꝙ deꝰ non ē incarnatus.

Quomodo deꝰ habet naturaꝫ Ca. xvi.

RAymundus chriſtianus. ¶ Probaui btiſſimam
trinitatē / ꝛ incarnationē cū. 7. rōnibꝰ q̄s tu ſarrace
ne poſuiſti / ꝛ ſolui tuas obiectōes falſas ꝛ erroneas.
Modo aūt intendo ꝓbare vndecim rōnes eſſe co
eſſentiales deo / q̄s tu dicis eſſe q̄litates: ꝛ etiā duas
q̄s tu negas eē in deo ꝯſbales / videlicet nām / ꝛ ſbaꝫ. ꝛ cū iſtis. 13.
rōnibus ꝓbabo in dō eſſe trinitatē ꝛ incarnatōnē / paſſiꝫ refutan
do tuas obiectiones vt ḋ. factū ē ꝛ ꝑmo dicam ḋ natura.
¶ Dē ens infinituꝫ hn̄s naturā diſtat magis a finito cū natura
q̄ ſine natura. rō huius eſt / q abſq naťa eſſet vacuū ꝛ ocioſum,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

que ſunt de ratione finita. ⁊ etiā patꝫ ꝑ intellectū/q̄ cuꝫ natura ha
bet intelligere non aūt cū ignorantia. Sꝫ deus eſt ens infinitum
hn̄s naturā: vt patet ꝑ actus naturales ꝓbatos in 7. capitul' ante
poſitis: ꝑ quos ꝓbauimus beatiſſimā trinitatē: q̄ q̄dē non pōt eſſe
abſqꝫ natura. q: paf non pōt habere filiū ſine natura. nec filius pa
trē ſine ea. vn̄ patet ꝙ deus hēt naturā. modo aūt intendo ꝓbare
ꝙ deus ꝯuertif cū ſua natura/ ⁊ h̄ ſic. Diuina natura aut eſt ab
eťno/ aut non. ſi non. ḡ iā paf non hēt filiū ab eťno: qđ falſuꝫ ē. ſup
ius nāqꝫ ꝓbatū ē ꝙ pr̄ hēt filiū ab eťno. ⁊ h̄ idē pōt dici de infinita
te ⁊c̄. ḡ. diuina natura eſt ab eťno rōne cuius ſeq̄f eius ꝯuerſio: et
h̄ ſic. Si natura diuina non ꝯuertaf cū eťnitate diuina: ſeq̄ref ꝙ
eſſent due eťnitates differentes ꝑ eſſentias/ ⁊ ſic eſſet deſtructum
capitulū vnitatis/ ⁊ ſingularitat/ eťnitatis/ infinitatis/ ⁊ ſimplici
tat' qđ eſt impoſſibile. Concludif ergo ꝙ deus ⁊ ſua natura ꝯuer
tunf. ¶ Probatū ē ꝙ deus ē ſua natura: ⁊ ꝯuertif cū ea. vn̄ ſeq̄f
ꝙ ipa ꝯuertif cū diuina entitate nc̄cia: ⁊ cū diuina vnitate/ ⁊ ſin=
gularitate ⁊c̄. q̄ cū deo ꝯuertunf. Natura aūt cū ipis non poſſet ꝯ
uerti nec ipa hēret actū videlicet nafare q̄libet hn̄te ſuū actū/ vi
delicet vnitate hn̄te vnire ⁊ c̄. ipis hn̄tibꝰ actꝰ nāles ꝑ actū nāre.
vn̄ ſeq̄f đ nc̄citate/ ꝙ diña nafa hēt actū intrinſecū. ſ. nāre. Sꝫ ipꝫ
hēre non poſſet ſine correlatiuis ei ꝯnālibꝰ/ videlicet nānte/ ⁊ nā
bili ſiue nāto: ⁊ iſtos duos correlatiuos cū nāre dico eſſe btiſſimā
trinitatē. eo q: pr̄ generat đ ſua nā filiū nātū: ⁊ ipi đ nā ſui amoris
ſpirāt ⁊ nānt ſpūꝫ ſctūꝫ. Et qn̄ dicis in cap. đ eťnitate ꝙ deꝰ non
hēt nāꝫ eo q: iā hēret ťminū a q̄ ⁊ ad quē ⁊c̄. dico tibi ꝙ verū eēt đ
nā inferiori ⁊ creata đ q̄ tu intellig' ea q̄ dicis q̄ ſic diffinif Diffini
tio. Nā ē ꝓncipiū motꝰ ⁊ q̄et' in ſbo in q̄ ē. ſꝫ in nā diña non ē mo
tꝰ neqꝫ mā. q: infinita ⁊ eťna ē q̄ ſic diffiniri pōt. Nafa diña ē ſba
infinita ⁊ eťna cui ꝓꝑe cōpetit nafare ſbale infinitū ⁊ eťnū. ⁊ ſic
in tali nafa ego ꝯcludo trinitatē non aūt in illa quā tu intelligis.
¶ Deꝰ ē agens infinitū ⁊ nafale hēt ſe mag' ad creandū maiorē fi
2 nē nafe create: q̄ eſſe pōt: q̄ꝫ ad creandū minorē. Rō huiꝰ eſt q: ꝑ
ſuū intellectū ē magis intll'igibile ⁊ ꝑ ſuā voluntatē magis ama=
bile. Deꝰ aūt ē agens infinitꝰ ⁊ nālis ⁊c̄. q: ſic ſuus intellectꝰ in
telligit maiorē finē nafe create q̄ pōt eē. ſic ſua voluntas diligit ip
ſaꝫ eſſe vt inuicē ſint eq̄ creantes/ ⁊ eq̄ agentes: poſtq̄ꝫ hn̄t actꝰ na
turales equaliter. ¶ Et quādo dicis ꝙ deꝰ non poſſet ſe facere
hominem ſine natura/ verum dicis. ſꝫ quia deus habet naturam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vt ſupra probatum eſt. iccirco cum ſua natura ⁊ natura humana
potuit ſe facere hominē/ vt puta cū natura aīe rōnalis: ⁊ natura
corpor⁊ facit hominē ſiue hoīnes extra ſe. quare patet manifeſte
ꝙ tue rationes non procedunt.

Quomodo deus eſt ſua ſubſtantia. Capi. xvij.

Raymundus chriſtianus. ¶ Omne ens infinitū eſt 1
ſba. ex eo qꝛ ꝑ ſe exiſtit. Deus aūt eſt ens infinitū vt
ꝑ me ⁊ te ꝯceſſuȝ eſt. ergo deus ē ſba. ¶ Et qn̄ dicis
in poſitione tua in ꝑncipio libri/ ꝙ bonitas magnitu
do ⁊c̄. non ſunt ſbales deo/ eo qꝛ ſba non ꝯſiſtit niſi ꝑ
formā ⁊ materiā: reſpondeo ⁊ dico ꝙ veruȝ dicis de ſba creata/
non aūt de ſba increata ⁊ infinita. Naȝ ſic̄ ſba creata ꝯſiſtit ꝑ for
mā ⁊ materiā: ſic ⁊ multo magis ſba increata ⁊ infinita ꝯſiſtit per
ſuā nccīaȝ entitatē/ vnitatē/ ſingularitatē/ etn̄itatē/ ipſa exiſtente
forma infinita ab oī materia denudata. ¶ Probatū eſt ꝙ deus
eſt ſba. vn̄ ſic ꝓbabo beatiſſimā trinitatē. Oīs ſba infinita diſtat
magis ab accidente cū ſbare ꝙ̄ ſine ſbare. ratio huius eſt qꝛ per
infinitū ſbare ſe ꝓlongat ab omni accidente. Sed deus eſt ſba
infinita/ vt iam ſupius ꝓbatum eſt. ergo deus diſtat magis ab ac
cidente cū ſbare/ ꝙ̄ ſine ſbare. vnde ſeqtur ꝙ in ſba dī ſunt corre
latiua conſbalia/ videlicet ſbantiuus. bilis. ſiue ſbatus/ ſine qbus
ſbare non pōt eſſe. ⁊ iſtos tres dico eſſe beatiſſimā trinitatē/ ipſis
exiſtentibus vna ſba/ vna deitate/ vno deo. ¶ Probatum eſt ꝙ
deus eſt ſba/ et quia ipſe eſt vnus infinit⁹ ideo eſt vna ſba infini 2
ta. Et ſic qn̄ deus creauit munduȝ ideo magis ſe habuit ad cre
andum vnā ſubſtantiaȝ ſuppremā ad oēs alias ſubſtantias crea=
tas/ ꝙ̄ ad oēs alias ſbas ñ ſupmaſ. ⁊ hoc rōnabiliter intellexit ſu
us intellectus/ et hoc idem amare voluit ſua voluntas/ ratione v
nitatis ſubſtantie diuine/ ⁊ vnitatis ſubſtantie create ſublimis/
vt ſe reſpicerent vnite in ſublimitate. quia multo magis placet
diuine voluntati creare vnam ſubſtantiam/ ſiue naturam cum
qua ſit coniuncta diuina natura/ ſiue ipſa voluntas/ ꝙ̄ creare mil
le mundos: in quibus non ſit aliqua ſubſtantia/ cum qua natura
diuina non ſit coniuncta ⁊ quia hoc placuit diuine voluntati. Jō
incarnatio facta fuit/ quia diuina voluntas que eſt infinita nul
lo modo poteſt impediri. Probata eſt ergo incarnatio diuina

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Et quando tu dicis in sup proximo capi. bonitatis φ iniuriata esset diuina bonitas ꝛc. si deus esset incarnatus eo qꝛ esset cōpositus cū sba constituta ex forma ꝛ materia / male dicis / posito φ illa sba sit finis oiuȝ creaturaꝝ mediante sba diuina. Et tu iā vides φ aīa rōnalis q̄ est sba spūalis non est iniuriata licet sit cōiuncta cū sba corporali corruptibili ꝛ mortali / eo qꝛ inde bonus ꝛ magnus finis sequitur videlicet homo.

Quomodo vndecim q̄litates de quibus in prima parte / sint deo coessentiales: et primo de bonitate. Capi. xviij.

1 Raymundus christianus. ¶ Tu sarracene ponis bonitatē non esse coessentialē d̄o in tuo cap. bonitatis neqꝫ ꝯuertaꝛ cū ipso. sed ego ꝓbabo φ falsuȝ dicis. ꝛ h̄ sic. Pono istos tres terminos ad meliꝰ d̄clarā dū. a. b. c. pono φ. a. dicat eťnitatē ab eťno. ꝛ. b. bonitatē non ab eťno. ꝛ. c. bonitatē ab eťno. Bonitas dei aut est ab eťno aut non. si non ḡ noua. ꝛ ponaꝛ φ sit noua in. c. oportuit q̄n deus creauit ipaȝ in. c. φ habuisset pōtatē in. b. qꝛ sine precedente ptate non potuit ipaȝ creare. nā creare non pōt eē absqꝫ potestate preiacēte illa. fuit ḡ citius ptas in. b. q̄ȝ in. c. ꝛ ipa ptas q̄ fuit in. b. bona erat eo qꝛ effectꝰ dei erat. Modo ponaꝛ φ bonitas creata fuisset creata in. b. oportuit φ. b. fuisset cuȝ ptate existente in. a. sine q̄ deꝰ nō potuit ipaȝ creare in. b. qꝛ deꝰ sine potestate non pōt aliq̄d. sic̄ sine intellectu nō intelligit aliq̄d / ꝛ sine voluntate nō diligit aliq̄d. Fuit ḡ ptas cum q̄ creauit deus. b. in. a. ꝛ ipa ptas fuit bona. qꝛ potestas existens ab eťno fuit bona. eo φ ptas ab eťno existēs oportet φ sit bona. ꝛ ipa fuit bona p bonitatē qꝛ sine ipa nō pōt esse bona. fuit ergo ita cito bonitas ab eťno sic̄ ptas cum qua fuit creata. Et sic seq̄ꝛ φ sunt due bonitates differentes p essentiā ab eťno. vna ē bonitas diuina. alia est bonitas creata in illa sustentata. ꝛ sic destruiꝛ singularitas diuine eťnitatis / ꝛ etiā sua vnitas / ꝛ infinitas. q̄d est falsuȝ ꝛ impossibile. vt patet p h̄ q̄d ego ꝛ tu diximus in capit. singularitatis. Concludiꝛ ḡ φ diuina bonitas nō differt a deo p essentiā: nec aliq̄ modo. nec a sua entitate necc̄ia. nec a sua vnitate ꝛc. Et sic̄ dicimus d̄ bonitate diuina p. a. b. c. ita pōt dici de magnitudine dina / ptate dina ꝛc. vsqꝫ ad miam dinaȝ. Et in isto passu potes cognoscere p quē modum intellectus xpi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

anoꝝ excedit intellectuꝫ ſarracenoꝝ in ↄſiderando ſublimitatem diuinaꝝ rationū.ad quā intellect⁹ non pōt aſcendere cuꝫ falſa lege.qꝛ falſitas non eſt ꝺ rōne ſublimitatꝭ:ſed finitatis. ¶1.Et qñ dicis in capi.preallegato bonitatis/ꝙ ipa non ē de⁹:ſꝫ ē ei ꝓpͥetaſ ꝛc.non valet.qꝛ deus cū ſua bonitate ordinauit mundū ad bonū ꝛ ipſe mundus naturalit̄ bonus ē.ſꝫ hoies pc̄toꝛes ſunt mali moꝛalr̄.ꝛ deus ꝑmittit ipos eſſe malos:vt iuſtitia ſua in ipſis habeat ſuū actū/q̇ eſt bonus:poſtq̄ eſt effect⁹ eius:q̄ q̄dē iuſtitia eſt de⁹ vt ꝓbabo in capi.iuſtitie.ꝛ etiā dimittit ipſos eſſe malos.vt mīa in ipſis hēat actū ſuū q̇ bonus eſt.vt ꝓbabo inferi⁹ in capi.ꝺ mīa Patet ḡ ꝙ tue rōes non ↄcludunt. ¶ Preterea Oīs bonitas infinita hēt actū infinitū.De⁹ ē bonitas infinita.ḡ hēt actuꝫ infinitū.Maioꝛē ſic ꝓbo.ſi bonitas infinita non hēret actum videlicet bonificare iā non poſſet hēre ſuos coꝛrelatiuos/ꝛ ſic ſua eſſentia eſſet deſtructa ꝛ occioſa.ſic̄ eſſet deſtructa ꝛ occioſa eſſentia ignis ſine ignitiuo/ignibili/ꝛ ignire.ꝺſtructio aūt bonitatꝭ infinite ꝛc.ē impoſſibilis. Minoꝛē ſic ꝓbo.probatū eſt in tuo capit.infinitatꝭ ꝙ deus eſt infinit⁹.ꝛ in meo ꝙ ipſe hēt actū infinitū.ꝛ etiā in hoc capi.bonitatis ꝓbatū eſt/ꝙ diuina bonitas ē deus.ḡ declarata ē minoꝛ.ꝛ ꝑ ↄñs ꝙ deus hēt actū infinitū ꝛ infinite bonū:q̄ q̄dem act⁹ eſſe non pōt abſq̧ coꝛrelatiuis diuine bonitatꝭ videlicet infinitis bonificāte/bonificabili/ꝛ iſtos duos coꝛrelatiuos cū bonificare dico eē beatiſſimā trinitatē. ¶2.Et qñ dicis in tuo capitu. bonitatꝭ ꝙ trinitas non ē in deo/poſtq̄ bonitas non eſt deus/falſuꝫ dicis.vt patet ſ.vbi ꝓbaꝛ ꝙ diuina bonitas ē deus.ḡ manifeſte apparet ꝙ tua obiectio non ꝓcedit. ¶ Scdꝫ ꝓbo ſic. Oīs 2
bonitas infinita diligit altitudinē bonitatꝭ create/eo qꝛ ſua cauſa eſt.ꝛ q̄to magis alta creatura ē:tanto magis ꝑ diuinā voluntatē amabilis ē.vñ ſeq̄tur ꝙ diuinus intellect⁹ pōt intelligere illam ſupremā bonitatē creatā.ꝛ h̄ in tanto/q̄nto ꝑ diuinā voluntatem pōt eſſe amabilis.Unde ſeqꝛ incarnatio diuina/in q̄ ſunt due bonitates ↄiuncte ita alte/ꝙ altioꝛes eſſe non poſſunt.ꝛ oēs alie bonitates inferioꝛes ad illas duas ſunt oꝛdinate.ſicut effect⁹ ad ſuas cauſas. Si aūt incarnatio non ē.iā intellect⁹ diuinus habituat ſe de ignoꝛantia vt ipſaꝫ non poſſit intelligere/ neq̧ voluntas ipſaꝫ diligere.ꝛ ſic intellect⁹ intelligit:ꝛ non intelligit qꝺ eſt ↄtradictio. ¶Ulterius qꝛ intellect⁹ diuinus eſſet inferius ꝑ bonitatē ꝛ voluntas ſupius.qꝺ eſt impoſſibile. ¶2.Et qñ dicis ꝙ valꝺ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magnuz inconueniens ſequeretur ↄtra diuinaz bonitatem / ſi deus eſſet incarnatus ⁊c. reſpondeo ⁊ dico ꝙ falſuz dicis. q₂ non dico ꝙ bonitas diuina ⁊ bonitas hūana xp̄i ↄuertantur / ſed ↄiungantur / nec diuina bonitas deterioratur ꝑ illā ↄiunctionē. nec etiaz diuina bonitas deturpatur. Quod etiā ꝑ iſtud exemplū manifeſtatur. aīa rationali ↄiuncta cuz corpore. 20. annis ip̄m corpus eſt pulchrius: q̄ꝫ quando ip̄a ſteterit cū illo. 80. annis. nā illud ad ſenectutē / ⁊ decrepitudinez venit. nec ꝓpter hͦ aīa rationalis eſt deturpata neqꝫ deteriorita ſuppoſito ꝙ ille homo ſit hituatus de v̄tutibꝰ. patet ergo ꝙ tua ratio non ꝓcedit.

Quomodo deus non ſit ſua magnitudo. Capi. xix.

1 Homeriꝰ ſarracenꝰ. ¶ 1. Deꝰ ē magnꝰ: et ē magnꝰ ꝑ ſuā magnitudinē. Itē dicitur magnus: q₂ effectiue ꝓducit mundū magnū / ⁊ ꝓducit in mundo magnas creaturas. Non dico ꝙ magnitudo ſit ſua eſſentia. quia ſic iā eſſet menſura infinita extenſiue aut intēſiue menſurando ſucceſſiue vſqꝫ ad infinitū. Extenſiue non pōt. q₂ extenſio ē de rōne corporꝫ. deus aūt non ē corpus. Intenſiue ſiue immēſiue non ē q₂ menſura intenſiua ſiue īmenſiua non pōt inueniri in ratione magnitudinis. patet ergo ꝙ diuina magnitudo non ē diuina eſſentia / q̄ eſt infinita ſine mēſurā / ⁊ ſucceſſione.

¶ 2. Cū diuina magnitudo non ſit diuina eſſentia vt ꝓbatū eſt iccirco trinitas in deo ē impoſſibilis. Rō huius ē q₂ non pōt niſi diuina magnitudo ſit diuina eſſentia. ⁊ hͦ ꝓbo ſic. Niſi magnitudo dei eſſet infinita ⁊ et̄na gignens q̄dē non hēret ſufficientiā ad ꝓducendū genitū magnū infinitū ⁊ et̄nū: nec gignens ⁊ genitus hērēt ſufficiētiā ad ꝓducendū ſp̄ūꝫ ſctūꝫ magnū infinitū / ⁊ et̄nū. ↄcludit̄ ḡ ꝙ trinitas i d̄o nō pōt eſſe.
2 ¶ 2. Deꝰ cū ſua magnitudine ē vbiqꝫ p̄ntialr̄ ⁊ eēalr̄. rō huiꝰ ē q₂ ſua magnitudo ē maior celo ⁊ oī creato. ip̄a v̄o magnitudo nō ē diuiſibil̄. q₂ diuiſio ſoli copi ↄpetit. ⁊ iō poito ꝙ deꝰ ſit incarnatꝰ aut ip̄e ē totꝰ incarnatꝰ aut pars. Si totꝰ ſeq̄t̄ ꝙ hō xp̄s ē ita magnꝰ ſicͭ celū ⁊ plus / ⁊ ē vbiqꝫ qͦd ē impoſſibile. Sed ſi deꝰ non ē totꝰ incarnatꝰ / ſꝫ pars: ſeq̄tur ꝙ diuina magnitudo ē diuiſibil̄: ⁊ ſbm in q̄ ē videlicet eſſentia diuina: qͦd ē impoſſibile. Oſtendit̄ ḡ manifeſte ꝙ deus non ē incarnatus: nec incarnandus:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quomodo deus ſit ſua magnitudo. Capi. xx.

RAymundus chriſtianus ꝓſeq̄tur. ¶ .Tu ſarracene dicis ꝙ deus hēt magnitudinē: ſꝫ ipſe non eſt magnitudo: ⁊ ſic implicas ꝯtradictionē/ vt ꝓbabo. ⁊ qꝛ ꝯtradictio non pōt ſtare: ideo falſuꝫ dicis. magnitudo eniꝫ in deo radicata eſt maior oī alia magnitudine. Et h̄ apparet ꝑ altitudinē ſibi videlicet dei. ⁊ illā magnitudinē quā dicis/ deus aut hēt a ſe/ aut ab alio. a ſe non. qꝛ eſſet indigens ex eſſentiā ſuā. qđ ē ꝯtra capitulū entitatꝭ nc̄cie/ ⁊ vnitatꝭ ⁊c̄. ergo non a ſe/ ſed ab alio videlicet ab ente creato ⁊ illud ē ſua cauſa finalis. ſic̄ coloratum qđ eſt cauſa colorꝭ finalit̄: ⁊ ſic ſeq̄tur ꝙ eadē magnitudo ſit ꝑ̄us ⁊ poſteri⁹. qđ ē impoſſibile. patet ḡ ꝙ de⁹ ē ſua magnitudo. ¶ 1. Et qn̄ dicis ꝙ ſi deus eſſet magnitudo ſequeret̄ inꝯueniens ⁊c̄. reſpondeo ⁊ dico ꝙ deus non hēt menſurā extenſiuā: ⁊ q̄ ad h̄ verū dicis. ſꝫ q̄ ad menſurā ſpūalē habet menſurā intenſiuā ⁊ infinitā. ſic̄ et̄nitas q̄ ē vna menſura immēſa ⁊ ſic pōt dici de diuina vnitate/ infinite ⁊c̄. ⁊ etiam de diuina trinitate in capitulis ſ. dictis ꝓbata. quare patet ꝙ obiectio tua non ꝓcedit. ¶ Rurſus. Oīs magnitudo ē magis magna ꝑ ſuū actū ſcꝫ magnificare: q̄ꝫ ſine ipo. rō huius ē/ qꝛ ſua poteſtas ē magna ꝑ exiſtere ⁊ agere. ⁊ abſq̄ actu ē ligata. ⁊ eſt de ꝯditione puitatis. ⁊ magnitudo ⁊ ſua ptās ſunt vacue/ ⁊ occioſe. ⁊ t̄minus ad quē ab eis ē remot⁹. Sꝫ dei magnitudo ē maior magnitudo. ḡ ē magnitudo maior ꝑ ſuū actū ꝙ ſine eo. Concludit̄ ḡ in diuina magnitudine eſſe magnificare coeſſentiſiale. ⁊ ipꝫ non poſſet eē ſine correlatiuis. ſ. magnificāte et. to. ⁊ omnes iſti. 3. differūt vt ꝓbatū eſt ſ. in capi. đ ſingularitate. ⁊ iſtos. 3. voco diuinā trinitatē ipis trib⁹ exiſtentib⁹ vna magnitudine infinita ⁊ et̄na: ⁊ q̄libet ē vn⁹ rōne vnitatꝭ ⁊ q̄libet ſingularis rōne ſingularitatis ⁊c̄. ¶ 2. Et qn̄ dicis ꝙ in đo nō pōt eſſe trinitas niſi diuina magnitudo eſſet infinita ⁊ et̄na. ꝯcedo tibi. ſꝫ qꝛ ꝓbatū ē ꝙ diuina magnitudo ē de⁹. patet ḡ ꝙ tua rō nihil valet. ¶ Preterea oē ens magnū ⁊ infinitū ſi ꝯtradicēs magdini ſui effect⁹ ē incarnatū rō h⁹ ē qꝛ ſua iſinitas req̄rit magnū effm̄. ita ꝙ maior ipo eē nō poſſit. ⁊ h̄ itelligit diu⁹ itll'ct⁹. ⁊ h̄ idē vult diua volūtas poſtq̄ꝫ ꝑ diuū itll'ctū tal' effect⁹ ē obiectat⁹. ⁊ etiā ad h̄ ꝯſentit magnitudo die bōitatꝭ. de⁹ aūt ē ens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magnuz infinituz ꝛc. vt ſupius ꝓbatū eſt. ¶ Adhuc deus non ꝯ-
tradicit magnitudini ſui effect⁹/ vt diuina volūtas diligat illud ſū-
mū obiectū creatū rōne ſue bonitatis/ ꝛ magnitudinis: ſic intelle-
ctus ipm intelligit. ꝛ illud obm eſt natura hūana xpi. an q̄ ꝛ cuz q̄
deus factus eſt homo. ꝓbatū eſt ḡ ꝙ deus ē incarnat⁹. ¶ 2. Et
qñ arguis ꝙ ſi deus ē incarnat⁹ xp̄s eſt ita magnus ſicut celuz et
plus. Rñdeo ꝛ dico ꝙ deus filius eſt totus incarnat⁹: q2 ens
infinitū eſt vbiqȝ totū rōne ſue indiuiſibilitatis. ꝛ xp̄s in q̄tū hō/
non ē vbiqȝ. q2 finit⁹ ꝛ limitat⁹ eſt. ſȝ deus filius vbiqȝ ē hō q2 to-
tus incarnat⁹ eſt/ ꝛ ſic eſt hō in celo ꝛ ex̄ celū: ꝛ in terra. naz infini-
t⁹ eſt. ꝛ ꝑ h̄ dicit̄ ꝙ eucbariſtia ē poſſibilis eo q2 fili⁹ dei exiſtens
hō/ eſt vbiqȝ hō. rōne cuius idē hō videlicet xp̄s pōt eē eodē tp̄e
in multꝭ locis ſacramentalit̄. q2 deus ē vbiqȝ hō. Sed hāc altitu-
tudinē tuus intellect⁹ non intelligit q2 ipſe non vtit̄ hac/ nec da-
tū eſt ei auxiliū ꝑ verā fidē/ ſpē/ ꝛ caritatem q̄ ſunt ꝟtutes/ ſiue in-
ſtrumenta/ q̄bus intellect⁹ ē valde ſubtilis/ ꝛ eleuatus ad intelli-
gendū ſummū obiectū: ꝛ ſuas altas intrinſecas ꝛ extrinſecas oꝑ-
ationes. ꝛ d̄ iſta materia loq̄r tecū in parte quadraginta ſignoꝝ
patet ergo ꝙ deus eſt incarnatus.

Quomodo deus non ſit ſua po-
teſtas. Capi. xxi.

I Homerius ſarracenus. ¶ 1. Deus habet poteſtatē
ꝛ propter h̄ dicit̄ ꝙ deus ē potens. ꝛ cū ipa poteſta-
te pōt oīa. non ꝙ ſua poteſtas ꝯuertat̄ cū ſua eſſenti-
a. q2 ſi ſic/ naz ſua poteſtas eſſet infinita ꝛ etn̄a. rōne
cuius ꝓducere poſſet infinitū ꝛ eternū: qd̄ eſt impo-
ſſibile. naz ꝓductio ſic diſtat ꝛ multo magis ab infinito ꝛ etn̄o/ ſic
malū a bono/ ꝛ albū a nigro/ ꝛ magnū a paruo. ꝛ āgelus a corpo-
re ꝛ huiuſmodi. Rō huius ē/ q2 ꝓductio eſt tm̄modo de rōne fi-
nitatis/ nouitatꝭ/ loci/ mot⁹/ ꝛ tpoꝝ. patet ḡ ꝙ poteſtas dei non eſt
diuina eſſentia. Poſtq̄ȝ poteſtas dei non ē diuina eſſentia in deo
trinitas ē ipoſſibilis. ꝛ h̄ ꝓbo ſic. ¶ 2. Nullū ens infinitū ꝛ et-
nū pōt ꝓducere infinitū ꝛ eternū abſqȝ poteſtate infinita ꝛ etn̄a
ratio huius ē q2 poteſtas ſine ſua infinitate ꝛ eternitate non eſſet
ſufficiens ad h̄. ſic poteſtas luminis iſtius candele/ q̄ non ē ſuffici-
ens ad illuminandū totū aerē mundi. patet ergo ꝙ in dō trinitas
eſt impoſſibilis deficiente poteſtate infinita ꝛ etn̄a. ¶ 3. Et qñ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicis ꝙ pater ⁊ filius ſunt idē ꝑ eſſentiā: iā ponis ꝙ filius non
poteſt incarnari/niſi pat̃ incarnetur.aut oportet ꝙ eſſentia dei
diuideret̃.qđ eſt falſū ⁊ impoſſibile ſcđm te ⁊ me.⁊ ſic patet ꝙ in
carnatio ē impoſſibilis. ¶2.Diuina ꝑtas/nec aliq̃ alia ꝑtas pōt 2
cauſare ꝙ effectus ſit cauſa/nec ↄuerſo. naꝫ cauſa ⁊ effectus ſic
ſunt diſparati:ſic potentia viſiua ē diſparata ab audibili:⁊ auditi=
ua a viſibili:⁊ tactiua ab affabili. Et iđ qꝛ non ē de rōne ꝑtatis/
ꝙ ipa poſſit cauſare ꝙ effect⁹ eſſet cauſa.nec ↄuerſo. patet ergo
ꝙ deus non poteſt eſſe hō/ nec homo deus ⁊ ſic patet ꝙ dñs non
eſt incarnatus.cū deus ſit cauſa ⁊ homo effectus.

Quomodo deus ſit ſua poteſtas. Capi. xxij.

RAymundus chriſtianus. ¶Oē ens infinitū ē ſua 1
poteſtas infinita.rō huius eſt qꝛ nullū ens ē infinitū
abſq; ſua ꝑtate infinita/neq; econuerſo. Deus eſt
ens infinitū vt ꝑ te ⁊ me ē ↄceſſū.ğ deus ē ſua ꝑtas
infinita. ¶1.Et qñ dicis ꝙ deus non ē diuina ꝑtas
⁊c.falſū dicis vt ſuꝑ ꝓbatū eſt. Itē.Oē ens hñs poſſe infinitū
eſt trinū/ſiue hēt trinitatē.rō huius ē qꝛ poſſe infinitū ē act⁹ infini
tus:ſꝫ talis act⁹ non pōt eſſe ſine correlatiuis ſuis ⁊ ei coeſſentia
bus/videlicet poſſificante ⁊.to.Deus aūt eſt ens hñs poſſe infini
tū:alioqn non eſſet infinit⁹/vel hēret cauſaꝫ ſuꝑ ſe. qđ eſt impoſſi
bile.quare patet manifeſte ꝙ ipe de⁹ hēt poſſificantē. tum.⁊.are/
ſiue poſſe:q̃s diuinā trinitatē appellamus. ¶2.Et qñ dicis ꝙ de
us non hēt ꝑtatē falſū dicis vt ſupius iam ꝓbatū eſt. Itē qñ di
cis ꝙ ꝑtas iſtius candele non ſufficeret ad illuminandū aerē toti
us mundi:verū dicis. ſꝫ ſi hēret ſufficientiā lignoꝝ multiplicaret
ſe in infinitū/vt ſuꝑ dictū eſt ⁊ ſic non hēs tuū ꝓpoſitū.quare ⁊c.
¶3.Qñ dicis ꝙ filius dei non pōt incarnari eo qꝛ eſt idē ꝑ eſſenti
aꝫ cū pr̃e:alioqn pater incarnaret̃ aut eſſentia eſſet diuiſa/falſum
dicis.⁊ do tibi tale exemplū.In intellectu hūano ſunt correlatiui
ſcꝫ intellectiuū.le.⁊.re.q̃ ſunt idē ꝑ eſſentiā ipius intellect⁹.⁊ in=
telligibile ipius intellect⁹ ↄiungit̃ cū ſpē obiectiue/quā facit intel
ligibilē.⁊ in tali ↄiunctione non ſunt duo intelligentes:ſꝫ duo inte
lligibilia ſcꝫ vnū intrinſecū/⁊ aliud extrinſecū.⁊ ꝓpter h̃ non ſeq̃
tur ꝙ eſſentia intellect⁹ diuidat̃. Et h̃ idē pōt exemplificari in
correlatiuis voluntatis/imaginationis/⁊ etiā ſenſitiue.q̃re patet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

2 ꝙ tua ratio non ꝓcedit. ¶ De illud ꝑ quod deus poteſt habere maiorē poteſtatē in creatura ē ꝙ faciat ſe hominē. rō huius eſt qꝛ creatura non pōt magis exaltari: ⁊ etiā ꝙ faciat ſe hominē vnū/ ⁊ non plures: vt ille hō ꝑ vnitatē ⁊ ſingularitatem poſſit habere maiorē ꝯuenientiā cū diuina vnitate ⁊ ſingularitate ⁊ ſic ſeqtur ꝙ deus eſt factus hō. ⁊ diuinus intellectus intelligens talem maiorē poteſtatē ⁊ voluntas ipā diligens non ſint rebelles ꝯtra maiorē poteſtatē quā deus pōt hēre in creatura. ¶ 2. Et qñ dicis ꝙ deus non pōt incarnari. reſpondeo ⁊ dico ꝙ verū dicis ſi cauſa nō eēt diſtincta ab effectu ꝑ eſſentiā: ſꝫ poſita differētia coeſſentiali non dicis verū. ſicut ſi ponat̃ ꝙ viſus vellet eſſe auditus eſſētialit̃ cū tali ꝯditione ꝙ ipſe vellet habere coloratū pro obiecto ꝓprio/ ⁊ ſimiliter ſonū mediante auditu ⁊ econuerſo.

Quomodo deus non eſt ſuus intellectus. Capi. xxiij.

1 Homerius ſarracenus. ¶ 1. Deus habet intellectū rōne cuius eſt intelligens/ non ꝙ intellectus ſit dꝰs Nā intellectꝰ ponit differentiā int̃ ſuū actū ⁊ obiectū/ q̄ in deo eſſe non poſſunt/ qꝛ nulla differentia eſt in ente infinito ⁊ etno. ¶ 2. Itē ſi deus eſſet intellectꝰ/ intelligeret ſe naturalit̃. natura aūt in deo eſſe non pōt: nā oīs natura ꝯſiſtit ꝑ terminū a q̄/ ⁊ ꝑ terminū ad quē: ⁊ ꝑ ſuū actū: qui idē ſunt cū ipſa ꝑ eſſentiā ⁊ ipſa eſt eſſentia in illis ſuſtētata. Terminus a q̄ dicit materiā: ſed terminus ad quē dicit formā: naturare aūt eſt actꝰ exiſtens in fieri ⁊ non in facto eē. Sꝫ iſti tres termini non poſſunt eſſe eſſentia dei nec in ipā eē cū ipā ſit infinita ⁊ etna. ꝰ deus non hēt naturā: ſꝫ cū ſuo intellectu naturat nābilia creata. ¶ 3. Itē ſi deꝰ eſſet nāliter intellectꝰ ſic intelligeret nālit̃ ſe ipꝫ ſic naturalit̃ bonificaret ſe ⁊ magnificaret ſe/ ⁊ infiniret ſe/ ⁊ etnaret ſe/ ⁊ poſſificaret ſe ⁊c. qđ ē impoſſibile. qꝛ nullū ens agit ſe ipꝫ. Probatū ē ꝙ deus non eſt intellectꝰ: ⁊ ꝑ ꝯñs trinitas non eſt in deo: qꝛ trinitas non pōt eē in deo/ niſi mediante intellectu nāli. Nā oporteret ꝙ pr̃ eſſet pr̃ nālit̃/ non aūt artificialit̃: ⁊ ſic oporteret ꝙ filius ⁊ ſpūs ſanctus eſſent pſone naꝫales. qꝛ ꝑuato intellectu

2 nāli ē impoſſibile ꝙ trinitas ſit in deo. ¶ 2. Deꝰ hēt intll'ctū vt cū ipō hēat intelligere ⁊ cū intelligere intelligat creaturas/ ⁊ intelligat ſe ipꝫ agentē videlicet intelligentē eē creatorē/ ſaluatorem/ ⁊

(c) 2006 Ministerio de Cultura

gubernatorez ⁊c. ſ3 ſi deus eſſet incarnatus ſicut tu dicis: deus intelligeret ſe ip̄z eſſe hominē. ⁊ h̄ naturalit̄: q2 ſine nā non poſſet ſe intelligere hominē ⁊ econuerſo. Et tale intelligere ē ſic impoſſibile ⁊ multo magis: ſicut ſi intelligeret q̄ ſex ſunt q̄nq3 ⁊ econuerſo. ⁊ q̄ mille ſint duo: ⁊ duo ſint mille. nā tale intelligere non ē de rōne intellectus. ſic̄ non ē de rōne intellect⁹ bibere ⁊ calefacere ⁊c. neq3 de⁹ h̄ poſſet facere. q2 implicaret ꝯtradictionē quā facere nō pōt.

Quomodo deus ſit ſuus intellectus. Capi. xxiiij.

Raymundus chriſtianus. ¶ Dē id q̄d eſt magis diffinibile ē intellect⁹ infinitus. ſ3 deus ē id q̄d eſt magis diffinibile. ḡ deus ē intellect⁹ infinit⁹. Maiorez ſic ꝓbo: rō huius ē: q2 id tale includit in ſe infinitatē: nō eſt magis diffinibile: ⁊ ſi ſit magis diffinibile rōne ſue infinitatis. ḡ ē intellect⁹ infinitus. q2 diffinitio ⁊ diffinitū idem ſunt. nā alr̄ darent̄ due infinitates q̄d ē impoſſibile. Deus q̄dē eſt q̄d ē mag3 diffinibile ꝑ h̄ q̄d dicit̄ q̄ deus ē infinitus ⁊ et̄nus ⁊c. ḡ deus ē intellect⁹ infinit⁹. ¶ 1. Et q̄n dicis q̄ deus nō ē intellect⁹ nālit̄ falſuz dicis. nā ꝓbatū ē in iſto capit. q̄ deus eſt intellectus. 1

¶ 2. Adhuc dicis falſuz q̄n negas deū habere nāz. nā iā ꝓbatuz eſt deū hēre naturā ſup̄ in cap. de nā. Uerūtñ non dico ip̄m hēre naturā materialit̄ ex eo q2 ip̄e ē ens infinitū ab oī mat̄ia remotuz ¶ Probatū eſt q̄ deus ē intellect⁹ infinit⁹. ſ3 ip̄e non pōt eſſe intellect⁹ infinit⁹ abſq3 actu infinito / videlic3 intelligere infinito: q2 enti infinito nō ſufficit tm̄ exiſtentia infinita immo req̄rit agentiā infinitā ſic̄ ⁊ exiſtentiā. S3 in ente infinito in q̄ non ē intelligere infinitū / ſunt intelligens / intellectus: a q̄bus tale intelligere egredit̄: ⁊ ſine ipſis eſſe non pōt nec econuerſo: ⁊ iſtos tres dico eſſe beatiſſimā trinitatē. quare planū ⁊ manifeſtū eſt q̄ deus hēt trinitatē. ¶ 3. Et q̄n dicis q̄ deus non hēt trinitatē: ex eo q2 oporteret ip̄m hēre intellectū naturalē: falſum dicis. q2 iā tibi ꝓbatū eſt per ante dicta q̄ deus eſt intellect⁹. ¶ Omne ens infinitū ⁊ intelligens maiorē finē mundi / ⁊ amans magis amabilē finez illius eſt incarnatuz. ratio huius eſt q2 ens infinitū id quod magis intelligit / ipſum magis diligit ratione ſue infinitatis ⁊ equalitatis ſui intellectus / ⁊ voluntatis. Deus autem eſt ens infinitum ⁊ cetera vt per ſe patet. ergo deus eſt incarnatus. ¶ 2. Et q̄ndo dicis q̄ 2

(c) 2006 Ministerio de Cultura

deus non eſt incarnatus.qꝛ ſi eſſet incarnatus iam intelligeret ſe
eſſe hominē ⁊ hͦ naturalit̄ ⁊c. reſpondeo ⁊ dico ꝙ deus intelligit
ſe ipm̄ eſſe deū/ ⁊ intelligit ſe eſſe factū hominē:ſꝫ non intelligit ſe
eſſe factū deū.⁊ ſic manifeſta ē differentia exiſtens int̄ deū ⁊ ipm̄
hominē. qꝛ deus inq̄ꝛtū deus ē deus naturalit̄:ſꝫ non eſt factꝰ hō
nālit̄:ſꝫ voluntarie. Sic̄ ſi ponat̄ ꝙ petrus ſit factꝰ martinus/pe
tro remanente in ſuo numero ipe petrꝰ ē petrꝰ nāl'r:ſꝫ nō ē marti
nus nālr̄.⁊ ſic rō tua non ꝯcludit.patet ḡ ꝙ deus ē incarnatus.

Quomodo deus non ſit ſua vo luntas. Capi. xxv.

1 H Omerius ſarracenus. ¶ 1.Deus hēt voluntateꝫ
cum qua voluit creare mundū ⁊ oīa creata. non ꝙ
deus ſit ſua voluntas/neq; ꝯuerſo.qꝛ ſi ſic iaꝫ hēret
velle/ ⁊ nolle infinitos ⁊ eternos/ q̄ eſſent ei natura
les actꝰ ⁊ innati ꝑ voluntatē:q̄ ſe pōt hēre ad eligen
dū quodlibet: ⁊ ſic deus poſſet ſe diligere ꝑ velle/ ⁊ odire ꝑ nolle
infinite ⁊ etne. qđ eſt impoſſibile ⁊ ꝯtradictio manifeſta.⁊ qđ eſt
ꝯtra primū capitulū:qđ eſt de entitate neceſſaria:⁊ etiam contra
cap. qđ eſt de vnitate. ¶ 2. Ulterius ſi deus eſſet ſua vo=
luntas iam ſuū velle ⁊ nolle eſſent ab eterno ⁊ in eternum. ſicut
ſua eſſentia.vnde ſeq̄retur ꝙ infinite ⁊ etne diligeret ab eterno ⁊
in eterno creaturas:⁊ odiret eas ab eterno ⁊ in eternū: ⁊ hoc eq̄
liter/eo quia q̄libet actus eſſet infinitus ⁊ eternus.⁊ ſic creature
haberent eſſe ꝑ velle/ ⁊ eſſent in ꝑuatione ꝑ nolle:eo quia eſſent ⁊
non eſſent.qđ eſt contradictio manifeſta. Probatū eſt ergo ꝙ de
us non eſt ſua voluntas. ¶ 3. Probato ſup̄ dicto iam ꝓbatū eſt
ꝑ ꝯñs ꝙ in deo eſt impoſſibilis trinitas.nā pater non poſſet ſe vel
le eſſe patrē infinite ⁊ eterne ſine infinita ⁊ eterna poteſtate volū
tatis. Et ſimilit̄ poteſt dici de filio/ ⁊ ſpū ſancto.⁊ ſic ſua volun=
tas cū ſua poteſtate eſſet deus/qđ eſt impoſſibile.ḡ patet ꝙ in deo
2 non eſt trinitas. ¶ 1.Si deus eſt incarnatꝰ iam cū ſua volunta
te vult/ꝙ in xp̄o deus ſit hō ⁊ hō ſit deus.ita ꝙ xp̄s ſit deus ⁊ hō:
ſed ad hͦ diuina voluntas non ſufficeret/poſtq̄ꝫ ipſa non eſt deus.
Nā habitus non ſufficit ad cauſandū habituatū ſimplicit̄.habitu
atus nāq; plus dicit ꝑ ſuā eſſentiā/ q̄ꝫ ꝑ ſuū habitū.ſic homo plus
dicit ꝑ ſuam humanitatem/q̄ꝫ ꝑ ſuam capam:cum qua eſt habitu
atus.patet ergo ꝙ deus non eſt incarnatus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quomodo deus ſit ſua voluntas. Capi. xxvj.

Raymundus chriſtianus. ¶ Omne ens infinitū eſt voluntas infinita. ſ; deus eſt ens infinitum. ergo deus eſt voluntas infinita. Maiorē ſic ꝓbo. quia ſi ens infinitū non eſſet voluntas infinita / iā voluntas non hēret correlatiuos infinitos: ⁊ ſic eſſet ligatu; / ⁊ impotens tale ens / in q̄tum ipm non poſſet hēre ipos correlatiuos ipſius voluntatis infinite. qd̄ eſt impoſſibile. Q deus ſit ens infinitū / p ſe patet. g̃ deus eſt voluntas infinita. ¶ 1. Et qñ dicis ꝙ ſi deus eſſet voluntas infinita / ia; ipſe hēret velle ⁊ nolle infinite: reſpondeo ⁊ dico ꝙ non valet / poſito ꝙ voluntas hēret correlatiuos vniformit̄: ſingularit̄ / ⁊ infinite / videlicet vnū volentē et non odientē: ⁊ vnū amatū ⁊ non oditū: ⁊ vnū velle ⁊ non odire. Alioq̄n eſſet deſtructa vnitas dei ⁊ ſingularitas / infinitas / ⁊ eternitas. qd̄ eſt impoſſibile. ¶ 2. Itē qñ dicis ꝙ ſi deus eſſet voluntas / ꝙ ipſa diligeret ⁊ odiret creaturas ab etn̄o ⁊ in etn̄o ⁊c̄. verū eſſet / ſi eſſet ſic̄ tu dicis: ſ; q̄z non eſt ſic. vt patet p antedicta g̃ ⁊c̄. 1

Probatū eſt ꝙ deus eſt voluntas infinita: ſed deus non poteſt eſſe ipſa ſine correlatiuis voluntatis infinitis / ſine q̄bus ipſa non eſſet infinita. ⁊ ſic ſeq̄ret̄ ꝙ in voluntate infinita ſint volens / volitus / ⁊ velle infiniti: quos diuinā trinitatē vocamus. ¶ 3. Et qñ dicis ꝙ pater non poſſet ſe velle eſſe patrē ⁊c̄. veru; dicis / ſi deus non eſſet infinita voluntas: ſed quia ꝓbatū eſt ſupra ipſum eſſe voluntatē infinitā. ergo ⁊c̄. ¶ Omnis voluntas infinita diligēs effectum / q̄ eſt magis circa infinitatē eſt incarnata: Sed deus ē voluntas ⁊c̄. ergo deus ē incarnatus. Maiorē ſic declaro. quia ſi ſit aliqua creatura exiſtens in altiori gradu nobilitatis / ⁊ bonitatis: que poſſit eſſe creata / aut creanda: ipſa q̄dem quo ad ſe ⁊ ſubiectiue eſt infinita ratione amabilitatis infinite / ei ſupra exiſtētis. Unde ſeq̄tur ꝙ ipſa ſit coniuncta cū tali voluntate infinita. quam coniunctionem incarnationem vocamus. Minorem ſic probo / videlicet ꝙ deus ſit voluntas infinita ⁊c̄. iam patet ſuperius. ¶ Item ſi voluntas finita habeat amare finitum: multo magis deus habet amare infinitum / poſtq̄ ipſe eſt voluntas infinita ⁊ ſic eſt de ſua ratione velle coniungi cū voluntate finita ſubiectiue. quam coniunctionem incarnationem vocamus. ¶ 2. Et qñ 2

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicis ꝙ ſi deus eſſet incarnatus iam cuȝ ſua voluntate vult ꝙ in chriſto deus ſit homo: ⁊ hō ſit deus / ita ꝙ xp̄s ſit deus ⁊ homo ⁊c̄. non valet. q2 iam ꝓbatū eſt tibi / ꝙ deus eſt voluntas infinita cuȝ qua poteſt velle ad placitū. ¶ 3. Et quando dicis ꝙ melius fuiſſet ꝙ deus fuiſſet āgelificatus ⁊c̄. reſpondeo ⁊ dico ꝙ angelus eſt altior in natura q̃ȝ homo: tamen hō habet magis extenſam naturā q̃ȝ angelus: eo q2 participat cum omnibus creaturis / inq̃tū eſt compoſitus de corpore ⁊ anima. angelus vero non. q2 ille nō eſt coniunctus ⁊ ſic de⁹ prudenter dilexit volendo ſe ipſuȝ incarnari: ⁊ non angelificari. vt cum omnib⁹ creaturis que ſunt ſui effectus poſſet participare in natura.

Quomodo deus non ſit ſua virtus. Capi. xxvij.

Homerius ſarracenus. ¶ 1. Deus habet virtuteȝ ratione cuius bene dicitur / deus eſt virtuoſus: ⁊ habet virtuteȝ vt ꝑ ipſam poſſit creare virtutes naturales / ⁊ morales. ⁊ ipſa v̄tus eſt ſic generalis ad oēs v̄tutes ſicut idem martellus ad omnes clauos. vel ad multos ⁊ enſes ⁊c̄. Non dico ꝙ ipſa virtus ſit de⁹: ſicut clauus non eſt martellus. neq3 iuſtitia eſt hō ⁊c̄. Naȝ deus eſt p̄or ⁊ ſua iuſtitia eſt poſterior. ſic̄ hō ⁊ martellus q̄ ſunt p̄us. clauus auteȝ ⁊ iuſtitia poſterius. Rō huius eſt q2 v̄tus dei eſt inſtrumentum vt deus cū ipſa poſſit agere in angelis ⁊ in hoibus iudicando reddere bonū ꝓ bono / ⁊ malū ꝓ malo: ipſe tamen deus non eſt inſtrumentū. ſȝ eſt deus vt ipſe ſit deus. Nā inſtrumentū non eſt ō rōe entis infiniti ⁊ et̄ni. ⁊ ſic iuſtitia dei non ſe hēt ad eū q̄ ad eſſe: ſȝ q̄ ad bū eſſe. Probatū eſt ḡ ꝙ deus non eſt ſua v̄tus. ¶ 2. Item multis alijs rōnibus poſſet ꝓbari ꝙ deus non ē v̄tus / qđ longuȝ eſſet narrare. ſic̄ de⁹ q̄ non hēt ꝯtrariū: v̄tus aūt hēt / videlicet viciū: deus non ē vt acq̄rat meritū. v̄tus aūt ē vt acq̄rat illud. Probatū ē ꝙ deus non ē v̄tus ⁊ ꝑ h̄ ꝓbatur ꝙ in deo non ē trinitas. Nā pater cū p̄tate v̄tutis q̄ non eſt deus / non poſſet ſe facere virtuoſuȝ infinite ⁊ et̄ne in generando filiū / ⁊ inſpirando ſpūȝ ſctūm ⁊ ſic oēs tres pſone eſſent ſcđm q̄d v̄tuoſe: ⁊ non ſimplicit̄. qđ eſt abſurdū dicere. ¶ 3. Itē ſi eſſet trinitas fieret iniuria filio ꝑ p̄reȝ impedienē filiū vt ip̄e filius non ſit pat̄: nec habeat filiuȝ. ⁊ ſic de patre ⁊ filio pōt dici: q̄ impediunt ſpūm ſanctū ꝑ inuidiam vt non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſit ſpirator/ neqȝ ſit filius/ neqȝ pater. que iniuria eſt impoſſibilis in deo/ qꝛ ipſa eſt peccatuȝ. oſtenditur ḡ ꝙ in deo eſt impoſſibilis trinitas. ℭ 2. Si deus ſit incarnatus ipſe facit iniuriam ſue eſſentie: ⁊ etiam ſibi ipſi cũ ſua virtute. ⁊ ſic eſt ꝯtra ſuam iuſtitiam ⁊ ꝯtra ſuã entitatẽ neceſſariã/ ⁊ ſuã vnitatẽ ⁊c. ⁊ ꝯtra ſuam bonitatem/ magnitudineȝ ⁊c. Et talis iniuria eſt ꝑus ⁊ iuſtitia poſterius. ⁊ hoc patet qꝛ hoc qđ eſt ſupius: non debet vniri cuȝ hoc qđ eſt inferius: qꝛ deſcendit: nec ipſum inferius aſcendere debet ad gradum ſibi incompetentẽ. patet ergo ꝙ incarnatio eſt impoſſibilis in deo vt deus non ſit iniuſtus/ ſed iuſtus: nec imprudens/ ſed prudens. Et quando dicis ꝙ filius aſſumpſit carnẽ: non autem paṫ/ neqȝ ſpũs ſanct⁹: ponis ꝙ ipſi iniuriã fecerunt ſibi ipſis/ quia non aſſumpſerunt carnẽ: ſicut ⁊ fili⁹. cum ipſi teneantur ita exaltare vniuerſuȝ creatũ ꝑ incarnationem: ſicut fecit filius. ⁊ qꝛ in deo non põt eſſe iniuria. patet ergo ꝙ tua fides nihil eſt. 2

Quomodo deus ſit ſua virtus. Capi. xxviij.

Raymundus chriſtianus. ℭ Omne illud ens infinitum qđ diſtat magis a vicio eſt virtus. Deus autem eſt illud ens infinitum ⁊c. ergo deus eſt v̄tus. Maiorem ſic declaro/ ſi enim ens infinitũ non eſſet v̄tus/ iam ipm̃ non hẽret cũ quo diſtaret magis a vicio: ⁊ ſic eſſet finituȝ. ſic̃ aqua non diſtaret magis ab igne q̃ eſt calidus: ſi ip̃a non eſſet frigida. Minor ꝑ ſe manifeſta eſt. videlicet ꝙ d̃us ſit illud ens infinitũ ⁊c. ḡ deus eſt virtus. ¶ 1. Et quãdo dicis ꝙ deus non eſt v̄tus falſuȝ dicis/ qꝛ probatũ eſt ſupius ꝙ deus eſt v̄tus. ¶ 2. Itẽ qñ dicis ꝙ deus non hẽt ꝯtrariũ: ſȝ v̄tus hẽt ꝯtrariũ falſuȝ dicis/ q̃tuȝ ad v̄tutẽ infinitã: corã qua nullũ viciũ ſtare poteſt: ſȝ verũ dicis/ q̃tum ad v̄tutẽ moralẽ ſiue creatã/ ſic̃ iniuria q̃ eſt ꝯtra iuſtitiã: ⁊ infidelitas ꝯtra fidelitatẽ a deo datã. ℭ Probatũ eſt ꝙ deus eſt virtus infinita: ſed v̄tus infinita non põt eſſe abſqȝ correlatiuis infinitis: ſicut ⁊ multo magis v̄tus finita que non poteſt eſſe ſine correlatiuis finitis. vt ꝑ iuſtitiã hominis manifeſtatur. q̃ quidẽ non poteſt eſſe abſqȝ iuſtificante/ iuſtificato/ ⁊ iuſtificare. habet ḡ v̄tus dei correlatiuos coeſſentiales infinitos/ videlicet virtuificantem/ tiũ/ ⁊ are. quod diuinã trinitatem vocamus. ſicut deus pater q̃ cognoſcit ſe infinite bonum magnum ⁊c. 1

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ ſic iuſtificat ſe infinite in ſuis rationibus in producendo filium bonum/magnū/eternum ⁊c.⁊ ipſi innicē videlicet pater ⁊ filius iuſtificant ſe inſpirando ſpūm ſanctū/ratione cuius diſtant infinite ab iniuria. ¶ 3. Et quando dicis ꝙ deus non eſt v̄tus cum qua ſit pater ⁊ cetera.falſum dicis/vt iam ſuperius probatum eſt.

¶ 4. Itē qñ dicis ꝙ pater iniuriatur filio ⁊c. falſum dicis:vt in capi.ſingularitatis ⁊ vnitatis dictū eſt/immo dico tibi ꝙ pater iniuriaret filio ſi ipſe pater iniuriaret ſibi ipſi/ deſtruendo ſuam pa
2 ternitatē vnā infinitā/⁊ ſingularē. ¶ Probatū eſt ꝙ de⁹ ē v̄tus infinita/Iccirco per ipſam probabo ꝙ ipſe eſt incarnatus ⁊ hꝫ ſic Omnis virtus infinita q̄ non poteſt quieſcere niſi producat maiorem effectū creatū quo maior non poſſit ~~incarnari~~:eſt incarnata.Sed deus ~~non~~ eſt virtus infinita ⁊c.ergo deus eſt incarnatus Maiorem declaro ſic/ q: v̄tus infinita ratione ſue infinitatis poteſt creare ens/ſiue effectū in altiori gradu ſummitatis virtutis create. ⁊ hoc ratione ſue poteſtatis infinite. Et ſicut hoc poteſt illud idem intelligit ſuus intellectus.⁊ hoc idem ſua voluntas diligit ⁊ ſic equaliter quieſcunt per incarnationē que eſt in altiori gradu ſummitatis virtutis create. Minorem ſic declaro:probatum eſt ꝙ deus eſt infinit⁹/⁊ niſi ipſe eſſet incarnatus iam ipſe non poſſet quieſcere cum ſubiecto finito vſqꝫ quo ſublimaret ipſū cū ſuis rationibus ſic/ꝙ magis ſublimari non poſſet/videlicet ꝙ ipſe deus faceret ſe hominem/ ⁊ hominem deum. Sicut rex non poſſet magis ſublimare ſuum ſeruū induendo/ ꝙ̄ ſi ipſe indui faceret eum eo precioſo panno quo rex indutus eſſet:patet ergo ꝙ deus eſt incarnatus. ¶ 2 Et quando dicis ꝙ ſi deus eſſet incarnatus ipſe faceret iniuriā ſue eſſentie ⁊c.verum eſſet/ſi ipſe dimitteret ſuam deitatem/⁊ aſſumeret humanitatem.ſed quia aſſumpſit humanitatem cum ſuis rationibus vt magis diligatur ſua bonitas/magnitudo/poteſtas ⁊c.ideo non iniuriatur ſibi ipſi/nec ſuis rationibus. Sicut cauſa que eſt bona/magna ⁊c.non iniuriatur ſue bonitati/magnitudini ⁊c.ſi ipſa cauſet bonum ⁊ magnum effectum:patet ergo ꝙ deus non iniuriatur ſibi ipſi per incarnationem. Immo tu ſarracene iniuriaris deo/⁊ ſue bonitati/magnitudini ⁊c.in quantum dicis alibi ꝙ ſi deus eſſet incarnatus non ſufficeret ei poteſtas ad remunerandum in altiori gradu virtutis in quo erat ante. ⁊ ſic attribuis ei poteſtatem finitam:⁊ etiam negas ei poteſtatem infinitā/bonitatem/magnitudinē/intellectū

a creari

(c) 2006 Ministerio de Cultura

voluntatem/ ⁊ virtutem. ¶ 3. Et quando dicis ꝙ pater ⁊ ſpūs ſanctus fecerunt ſibi ipſis iniuriam ⁊c̃. reſpondeo ⁊ dico ꝙ ſi pat̃ eſſet incarnatus: ⁊ ſic de ſpū ſancto/ iam pater eſſet filius: et ſic deſtrueret̃ vnitas/ ſingularitas/ paternitas/ ⁊ filiatio. quod eſt cō tra capi. vnitatis/ ⁊ ſingularitatis qđ eſt impoſſibile. ¶ Amplius tanta fuit exaltatio vniuerſi per incarnationem filij dei. ꝙ vniuerſum non fuit capax ad recipiendum altiorem exaltationē. nam aliter filius dei non fuiſſet ſufficiens ad exaltationez vniuerſi in altiori gradu quo potuit exaltare. quod eſt impoſſibile cum ipſe ſit infinitus.

Quomodo deus non ſit ſua veritas. Capi. xxix.

Homerius ſarracenus. ¶ 1. Deus habet veritatē cum qua verificat entia creata: ⁊ omnes veritates/ ſed ipſe non eſt veritas. quia ſi ſic/ iam intellectus q̃ non eſt deus eſſet ſuus habitus: cum quo intelligeret ſe ipſum ipſa exiſtente infinita ⁊ eterna. quod eſt abſurdum dicere: videlicet ꝙ ens infinitum ⁊ eternuz habeat habitum: qꝛ habitus eſt accidens: quod de ratione infinitatis ⁊ eternitatis nullo modo eſſe poteſt. oſtenditur ergo manifeſte ꝙ deus non eſt veritas. ¶ 2. Item ſi deus eſſet veritas: oīa ſecreta reuelaret/ ⁊ omnes falſitates ⁊ omnia falſa deſtrueret. Naz contraria entis infiniti ⁊ eterni ſtare non poſſunt contra illud. hoc autē veritas non facit/ quia plura ignoramus q̃ȝ intelligimus: quare ⁊c̃. Probatum eſt ꝙ deus non eſt veritas. vnde ſeqtur ꝙ non ē trinus: qꝛ ſi deus eſſet veritas/ deus pater non eſſet ſimpliciter pat̃: ſed ſecunduȝ qđ. ⁊ ſic de filio ⁊ ſpū ſancto. quia veritas non ſufficeret ad hoc/ cum ſit finita. Ens enim finitum non ſufficit ad eſſendum cauſa entis infiniti/ tu autem dicis ꝙ deus pater eſt vere pater infinite ⁊ eterne. ⁊ ſic de filio ⁊ ſpū ſancto. quod eſt manifeſte falſum. ¶ 3. Ulterius illud quod intellectus diuinus non poteſt intelligere: veritas diuina non poteſt verificare. rō huius eſt qꝛ deus non credit neqȝ habet fideȝ: ſȝ intelligit. deus non poteſt intelligere ꝙ ſit filius ſine matre/ ſic̃ non poteſt intelligere ꝙ ſit filius ſine pr̃e: tu autez dicis ꝙ filius non hēt matrem diuinaȝ. hoc idē dico ꝙ deus non pōt intelligere in ſe locū/ tp̄s/ motū/ diuiſiōeȝ ⁊c̃. quos hēret in ſe ipſo: ſi pater generaret filiuȝ: qꝛ generatio ſine

(c) 2006 Ministerio de Cultura

predictis non poteſt eſſe intelligibilis.nec per ꝯñs veritas poteſt
2 ꝟificare ea q̄ non ſunt intelligibilia nec poſſibilia. ¶ 2.Adhuc
diuinus intellect⁹ non pōt intelligere ꝙ infinit⁹ ſit ꝯcluſus in loco
finito vʒ in vtero ꝟginis Marie: nec immobile ſcʒ deus deſcen-
dat de celo ad aſſumendū carnē in terra. qꝛ qđ eſt immobile infi
nite ⁊ eťne nõ pōt eſſe mobile in tꝑe ⁊ loco. ¶ Item deus non
pōt intelligere ꝙ minor cauſa ſit cauſa maioris ⁊c̄. nam aliter oē
qđ eſt poſterius cauſaret id qđ eſt ꝑ̄us.qđ eſt impoſſibile. Appello
aūt minorē cauſaʒ vtilitatē hominū/maiorē aūt diuiſionē dei.qui
diuideret ſe incarnando: Et innouaret ſe recipiendo carnē.⁊ ſic
deus ħ non pōt intelligere:hoc idē ſua voluntas non poteſt velle
nec ſua vnitas vnire ⁊c̄.neqʒ p ꝯñs ſua veritas verificare.Oſten
ſum eſt ergo ꝙ deus non poteſt incarnari.

Quomodo deus ſit ſua ve= ritas. Capi.xxx.

1 Raymundus chriſtianus. ¶ Probaui inq̄t ꝙ de
us eſt ſuus infinitus intellectus/ ⁊ infinita volūtas
modo aūt ꝓbabo ꝙ de⁹ eſt ſua infinita ꝟitas ⁊ hoc
ſic. Deus intelligit ſe ip̄m intelligentē infinite/⁊ dili
git ſe amantē infinite:⁊ ſic attingit infinitā ꝟitateʒ/ſi
ne q̄ non poſſet ſe intelligere infinitū intelligentē/neqʒ infinituʒ a
mantē.vñ ſeq̄tur ꝙ deus ſit ip̄amet ꝟitas. Naʒ alit̄ ꝟitas eſſet ei
cauſa ꝑ̄ma/⁊ ſic eſſet finitus qđ eſt impoſſibile. q̄re patet ꝙ deus
eſt ſua infinita ꝟitas. ¶ 1.Et qñ dicis ꝙ ſi deus eſſet ꝟitas:hēret
hituʒ ⁊c̄.verū dicis poſito ꝙ ip̄a ꝟitas eſſet accñs:ſʒ qꝛ ip̄a eſt infi
nita:vt ꝓbatū ē/nō eſt p ſe exiſtens ⁊ ſic ē ſb̄a.nā oē p ſe exiſtens ē
ſb̄a:⁊ ſic patet ꝙ tua rō non ꝯcludit. Probatū eſt ꝙ deus ē infi
nita ꝟitas ⁊ p hoc intendo ꝓbare diuinaʒ trinitatē ſic arguendo.
Nulla ꝟitas ē infinita ſine correlatiuis infinitꝭ.deus ē ꝟitas infi-
nita.ğ de⁹ non ē ꝟitas infinita ſine correlatiuis infinitꝭ. Maior ꝓ
bať ſic. Nullū ens infinitū pōt hēre ſufficientiā ꝟitatis infinite/ni
ſi hēat ip̄aʒ p infinitā exiſtentiā ⁊ agentiā: ſʒ infinitā agentiā non
pōt hēre ſine infinitꝭ correlatiuis infinite exiſtentib⁹/videlicet ve
rificante/ꝟificato/⁊ ꝟificare infinitis. Minor iā ſupius ꝓbať:vñ
ſeq̄ť ꝙ in ꝟitate diuina ſint correlatiui infiniti:q̊s diuinā trinitatē
appellamus. ¶ 2.Et qñ dicis ꝙ ſi deus non ē ꝟitas:iā in ip̄o non
eſt trinitas.ſʒ qꝛ ꝓbatū ē ꝙ de⁹ ē ꝟitas:adeo manifeſtū ꝙ falſum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicis. ¶ 3. Et quando dicis ꝙ deus non credit/neqꝫ habet fideꝫ
verū dicis. ⁊ qñ dicis ꝙ deus non pōt intelligere filiū ſine matre:
falſuꝫ dicis. qꝛ ipe intellexit adā filiū reſpectu creationis ſine mr̄e
⁊ euā filiā creatā ſine naturalibꝰ parentibꝰ. Unde ſi deus potuit
h̄ intelligere creatiue/multo magis deus pr̄ pōt intelligere deum
filiū eternatiue ſine matre. ⁊ h̄ fuit ſignificatū p̄ euā filiā ade materi
alr̄ tantū/in q̄tum fuit de coſta ade: ſic filius dei ē filius ſine mr̄e:
eo qꝛ ē de eſſentia pr̄is formalr̄ non aūt materialr̄ eo qꝛ pr̄ eſt for
ma infinita ab oī mat̄ia remota/q̄ q̄dem p̄ nullā eſſentiā creatam
pōt impediri. ¶ Ois vitas infinita plaudit hr̄e effectū infinitū 2
ſubiectiue/p̄ quod cognoſcat̄ ⁊ diligatur. Deus ē vitas infinita/
ergo ipe plaudit hr̄e effectū infinitū. Maiorē ſic declaro. Naꝫ
ſicut ignis eſt ſubiectū infinite potentie ad ꝯburendū infinita lig
na: ſic infinita vitas hr̄t poteſtatē ad cauſandū ſubiectū verū/et
infinitū vt p̄ ipſam cognoſcat̄ ⁊ diligatur ipſa vitas infinita. Mi
nor aūt iam ꝓbata ē videlicet ꝙ deus eſt vitas infinita ⁊ ſic ipſi
plaudit hr̄e effectū nouū vū ⁊ ifinitū/cū q̄ cognoſcat̄ ⁊ diligat̄
ipa diuina vitas infinita: ⁊ talē effectū nouū ⁊ vū dico eē infinitū
eo qꝛ deus non potuit altiorē illo creare: neqꝫ exaltare. talis effec
tus ē natura hūana dñi nr̄i Jhu Xp̄i/cū q̄ diuina nat̄a eſt ꝯiuncta
rōne cuius ꝯiunctionis eſt cauſatꝰ effectꝰ verus ſublimis/⁊ infi
nitus. ⁊ ſic v̄e oſtendit̄ ꝙ deus eſt incarnatus. ¶ 2. Et qñ dicis
ꝙ intellectꝰ diuinus non pōt intelligere ꝙ deus ſit ꝯcluſus. reſpō
deo ⁊ dico ꝙ verū dicis/poſito ꝙ ipe eſſet ꝯcluſus ⁊ diuiſus: ſꝫ qꝛ
infinitꝰ eſt: iō non pōt ꝯcludi in faciendo ſe hōieꝫ. qꝛ ipe vult eſſe
infinitū/ſic eſt. ⁊ voluit ſe eſſe hōieꝫ finitū ⁊ ꝯcluſuꝫ in vtero bea
te v̄ginis. Et qñ dicis ꝙ immobile non deſcendit d̄ celo in terrā
verū dicis q̄ ad ſenſuꝫ litteralē: non aūt q̄ ad ſenſuꝫ allegoricū qꝛ
deꝰ pōt velle eē vbiqꝫ ipo remanēte immobili. ſic aīa hoīs q̄ vere
pōt velle eē in capite ⁊ in pede/ipa remanēte immobili ⁊ indiuiſa
¶ 3. Et qñ dicis ꝙ minor cā nō cāſat maioreꝫ vū dicis: ſꝫ maior cā
cāſat minorē. dico maiorē cām/videlicet vt cognoſcat̄ ⁊ diligatur
diuina vitas. ſꝫ dico minorē cām naturā hūanaꝫ xp̄i/habendo reſ
pectū ad ſ̄ dicta. ¶ Itē dico maiorē cām hūanā nām xp̄i habēdo
reſpectū ad vtilitatē totius vniuerſi: ⁊ vt clarius intelligas do ti
bi iſtud exemplū. Poſito ꝙ non fuerit/neqꝫ ē/neqꝫ erit niſi vnꝰ
hō: aīa ipius eſſet pl̄us q̄ corpus. qꝛ aīa poſſet obiectare deū intlli
gēdo diligēdo ⁊ recolēdo: ſꝫ corpus ñ/qꝛ deꝰ non ē imaginabilis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

neqꝫ ſenſibilis. ¶ Item corpus ipſius hominis eſſet prius: celum autem ⁊ oīa elementa ⁊ elementata eſſent poſterius. eo qꝛ deum obiectare non poſſunt. ⁊ bonitas illius corporis eſſet propter coniunctionē / quā haberet cum aīa obiectante deum / ipſa non ꝯiuncta cum alijs corporibus. ℭ Et qn̄ dicis ꝙ deus innouaret ſe in aſſumendo carnem / verum dicis inq̄tum ſe fecit hominē / qui non erat / remanente eternitate innouata. ſicut infinitas indiuiſa. Sicut homo habens capam nouam q̄ eſt innouatus per capam: non autem per eſſentiam. qꝛ iam erat homo: ⁊ idē homo remanſit qn̄ habuit capam nouā. ⁊ ſic ꝑ ſupradicta poteſt ꝯcludi de alijs q̄ tu ponis. quare apparet euidenter ꝙ tue rōnes non ꝓcedunt.

Quomodo deus non ſit ſua gloria. Capi. xxxi.

Homerius ſarracenus. ℭ 1. Deus habet gloriam
1 cum qua glorificat bonos in paradiſo: non ꝙ ipſe ſit gloria. naꝫ oīs gloria hēt cauſaꝫ videlicet efficienteꝫ q̄ dat gloriā. deus aūt non hēt ſup̄ ſe cauſaꝫ dantem ei gloriā. gloriari aūt eſt actus ꝓcedens a forma et materia ⁊ h̄ ꝓpter finē exiſtentē p̄us. ſꝫ efficiens forma ⁊ materia ⁊ act⁹ exiſtunt poſterius. ſꝫ tales cauſe non ſunt d̄ rōne entis infiniti ⁊ et̄ni atqꝫ neccīj vnius ⁊c. patet ḡ ꝙ de⁹ non ē gl'ia. Probatū eſt ꝙ deus non ē gloria. vn̄ in eo non pōt eſſe trinitas: qd̄ ꝓbo ſic. ℭ Pr̄ in generando filiū nō poſſet hēre tantā gl'iaꝫ q̄nta ē ſua eſſentia dina. ⁊ ſic filius nō eſſet tot⁹ gl'ioſus / ſꝫ ſcd̄ꝫ q̄d / ſic pr̄ ⁊ ſic d̄ ſpū ſctō. qꝛ eſſentia pſonaꝝ eſſet infinita: ſꝫ eaꝝ gl'ia finita ⁊ limitata eſſet in tanto ꝙ eſſentia eſſet p̄us: ⁊ gl'ia poſteri⁹ tanq̄ hītus. et ꝑ ꝯn̄s oēs tres pſone eſſent aſſituate in gl'ia mediantib⁹ q̄ntitate / actione / paſſione / ⁊ etiā q̄litate acc̄ntali: q̄s offets in arabico vocamus / oīa iſta ſūt d̄ genere acc̄ntis. ⁊ qꝛ acc̄ntia nō ſūt d̄ eſſentia dei: nec trinitas abſqꝫ hijs eē poſſit. ḡ patet ꝙ deus non eſt trinus

offets pro qualitate

2 ℭ 2. Preterea dinus intellect⁹ nō pōt intelligere dedecus / ⁊ vitupationē dei. qꝛ in talib⁹ deus non pōt hēre gloriā nec delectationē: q̄ p̄dicta hēret / ſi ipſe aſſumeret carnē. Adhuc vt patet ꝑ exēplū. aīa in hoīe hēt triſtitiā ⁊ paſſionē: quando corpus affligitur et hoc ratione vnionis anime ⁊ corporis. ⁊ homo qui eſt coniunctus patitur ꝑ animam ⁊ corpus. A ſimili ſi xp̄s fuerit in cruce deus et homo: ipſe paſſus fuit quo ad diuinitatē ⁊ humanitatē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ratione vnionis deitatis ⁊ humanitatis. Intellectus aũt diuinuſ nullo modo põt intelligere ꝙ deus infinitus/ ⁊ eťnus aliq̃ modo paſſus fuiſſet dolorẽ/ triſtitiã/ ⁊ langorez. Et ſicut h̾ diuinus intellectus non poſſet intelligere: nec diuina voluntas velle/ nec veritas verificare/ neq; diuina gloria in hoc delectationẽ haberet. patet ergo ꝙ deus non poteſt incarnari.

Quomodo de⁹ ſit ſua gloria. Ca. xxxii.

Raymundus chriſtianus. ¶ Oẽ ens infinitũ intelligit ⁊ diligit ſe eſſe infinitã gloriã: ſ; deus ẽ ens infinitũ. g̃ deus intelligit ⁊ diligit ſe eſſe infinitã gloriaz. Maiorẽ ſic declaro. niſi deus intelligeret ⁊ diligeret ſe eſſe infinitã gloriã: intelligeret ⁊ diligeret ſuã infinitatẽ eſſe impfectã in q̃tũ ipſa infinitas non eſſet capax ad eſſendũ gloriã. aut eſſet impedita p aliã eſſentiã ⁊ ſic ſeq̃tur ꝯtradictio videlicet ꝙ h̾ qȯ eſt infinitũ/ eſſet finitũ ⁊ ꝯuerſo. qȯ eſt impoſſibile. ⁊ ſic declarata eſt maior. Sed minor p te patet eo q: ego ⁊ tu ꝯcedimus ꝙ deus ẽ infinitus. Concludit̃ g̃ ꝙ ipſe intelligit ⁊ diligit ſe eſſe infinitã gl'iaz. ¶ I. Et qñ tu dicis ꝙ deus non eſt gl'ia falſuz dicis vt ſup ꝓbatũ eſt. ſ; ipe non ẽ talis gl'ia qualẽ hñt creature. q: earz gl'ia eſt finita ⁊ noua ⁊ poſterior. ſ; gl'ia dei ẽ ꝑus eo q: eſt infinita ⁊ eťna. ⁊ etiaz q: ipa gl'ia ẽ ſuuſmet finis: ⁊ ſic patet ꝙ tue rõnes non ꝓcedũt. ¶ Nullũ ens infinitũ ẽ gl'ia infinita ſine correlatiuis gl'ioſis ⁊ infinit̃. Deus ẽ ens infinitũ. g̃ de⁹ non ẽ gl'a infinita ſine gl'ioſis correlatiuis ⁊ infinitis. Maior p ſe manifeſta eſt eo q: infinita gloria req̃rit infinitã exiſtentiã/ ⁊ infinitã agentiaz: ſine q̃bus non ẽ infinita. Minor aũt de ſe manifeſta ẽ vt ſupra ꝓbatũ ẽ. g̃ deus hẽt infinitos correlatiuos rõne ſue glorie/ videlicet gl'iantẽ/ gloriatũ/ ⁊ gl'iari infinitos. ⁊ iſtos tres infinite numeratos p diuinũ intellectũ tres intellectos. ⁊ p diuinã voluntatem tres amatos ⁊ p diuinã vnitatẽ tres vnitos/ diuinã trinitatẽ vocamus. q̃libet exiſtente vno. ⁊ p diuinã ſingularitatẽ q̃libet exiſtẽte ſingulari. Et vt intellect⁹ eleuari poſſit mediante gr̃a dei volo tibi oſtendere modũ btĩſſime trinitatis dicendo ſic. Deus intelligit differentiã ſiue diſtinctionẽ int̃ gl'iãtẽ/ gloriatũ/ ⁊ gl'iari. q: ſine differentia ſiue diſtinctione non eſſent tres: nec infinitas poſſet eſſe infinite in ipis. ⁊ ſic ȯ diuina vnitate/ ⁊ ſingularitate ⁊c. ⁊ ideo ſic̃ menſurans menſurat menſurabile cuz menſura. ſic deus nu=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

merat ⁊ nominat ipſos tres/⁊ etiā cum differentia coꝝ numerat in ſe ipo multas rōnes/videlicet neceſſariā entitatē/vnitatē/⁊ ſingularitatē ⁊ ſic de cet'. q̄s ponis. ⁊ de illis q̄s ego pono videlicet bonitatē/magnitudinē ⁊c. Non dico ꝙ ipſe rōnes ſint differentes int̄ ſe. nam aliter infinitas eſſet deſtructa ⁊ eſſentia ſcꝫ deitas ſiue ſb̄a diuina. qđ eſt impoſſibile. Sed rōne diſtinctionis ꝑſonaꝝ ſūt multe rōnes. vt infinitas ambiat ꝙ deus pr̄ rōne bonitatis cognoſcat ꝓducere bonū filiū. ⁊ rōne magnitudinis magnū filiū ⁊ ſic de alijs. ſine q̄ cognitione intellectus diuinus non poteſt eſſe infinitus obiectiue/neqꝫ ſubiectiue. ⁊ iſte ē vnus gradus altiſſimorū graduū beatiſſime trinitatis. quē tibi poſſuꝫ notificare de ea vt dictū eſt ſimili modo ſup̄ in capi. vnitatis. ⁊ ideo rogo deū ꝙ ipē det tibi gr̄am ad intelligendū ipm. ¶ 2. Et qū dicis ꝙ in deo non pōt eſſe trinitas eo qꝛ ipē non ē gloria verū eēt/ ſi deus non eſſet

2 gloria. ſꝫ qꝛ ꝓbatū eſt ꝙ deus ē gloria. iō falſuꝫ dicis. rōne cuius tue poſitiones non ꝓcedunt. ℂ Oē ens infinitū hn̄s correlatiuos infinitos ⁊ glorioſos/hēt ſe magis ad illā creaturā hn̄teꝫ correlatiuos glorioſos circa infinitatē exiſtentes: q̄ꝫ ad aliaꝫ non habentē illos/ſic̄ ſimulans ad ſuū magis ſimile. ⁊ hoc diuinus intellectus ignorare ſiue negare non pōt. nec diuina v̄itas falſificare. g̊ patet ꝙ in deo ē incarnatio/correlatiuis glo̾ſis exn̄tibꝰ infinitꝭ in natura hūana xp̄i. ⁊ ſunt infiniti rōne ꝯiunctionis filij dei ⁊ nature hūane. ¶ 2. Et qū dicis ꝙ filius dei non ē incarnatus eo qꝛ intelligeret dedecus/ ⁊ vitupationē dei ⁊c. Dico ꝙ verū eſſet/ſi talia tranſirent in eſſentiā diuinā: ſed non tranſeunt: eo qꝛ infinita ⁊ eterna eſt: ſicut corruptio corporꝭ q̄ non tranſit ad animā ꝯiunctam cū eo. qꝛ ipſa incorruptibilis ē. ⁊ ſic patet euidentr̄ ꝙ tue rōes non ꝓcedunt. ⁊ ſimilis ſolutio ſignata eſt ſ̄. in capi. v̄itatis.

Quomodo deus non ſit ſua perfectio. Capi. xxxiij.

1 Homerius ſarracenus. ℂ 1. Deus habet ꝑfectionē vt cū ea ꝑficiat creaturas. non ꝙ deus ſit ꝑfectio qm̄ omnis ꝑfectio ſubſiſtit cauſis videlicet agenti ⁊ pacienti/ꝑficere ⁊ ꝑfecto. ⁊ qꝛ ꝑficere ꝯſiſtit in fieri: ⁊ non in facto eſſe. Jō ſunt ante agens ⁊ patiens q̄ꝫ perfectū. quo ad cauſas/⁊ q̄ad tp̄s. ⁊ quia prioritas in deo eſt impoſſibilis. patet manifeſte ꝙ deus non eſt ꝑfectio ⁊ ꝑ ꝯn̄s non eſt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

trinitas ⁊ hoc ꝓbo ſic. ¶ 2. Tu chriſtiane dicis ꝙ pater gene rat filiũ / ⁊ inuicem ſpirant ſpũm ſanctũ. pater non poſſet ꝑficere filiũ. ⁊ ſic de ſpũ ſancto abſqꝫ ꝑficere. In eſſentiã autẽ infinitam ⁊ eternã / ⁊ neceſſariã vnã ⁊ ſingularẽ ⁊c. perficere tranſire non põt qꝛ perficere ſemꝑ eſt in fieri ⁊ non in facto eſſe. ſed tu dicis ꝙ oẽs tres perſone ſunt perfecte per ꝑficere. ⁊ dicis ꝙ deus ẽ perfectio quod eſt falſum vt ſupra ꝓbatum eſt. Concluditur ergo ꝙ trini tas in deo eſt impoſſibilis. ¶ 2. Tu chriſtiane dicis ꝙ deus eſt perfectus ⁊ ꝙ eſt incarnatus. perfectus / qui vnitus eſt cum impꝛ fecto non poteſt eſſe ꝑfectus. ſicut aqua in vaſe valde calida / ẽ ca lida per accidens ⁊ non frigida. ⁊ ſi aqua vnita eſſet cum vaſe: ⁊ ipſum vas eſſet ignis: iam eſſet aqua calidior / ⁊ ab omni frigidita te remota. A ſimili poteſt dici de incarnatione ſuomodo. ſed hoc eſt valde abſurdum dicere ꝙ deus aliquo modo ſit imperfectus. quare patet ꝙ incarnatio eſt impoſſibilis.

Quomodo deus ſit ſua perfectio. Capi. xxxviij.

Raymundus chriſtianus. ¶ Omne ens infinitum eſt perfectio. Deus eſt ens infinitum: ergo deus eſt perfectio. Maiorem ſic declaro / qꝛ nullum ens eſt perfectio niſi habeat perfectam exiſtentiam ⁊ agen tiam infinitas. ſed ipſas habere non poteſt / niſi ipm met ſit perfectio. Minor de ſe manifeſta eſt. quare patet ꝙ deus eſt perfectio. ¶ 1. Et quando dicis ꝙ deus non eſt ꝑfectio falſũ dicis. qꝛ tibi probatum eſt ꝙ ipſe eſt perfectio. ⁊ cum dicis ꝙ per fectio habet cauſas verũ dicis de perfectione poſteriori: non au tem de perfectione infinita: qꝛ ipa eſt prius. Probatũ eſt ꝙ deꝰ eſt perfectio: ⁊ qꝛ ipſe eſt infinitus / ideo ipſe eſt ꝑfectio infinita. il la autẽ non poteſt eſſe infinita niſi ſit cũ infinita exiſtentia ⁊ agen tia vt ſupra ſignificatũ eſt. habet ğ deus infinitam ⁊ perfectam a gentiam / ſicut ⁊ exiſtentiam infinitam ⁊ perfectam. Sed deꝰ eſt deus ꝑ infinitam ⁊ perfectam exiſtentiam. ergo deus eſt deus per infinitam ⁊ ꝑfectam agentiam. vt infinitas ⁊ ꝑfectio agentie ⁊ exi ſtentie ſe correſpondeant eq̃liter. ſed deus in q̃ntum exiſtit deus non agit ſe ipm. qꝛ nullum ens agit ſe ipm ſbaliter. ſicut homo qui non facit ſe ipm hominẽ. ğ deus agit ſiue producit deũ vt habeat infinitam ⁊ ꝑfectam agentiam. Deus autem qui producit deuꝫ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dico ipſuꝫ eſſe patreꝫ.eo qꝛ de tota ſua infinita ⁊ ꝑfecta exiſtentia ꝓducit deū filiū infinitū ⁊ ꝑfectū ⁊ ſic reſpiciunt ſe eq̄liter infinita ⁊ ꝑfecta exiſtentia/⁊ infinita ꝑfecta agentia. ⁊ h̄ ꝑ infinitaꝫ ⁊ ꝑfectā bonitatē/magnitudinē/⁊ eṫnitatē ⁊c̄. Et qꝛ eq̄liter ſe reſpiciunt exiſtentia ⁊ agentia in diuina eſſentia ⁊ in eius ꝯnālibus rōnib⁹:iō eq̄liter ſe hn̄t ad ꝓducendū ſpūꝫ ſanctū/vt reſpectus quē hn̄t pr̄ ⁊ fili⁹ inuicē ſit ita infinit⁹ ⁊ ꝑfect⁹:ſic ſunt exn̄tia ⁊ agētia eoꝝ.⁊ iſtos tres diuinā trinitatē dicimus.q̄ q̇dē oſtendit̄ in tanto rōnabilit̄ ꝙ intellect⁹ hūanus ipam negare non pōt rōnabiliter.

¶ 2.Et qn̄ dicis ꝙ ꝑficere non tranſit in eſſentiā dī eo qꝛ ꝑfectio ſemꝑ eſt in fieri:⁊ non in facto eē falſuꝫ dicis.poſito ꝙ tranſeat in eſſentiā infinitā ⁊ eternā:in q̄ non ē locus/tp̄s/mot⁹/nec ſucceſio ſꝫ in q̄ʒtū ꝑficere ꝯſiſtit in eſſentia finita ⁊ noua.verū dicis.⁊ ſic rō
2 nes tue non ꝓcedunt. ¶ Probatū eſt ꝙ deus ē ꝑfectio.⁊ qꝛ ipa ꝑfectio ē infinita/ iō ſe hēt magis ad creandū magis ꝑfectū q̄ȝ minus ꝑfectū. Et ſimilit̄ ſe hēt magis ad creandū maius bonuꝫ/ q̄ȝ minus bonū.⁊ magis magnū/q̄ȝ minus magnū ⁊c̄.vt hēat eq̄leꝫ modū in cauſando cū infinita bonitate ⁊ magnitudine ⁊c̄. ſic hēt cū infinita ꝑfectione.⁊ h̄ ſimilit̄ pōt intelligi de infinito intellectu: q̄ h̄ intelligit.⁊ d̄ diuina voluntate q̄ h̄ diligit.⁊ ſic oſtēſa ē diuina incarnatio.vt infinitas ſit cōmunis oībus rōnib⁹ ſupdictis in creando ita altā creaturā/ꝙ altior ipa creari non poſſet/ q̄ ad rōneꝫ infinite bonitatis/magnitudinis ⁊c̄. Tamen non dico ipaꝫ creaturā eſſe capacē ipius altitudinis q̄ ad ſuā naturā:ſic humana voluntas/q̄ non pōt aſcendere ad amandū deū ꝑ ſuā naturaꝫ abſq̄ꝫ caritate:ſꝫ qꝛ diuina nā ꝯiuncta ē cū nā hūana xp̄i/iō penetrat ⁊ ſuptranſit oēs creat̄as.⁊ ſup̄ oēs exiſtit finis ⁊ perfectio.⁊ de iſta materia iā ſumus loquuti ſup̄ in cap.de v̄itate. ¶ 2.Et qn̄ dicis ꝙ ꝑfectus q̄ vnit̄ cū impfecto non pōt eſſe ꝑfectus/ verū dicis/ſi intelligas de ꝑfecto ꝯiuncto cū impfecto rōne peccati:ſꝫ/ſi ſumm⁹ ꝑfectus ſit ꝯiunctus cū impfecto ſine pctō/tranſeundo ad ſūmaꝫ ꝑfectionē creatā vt ſupdictū eſt/falſuꝫ dicis/⁊ do tibi iſtud exemplū. Anima hōinis in via ē impfecta/ eo qꝛ ē ꝯiuncta cū corpore corruptibili:⁊ ipa ē incorruptibil'.ſꝫ qn̄ corpus ē gl'ificatū in paradiſo/tunc aīa non ē impfecta rōne corpis/qḋ n̄ ē tūc corruptibile. ⁊ qꝛ das ꝯparationē d̄ igne/⁊ d̄ aq̄/falſā ꝯpationē dic'.qꝛ ignis ⁊ aq̄ ſūt ꝯtrarij̄ ꝑ calid̄ ⁊ frigidū:ſꝫ nā dīna ⁊ hūana nō ſūt ꝯtrarie ꝑ bonū ⁊ malū:q̄re manifeſtū eſt ꝙ tue rōnes non ꝯcludunt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quomodo deus non ſit ſua iuſticia. Cap. xxxv.

HOmerius ſarracenus. ¶1.Deus habet iuſtitiam 1
cū qua iudicat bonos ⁊ malos. vt iam dictū eſt: ſed
ipſe non eſt iuſtitia. Naȝ ſi eſſet iuſtitia/iudicaret ſe
ipſuȝ infinite ⁊ eterne eo qꝛ ſua iuſtitia eſſet infinita
⁊ eterna/hn̄s actū infinituȝ ⁊ eternū.deus vero nō
indiget iuſtitia ꝙ̄ ad ſe/eo ꝙ non agit bonū neqꝫ malū in ſemetipſo
ſed indiget hēre ipſam in creatis in tp̄re/⁊ in loco:vt ſit iudex.non
aūt in infinitate ⁊ eternitate. ꝓbatū eſt ḡ ꝙ deus non eſt iuſtitia.
Per h̄ quod eſt dictū de iuſtitia pōt ꝓbari ꝙ in deo non eſt trini
tas.qđ probo ſic. ¶2.Poſito ꝙ deus pater ꝓducat deū filium
⁊ ſic de ſpū ſctō.ꝓducit ꝗdem ipꝫ iuſte aut iniuſte:ſed iniuſte non
qꝛ deus non ē iniuria.⁊ niſi ꝓducat ipm̄ iuſte/iā eſt iniurioſus:qꝛ
non ꝓducit eū iuſte. Producit ḡ ipꝫ iuſte/⁊ hoc infinite ⁊ eter=
ne:aut non infinite ⁊ etn̄e. Infinite ⁊ eterne non pōt:qꝛ iuſtitia eſt
finita ⁊ noua. ⁊ non ſufficit ad hoc. nā finitum ⁊ nouum non ſuffi
cit ad actū infinituȝ ⁊ eternū.ꝓducit ḡ pater filiū iuſte cū actu fini
to ⁊ nouo/ ⁊ ꝑ ꝯñs in tp̄re ⁊ loco.⁊ ſic filius ꝗ eſt infinitus ⁊ etn̄us
non eſt totus iuſtus:ſꝫ in parte.⁊ iđ ſua iuſtitia eſt ei habitus defe
ctiuus.ſicut capa breuis capato/⁊ ſicut filius eſt defectiuus ꝑ ha
bitū/ſic ⁊ pater.Sed qꝛ defectus non ē de rōne dei: patet ḡ ꝙ tri
nitas in eo eſſe non pōt. ¶3.Itē aut pater indiget filio aut non.
ſi v̄o indiget illo/iuſte ꝗdē generat eū: verūtamen ipe deus eſt in
digens.⁊ ſic ſeqͭtur ꝙ h̄ quod non indiget cauſat ſe indigenteȝ in
iurioſe.qđ eſt ipoſſibile.ſi aūt dicas ꝙ pr̄ generat filiū ⁊ tn̄ nō indi
get eo/iā ponis ꝙ pr̄ iniuriat̄ ſibi ipi ex eo ꝙ agit ſupflue ⁊ in va=
nū:⁊ extra terminū ad quē.qđ ē falſuȝ ⁊ impoſſibile. Nā oīs pat̄
generat filiū ꝓpter finē videlicet vt multiplicet ſuā ſpeciē.ſꝫ dn̄s
non indiget multiplicatione.nā infinitus ⁊ etn̄us ē.⁊ qꝛ oīa ſupra
dicta falſa ſunt ⁊ impoſſibilia.ſeqͭtur ḡ ꝙ trinitas in deo eſſe non
pōt. ¶2.Si deus ē incarnatus iniuriā fecit angelis qꝛ non aſ= 2
ſumpſit naturā angelicā.cū angelus ſit prius ⁊ hō poſterius.⁊ eti
aȝ fecit iniuriā multis hominib⁹:qꝛ non aſſumpſit carneȝ ab eis/
ſꝫ ab vno tantū. ¶ Itē iniuriatus ē ipi nature:quā aſſumpſit.qꝛ
eaȝ in ꝑ̄ncipio mūdi non aſſumpſit. Et ſimiliter iniuriatus ē xp̄o
qꝛ ꝑmiſit eū pati paupꝫtatē/dedecus/flagella/⁊ mortē in cruce. et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iſta iniuria figurata fuit in cruce. qñ dixit bis in ea xp̄s. Deus me us quare dereliq̄ſti me. ⁊ ideo multa ſup̄dicta ſunt erronea ꝓpt q̄ iuſtitia dei non poſſet pati ꝙ ip̄z deū ꝑmitteret incarnari.

Quomodo deus ſit ſua iuſtitia. Cap. xxxvi.

Raymundus xp̄ianus. In nullo ente infinito iuſtitia eſt habitus. q2 ſi ſic iā ip̄m ens eſſet finitum inq̄ꝫtum ip̄m ens ſine inſtrumento videlicet iuſtitia non poſſet agere. ergo iuſtitia non ē habitus in ente infinito videlicet in deo. ⁊ q2 tu ponis iuſtitiā habitū eſſe in deo q̄ non ꝯuertitur cū eo falſuꝫ dicis. Nam iuſtitia diuina ꝯuertit̄ cū deo ⁊ hoc ſic. ¶ Oē ens infinitū iuſte ſe intelligēs ⁊ amās ⁊c̄. eſt iuſtitia. Deus eſt ens ⁊c̄. ergo deus ē iuſtitia. Maiorem ſic declaro. niſi ip̄m ens infinitū eſſet iuſtitia/ iam ip̄a iuſtitia non ſufficeret iuſte infinito iuſto intelligere ⁊ amare/ eo quia eſſet finita aut ens infinitū haberet ſuꝑ ſe cauſas. qđ eſt impoſſibile. Minor per ſe eſt manifeſta. ergo deus eſt iuſtitia. ¶ 1. Et quando dicis ꝙ ſi deus eſſet iuſtitia iudicaret ſe infinite ⁊ eterne. verum dicis ſecundum ꝙ ageret in ſe ip̄o infinite ⁊ eterne. nam iuſtitia eſt reddere vnicuiqꝫ qđ ſuū ē. non aūt dico ꝙ ip̄e agat in ſe ipſo iudicādo de commiſſis. q2 in ſe ipſo neqꝫ extra ip̄m potuit agere iniurioſe/ poſtq̄ꝫ ipſe eſt infinita iuſtitia. ſicut non pōt agere malum in ſe ipſo nec extra ſe ipſum poſtq̄ꝫ ip̄e eſt infinita bonitas. ⁊ ſic omnibus conſideratis ſupradictis manifeſtuꝫ eſt. ꝙ tua conſideratio eſt falſa ⁊ erronea. ¶ Dictum eſt ſupius ꝙ iuſtitia eſt reddere vnicuiqꝫ quod ſuum eſt. ⁊ etiam probatū eſt ꝙ deus eſt iuſtitia. Iccirco propter hoc intendo probare beatiſſimam trinitatem ⁊ incarnationem. ⁊ primo trinitatem dicendo ſic. ¶ Deus ē ens neceſſariū ⁊ eſt vnus ⁊ ſic per totam lineam vſqꝫ ad hoc capitulum qđ eſt de iuſtitia h9 ſecunde partis. ⁊ ideo eſt neceſſarium ꝙ deus reddat ſibi quod ſuum eſt rōne neceſſitatis. ⁊ ꝙ reddat vnitati illud quod ſuum eſt/ ⁊ ſingularitati ſimiliter hoc quod ſuū eſt ⁊ ſic de alijs. Diuina vnitas eſt infinita vt iam probatum eſt. ⁊ ſic deus ratione infinitatis ſue vnitatis tractat iuſte ſuaꝫ infinitam vnitatem/ vnitate habente vnum actum infinitum ⁊ ꝑ conſequens vnū agentem infinitum/ ⁊ vnuꝫ agibile infinituꝫ ⁊ ꝑ iſtos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tres iuſtitia reddit vnitati quod ſuum eſt/videlicet ſuam infinitatem/cum qua vnitas eſt infinita exiſtendo ⁊ agendo. Et ſi eſſet ſicut tu ſarracene dicis/nam iuſtitia non redderet vnitati qđ ſuũ eſt. ⁊ ſic alteraretur in iniuriam. ⁊ vnitas remaneret finita vacua ⁊ occioſa. et quia hec omnia ſunt impoſſibilia ſequitur iuſte et neceſſarie. ꝙ in ipſa vnitate ſint ſui correlatiui ſupradicti ⁊ p cõſequens trinitas. nam illos trinitatem vocamus. ¶ Deus eſt ſingularis vt per me ⁊ te conceſſum eſt in capitulo ſingularitatis cui iuſtitia reddit quod ſuum eſt:per hoc ꝙ deus eſt vnus ſingularis infinitus ⁊ eternus ⁊c̃. ipſo habente infinitam ⁊ ſingularem exiſtentiam ⁊ agentiam in qua agentia ſiue exiſtentia ſit vnus infinitus iuſtus ⁊ ſingularis pater. ⁊ vnus ſingularis ⁊ iuſtus fili⁹. ⁊ ſit vnus ſingularis infinitus ⁊ iuſtus ſpũs ſanctus. ⁊ ſic per trinitatem habet hoc quod ſuum eſt. ſine qua ſingularitas eſſet vacua/occioſa/finita/iniuriata/⁊ de habitu priuationis habituata. quod eſt impoſſibile. quod quidem impoſſibile conuerteretur ad poſſibile ſi eſſet ſicut tu ſarracene dicis. ¶ Probata eſt ergo diuina trinitas. ⁊ ſicut probaui per vnitatem/⁊ ſingularitatem/ita poteſt probari per omnia capitula ſecunde partis. ſed per omnia nolo probare quia prolixitatem volo euitare. ¶ 2. Et quando dicis ꝙ deus pater non poteſt producere filium infinitum ⁊ eternum/eo quia ſua iuſtitia eſt finita ⁊ noua. dico ꝙ falſum dicis immo ſua iuſtitia eſt infinita ⁊ eterna vt ſuperius probatuꝫ eſt ideo es concluſus. ¶ 3. Item quando dicis ꝙ pater indiget filio aut non indiget eo. reſpondeo ⁊ dico ꝙ indiget illo naturaliter ⁊ hoc infinite ⁊ eterne/vt iuſtitia diuina reddat nature diuine quod ſuum ẽ/videlicet ſuos correlatiuos naturales. ſine quibus eẽt finita/noua/vacua/⁊ occioſa/ ⁊ per iuſtitiam iniuriata ſicut dictum eſt in parrafo vnitatis/ ⁊ ſingularitatis ⁊ ſic de aliis rationibus. quod eſt impoſſibile. quare patet ꝙ iterum es concluſus. ¶ Dictum eſt ꝙ iuſtitia eſt reddere vnicuiqꝫ quod ſuum eſt. ⁊ dictum 2 eſt de redditione intrinſeca. modo autem intendo dicere de redditione extrinſeca cum qua intendo probare incarnationem/et hoc ſic. Juſtitia eſt ꝙ diuinus intellectus intellixiſſet altiorem finem mundi in creatione illius ꝙ maiorem illo non potuiſſet intelligere. nã aliter de hitu ignorantie eſſet habituatus ⁊ p ipꝫ iniuriat⁹. qđ eſt impoſſibile. Et ſic dico đ intellectu ita dico đ volũtate diuina ⁊ etiam đ bonitate/magnitudine ⁊c̃. ⁊ oĩa iſta fuerũt iuſte

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ hoc humanus intellectus rationabiliter non poteſt negare/po ſito ꝙ diuina iuſtitia reddat vnicuiqꝫ rõni dei in creando qđ ſuū eſt. ſꝫ incarnatio fuit altior finis mundi ꝙ maior non pōt creari/ vt ꝑ ſe patet. ergo manifeſte oſtenſum eſt ꝙ deus eſt incarnatus. ¶ 2. Et qn̄ dicis ꝙ ſi deus eſſet incarnatus faceret iniuriaꝫ angelis ⁊c̄. reſpondeo ⁊ dico ꝙ iā ſolutū eſt ſupra in capi. voluntatis. Et qn̄ dicis ꝙ iniuriam fecit pluribus hominibus qꝛ ab eis non aſſumpſit carnē reſpondeo ⁊ dico ꝙ obiectio tua ſoluta ē in cap. ſingularitatis. q̄re obiectiones tue non procedunt.

Quomodo deus non ſit ſua miſericordia. Capi. xxxvij.

1 Homerius ſarracenus. ¶ 1. Deus habet miſericordiā vt cū ea parcat peccatorib⁹ facientibus penitentiā de cōmiſſis: deus aūt non eſt miſericordia. qꝛ ſi ſic eſſet/ iā ſua miſericordia ee͞t infinita ⁊ et̄na/ hn̄s actū infinitū ⁊ eternū parcendo ſibi ipi de cōmiſſis ab et̄no ⁊ in et̄no. qđ eſt impoſſibile. deus enīꝫ non peccat: nec peccare pōt. Si aūt non haberet actū ab eterno eſſet occioſa/ occioſitas q̄dē eſt actus ꝓuatiuus vacuus ⁊ vicioſus ⁊ defectiuus: ſed miſericordia et̄na talē habituꝫ habere non pōt. vn̄ ſequit̄ ꝙ deus non ē miſericordia. ¶ 2. Alterius ſi deus eſſet miſericordia/ iam ipa miſericordia eſſet infinita: ⁊ ſic parceret oīa peccata abſqꝫ cōtrictiōe/ ꝯfeſſione/ ⁊ penitentia đ cōmiſſis. ſicut ignis q̄ combureret totā aquā/ poſito ꝙ ipe hr̄et infinitā materiā. licet aqua ꝯtrariaret̄ igni cū ſua magna frigiditate ⁊ ſic deus eſſet ꝯtra ſuam miſericordiā infinitā. qđ eſt impoſſibile. oſtendit̄ ergo ꝙ deus nō eſt miſericordia. ¶ 3. Probatū eſt ꝙ deus non ē miſericordia. rōne cuius in deo non ē trinitas. qđ ꝓbo ſic. Si eſſet trinitas quelibet ꝑſona hr̄et miſericordiā vna ꝑ prius ⁊ altera ꝑ poſterius gradatiꝫ. ꝑ hoc qꝛ pater q̄ eſt pmus hn̄s duas actiones generando ⁊ ſpirando poſſet plus vti miſericordia/ q̄ꝫ filius: nec ſpūs ſanctus. et etiā filius q̄ꝫ ſpūs ſanctus: cū filius ſit actiuus in ſpirando: ſpūtus ſanct⁹ non. ⁊ qꝛ impoſſibile ē ꝙ miſericordia dei exiſtat in eo ali-

2 quomodo impfecta/ nō ſequit̄ ꝙ trinitas non ē in deo. ¶ 2. Tu xpiane dicis ꝙ deus aſſumpſit carnē ⁊ in hoīe paſſus fuit mortē in cruce: vt redimeret humanū genus a peccato originali. ⁊ ꝙ genus humanū non poſſet redimi alio modo ⁊ ſic attribuis effectū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

miſericordie dei defficientibus ei ſua magnitudine/ poteſtate/ et pfectione. quod ē impoſſibile. Patet ergo ꝙ non ē incarnatio: cū miſericordia dei poſſet parcere originale peccatū abſqꝫ incarnatione/ ꝛ ſi potuit/ ꝛ voluit incarnari: ſine cauſa q̄ de incarnatus fuit ꝛ ſic deus fuit imprudens. qđ eſt impoſſibile. ğ q̄cquid dicis de incarnatione eſt erroneū ꝛ falſum manifeſte.

Quomodo deus eſt ſua miſeri=dia. Capi. xxxviij.

Raymundus chriſtianus. Q deus ſit ſua mia probo ſic. ¶ Oē ens infinitū/ qđ pōt parcere peccata infinita ē mia. Sꝫ deus ē enſ infinitū: qđ pōt parcere peccata infinita. ğ deus ē mia. Maiorē ſic declaro. qꝛ parcere pcta infinita non pōt fieri ſine actu parcē di: nec actꝰ parcendi pōt eſſe niſi ipſe ſit actꝰ mie. ſicͤ actus amādi q̄ non pōt eſſe niſi ipſe ſit actꝰ amoris. ꝛ cū ens infinitū non indigeat inſtrumento eo qꝛ iā eſſet finitū. iō ipſuꝫ ē mia. Minor p ſe eſt manifeſta. q̄re manifeſtū ē ꝙ deus ē mia. ¶ 1. Et qñ dicis ꝙ ſi deus eſſet mia parceret ſibi ipſi etne ꝛ infinite ꝛc̄. reſpondeo ꝛ dico ꝙ deus ē mia vt ꝓbatuꝫ eſt. ſꝫ non dico ꝙ ipſe parcat ſibi ipſi qꝛ ipſe non peccat ſibi ipſi: nec alicui alteri infinite. qđ apparet per iſtud exemplū. Ignis hēt in potentia cōburendi infinita ligna: et dato ꝙ hēret illa ꝛ cōbureret illa iā non cōbureret ſe ipſuꝫ: ſꝫ ligna: ſicͤ agens q̄ non agit ſe ipſuꝫ: ſꝫ paſſum: ſic deus non parcit ſibi ipſi ſꝫ pctoribus. ꝛ licet ipe ſit mia infinita non ꝓpt̄ h̄ ſeqtur ꝙ ipe hēat actū parcendi infinite eo qꝛ non hēt ſbm: cui parcat infinite ſicͤ ignis q̄ non hēt ſbm in q̄ cōburat infinite. Et in iſto paſſu gaudeant pctores ſpectantes veniā/ ꝛ prolongantes ſe a deſpatione poſtq̄ꝫ deus paratus ē q̄ ad ſe ad parcendū peccata infinita/ poſito ꝙ illa eſſent. ¶ 2. Itē qñ dicis ꝙ ſi deus eſſet mia/ iā ipſa mia eſſet infinita ꝛ ſic parceret oia peccata abſqꝫ confeſſione/ contrictione/ ꝛ ſatiſfactione: ſicut ignis q̄ combureret totaꝫ aquā ꝛc̄. non valet ratio tua qꝛ in deo mia ꝛ iuſtitia conuertuntur. ignis auteꝫ ꝛ aqua contrariant̄: ꝛ mia non eſt contra actū iuſtitie quare tue rationes non valent. ¶ Probatum eſt ꝙ deus eſt mia: ꝛ probatum eſt ſimiliter ꝙ ſi eſſet ſbm infinitum ꝙ ipſe parceret illi infinite. ꝛ ideo per actum infinitum/ quē haberet ſcꝫ parcere in ſbo extraneo ſignificatū eſt/ ꝙ infinitas dei habet actum intrinſecum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

videlicet in finire nam bene ſequitur ꝙ ſi ipſe haberet actum infi
nitum extrinſice:multo magis intrinſice. Unde patet ꝙ infinitas
dei habet actũ videlicet infinire:ipſum autem non poteſt habere
abſ correlatiuis ſcȝ infiniente/infinibili:ſicut volũtas q̃ non põt
habere velle ſine volente ⁊ volibili. neq ſenſus ſentire abſ ſen
tiente ⁊ ſenſibili. patet ergo ꝙ infinitas dei habet tres correlati
uos infinitos ſupradictos:quos diuinã trinitatẽ appello. ¶ 3. Et
quando dicis ꝙ ſi in deo eſſet trinitas q̃libet perſona haberet mi
ſericordiã diuerſimode vnam per prius ⁊ alterã per poſterius/
falſum dicis vt in capitulo ſimplicitatis dictũ eſt. in quo dictũ eſt
ꝙ perſone ſunt equales per actiones ⁊ paſſiones. ⁊ per conſeqñs
per miam in qua non differunt per eſſentiam. ergo manifeſtuȝ eſt
2 ꝙ non ꝯcludis. ¶ Omne illð per qð deus eſt magis rogat⁹ ad
parcendum multa ⁊ magna peccata:⁊ per quod rogatio eſt meli
or ⁊ maior ⁊c. eſt per diuinam bonitateȝ bonificabile/⁊ ꝑ diuinaȝ
magnitudinẽ magnificabile/⁊ per diuinaȝ poteſtatẽ poſſificabile
⁊c. ſed hoc eſt incarnatio vt probabo. ergo deus eſt incarnatus.
¶ Poſito ꝙ deus ſit incarnatus iſta predicatio eſt vera. xp̄s ẽ deus
xp̄s eſt homo. xp̄s eſt miſericordia. xp̄s eſt hõ. deus eſt hõ. hõ eſt
deus. hõ xp̄s participat in natura cũ oĩbus hoĩbus. ⁊ ſic patet ꝙ ſi
hoĩes pc̄tores rogent xp̄m hoĩem vt habeat pietatẽ de ipſis eo qꝛ
ſunt idem cũ eo ꝑ ſpẽm: ⁊ xp̄s hõ repreſentat rogando deo facto
hoĩ iſtas rogationes. ipſe rogationes ſunt in altiori gradu q̃ ma-
iori eſſe non poſſunt. ⁊ qꝛ diuinus intellectus non põt altiores rõ
nes intelligere:nec diuina voluntas diligere:⁊ cũ diuina mia con
uertunt̃. ⁊ parcere eſt de rõne mie. relinqtur ḡ ꝙ incarnatio eſt ꝑ
diuinũ intellectũ intelligibilis:⁊ ꝑ diuinã voluntatẽ amabilis ⁊c.
⁊ cũ h̄ ita ſit ſeq̃t̃ ꝙ incarnatio ẽ. ⁊ h̄ intellectus hũanus rõnabilr̄
negare non põt. ¶ 2. Et qñ dicis ꝙ ego attribuo defectũ mie di
ſi deus paſſus fuit mortẽ/⁊ carnẽ aſſumpſit vt redimeret hũanuȝ
genus ⁊c. reſpondeo ⁊ dico ꝙ deus rõne ſue mie infinite põt par
cere ſine medio. ſic rõne ſue ptãtis abſolute põt creare vnũ corp⁹
infinitũ:ſȝ qꝛ corpus non ẽ capax ad recipiendũ infinitatẽ:iõ potẽ
tia diña non põt creare ipm̄ infinitũ:a ſimili de⁹ potuiſſet parcere
peccatũ originale ſine incarnatione:ſȝ ſine incarnatiõe ſbm nõ fu
iſſet capax/qꝛ tota maſſa hũana fuit corrupta in vno homie vȝ in
adã:ſic oportuit ꝙ rẽdẽptio fuiſſet ꝑ vnũ hoĩeȝ paſſuȝ ꝑpt̃ ipaȝ re
dẽptionẽ:deo exiſtente ipo hoĩe vt ipe hõ eſſet pus in reſtaurãdo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſicut adaȝ in corrūpendo.patet ergo ꝙ tue rōnes non ꝯcludunt.
¶ Ait xpian⁹ ſarraceno ꝓbaui tibi trinitatē ⁊ incarnationē ⁊ tu
as rōnes deſtruxi:ſoluendo/⁊ trinitatē ꝓbaui ꝑ diuinas rōnes ip
ſis numeratꝭ ⁊ multꝭ diuerſimode rōne differentie correlatiuorūȝ
ipſ rōnib⁹ exiſtentib⁹ multꝭ realiꝰ eo qꝛ correlatiui exiſtunt mlti
realr̄ ⁊ differentꝰ ⁊ ſic correlatiui vȝ pſone nō differūt eſſentialiꝰ/
ſȝ pſonalr̄:ſic rōnes nō dr̄nt eſſentialr̄.⁊ ſic ꝓbaui trinitatē ꝑ equa
lentiā eaꝝ rōnuȝ:nō aūt ꝑ ꝑ̄us nec ꝑ poſteri⁹.nā in ipis nō ſunt ꝑ⁹
neqꝫ poſteri⁹ ⁊ talis ꝓbatio ē fortior ꝙ̄ ꝑ ꝑ̄us ⁊ poſteri⁹.eo qꝛ ꝑ⁹
⁊ poſteri⁹ dr̄ūt ꝑ eſſentiā/rōnes aūt dei nō. ¶ Ulteri⁹ ꝓbaui tibi
incarnationē ꝑ ꝑ̄us ſi bn̄ recolas qd̄ forti⁹ ē ꝙ̄ poſteri⁹.tn̄ qn̄qꝫ de
duxi aliq̄s tuas ꝓbationes ꝑ poſteri⁹. Et ſic in ꝓbatione mea ꝯ
ſiſtūt tres gradus ꝓbationis ꝯparationis vȝ ꝑ qꝛ/ꝓpt̄ qd̄/⁊ ꝑ eq
ꝑantiā.q̄ ē potiſſima.plures gradus ꝓbationis nō ſunt/neqꝫ eſſe
poſſunt.⁊ qꝛ in iſtꝭ tribus gradibus es ꝯcluſus ⁊ ꝯfuſus ꝯſulo ti=
bi ꝙ ſtatiȝ facias te chriſtianū:vt venias ad gloriā ſempiternā:et
fugias penas infernales ⁊ perpetuas.quas ſi in tua ſecta perma
neas efugere non poteris.

De quadraginta ſignis quibus christianus confirmat ſuam legem eſſe veram.

Raymundus xpianus. Manifeſtū eſt ꝙ tres leges
dicunꝰ eſſe ⁊ nō plures vȝ lex iudeoꝝ/⁊ xpianoꝝ/et
ſarracenoꝝ.lex iudeoꝝ bona ē inq̄tū ē fundamentū
legꝭ xpianoꝝ.ſȝ lex xpianoꝝ ē melior in q̄tū ē ꝯpleta
legē aūt ſarracenoꝝ dico eē falſaȝ ⁊ erroneā.⁊ h̄ ſup̄
ꝓbatū ē abſolute.⁊ adhuc ꝓbabo ꝑ.40.ſigna cū q̄bus ſignificaꝰ
v̄a lex.vȝ ꝑ 10.ꝑ̄cepta legꝭ.ꝑ 7.ſacr̄menta.ꝑ 7.v̄tutes.ꝑ 7 crimi
na capitalia.ꝑ 9.ordinamēta eccleſie.⁊ ꝑ̄mo ꝑ primū.

Unum deum colas primum legis preceptum. Capi. primum.

PReceptū eſt a deo ꝙ habeamus vnū deū.habere vnuȝ deū
conſiſtit duobus modis.vnus modus ē habere deū creden
do/amando/⁊ timendo.alius modus ē ꝙ intelligamus timeam⁹
⁊ amemus vnum deū.⁊ ꝙ iſtud principiū eſt a deo datum.iō iſta
lex q̄ ponit altius preceptū oportet ꝙ ſit vera.non aūt illa que po
nit ipm̄ inferius/nam aliter diuinus intellectus intelligeret pre=
ceptum altius fundatum in falſa lege/⁊ diuina voluntas dilige=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ret ipſuꝫ inferius in vera lege quod eſt impoſſibile: ꝛ ꝙ preceptũ ſit altius per legem xpianoꝝ ſic probo. ¶ Sarraceni credunt vnum deũ eſſe / ſed non credũt ꝙ vnitas diuina habeat in ſe ipſa actũ infinitum ꝛ eternum. xpiani vero credunt eã habere actum infinitũ ꝛ eternum ꝛ hoc in capi. vnitatis ꝛ eternitatis probatũ ẽ. ꝛ qꝛ credere eſt altius ꝑ xpianum ꝙ̃ ꝑ ſarracenum: iõ ſeqtur ꝙ a mare vnũ deum ꝛ timere illum ſit altius ꝑ xpianum ꝙ ꝑ ſarracenuꝫ. ergo ſignificatũ eſt ꝑ hoc quod dictum eſt ꝙ lex xpianoꝝ eſt vera ꝛ lex ſarracenoꝝ q̃ eſt contraria legi xpianoꝝ eſt falſa. ¶ Itẽ lex ſarracenoꝝ ponit vnũ deuꝫ eſſe / ſed non probat ꝛ ſic ſecundũ hoc quod ponit poſſibile eſt ꝙ ſint plures dij: vt cuꝫ dicitur vnus rex eſt videlicet rex caſtelle / ꝛ vnus rex eſt ſcꝫ rex aragonie / et vnus rex ẽ videlicet rex francie ꝛc̃. a ſimili qꝛ ſarraceni negant diuinã trinitatẽ poſito ꝙ ipſa non ſit / poſſibile eſt ꝙ ſit vnus deꝰ in hoc mundo ꝛ ꝙ ſit alius deus in alio mundo. ſicͭ vnus rex in vno regno ꝛ alius rex in alio. ſꝫ ſi trinitas eſt impoſſibilis ẽ ꝙ ſit niſi vnus deꝰ ꝛ oſtendo ſic. ¶ Probatũ eſt ſupius in. 2. parte ꝙ deus eſt bonitas / magnitudo / eťnitas ꝛc̃. ꝛ qꝛ de rõne bonitatis ẽ ꝙ bonꝰ ꝓducat bonũ: ꝛ qꝛ de rõne magnitudinis ẽ ꝙ illud ꝓducere bonũ ſit magnũ / ꝛ cũ de rõne eternitatis ſit ꝙ illud ꝓducere bonuꝫ ꝛ magnũ ſit ab eťno ꝛ in eťno / nõ ſeqtur ꝙ illud ꝓducere ſit infinitũ ꝛ immenſuꝫ ꝛ ſic non ẽ ꝯcluſus neqꝫ ſui correlatiui in vno mũdo nec in pluribus eſſe põt. ꝛ ſic ſeqť ꝙ xpiani intelligendo trinitatẽ / diligendo ꝛ timendo eã ponunt vnũ tantũ deũ necum / ꝛ negant plures deos ꝛ ſic patet ꝙ preceptũ altius ẽ ſignificatũ ꝑ legẽ xpianoꝝ. ꝙ̃ ꝑ legẽ ſarracenoꝝ / quapꝑter oſtendiť ꝙ lex ſarracenoꝝ eſt falſa: ſed chriſtianoꝝ eſt vera.

Sabbata ſanctifica. ſecundum preceptum. Capi. ij.

2 PReceptũ ẽ a deo ꝙ hõ colat ꝛ faciat feſtũ deo. Iccirco ſi poſſim ꝓbare ꝙ ꝑ legẽ xpianoꝝ põt deus magis coli / ꝙ̃ ꝑ legẽ ſarrecenoꝝ erit ſignificatũ ꝙ lex xpiãoꝝ erit vͣa ꝛ lex ſarracenoꝝ falſa. ꝛ h̃ oſtendo ſic Colere hẽt duos ſenſus. vnus ẽ litteralis alter vͦo allegoricꝰ ſiue moralis. litteralis ẽ ꝙ mechanici non agãt de mechanicis in die feſtiuo. allegorice ꝙ hõ ꝯtempleť ꝛ oret deũ ſarraceni aũt colunt vnã horã diei veneris tantũ ꝙ̃tũ durat corꝑo ꝛ deinde vtunť mechanicis tota die: ſꝫ xpiani colunt totã dieꝫ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dñicam. Ulterius ſarraceni non habent aliud feſtū niſi diē vene
ris: xp̄iani aūt hūt multa feſta ſanctoꝝ ⁊ colunt ea ꝑ ieiunia. ſed
ſarraceni non colunt diē veneris ꝑ ieiuniū. Itē xp̄iani faciunt ma
iorē oꝛones in die feſtiuo q̄n q̄es ⁊ plus in celebrando miſſaz ⁊ di
cendo horas/ q̄z ſarraceni. Adhuc xp̄iani colunt deū meditando
ſuā eſſentiā beatiſſimā trinitatē ⁊ incarnationē ⁊c. ⁊ etiaz oꝑatio
nē quā hēt in creaturis. ſarraceni v̄o non ſe extendūt ad tm̄/ ſz tan
tūmodo ad oꝑationē exteriorē quā hēt in effectū. ⁊ ſic oībus mo=
dis ꝯſideratis xp̄iani plura feſta colunt ⁊ diu q̄z ſarraceni: ratione
cuius ſignificatū eſt ꝙ lex xp̄ianoꝝ eſt v̄a ⁊ lex ſarracenoꝝ falſa.
alioq̄n diuinus intellect⁹ intelligeret alti⁹ colere ꝑ legē xp̄ianoꝝ
exiſtentē falſaz/ ⁊ diuina voluntas diligeret inferius colere ꝑ le=
gē verā odiendo altius colere qd̄ eſt impoſſibile.

Parentes honora tertium preceptum. Capi. iij.

Pater intelligit̄ duob⁹ modis ꝑ legē ſarracenoꝝ. ſcz pater q̄ 5
eſt creator/ ⁊ hō pr̄ q̄ generat filiū ſuū. ꝑ legē aūt xp̄ianorū
trib⁹ modis videlicet pr̄ deus q̄ generat deū filiū/ ⁊ pr̄ creator/ et
pr̄ hō generans filiū ſuū. Sarracenus dicit eccleſiā eſſe matrē
⁊ feminā eſſe matrē ⁊ h̄ idē dicit xp̄ianus: ſz xp̄ianus altior eſt in
p̄cepto q̄z ſarracenus. vt patet. nā xp̄ianus honorat deū pr̄em cre
dendo ſiue intelligendo. ſarracenus aūt ip̄z odit ⁊ ponit ip̄m eſſe
impoſſibilē. xp̄ianus etiā magis honorat eccleſiā q̄z ſarracen⁹. nā
in eccleſia xp̄iāoꝝ ē papa ⁊ ſunt cardinales/ archiēpi/ ⁊ epi ⁊ hu
iuſmodi/ ⁊ ſunt diuites/ ⁊ potētes/ ⁊ reges/ ⁊ ip̄i oſculant̄ pedes
dn̄i pape ⁊ manus alioꝝ clericoꝝ/ ⁊ timent excomunicationē. ſar
raceni aūt d̄ iſtis nō curant ⁊ epi eoꝝ ſunt paupes. ⁊ ſimilit̄ eoꝝ ſa=
cerdotes ⁊ hūt vxores ⁊ filios: ⁊ q̄ſi maior pars vtit̄ mechanicis.
ꝯcludit̄ ḡ ꝙ xp̄iani ſunt altiores in p̄cepto q̄z ſarraceni: q̄ altitudo
ē ſignū ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v̄a ſarracenoꝝ aūt falſa. alias eniz dinus
intellect⁹ intelligeret ⁊ dina volūtas diligeret alti⁹ preceptū eſſe
fundatū in falſa lege/ ⁊ inferius preceptū in v̄a lege/ ⁊ hoc dina
bonitas/ magnitudo/ v̄tus/ v̄itas/ ⁊ iuſtitia non poſſent pati.

Falſum teſtimonium non dices quartum preceptum. Cap. iiij.

Facere falſuz teſtimoniū ē q̄ſi aliq̄s ſupponit id qd̄ verū non 4
ē/ aut negat alicui id qd̄ verū ē: ſic facit ſarracenus q̄ ponit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝙ deus non ſit bonitas/magnitudo/ ⁊c̃.nec ſit trinus/ ⁊ incarnatꝰ. Et qꝛ hec oīa iā ſunt ꝓbata/iō facit falſū teſtimoniū. Ulterius dicūt ſarraceni ꝙ deꝰ facit peccatū:⁊ oīa pcc̃a eo qꝛ oīpotens eſt. Itē dicūt ꝙ nomen machometi ſcribit̃ in multꝭ locis teſtamenti veterꝭ ⁊ noui.⁊ niſi fuiſſꝫ machometꝰ.mūdus nō fuiſſꝫ creatꝰ.Et qꝛ tp̄re iſto ſuū nomē nō inuenit̃ ſcriptū in aliq̄ teſtamento.iō ipſi imponūt nob̄ ⁊ iudeis/ꝙ alſauimus teſtamēta/delēdo nomē machometi. Hoc idē faciūt iudei negātes b̄tiſſimā trinitatē/⁊ incarnationē.⁊ dicūt ꝙ xp̄s fuit peſſimꝰ hō q̄ꝰnꝗ̄ fuit ē ⁊ erit.⁊ q̄lꝫ die ſecrete blaſfemāt ⁊ maledicūt ipꝫ. Sꝫ qꝛ ꝓbatū ē ꝙ trinitas ⁊ incarnatio ſunt.patet ḡ ꝙ ſarraceni ⁊ iudei faciūt ɔ̈ deo falſū teſtimoniū.⁊ xp̄iani verū ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſeq̇t̃ ſignū vꝫ ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v̈a ſarraceoꝝ falſa.⁊ illa q̄ ponūt iudei ꝯtra trinitatē ⁊ icarnationē ſūt fl̄ā.

Non occides quintū preceptū. Ca. v.

5 Occidere intelligit̃ duobus modis corpus vꝫ ⁊ aīaꝫ. Occidere aīam ē remouere eā a ſummo obiecto/ ſcꝫ a b̄tiſſima trinitate ⁊ incarnatione q̄s ꝓbauimus. Itē occidere aīaꝫ eſt illā ſeparare a ſeptē v̈tutibꝰ:q̄ ſunt vie paradiſi. de q̄bꝰ intendemus loq̇.⁊ eas ꝓbare eſſe altiores ꝑ legē xp̄iāoꝝ/q̄ꝫ ꝑ legē ſarracenoꝝ ⁊ ſic ſeq̇tur ſignū ꝙ lex xp̄ianoꝝ eſt v̈a ſarracenoꝝ aūt falſa. Alioq̄n diuinus intellectꝰ intelligeret p̄ceptū:⁊ diūa volūtas odiret ipꝫ ⁊ h̄ diūa bonitas magnitudo ⁊c̃.nō poſſent ꝯſentire.

Non mechaberis. ſextum preceptum. Capi. vj.

6 Fornicatio fit duobꝰ modis corporal'r vꝫ/⁊ mental'r. Corporal'r ſarraceni peccāt plus:qꝛ ipſi h̄n̄t.4.vxores.⁊ licitū ē eis ꝙ ipſi poſſint luxuriari cū tot ancillis:q̄t poſſunt alimentare ⁊ machometꝰ habuit nouē vxores.⁊ t̄n non ꝑmiſſit ꝑp'lo h̄ēre niſi q̄ttuor. ¶ Ulterius machometꝰ ꝯſtituit in lege ſua ꝙ q̄libꝫ poſſit athalacare q̇ð idē ē ꝙ latine dimittere vxorē ſuā.⁊ h̄ bis. ſed ſi dimitteret eam tertia vice non pōt ipſam recupare/niſi alīo ſarraceno h̄n̄te rē cū ea/ipſo ſciente ⁊ exiſtēte in porta camere.⁊ forte illa mulier nō vult luxuriari:ſꝫ coacte luxuriat̃.⁊ ſic vir ē ꝯtra preceptū. Ulterius femine ſarracenoꝝ peccāt magis mental'r q̄ꝫ mulieres xp̄ianoꝝ. nā vnus ſarracenus h̄ēt multas mulieres: et ſic non pōt ſufficere eis.⁊ ſic mulieres appetunt multos viros.ſed

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in lege xp̄ianoꝝ non ē ſic. q2 vnus xp̄ianus cū vna xp̄iana cōſiſtit
in matrimonio. ⁊ ſic iniuriate ſunt femine ſarracenoꝝ/chriſtiāoꝝ
vo non ſic. Adhuc ſarraceni peccant valde mentaľr ꝑ luxuri
aꝫ q2 ſpectant hēre in paradiſo multas mulieres/⁊ mlťa alia ſpe
ctāt hēre cū ipis q̄ nō ſunt dicēda.patet ꝙ ꝙ alti⁹ ē ꝑncipiū ꝑ legē 1 preceptū
xp̄ianoꝝ ꝙ̄ ſarracenoꝝ. ⁊ ſic oſtendit̄ ſignū ꝙ lex ſarracenoꝝ ē fal
ſa:ſed lex xp̄ianoꝝ eſt vera.

Non accipies nomen dei in va- num.ſeptimum preceptum. Capi. vij.

Accipe nomē dī in vanū ē iurare ꝑ deū falſo mō.ſarracenus 7
non ꝯſiderat nomen dei ita altū/ſicut xp̄ianus.q2 ſarrace-
nus negat in deo deitantē/deitatū/⁊ deitare. ſed xp̄ianus in eo il
los affirmat cū infinita ⁊ eterna neceſſitate/vnitate/ſingularitate
⁊c. vt ſupra ꝓbatum eſt. ¶ Itē quando Machometus fuit fac
tus rex precepit ꝙ oēs homines q̄ nollent eſſe ſarraceni decapi-
tarentur:ita ꝙ auunculus ſuus/ q̄ erat idolatra rogauit eum ꝙ
non faceret eum decapitari:ſed eum permitteret ſtare in ſua ſec-
ta idolatrica. ⁊ Machometus dixit ei ſecrete.dic coram omnib⁹
ꝙ tu ſis ſarracenus/ et in tua mente teneas tuam ſectam ydola-
tricam. ⁊ ſic machometus accepit nomen dei in vanum. At domi
nus noſter Ihs chriſtus non. ⁊ ideo ſignificatum eſt ꝙ lex xp̄ia-
norum eſt vera:ſarracenorum autem falſa.

Non facias furtum octauum preceptum. Capi. viij.

Furari ꝯſiſtit duobus modis.furari bona terrena videlicet 8
⁊ bonā famā.bona terrena ſic̄ furari pecuniam/caſtrum/⁊
huiuſmodi. bonā famā ſic̄ qñ aliq̄s dicit ꝙ ipe fecit aliqđ bonum
factū/qđ alter fecit. Sarraceni furant̄ pecuniā ⁊ non hñt ꝯſcie
tiā reddendi:at xp̄iani e ꝯtra. Machometus furatus fuit quā
dā ciuitatē:q̄ dicit̄ Medinatytap ⁊ fecit ſe dñs auferendo illam
ab eo cuius ciuitas erat.dñs aūt Ihs xp̄s preceptor noſter nihil
furatus ē. Machometus dicit ꝙ totus mundus creatus erat
ꝓpter ipſuꝫ.⁊ ſic furat⁹ fuit id qđ dicit̄ de dño nr̄o Ihu xp̄o q̄ eſt
cauſa totius vniuerſi:ꝑ qđ ipſuꝫ creatū ē vt ſup̄ ꝓbatū ē.Ulteri⁹
narrant ſarraceni ꝙ in die iudicij oēs hoies erunt in magno ca-
lore ⁊ ſudore ⁊ ſic mittent nuncios ad primuꝫ parenteꝫ Adaꝫ ꝙ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipſe roget deū vt ſtatim iudicet bonos hoīes ad gloriā: ⁊ malos ad penā: ſꝫ adā excuſabit ſe / q2 peccauit in comedendo fructū vetitū: ⁊ dicet ꝙ vadant ad Noe. Sꝫ noe excuſabit ſe q2 peccauit in ebriando ſe: ⁊ dicet ꝙ vadant ad abrahā. Abrahā ꝗꝫ excuſabit ſe q2 piurus erat: ⁊ ſic non ē dignus tali rogatione: ⁊ dicet ꝙ vadāt ad Moyſen. Sꝫ moyſes excuſabit ſe. q2 homicida erat: ⁊ dicet ꝙ vadant ad xp̄m. Sꝫ ipſe excuſabit ſe: q2 gentes dicunt ipſuꝫ eſſe deū ⁊ ſic dicet nuncijs ꝙ vadant ad machometū. ⁊ tunc venient ad ipſuꝫ ⁊ dicent. Tu q̄ es magnus amicus dei / roga deū ꝙ liberet populū ſuū ab ipſo ſudore. ⁊ tunc machomet⁹ rogabit deū / ⁊ dn̄s exaudiet eū. Et ſic patet ꝙ machometus furatus fuit [qū fecit legē] bonā famā ſanctoꝝ ſupdictoꝝ. ⁊ ſibi ipſi ipſam attribuit. Et ſic ſignificatū ē ꝙ lex chriſtianoꝝ ē vͣa / ſarracenoꝝ aūt falſa.

Uxorem proximi tui non concupiſcas. nonum preceptum. Capi. ix.

9
Machometus inuidit vxorē cuiuſdā famuli ſui / q̄ poſtq̄ ſciuit ipſuꝫ machometū vidiſſe eā pulchrā / dicit machometo dn̄e ego habeo pulchrā vxorē hēatis eā ad voluntatē vr̄aꝫ. ⁊ hoc cauteloſe: vt ipſe machometus non accipet eā. cui machometus reſpōdit q2 tu curialit̄ dic[is] eā tibi dimitto. ⁊ famulus gauiſus fuit ſꝫ machomet⁹ mane miſit ꝓ ipſa: ⁊ dixit ꝙ dn̄s tranſmiſit ei gabrielē reprehēdēdo ipſū q2 ipſe nō accipiebat illā poſtq̄ ꝯſiderabat illā rōne ſanctitat[is] machometi: ꝑ quā licitū erat ei hēre oēs mulieres ꝑ eū ꝯſideratas. Et h̄ dixit machomet⁹ mane corā ip̄o. ⁊ ſic habuit illā mulierē ad ſuū placitū. ⁊ ſic fuit mēdax ⁊ inuidus. Sꝫ dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s nō. nā vͦgo fuit / ⁊ vͦgo mortu⁹ fuit. patet ꝗ ꝙ ſignū ꝑ h̄ ortū ē cū q̄ ſignificatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē vͣa: ſarracenoꝝ aūt ridiculoſa:

Domum proximi tui non inuideas. decimum preceptū Capi. x.

10
Machometus inuidus fuit nam ip̄e erat mercator paupꝑ ⁊ fingendo ſe ꝓphetā fecit ſe dn̄ꝫ illi⁹ ciuitat[is] quā ſupdiximus. ⁊ poſtmodū fecit guerrā cū rege Mecche inuidendo ei regnū in bello fuit ⁊ ꝑcuſſus fuit in ore / ⁊ amiſit duos dētes. ⁊ finalit̄ occupauit Mechaꝫ: ⁊ fact⁹ fuit rex illius / ⁊ poſt mortē ſuā Abubrech ſuus ſucceſor inuidit regnū Egipti et Sirie ⁊ cū bello abſtulit a xp̄ianis q̄ iure ip̄m poſſidebant. ⁊ ſic ſucceſſiue de vno ſucceſſore in aliū totā Perſiam / Turq̄am / Barberiā / Hiſpaniam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊c̃.acquiſiuerunt. De dn̄o autē noſtro Jh̄u xp̄o non fuit ſic qui a paup viṗit: ⁊ paup mortuus fuit. ⁊ ſic de apoſtolis: patet ergo ꝙ ſignificatū eſt ꝙ lex xp̄ianoꝝ eſt v̄a. ſarracenoꝝ aūt non ⁊c̃.

De ſeptem ſacramentis et primo de babtiſmo. Capi. primum.

Dixit xp̄ianus ſarraceni faciunt circuncisionem. xp̄iani v̄o babtizant. Item p babtiſmū xp̄iani ꝯprehendunt virū ⁊ mulierē. ſarraceni aūt virū tantūmodo vn̄ patet ꝙ xp̄iani magis ſe ꝓlongant a peccato originali p babtiſmū q̄ȝ ſarraceni p circuncisionē. Itē xp̄iani aſſerunt ꝙ nullus abſq; babtiſmo aq̄/aut flām̄is/aut ſanguinis pōt ſaluari. ſarraceni v̄o dicunt ꝙ abſq; circuncisione ſaluari poſſunt. ⁊ q2 babtiſmus ē ſupior ⁊ circuncisio inferior ſignificatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ eſt ſupior/ſarracenoꝝ aūt inferior. 11

De matrimonio. Ca. ii.

Matrimoniū quo ad xp̄ianū eſt formatū: ſed q̄ ad ſarracenū deſformatū. nā in matrimonio xp̄ianoꝝ vna voluntas viri/⁊ alia voluntas mulieris ſe ꝯiungunt ad vnū finē. ⁊ hoc idē pōt dici de duobus intellectibus eoꝝ. ⁊ de duabus imaginationibus/⁊ ſenſitiuis eoꝝ. ⁊ ſic matrimoniū eſt formatū videlicet forma cū forma ⁊ maťia cū materia. ⁊ forma cū materia ⁊ materia cū forma. ⁊ p hoc factū eſt vinculū inſeparabile/in tantū ꝙ vir non pōt dimittere vxorē/neq; ꝯ ꝯuerſo. Sed matrimoniū ſarracenoꝝ eſt in ꝯtrario. nā vna voluntas viri ⁊ ſic de ſuo intellectu/⁊ imaginatione/⁊ ſenſitiua ſe hn̄t ad multos intellect⁹/voluntates/ymaginatiuas/⁊ ſenſitiuas mulieꝝ: ſed ⁊ mulieres non ſe ligant ad vnū hominē. nā q̄libet vellet habere illū p ſe ipſā. Item q2 ſarracenus poteſt dimittere vxorē ſuam ⁊ non econuerſo. ⁊ ſic tale matrimoniū eſt deſformatū. ⁊ ſic ortum eſt ſignū videlicet ꝙ lex xp̄ianorū eſt vera: ſed ſarracenorum falſa. 12

De confirmatione. Ca. iii.

Confirmatio eſt ſacramentū neceſſariū vt pueri quando ſunt magni confiteantur ſe eſſe xp̄ianos ⁊ articulos fidei catholice/quos ignorabant: dū erant parui: ⁊ fuerant babtizati. Sarraceni v̄o non hn̄t iſtud ſacramentū ⁊ ſic ortū eſt ſignum ꝙ 13

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſarraceni ſunt in errore xpiani autem in veritate.

De euchariſtia. Ca. iiii.

14 SArraceni faciunt feſtũ paſche ſemel in anno: ⁊ interficiũt vnum mutonẽ ad ſignificandũ ſacrificiũ: quod fecit Abraham. ſed xpiani faciunt ſacrificiũ ꝑ euchariſtiam: q̃ eſt altius ſacramentum / q̃ interficere mutonem. ⁊ ipſum ſacramentũ faciũt quolibet die in anno. ⁊ in multis locis. ⁊ faciunt ipſum ad ſignificandum illam coniunctionem factam inter diuinam naturam ⁊ humanam: q̄ñ deus fuit factus homo. ⁊ in ipſo ſacramento eſt maior participatio ⁊ maius ſignum diuine poteſtatis / caritatis / ⁊ humilitatis inter deum ⁊ hominem q̃ poſſit eſſe in via. Nam deus comunicat ſuam poteſtatem infinitam finite poteſtati preſbiteri. ſic ꝙ ipſe poſſit facere de pane carnẽ: ⁊ de vino ſanguinẽ abſq̄ generatione / ⁊ digeſtione / ⁊ cõpoſitione panis cũ carne / ⁊ vinũ cũ ſanguine. ⁊ ſbe cũ accidente. ⁊ vt idẽ hõ vʒ xp̄s ſit in eodẽ tp̄e in celo / ⁊ in terra in multis locis ⁊ hoc ſacramentalr̃. Quod ẽ maius miraculũ / q̃ deꝰ põt facere excepta incarnatione. ⁊ tale ſacramentũ ita nobile ⁊ altũ cognoſcit intellectꝰ diuus eẽ altiꝰ ⁊ diua volũtas vult ꝙ ſit altiꝰ ſacrificio mutonis facto a ſarracenis. Et ſic ortũ ẽ ſignũ ꝙ lex xpianoꝝ ẽ ſupior ſarracenoꝝ aũt inferior.

De clauibus. Ca. v.

15 SAcramentũ clauiũ ſarraceni non hñt. ⁊ eſt ſacramentũ q̃ ad bene eẽ ⁊ valde neceſſariũ. eo q2 diuina pt̃as ſe ligat cũ pt̃ate preſbiteri. vt preſbit̃ cũ diuina pt̃ate liget ⁊ ſoluat in celo et in terra. ⁊ h̄ ẽ ligamen / ⁊ ſignũ ꝯiunctionis diue nat̃e ⁊ hũane / qñ deꝰ fuit factꝰ hõ. Et q2 ſarraceni nõ hñt tale ſignũ ſiue ſacrm̃ iaʒ ortũ ẽ ſignũ ꝙ xpiani ſunt in v̾itate / ſarraceni aũt in errore.

De penitentia. Cap. vi.

16 PEnitentia ẽ ſacrm̃: qđ ſignificat redẽptionẽ quã fecit in cruce dñs nr̃ Ihs xp̄s de hũano genere. vt hẽamus ꝯfeſſioneʒ ꝯtrictionẽ / ⁊ ſatiſfactionẽ. ⁊ h̄ ꝑ ꝑſonã ſacerdotalẽ ipo exiſtente iudice ꝑ ꝯfeſſionẽ. vt iniungat nob̄ penitẽtias đ ꝯmiſſis. ⁊ ꝑ ꝯtrictionẽ det nob̄ indulgentiaʒ. Et tale ſacrm̃ ẽ valde vtile ⁊ includit in ſe valde magnã ordinationẽ vt veniamus ad gl̃iaʒ: ⁊ euitemꝰ penã ſempiternã. Et q2 ſarraceni non hñt ipm̃ / iaʒ ortũ eſt ſignuʒ ꝙ ſint in errore: ſed xpiani in veritate.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De extrema vnctione. Ca.vii.

SArraceni non hñt extremã vnctionẽ. ⁊ ſic ſignũ ẽ ꝙ paruz 17
curant de penitentia. nã ipa extrema vnctio ẽ ſignũ cũ quo xp̄iani ꝯfitenẗ / ꝙ ipſi peccauerunt cũ ſenſibus ꝯtra vnctionẽ primã / qñ fuerunt facti xp̄iani. ⁊ tunc ꝑ extremã vnctionẽ ꝯfitentur ꝙ moriunẗ veri xp̄iani ipis penitentib⁹ d̄ commiſſis ⁊ miſericordiã dei expectantibus. ⁊ tale ſacrm̄ eſt valde vtile. Et qꝛ xp̄iani talẽ vnctionẽ hñt ⁊ ſarraceni non / idõ iaz ortũ eſt ſignum ꝙ xp̄iani ſunt in vera lege / ſarraceni vero non.

De ſeptẽ ꝟtutibus principalib⁹. Ca.i.

VIrtutes principales ſunt ſeptez / videlicet Juſtitia / Prudentia. Fortitudo. Tẽperantia. Fides. Spes. Charitas. quaꝝ. 4. ſunt cardinales. ⁊. 3. theologales Juſtitia. Prudentia. Fortitudo. Tẽperantia ſunt cardinales. Spes. Fides. Charitas ſunt theologagales. Cardinales ſunt diſpoſitiẽ / ⁊ preparatiẽ. ſic in arbore in q̄ branche / rami / folia / ⁊ flores diſponunt ⁊ preparant fructũ. Theologales ꝟo ſunt cõpletiue ⁊ ꝑfectiue. ⁊ ꝑ ꝯñs p̄ores in ꝑfectione ſʒ cardinales poſteriores. Predicte. 7. ꝟtutes ſunt vie / ⁊ ornamenta legis. ⁊ in ipis lex ꝑficiẗ. ⁊ ipa q̄dez lex in theologalib⁹ eſt p̄us ⁊ in cardinalib⁹ poſterius. ſic planta q̄ ẽ in fructificatione p̄us in preparatione aũt poſteri⁹. ꝟtutes cardinales nõ ſufficiunt ꝟe legi. ſic branche / rami / folia / ⁊ flores nõ ſufficiunt appetitui arboris: cũ ſint poſteriores: ſʒ ſuffic̃ fruct⁹ eo qꝛ ẽ p̄us in ꝑfectione. ⁊ in ipo fructu ꝯſeruaẗ ſpẽs arboꝛ. ⁊ in eo poniẗ alia arbor in potentia. Sufficiunt ḡ ꝟe legi ꝟtutes theologales / cardinales ꝟo ꝟtutes poſſunt hẽri a q̄libet hoie ꝑ ſe / ſiue ſint fideles aut infideles eo qꝛ ſunt poſteriores: theologales ꝟo non / qꝛ ſunt p̄ores ⁊ date a p̄ma cauſa ⁊ a p̄mo motore. ⁊ ſic danẗ ſup̄ vires potentiarũ aĩe. eo qꝛ non danẗ naturaliẗ / ſʒ rõne gratie. ⁊ idõ ad ꝓpoſitũ veniam⁹ oſtendendo ꝑ quẽ modũ. 7. ꝟtutes ſunt ſigna ꝟe legis ſecundum ordinationẽ antedictã. quã ꝓpono tenere in ꝓbãdo legẽ xp̄ianoꝝ eſſe verã: ſarracenoꝝ ꝟo eſſe falſam.

Primo de iuſtitia morali. Ca. ii.

AIt xp̄ianus ſcd̄m legẽ xp̄ianoꝝ iuſtitia inter alia importat 18
tria primũ eſt q̄ ad penitentiã. ſecundũ q̄ ad confeſſionez.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tertiuz autez quo ad ſatiſfactionez.⁊ primo de primo dicendū eſt
¶ Xp̄ianus dicit ꝙ hō eſt compoſit⁹ ꝺ corpore ⁊ aīa.⁊ in agendo
iuſte agit cū aīa ⁊ corpore.⁊ ſic iuſtitia dei q̄ eſt ꝑus ſatiſfacit iu=
ſtitie hoīs q̄ eſt poſterius.ſicut ſimile qꝺ ſatiſfacit ſuo ſimili ⁊ cau
ſa ſuo effectui.Jccirco in patria deus remunerabit hoīes fideles
poſt reſurrectionē aīaꝝ ⁊ corpoꝝ ſecundū merita eoꝝ.Qm̄ de⁹
eſt inuiſibilis ⁊ inſenſibil's iō fecit ſe hominē vtcū ſuo corpore ſen
ſibili glorificaret corpora ſanctoꝝ beatis obiectantib⁹ ip̄z corpus
xp̄i videndo/audiendo/intelligendo/amando/⁊ recolendo ip̄m
corpus eſſe ꝯiunctū cū diuina natura.⁊ ſic corpora q̄ in hac vita
ſeruierunt deo glorabūt̄ ꝑ iuſtitiā in deo. Sarraceni aūt h̄ non
dicunt qꝛ negant incarnationē ⁊ dicunt ꝙ in patria deus remu=
nerabit corpora ſanctoꝝ cū coitu/vino/lacte ⁊c̄.non aūt cum deo
obiectiue ⁊ ſic attribuunt deo iniuriā.⁊ ſcī in patria non q̄eſcunt
ſic̄ appetit⁹ arboꝝ non q̄eſcit in poſterioribus.ꝫ ortū eſt ſignū me
diante iuſtitia ꝙ lex xp̄ianoꝝ eſt v̄a:ſarracenoꝝ aūt falſa. ¶ Ad
ſecundū ſignū dicendū ē ſic.xp̄iani eligunt iudicē ſcʒ preſbiterū:
q̄ det iudiciū de ꝯmiſſis q̄ fecerunt.⁊ ille preſbiter ē vicarius dei
rōne ſacramenti ſacerdotalis ſupꝺicti.ſarraceni v̄o hoc non faci
unt:ſʒ ꝯfitent̄ deo/q̄ nihil eis reſpondet:neqꝫ ipi ſe ipos iudicare
ſciunt.eo qꝛ nullus hō eſt diſpoſit⁹ ad iudicandū ſe ip̄z rōne mag
ni appetit⁹:quē hēt erga ſe ip̄z.ꝫ ⁊c̄. ¶ Jtē ad tertiū ſignū ē dicen
dū.xp̄iani reddūt id qꝺ auferunt.⁊ illa q̄ iniuſte poſſidēt:ita ꝙ in
hora mortis nō reputāt ſe venire ad gl'iaʒ niſi reſtituant ablata.ſar
raceni aūt de h̄ non curāt.immo credūt venire ad ſaluationē ſine
reſtitutiōe.ſignificatū ē ꝫ ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v̄a.ſarracenoꝝ aūt falſa

De prudentia. Cap. iiii.

Prudentia ē virtus docens hoiem quomodo ipſe agat pru
19 dent̄ videlicet ꝙ eligat bonū ⁊ fugiat malū.⁊ citius eligat
maius bonū ꝙ̄ minus.⁊ citi⁹ euitet maius malū ꝙ̄ minus.⁊ hoc
ſcđʒ ordinationē quā poſuimus in planta ſap̄dicta.non ꝙ agat id
qꝺ eſt ꝑus ꝑpt̄ poſterius:ſʒ ecōuerſo.⁊ inde ortū ē ſignū ꝑ pruden
tiā ſcʒ ꝙ xp̄iani prudent̄ agunt ꝑ prudentiā in lege/ip̄is ſpectanti
b⁹ gl'iaʒ/ꝯtemplando deū/⁊ videndo dn̄m ih̄ʒ xp̄ʒ.Sarraceni v̄o
imprudent̄ agunt in lege eo qꝛ ſpectant ſummā felicitatē cū coitu
cibo/potu ⁊c̄.non aūt in xp̄o.qꝛ negant incarnationē.neqꝫ in deo
qꝛ negant trinitatē/⁊ credunt q̄eſcere in ip̄o ꝑ poſterius videlicet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝑ opationes quas hēt in creaturis q̄ ſunt impoſſibilia:naꝫ ſumma
q̄es nō ꝯſiſtit in poſterioribus ſꝫ in prioribus.ergo ꝛc̄.

De fortitudine. Ca. iiii.

FOrtitudo ē habit⁹ voluntat[is].ſic̄ prudentia ē habit⁹ intellec 20
t⁹.ꝛ ē act⁹ ꝯtra tēptationes ꝛ pcc̄a/rōne virilitatis cordis.
Unde deduco iſtud explū.ſi aliq̄s hō vult acq̄rere caſtelluꝫ aut
mille florenos fortior erit duꝫ illos acq̄rit ſuſtinendo paſſiones:
ꝙ acq̄rendo vnū florenū.rō huius eſt q꜡ mille floreni ſunt ꝑus in
valore.vn⁹ aūt poſteri⁹.ꝛ q꜡ ſarraceni ſtant ad felicitatē corpora
lē in paradiſo videlicet ad coitū ꝛc̄.nō aūt ad ſpūalia eo q꜡ negāt
in dō act⁹ intrinſecos infinitos ꝛ etnos:ꝛ incarnationē[vt ſupiuſ
ꝓbatū ē]ſꝫ xp̄iani ſpectāt i ꝯtrario.q̄re patet ꝙ inde orit̄ ſignū ꝙ
lex xp̄ianoꝝ ē ꝑ prius.ſarracenoꝝ aūt ꝑ poſterius.

De temperantia. Ca. v.

TEmpantia ē habitus eq̄lit̄ cōpoſitus ex actib⁹ intellectus 21
ꝛ voluntat[is].ꝛ iō ſcđꝫ ꝙ intellect⁹ ꝛ voluntas ſunt ꝑores ꝑ
legē ꝑorē.iō ē tēperantia ꝑus.ſi aūt fuerint poſteriores ꝑ legē po
ſteriorē tūc tēperantia ꝛ eius effect⁹ ſunt poſteriores q̄ ad legeꝫ
xp̄ianoꝝ in q̄ intellect⁹ ꝛ voluntas ſunt ꝑores/eo q꜡ ſpectant frui
tionē ꝑ trinitatē ꝛ incarnationē ꝛ ꝑ ꝯñs tempantia ē ꝑus. Sꝫ q꜡
ſarraceni ſpectant beatitudinē ꝑ opationes extrinſecas q̄s deus
hēt ꝛ etiā ꝑ coitū/cibū/ꝛ potū/iō lex eoꝝ eſt poſterior ꝛ ꝑ ꝯñs in-
tellect⁹ ꝛ voluntas:ꝛ ſic de tempantia pōt dici ergo ꝛc̄.

De prima virtute theologali. Ca. vi.

FIdes ē habit⁹ intellectus cū q̄ intellect⁹ credit ꝟitates de 22
deo ſup ſuas vires videlicet ſup ſuū intelligere.ſic̄ volūtas
ē q̄ diligit deuꝫ cū caritate ſup ſuū nāle velle.xp̄iani altiori modo
obiectāt deū ꝑ fidē ꝙ ſarraceni vt ſup̄ ſignificatū ē vꝫ ꝑ correlati
ua:ꝛ icarnationē ꝑ rectā lineā a ꝑmo ca.vſq꜡ finē.vñ pꝫ manifeſte
ꝙ inde orit̄ ſignū ꝙ fides xp̄ianoꝝ ē ꝟa/ſarracenoꝝ aūt falſa.

De ſpe. Cap. vii.

SPes ē habit⁹ memorie:ꝛ ē effectus diuine mīe ꝛ iuſtitie: 23
eo q꜡ dō ē poſſibile qđ hoī impoſſibile ē.qm̄ ꝓbatū ē ꝙ dꝰs
ē mīa ꝛ iuſtitia.ꝛ tu ſarracene dicis ꝙ nō.Idcirco inde ortū ē ſig
nū ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē ꝑus.tua aūt poſterius. Itē xp̄iani dicunt deū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſſe incarnatum/ ꝛ ex humana natura natum/crucifixum/ ꝛ mortuum vt redimeret humanū genus. Sarraceni ꝗdem totuꝫ hoc negant. ꝛ ideo iterū oritur inde ſignū ꝙ ſpes eſt altior per legem xpianoꝝ/ ꝗ̄ ſarracenoꝝ/ qꝛ poſtꝗ̄ deus tantū humiliauit ſe: bene ſeqtur ꝙ exaudiat peccatores/ ꝛ ꝙ remuneret iuſtos ꝛc̄.

De charitate. Cap. viii.

24 CAritas eſt habitus voluntatis cuꝫ quo ipſa aſcendit ad diligendum deū ꝛ proximum ſuum ſuper viribus ſuis. quoniam deus eſt voluntas vt probatum eſt. Sarraceni aūt dicunt ꝙ non. ideo ſignificatū eſt ꝙ caritas eſt altior ꝑ legem xpianoruꝫ ꝗ̄ per legē ſarracenoꝝ. Itē xpiani credunt ꝙ deus ſit incarnatꝰ ꝛ in humana natura natus/ crucifixus/ ꝛ mortuus amore humani generis. ꝛ ſic patet ꝙ caritas creata ꝗ̄ eſt effectus diue voluntatis eſt ꝓ̇us ꝑ legē xpianoꝝ: ſꝫ ꝑ legē ſarracenoꝝ poſterius. vnde ꝯcluditur ꝙ lex chriſtianoꝝ eſt ſuꝑior: ſarracenoꝝ aūt inferior.

De ſepteꝫ peccatis mortalibus

Et primo de auaricia. Capi. primum.

25 SEptem ſunt peccata mortalia: ꝛ ſunt priora qꝛ ab hijs alia peccata mortalia/ ſiue venialia deſcendūt. quoꝝ 7. ſunt ꝓ̇us videlicet Auaricia. Suꝑbia. Accidia. Inuidia ꝛ Ira. ꝛ duo ſunt poſterius videlicet Gula. ꝛ Luxuria. 5. ſuꝑdicta dicunꝰ ꝓ̇ora reſpectu aīe. ſꝫ alia duo dicunꝰ poſteriora reſpectu corporis. iccirco peccatū altius ē ꝑ ꝓ̇us ꝗ̄ ꝑ poſterius. eo qꝛ aīa eſt ꝑ ꝓ̇us. corpus aūt per poſterius. ꝛ ꝓ̇mo de auaricia dicemus. Auaricia ē hitus voluntatis cū ꝗ̄ voluntas agit extra vires ſuas. ſic diſtans a deo ſic̄ cuꝫ caritate ipa appropinqt ſe ad deū. Largitas ē oppoſitū auaricie: et ē effectꝰ caritatꝭ. ꝛ caritas ē hitus volūtatꝭ. ꝛ qꝛ ꝓbatū ē ꝙ deꝰ ē volūtas: nō ſignificatū ē ꝙ xpianus pctor ꝑ auariciā ē magis ꝯtra ſuā legē ꝗ̄ ſarracenꝰ. ſic̄ xpianus iuſtꝰ ꝗ̄ ē altior ꝑ largitatē ꝗ̄ ſarracenꝰ nō auarꝰ. ex inde pꝫ ꝙ ortū ē ſignū vꝫ ꝙ lex xpianoꝝ ē ꝓ̇uſ ſarracenoꝝ aūt poſteriꝰ. Itē ſarracenꝰ nō hēt ꝯſciētiā i hora mortis vt in ca. iuſticie dictū ē reddēdo quod abſtulit aut furatꝰ fuit xpianꝰ ꝯſciētiā hēt ꝗ̄ ꝓpꝫ ſignū ortū ē ꝗ̄ ꝛc̄. adhuc ꝑ experientiā vidimꝰ ꝙ xpiani largiores ſūt i elemoſina ꝗ̄ ſarraceni ꝛ i comedēdo ꝛ iduēdo/ maiorē familiā hn̄do ꝛc̄. vn̄ oriꝰ ſignū ꝑ largitatē ꝛ auariciā ꝙ lex xpianoꝝ ē ꝓ̇or: ſarracenoꝝ aūt poſterior.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De gula. Cap. iii

GUla ē oppoſitū tēpantie ⁊ ↄuerſo. ⁊ qꝛ tēpantia ē ↄſtituta 26
p intellectū ⁊ voluntatē vt in ſuo cap. dictū ē. iō ſignificatū
ē ꝙ gula ē ↄſtituta p intellectū ⁊ voluntatē. ⁊ qꝛ xpianus dicit ꝙ
deus ē intellect⁹ ⁊ voluntas. ⁊ ſarraceni h̄ negāt/ ⁊ tēpantia ē p⁹
p legē xpianoꝝ: poſteri⁹ aūt p legē ſarracenoꝝ vt in ſuo cap. pba
tū ē. iō oꝛit ſignū vꝫ ꝙ xpanus. magis peccat ↄtra ſuā legē p gulā
q̄ ſarracenus. ſic maioꝛ ē in ſua lege p tēpantiā/ q̄ ſarracenus in
ſua. q̄ ppt oꝛtū ē aliud ſignū vꝫ ꝙ lex xpianoꝝ ē poꝛ. ſarracenoꝛū
aūt poſterioꝛ. Itē ſarraceni rōne magne guloſitatꝫ ſuas manus
lingunt. ⁊ cū digitꝫ attrahunt pinguedinē ab ollis/ ⁊ a parapſidi=
b⁹. ⁊ deinde lābunt digitos ſuos. ꝗ ſignificatū ē ꝙ lex xpianoꝝ eſt
ſupius. Itē rōne magne guloſitatis ſarraceni ſpectant comede
re/ ⁊ bibere in paradiſo. ⁊ credunt ꝙ in illa ſint riuuli vini/ olei/
mellis/ ⁊ butiri. ⁊ ꝙ ſedebunt in vmbꝛis arboꝝ fructificantiuꝫ: et
oēs fructus comeſtibiles ⁊ qualeſcūqꝫ carnes appetant comede
re ↄfeſtim ipſas hēbunt paratas. ⁊ dicunt ꝙ q̄libet ſarracen⁹ hē
bit poteſtatē comedendi ⁊ bibendi ſic. xl. hoies. xpiani aūt h̄ non
ſpectant: ſed ſpectant vitā angelicā. vnde p gulā oꝛit ſignū ꝙ lex
chꝛiſtianoꝝ eſt vera: ſarracenoꝛum aūt falſa.

De luxuria. Cap. iiii.

LUxuria ē habitus cū quo inſtinctus ⁊ appetitus naturales 27
concupiſcunt mulieres contra 6. ⁊ 9. pꝛeceptū. quod eſt alti
us p legē chꝛiſtianoꝝ: q̄ ſarracenoꝝ vt pbatū eſt. ergo ſignificatū
eſt ⁊c. Ulterius pbatur ꝙ deus eſt ſuus intellectus ⁊ ſua vo=
luntas ⁊ in hoie intellectus ⁊ voluntas cauſant luxuriā median
tibus naturalibus inſtinctu ⁊ appetitu coꝛpoꝛis. ⁊ hoc ↄtra matri
moniū. ⁊ qꝛ deus eſt intellectus ⁊ voluntas: ⁊ matrimonium eſt
pꝛius p legē chꝛiſtianoꝝ: poſterius aūt p legē ſarracenoꝝ. vt in ca.
de matrimonio dictū eſt. oꝛitur ergo ſignū ⁊c. Itē ſarraceni in pa
radiſo ſpectant hēre mulieres. ⁊ qñ hēbunt rem cū illis qualibet
vice habebunt eas puellas. ⁊ q̄libet homo hēbit poteſtatem. xl.
hominū ad coitū. ⁊ hoc ſpectant p magnam licentiā quā habent
ſignificatam p Machometuꝫ qui fuit valde luxurioſus. Xp̄s dñs
noſter virgo vixit ⁊ virgo moꝛtuus fuit. ⁊ qꝛ chꝛiſtiani non ſpec
tant coitum in paradiſo. ergo ſignificatum eſt ꝙ lex chꝛiſtianoꝛū
eſt vera: ſarracenoꝛum autem falſa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De ſuperbia. Cap. iiii.

28 Superbia ē habit⁹ cū q̄ intellect⁹ ⁊ voluntas ſunt ꝯtra hu=militatē q̄ ē effect⁹ prudentie ⁊ caritatꝭ. q̄ ſunt effect⁹ diui intellect⁹ ⁊ voluntatꝭ. Et q͛ xp̄iani dicūt ꝙ deus ē ſuus intellect⁹: ⁊ ſua voluntas: iō oꝛit̄ ſignū ꝑ hūilitatē ⁊ ſupbiā/ ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v͛a/ ſarracenoꝝ aūt falſa. Itē dn̄s nr̄ ihs xp̄s ⁊ datoꝛ legis nō fuit ſupb⁹: immo fuit ita hūilis ꝙ ipe q̄ dn̄s angeloꝝ erat ꝑmi=ſitſe vendi/ ligari/ alapis ⁊ flagellis cedi: ⁊ in cruce ſuū coꝛp⁹ ꝑforari. Machomet⁹ aūt datoꝛ legis ſupb⁹ fuit in occupādo regnū/ qđ ſuū nō erat. ⁊ ſic de ſuis ꝯſeq̄ntib⁹ q̄ cuꝫ ſupbia ⁊ enſe acq̄ſiuerūt regna xp̄ianoꝝ abſq ꝯſcientia. ⁊ ſic oꝛit̄ ſignū ꝑ ſupbiā ⁊ hūilitatē/ ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v͛a: ſarracenoꝝ aūt falſa.

De accidia. Ca. v.

Accidia ē hitus voluntatꝭ cū q̄ ipa ē ꝯtra caritatē. ⁊ cū q̄ hoi
29 nes ſunt pigri/ ⁊ occioſi/ maliuolentes/ ⁊ maledicētes. ⁊ q͛ ꝓbatū ē ꝙ de⁹ ē bonitas/ ⁊ voluntas: ſꝫ ſarraceni negāt h̄. ⁊ caritas ē effect⁹ diue bonitatꝭ ⁊ volūtatꝭ. iō oꝛit̄ ſignū ꝑ qđ ſignificatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē v͛a: ſarracenoꝝ aūt falſa. Alioq̄n diua volūtas diligeret ſuū oppoſitū. ⁊ odiret ſuū effectū/ qđ ē impoſſibile.

De inuidia. Cap. vi.

30 Inuidia ē hitus cū q̄ hō ē ꝯtra iuſtitiā ⁊ caritatē: ⁊ q͛ deus ē iuſtitia ⁊ volūtas [vt ꝓbatū ē] ⁊ iuſtitia ⁊ caritas create ſunt effect⁹ dei. ⁊ ſarraceni negāt ꝙ deus non ē iuſtitia neq volūtas iō ſignificatū ē ꝙ xp̄iani cū ſua lege ſunt magꝭ ꝯtra inuidiā/ q̄ ſarraceni cū ſua. ꝓpt̄ qđ ſignificatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē p̄oꝛ: ſarracenoꝝ aūt poſterioꝛ. Itē dictū ē in 9. ⁊ 10. p̄cepto. Non inuideas vxorē ⁊c̄. ⁊ ſic ſignificatū ē ꝙ ꝑ legē xp̄iāoꝝ ē hō magꝭ ꝯtra inuidiā q̄ ꝑ legē ſarracenoꝝ. rōne cui⁹ ſignificatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē p̄oꝛ: ſarracenoꝝ aūt poſterioꝛ.

De ira. Cap. vii.

31 Ira ē hitus voluntatꝭ cū q̄ ipa ē ꝯtra prudentiā/ fortitudinē ⁊ caritatē: ⁊ etiā ꝯtra patientiā ab ipis cauſatā: ⁊ q͛ deus ē volūtas cauſans caritatē. ⁊ ē intellect⁹ cauſans prudentiā. ⁊ ſarraceni dicūt ꝙ de⁹ nō ē volūtas nec intellect⁹. iō ſignificatū ē ꝙ lex xp̄ianoꝝ ē p̄oꝛ: lex aūt ſarracenoꝝ poſterioꝛ. Itē dn̄s nr̄ Ihs cū paciencia fuit ꝯtra irā q̄n ꝑmiſit ſe vendi: cū ipe ſit dn̄s omniū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

theſaurorum.⁊ ꝑmiſit ſe alapis cedi/⁊ ſuas manus ligari cũ ipſe ſit dñs omniũ manuũ/⁊ ꝑmiſit ſe flagellari:q̄ eſt dñs omniũ poteſtatũ.⁊ ꝑmiſit ſe interfici:q̄ eſt dñs vite.⁊ ꝑmiſit ſe coronari de ſpinis/q̄ eſt dñs honoꝝ ⁊ regũ. Machometus q̄ dedit legē ſarracenis pauper ⁊ vilis fuit qꝛ non habuit patientiā ⁊ ſic de ſuis conſequentibus ⁊ acq̄rentibus regna chriſtianoꝝ cũ enſe/ſuperbia/⁊ impatientia.q̄ q̄dem ſunt acq̄ſita a chriſtianis cũ humilitate ⁊ patientia.ex iſtis ergo oritur ſignum ꝙ lex chriſtianorum eſt vera: ſarracenorum autem falſa.

De nouem ordinationibus ſeu principijs eccleſie catholice. Ca. primũ.

CUm nouem principijs ordinatis ꝓbabo ꝙ lex xp̄ianorum eſt prior/ ſarracenorum autem poſterior:et cum hoc probabo ꝙ lex q̄ eſt prior ſit a diuina volũtate diligibilis:illa autem q̄ eſt poſterior odibilis/ipſis legibus exiſtentibus contrarijs per beatiſſimam trinitatem ⁊ incarnationem. chriſtianis affirmantibus ⁊ diligentibus beatiſſimam trinitatem ⁊ incarnationē.⁊ ſarracenis illas negantibus ⁊ odientibus.⁊ ſic patet ꝙ lex que eſt prior eſt vera: illa vero que eſt poſterior eſt falſa.alioquin diuina voluntas eſſꝫ contra iuſtitiam diuinam ⁊ veritatem. Quam contrarietatē diuina iuſtitia ⁊ veritas non poſſent ſuſtinere.

Primo de preceptore. Ca. ij.

DOminus noſter Jhs chriſtus fuit preceptor ⁊ dator legis/ 32
ipſe eſt deus ⁊ hõ/vt probatuꝫ eſt/⁊ voluit eſſe pauper ad dandum exemplum ꝙ paupertas bona eſt.naꝫ diuitie occupant orationem. Et ſanctam vitã duxit vt ſua ſancta vita eſſet exemplũ vite ſanctoꝝ. Humilis fuit eo qꝛ ipſe erat rex ⁊ ſub dominio herodis ſiue ceſaris ꝑmiſit ſe iudicari/flagellari/⁊ mori ⁊ talem vitã dedit apoſtolis. Machometus aũt dedit alchoranũ/ quem vocant ſarraceni legē machometi: ipſe enim fuit hõ pauper ⁊ ſui primi parentes fuerunt idolatre. ⁊ ipſe ſe regē fecit vt dictũ eſt ⁊ mortuo ſuo auunculo accepit ꝓ vxore vxorē auunculi ſui:et ſua bona habuit ⁊ ipſe mortuus ē in terra:ſꝫ xp̄s eſt viuus in celo/et hoc aſſerunt ſarraceni:⁊ etiam dicunt chriſtũ eſſe ſpũm dei ⁊ verbũ dei ⁊ ex virgine natũ.⁊ multa alia q̄ poſſunt dici.patet ergo ꝙ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

xp̄s eſt preceptor ⁊ p̄or/machometus aūt poſterior.⁊ deinde manifeſte legē xp̄ianoꝝ eſſe verā:ſarracenoꝝ aūt eſſe falſam.

De eccleſia. Cap. iii.

53 Diximus ſupra de eccleſia/ſed adhuc ꝓpono dicere de ipſa hic. Eccleſia ꝯſiſtit ꝑ fidē/ſpē/⁊ caritatē p̄us.⁊ ꝑ prudentiam/iuſtitiā/fortitudinē/⁊ tēperantiā poſterius.⁊ talis eccleſia eſt chriſtianoꝝ/non aūt ſarracenoꝝ q̄ non hn̄t fidē/ſpē/nec caritatē q̄ non dant a deo niſi cū veritate.⁊ ſic eccleſia ſarracenoꝝ hēt virtutes cardinales abſq; fructu. ſic eſt ~~ecūs~~ hn̄s oculos ſine obiecto. Itē ſi in eccleſia ſarracenorū ē vnus clericus.in eccleſia xp̄ianoꝝ ſunt 10.⁊ plures. ⁊ ſi eccleſia ſarracenoꝝ hēt vnū honorē.eccleſia xp̄ianoꝝ hēt centū.⁊ ſi in eccleſia ſarracenorū ē vnus religioſus/in eccl'ia xp̄ianoꝝ ſunt centū. in eccl'ia ſarracenoꝝ non ſunt mulieres religioſe:ſʒ in eccl'ia xp̄ianoꝝ ſunt mlt'e.q̄ꝝ plures ſunt v̄gines.⁊ ſic pʒ ꝑ anādicta φ lex xp̄ianoꝝ ē v̄a: ſarracenoꝝ v̄o falſa. Alioq̄n diuina voluntas diligeret qd̄ ē poſteri⁹: ⁊ odiret qd̄ ē p̄us. ⁊ h̄ ſua bonitas/iuſtitia ⁊c̄.ſuſtinere non poſſent.

a cecus

De oratione. Ca. iiii.

54 Ait xp̄ianus ſarraceno ꝑ vnā orationē factā ad deū a clericis ſarracenoꝝ fiunt 10.orōnes ⁊ plures a clericis xp̄ianorū. Adhuc q̄r clerici xp̄ianoꝝ orant cū ſacrificio vʒ cuʒ eucariſtia/ſarraceni v̄o non orant cū ſacrificio.qua ꝓpt' ex hoc oritur ſignuʒ vʒ φ lex xp̄ianoꝝ eſt p̄or:ſarracenoꝝ aūt poſterior. Itē tu ſarracene dicis φ deus non ē bonus/magnus ⁊c̄.q̄ ad ſe: ſʒ quo ad entia creata.ego aūt dico q̄ ad ſe,vt iam tibi ꝓbatū ē.vnde ſeq̄tur ſecundū te φ ſumma beatitudo ꝯſiſteret in nobis:⁊ non in deo.ſed ſecundū me ē totū in contrariū.⁊ iō ſignificatū ē φ orō xp̄ianoꝝ ē p̄or ſarracenoꝝ aūt poſterior. Itē xp̄iani hn̄t multos ſctōs ⁊ ſanctas:q̄s ipſi rogant ⁊ honore eoꝝ ieiunant ⁊ celebrant vt orent dūm pro eis:ſarraceni v̄o non hn̄t niſi machometū. ⁊ ꝑ hoc ortum eſt ſignū ⁊c̄. Adhuc dictū eſt in capi.mie φ xp̄s homo deus inq̄tū eſt homo/orat ꝓ nobis ⁊c̄.⁊ ideo ſignū eſt ortū φ oratio noſtra preualet veſtra:⁊ iō ſi orō noſtra ſit prior ⁊ veſtra poſterior ſequitur φ lex noſtra eſt prior: ſed veſtra poſterior/ ⁊ φ lex noſtra eſt vera:⁊ veſtra eſt falſa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De elemosina. Cap. v.

Chriſtiani hñt religioſos multos/ ꝛ multas religioſas eli- 55
gentes virginitatē ꝛ paupertatē amore dei: ꝛ populus dat
eis neceſſaria ꝛ ↄſtituit eis pulchra monaſteria ꝛ eccleſias: in qui
bus moranꝭ. ſꝫ ſarraceni de hoc non curant. Iteꝫ xp̄iani faciunt
hoſpitalia in q̄bus recipiunꝭ paupes/ infirmi/ ꝛ peregrini: ꝛ in q̄li
bet ciuitate faciunt vnū hoſpitale/ aut duo/ aut tria: ſꝫ de ſarrace
nis nunq̄ꝫ audiui ꝙ ipſi habeant niſi duo hoſpitalia. vnū in Tuni
tio. alō in Alexādria. ꝛ ſic oriꝭ ꝑ hoc ſignū ꝛc̄. Itē dicitꝭ ꝛ ego cre
do ꝙ plus ē hoc qd̄ dāt xp̄iāi in feſtis ſanctoꝝ amore dei: q̄ꝫ q̄cq̄d
dant ſarraceni ꝑ totū annū/ ꝛ plus xp̄iani dant paupibus euntibꝰ
hoſtiatiꝫ decies: q̄ꝫ q̄cq̄d ſarraceni omnibus ſuis paupibus. Ad
huc chriſtiani dant clericis decimā amore dei: ſarraceni nequaq̄ꝫ
Oſtenditꝭ ergo ꝑ elemoſinā ꝙ lex chriſtianoruꝫ eſt ſupior: ꝛ vera
ſarracenorum aūt inferior ꝛc̄.

De ieiunio. Cap. vi.

Xp̄iani ieiunant in q̄dragesima 40. diebus: ſꝫ ſarraceni 30 56
ꝛ xp̄iani non comedunt niſi ſemel inter diē ꝛ noctē: neq̄ꝫ co
medunt carnes. Sarraceni aūt comedunt bis in nocte: ꝛ plus
ſi velint: ꝛ comedunt carnes. ꝛ ſic oritur ſignū ꝑ ieiuniū videlicet
ꝙ lex xp̄ianoꝝ eſt ſupior. ſarracenoꝝ aūt inferior. Xp̄iani ieiunant
aduentū xp̄i/ vigilias ſanctoꝝ/ ꝛ 4. tempora ꝛ multi ſunt ieiunan
tes cum pane ꝛ aqua. ſarraceni vero nequaq̄ꝫ.

De contrictione. Cap. vii.

Probatū eſt ꝙ deus eſt ſua bonitas/ magnitudo ꝛc̄. ꝛ ſic q̄ñ
xp̄iani peccant contra bonitatē/ magnitudinē ꝛc̄. magis ſunt 57
diſpoſiti ad habendū contrictionē de cōmiſſis/ q̄ꝫ ſarraceni dicen
tes ꝙ deus non ē ſua bonitas magnitudo ꝛc̄. ꝛ q2 illa ↄtradictio q̄
eſt magis diſpoſita eſt ꝑus. ꝛ illa q̄ eſt minus diſpoſita poſterius.
Unde oritur ſignū ꝑ contrictionē ꝛc̄. Itē xp̄iani credunt beatiſſi
mā trinitatē ꝛ incarnationē. ꝛ ideo quando peccant maioreꝫ con
trictionē debent habere de cōmiſſis q̄ꝫ ſarraceni/ negantes diui-
nā trinitatē ꝛ incarnationē. ꝛ ſic oſtenditur ſignū ꝛc̄. Item in le-
ge xp̄ianoꝝ ē iſtud preceptū a deo datū. Dilige dn̄m deū tuū ex to
to corde tuo/ ꝛ ex tota anima tua/ ꝛ ex tota mente tua/ ꝛ ex totis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

viribus tuis:ſed tale mandatum nec equiualens eſt in lege ſarracenorum.⁊ ſic quando chriſtiani peccant contra predictum preceptum maiorem contrictionem habere debent ꝗ̃ ſarraceni.⁊ iõ ſignificatum eſt ꝙ lex chriſtianorum eſt prior.⁊c̃.

De confeſſione. Cap. viii.

38 Chriſtiani ꝯfitent̃ presbiteris ⁊ vicarijs dei: ⁊ h͛ cū magno dolore/verecundia/ ⁊ triſtitia de cõmiſſis.ſꝫ ſarraceni de tali ꝯfeſſione non curant. ſꝫ confitent̃ deo vt dictū eſt. ⁊ q2 ꝯfeſſio ꝑ legē xpianoꝝ eſt ꝑ̇us:ꝑ legē aūt ſarracenoꝝ poſterius.iõ ſeq̈tur ꝙ lex xpianoꝝ eſt ſupior.ſꝫ lex ſarracenoꝝ ⁊c̃.⁊ ſic oſtendit̃ ſignum ꝑ confeſſionem ꝙ lex chriſtianoꝝ eſt vera.⁊c̃.

De ſatiſfactione. Cap. ix.

39 Per legē xpianoꝝ ſatiſfactio eſt diſpoſita de cõmiſſis mediãte ꝯfeſſione.⁊ presbitero exiſtente iudice vt ſupius dictū eſt ſꝫ ꝑ legē ſarracenoꝝ non eſt diſpoſita.q2 carent ꝯfeſſione ⁊ iudice ſpūali.⁊ q2 diſpoſitio dicit hitū poſitiuū.⁊ indiſpoſitio hitū priuatiuū/ideo orit̃ ſignū ꝙ lex xpianoꝝ eſt prior ⁊c̃.

De glorificatione. Cap. x.

40 Xpiani credunt videre in paradiſo ꝑ intellectū eſſentiã dei ⁊ ſuã opationē quã hẽt ꝑ trinitatē/hñtem actus infinitos et eternos ꝑ capitula ſupdicta ꝓbatos.⁊ ꝑ talē viſionē/⁊ delectationē/⁊ amorē orit̃ ſignū ꝙ lex xpianorū eſt ⁊c̃. Item xpiani dicunt ꝙ deus ē factus hõ ⁊ cū corpore illius hominis glorificabit ⁊ remunerabit oĩa corpora ſanctorū ꝑ viſum ⁊ auditū.⁊ vt ego credo ꝑ tactū ſuos pedes oſculando/ſatiſfaciendo guſtui/tactui/⁊ olfatui. Sarraceni aūt hec omnia negant/negando incarnationē.⁊ ſic oritur ſignū ⁊c̃. Item xpiani non ſpectant habere in paradiſo coitū:ſed vitã angelicã/vt dictū eſt.ſed ſarraceni ſpectant hẽre coitū/cibū/⁊ potū.iõ ꝑ legē xpianoꝝ ſignificatū eſt ꝙ paradiſus eſt valde mundus: ⁊ ab oĩ immunditia ꝓlongatus. ſꝫ ꝑ legeꝫ ſarracenorū ſignificatū eſt totū oppoſitū. iccirco ſignificatū eſt ꝙ lex xpianorū ⁊c̃. Probatū eſt ꝑ 40.ſigna ⁊ h͛ vere ⁊ aſſertiue ꝙ lex ſarracenorū eſt falſa.xpianorū aūt vꝛa.predictis rõnibꝰ auditis a ſarraceno ipſe diu ꝯſiderauit ⁊ poſt ſuſpirauit ⁊ a xpiano ſe prolongauit et diſputationem dimittēs diſparuit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De tertia parte: que eſt de ordi= natione: ſeu fine huius libri / cum quadam exhorta tione ad principes chriſtianos.

Sarracenus ⁊ chriſtianus vt in principio dictuʒ eſt ad inuiceʒ conſenſerunt q ambo facerent iſtū librū per modū diſputationis. in qua diſputatione non au ctoritatibus ſʒ neceſſarijs rōnibus vterentur. eo qr auctoritates facile calumniant rōne diuerſarum expo ſitionū. ⁊ etiam qr xpianus non credit auctoritatibus ex lege ſar racenorum nec ſarracenus e contra legi chriſtianorum. Sarracenus itē dixit. q bonū eſſet q vt diſputatio tractabat in lingua arabica eti am liber cōpōeret in ſmone arabico vt melius intelligeret a ſu is ſarracenis. Quod non diſplicuit xpiano. qr in arabico doctiſſi mus erat. Finis igitur propter quē liber iſte eo modo q diximus compoſitus fuit / talis eſt. vt videlicet mittatur quouis gentiū ad ſapientes ⁊ viros doctiſſimos tā xpianorum: q ſarracenoruʒ vt ipſi viderent illum: ⁊ iudicarent de rōnibus in eo adductis. Sed qr pacta diſputatione ſarracenus quaſi cōfuſus diſparuit. ſtatiʒ xpi anus predictū librū ex ſuis rōnibus ⁊ ſarraceni in arabico cōpo ſitū miſit primū ad epm Bugie q inter ſarracenos valde doctus habebat / rogans eū vt ipſe cū ſuis ſapientibus ⁊ doctoribus ſar racenis libruʒ hunc videre ⁊ examinare velit / ⁊ rōnibus xpiani dignetur aut conſentire aut reſpondere. Qui ſcʒ eps habito li= bro poſt paucos dies iuſſit predictū chriſtianū extrahi a carcere ⁊ ex toto regno Bugie ſtatim eijci hac conditione ⁊ lege q ſi ad eā iterū rediret pena capitis puniat. Quod a ſarracenis illico fa ctum eſt. Accidit q tunc qdaʒ nauis xpianorum ſtaret in portu Bu gie infra paucos dies diſceſſura. in q Raymundus longo carcere ⁊ iniurijs: quas paſſus fuerat / fatigatus ſarracenis impellentib⁹ ſe coniecit. Que qdē nauis cū ad ciuitatē Januenſeʒ ventura eſ ſet tempeſtate coacta ad portū piſanū curſuʒ diuertit. A quo cuʒ diſtaret p decē fere miliaria ⁊ non amplius paſſa eſt naufragium ⁊ Raymundus xpianus cū qbuſdaʒ marinarijs expoliatus ⁊ nu dus vix ad portū applicuit ⁊ oibus bonis ſuis ⁊ libris q ſibi chari ores erant / amiſſis in mari in ciuitatē Piſanam ſe recepit. in qua cū p aliquos dies commoraretur recordatus diſputationis illius

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quam habuerat cuꝫ ſarraceno Bugie: cepit longa vigilia ⁊ men
tis eleuatione reducere ad memoriā totā fere diſputationē: ⁊ ma
teriā illius libri: quē ad epm̄ Bugie in ſermone arabico miſerat.
⁊ ex illis rōnibus iterū compoſuit iſtū librū in ſermone latino: quē
miſit ad dn̄m Papā: ⁊ reuerendos Cardinales. vt ipſi viderent
antedictas rōnes xp̄iani ⁊ ſarraceni ⁊ oſtenderent ipſas ſapienti
bus xp̄ianis. vt comoneantur ſaltē q̄bus fundamentis intendūt
ſarraceni deſtruere legēꝫ xp̄ianoꝝ ⁊ de quibus faciunt plures li=
bros. quoꝝ vnū xp̄ianus perlegit. ego inquā Raymundus cū eſſē
in carcere. cum q̄bus libris multos decipiunt xp̄ianos: q̄ ſe ſarra
cenos faciunt. maxime cū non habeant intellectū eleuatū nec in
ſcientia bene fundatū ad ſoluendū predictas rōnes cum q̄bus ⁊
cū promiſſione multarū diuitiarum ⁊ mulierū multos attrahunt
fideles ⁊ conuertunt ad legē machometi. Quod xp̄iani ſarrace
cis non faciunt: ⁊ negligenter faciunt. q2 non curant dare conſili
um: nec auxiliū ſarracenis: q̄ ſe faciunt xp̄ianos. vnde euenit ꝙ ſi
vnus ſarracenus xp̄ianus efficitur: decē ⁊ plures xp̄iani efficiun
tur ſarraceni. De quo habemus experientiā in regno egipti: in
quo tertiā partē militie Soltani conſtat fuiſſe xp̄ianam. Sarrace
ni. n. per modū quē diximus multū laborant in multiplicando ſu
am legē ⁊ occupando nr̄as terras cum ignominia ⁊ verecundia
xp̄ianoꝝ. ¶ Conſiderēt igitur xp̄iani principes maxime illi: q̄
huic malo obuiare poſſent ⁊ non faciunt q̄d erit in fine. Deus. n.
nec cogi nec decipi pōt. Conſiderent tres potentiſſimos Tarta
roꝝ imꝑatores quoꝝ vnꝰ: ⁊ idē maior nūcupatur magnꝰ Canis.
q̄ terrā preſbiteri Joannis poſſidet. ⁊ vltra iſtum imperatorē ad
partes orientales alius enaſcit̄ magnus dn̄s. Secundus impe
rator dominat̄ ad partes ſeptentrionales cui nomen eſt Cotay.
Tertius eſt q̄ dominatur Perſie vſqꝫ ad indiam ⁊ vocatur Car
benda. q̄ tempore Caſiani fratris ſui factus fuit ſarracenus cum
oībus ſuis militibus. Unde non oportet regē francie ire in Su
riā nec in aliquā partē Perſie conuicinā. alioq̄n iſte Carbenda
⁊ Soltanus multū poſſent nocere xp̄ianis. Qui q̄dem tres imꝑ
atores maiores terras in duplo poſſident: q̄ꝫ oēs reges xp̄ianorū
⁊ ſarracenoꝝ. Conſiderent igitur xp̄iani q̄d erit in fine. Neſtori
ani inſuper. ⁊ Jacobini cū odio habeant latinos iaꝫ incipiunt pre
dicare ⁊ ꝯuertere tartaros diſſeminando ſuā ſectā erroneā ⁊ ve=
nenoſam doctrinā. Quid igitur agitis latini q̄bus datū ē a deo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui multum diligibilis ⁊ timibilis eſt poteſtate in acquirendū totū vniuerſum: niſi culpa vr̃a remaneat. vt latius figuratū eſt in libro quē fecimus de fine. In quo oſtendimus in quanto periculo conſtituta eſſet religio xp̄iana niſi de remedio prouideatur. Ex quo libro ⁊ ex antedictis ſatis patet manifeſte quantū eſſet bonū: ꝙ Papa ⁊ reuerendi cardinales q̄ ſunt theſaurus eccleſie vt mundus reſtauraretur in bono ſtatu intenderent ad tria ſine q̄b⁹ mūdus non pōt eſſe in bono ſtatu. Que tria cū ſint in potētia ⁊ ocioſitate ⁊ poſſent reduci ad actū per maiores nr̃os ⁊ non reducunt maxime ꝑ illos: q̄bus per vicariam beati Petri comendatus eſt mundus vniuerſus maximā culpā attribuunt xp̄ianis ⁊ fidei catholice magnū detrimentū. Eſt primū e tribus ſupradictis videlicet ꝙ dñs papa: ⁊ reuerendi cardinales curarent vt quattuor vel q̄nq; monaſteria conſtruerentur in perpetuū: in q̄bus viri religioſi ⁊ ſeculares litterati ⁊ deuoti feruentes in charitate: ⁊ cupientes mori pro veritate ⁊ lege illius: q̄ pro ſalute nr̃a mortē non timuit. addiſcerent diuerſa idiomata ⁊ linguas infideliū. ⁊ deinde irent ad predicandū euangelia per vniuerſum mundum: vt dñs noſter Ihs xp̄s in ſua lege benedicta precepit. Quod ob defectū intelligentie idiomatū multi non faciunt: aut ſi faciunt nihil proſunt cū apud infideles q̄bus predicant nec intelligant: nec intelligantur. iſtud bonū comodū fidei xp̄iane multis in libris nr̃is non ſine lachrimis in vanū ſcripſimus. Secundū eſt ꝙ de omnib⁹ religionibus ⁊ ordinib⁹ militie videlicet de ordine Templi / Hoſpitalis alemanoꝝ / Vclenſiū / Calatraue / atq; ſepulcri fieret aliuſ ordo alio nomine nuncupatus q̄ aſſidue ſtaret in frontaria cōtra ſarracenos: q2 ad hoc in principio conſtituti fuerunt. Quiq̄dem ordo ꝑmo iret in Granatā in qua magnus theſaurus ſarracenoꝝ eſt ⁊ fundamentū lapideū: ⁊ q2 prope eſt. Et granata acq̄ſita trāſirent in berberiā nā ipſa ſimiliter ꝓpe eſt. Deinde ſucceſſiue vſq; ad acq̄ſitionē terre ſancte: ad quā ire primo per Suriā nimis eſſ; periculoſū: q2 longus eſt circuitus ⁊ ꝑ terras infideliū ⁊ fundamentū eſt arenoſū ⁊ labile. Tertiū eſt ꝙ dñs papa ⁊ reuerendi cardinales decimā totius eccleſie: quā dant regibus xp̄ianis: conſignarent ad iſtā ſanctam expeditionē ⁊ paſſagiū: contra inimicos fidei catholice quoad vſq; terra ſancta ſit acq̄ſita. Nam decima ideo a laborantibus data eſt. vt eccleſia ꝑ ipſam honoretur / ſubſtentetur / ⁊ augeatur fides catholica: non aūt vt reges ipſam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

deducant in alios vſus forſitan non bonos:quod malum eſt. Et
hijs tribus ordinamentis fortaſſis mundus poſſet redire in bonū
ſtatū vt largius loquuti ſumus in libro quē ſupradiximus de fine
⁊ quē preſentauimus regi Aragonie ⁊ ipſe ſtatum miſit illum ad
dñm papam:q̄ nunc ipſum habet:quando in monte peſulano me
preſente obtulit totū ſuum regnū/ſuam perſonā/ſuam militiam ⁊
theſaurum ad pugnandū contra ſarracenos omni tempore:quo
placeret dño pape/⁊ dominis cardinalibus ſum ego de hoc certi
ſſimus:qꝛ tunc temporis preſens eram. Finit libellus de diſpu
tatione xpiani ⁊ ſarraceni.in quo ſi ego Raymundus aliquid cō
tra fidem catholicam ſum loquutus hinc confiteor me dixiſſe ig=
noranter:⁊ non ſcienter ⁊ ſubmitto me ⁊ ipſum librum correctio
ni maiorum dñorum ⁊ doctorum catholicorum: ⁊ ſancte matris
eccleſie Romane tanq̄ fidelis ⁊ verus chriſtianus.

Anno dñi M.ccc.viij.finiuit Raymundus iſtum librum ſecūdo
in ſermone latino Piſis in monaſterio ſancti Dominici in men=
ſe Aprili: quē p̄mo compoſuerat in lingua arabica vna cum ho
merio ſarraceno in Ciuitate Bugia.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deus cum tua gratia et benedictione incipimus tractatum de demonſtratione per equipantiaʒ q̃ in diuinis ſit diſtinctio.

Prologus.

Q Uoniam quicquid demonſtratum eſt ab antiquis demonſtratū eſt aut ꝑ q̄d: aut ꝑ quia. Et ſb̄m huius libri ē inueſtigare diſtinctionē in diuinis ꝑſonis per demonſtrationeʒ: q̄ fieri non pōt ꝑ q̄d. ex eo q2 deus non hēt ſuꝑ ſe aliq̄d. ꝛ demonſtratio ꝑ q2 non eſt potiſſima. Jcc irco intendimus ꝓbare diſtinctioneʒ predictam per eq̄perantiā actuū diuinaꝝ rationū. Et qm̄ demonſtratio in q̄tuʒ huiuſmodi ꝓcedit ex ꝑ̄mitiuis / veris / immediatis / ꝛ neceſſarijs ꝑ̄ncipijs / nō ꝑ talia ꝑ̄ncipia volumus facere iſtā demonſtrationeʒ quā ꝑ eq̄perantiā nominamus. Et ſicut exēplificauerimus in diuinis: ita ꝛ in alijs rebus fieri poterit ſuo modo. ¶ Appellabimꝰ igiᵗ iſta ꝑ̄ncipia ꝑ̄mitiua ſimpliciter: ꝛ abſolute: non ex eo q̃ alia ab eis deſcendant: ſed q2 ipſa ab alijs non deſcendunt. Et in hoc apte patet q̃ talis ꝑ̄mitiuitas retinet magis naturā ꝑ̄mitiuitatis: q̄ꝫ ꝑ̄mitiuitas cauſe ad effectū. q2 iſta ē reſpectiua: illa v̄o abſoluta. Uerbi grā ſic intellectus eſt ꝑ̄mitiuus ꝑ ſuū intelligere: ꝛ voluntas ꝑ ſuū velle ad oēs alias dignitates: ex eo q2 oēs alie habēt intelligi ꝑ intellectū: ꝛ velle ꝑ voluntatē: non tamen ſic effectus ꝑ cauſas. Cū alie dignitates ſint eis equalentes in eſſe ꝛ natura: et ꝑ ſuos actus ꝓprios ſint etiā ꝑ̄mitiue. Sic bonitas diuina q̄ ꝑ ſuū bonificare eſt ꝑ̄mitiua ad bonū intelligere ꝛ amare. ꝛ diuina magnitudo ꝑ ſuū magnificare ē ꝑ̄mitiua ad magnū intelligere: ꝛ amare. ꝛ eternitas ꝑ ſuū eternare ad eternū intelligere ꝛ amare. Et ſic de alijs circulariter ſcd̄ꝫ ſuos actus. dicimus aūt iſtaʒ ꝑ̄mitiuitatē circularē. quia eſt ꝑmanens intra eſſentiam dei ꝛ non extra. ¶ Q etiā ꝑ̄ncipia ex q̄bus iſta demonſtratio ꝓcedit ſint v̄a oſtendimus tali modo. Quicq̄d vere intelligiᵗ / vere hēt intelligi ꝑ intellectū. ꝛ q̄cq̄d vere diligiᵗ vere hēt diligi ꝑ voluntatē. a ſimili q̄cq̄d vere bonificaᵗ / vere hēt bonificari ꝑ bonitatē. ꝛ quicq̄d vere magnificaᵗ / vere hēt magnificari ꝑ magnitudineʒ. ꝛ quicq̄d vere

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eternificat vere habet eternificari p eternitatez. ⁊ ſic de aliis dig-
nitatibus ſuo modo. ¶ Immediata dicimus ex eo qꝛ non ē dare
mediũ inter potentiã ⁊ ſuũ ꝓpriũ actũ. ſicut inter intellectuz ⁊ in
telligere. voluntatē ⁊ velle. bonitatē ⁊ bonificare. magnitudinē ⁊
magnificare. eternitatē ⁊ eternificare. ⁊c. ¶ Neceſſaria qꝛ de ne
ceſſitate ad intellectũ diuinũ ſeq̃tur intelligere. cuz in deo non ſit
dare potentiã ſine actu. ⁊ ad voluntatē velle. ad bonitatē bonifi-
care. ad magnitudinē magnificare. ad eternitatē eternare ⁊ ſic de
aliis. His premiſſis in iſto ꝓlogo ſeruabimus ſequentē ordinez
¶ Primo probabimus actus ignotos p actus notos in diuinis. ſic
bonificare ⁊c. p intelligere ⁊ amare. Secundo p iſtos actus ꝓba
bimus concordantiã. ⁊ p concordantiã differentiã. ⁊ p differentiã
⁊ concordantiã equalitatē in diuinis perſonis. ⁊ poſtea deſcende
mus ad ꝓpoſitũ ṗncipale. Iſtã inueſtigationē quã facimus ꝓba
bimus p tria ṗncipia noſtre artis generalis: q̃ ſunt hec q̃ ſequunt
ſcz concordantia. differentia. eq̃litas. q̃bus mediantibus demon
ſtrabimus diſtinctionē predictã in diuinis qd̕ eſt nr̃um intentuz.
¶ Q. aũt bonitas habeat actũ ⁊ ſic de aliis. iſto modo ꝓbabim᷒.
Quandocũq3 aliq̃ rationes ita ſe hñt: qꝫ quedã hñt ꝓprios actus
quedã vero non: realiter ſe ipſis differunt. Sed ſi diuinus intellec
tus ⁊ diuina voluntas hñt ꝓprios actus. diuina aũt bonitas. mag
nitudo. eternitas ⁊ ſic de aliis non. ḡ realiter ſe ipſis differunt. Sz
conſtat qꝫ realiter in deo non differunt. ergo diuina bonitas et ſic
de aliis ꝓprios hñt actus. Probatũ eſt qꝫ diuina bonitas ꝓpriũ
hēt actũ ſcz bonificare ⁊ ſic de aliis. ¶ Q. aũt ex tali actu ſeq̃tur
concordantia ſic pōt ꝓbari. Ubicũq3 eſt dare actũ: eſt dare agēs
⁊ agibile. ſz agens ⁊ agibile conueniunt in agere. ḡ vbicũq3 eſt ac
tus eſt concordantia: ſine q̃ non pōt eſſe talis actus. ¶ Q. aũt ex
concordantia ſeq̃tur differentia ſic pōt demonſtrari. Ubicũq3 eſt
concordantia ſunt plura: ſz vbicũq3 ſunt plura ē dare differentiaz
ergo vbicũq3 eſt concordantia ibi eſt danda differentia. ¶ Ex di
fferentia ⁊ concordantia in deo qꝫ ſeq̃tur eq̃litas iſto modo ꝓbat
In omni ſbo in quo eſt dare concordantiã: ⁊ differentiã infinite ⁊
eterne: eſt equalitas earũdē infinite ⁊ eterne. Sed in deo eſt dare
differentiã ⁊ concordantiã vt ꝓbatũ eſt. ⁊ ſunt infinite ⁊ eterne ⁊
ita neceſſarie qꝫ neq̃unt aliter ſe hēre. ergo in deo eſt danda eq̃li
tas ex predictis. Et ſic ꝓbatus eſt ꝓlogus p principia: ⁊ ꝓbatio
nes ſupdictas q̃bus mediantibus ꝓſequar intentũ. ¶ At quia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

materia valde eſt difficilis ⁊ ſublimis ſi in ea ꝑtractanda in aliꝙ̄ errauero: aut impꝛoꝑe loquutus fuero rogo vt non ex mea inten tione: ſꝫ ex ignoꝛantia id factū eſſe intelligatur. vnde determinati oni ſancte Romane eccleſie ſubmitto ꝗcq̄d dixero in iſto libꝛo et alijs tanꝙ̄ catholicus: ⁊ verus xp̄ianus.

SEd qꝛ aliꝙ̄ dicunt ꝙ ad pꝛobationeꝫ trinitatis deſtruitur fides ſicut ſcriptū eſt. fides non hẽt meritū: vbi humana rõ pꝛebet experimentū: pꝛius ad hoc paucis reſpondebimus. ꝙ̄ ad nr̄um intentū veniamus. ⁊ pꝛimo ſic dicemus. Dñs noſter Jh̄s Xp̄s certificauit beatū Thomaꝫ qñ ipſe voluit ꝑ experientiā pꝛo bare fidei veritatē: dum miſit manū ſuā in fixurā clauoꝝ: ⁊ in vul nus lateris eius. Quod ſapiens ⁊ bonus magiſter Xp̄s non ſub ſtinuiſſet: ſi diſcipulus ꝓpter hoc meritū amiſiſſet. Item experi= mentū non fit de ſpūalibus: ſed de coꝛpoꝛalibus ſolū. Similiter nos non ſumus creati maxime ad meritū noſtrū: ſed ad cognoſcē dum amandū: ⁊ memoꝛandū dominū noſtrū Jh̄m xp̄m. Vlteriꝰ ſi nobis deficerent rõnes: ſemꝑ ad fidē haberemus recurſuꝫ. ⁊ ſic fides remaneret in habitu. Pꝛeterea Eſayas dicit. niſi credide ritis non intelligetis. q̄ſi dicat ꝓpheta. ſi credimus hoc qđ dicimus mediante fide intelligemus. Rurſus intellectus maius meritꝫ acq̄rit quando obiectat deū intelligendo: ꝙ̄ credendo. qꝛ intelli= gendo eſt magis intenſiuus: ꝙ̄ credendo. cū intelligere ſit de ſua ratione. credere vo non. Poſtremo qꝛ infideles non ſtāt ad auc toꝛitates fideliū. ſed ad rõnes. Et ſic de multis alijs rõnibus: que ad hoc adduci poſſunt. Vnde conſtat manifeſte ꝙ non ſit contra fidē huiuſmodi diſputatio: ſꝫ potius ad exaltationē ⁊ honoꝛē fidei xp̄iane. Quoniaꝫ infideles dicunt nolumus dimittere fidem pꝛo fide: nec credere pꝛo credere: ſed bene credere pꝛo intelligere di mittemus. cum intellectus magis amet pꝛopꝛiū ꝙ̄ appꝛopꝛiatum nunc ad pꝛincipale intentū veniamus.

Diuiſio.

PArtitur liber iſte in tres diſtinctiones. Pꝛima eſt ad pꝛo bandum diſtinctionem in diuinis. Secunda ꝙ perſone diuine ſint tres ⁊ non plures nec pauciores. Tertia ad pꝛoban dum ꝙ hee tres perſone ſint pater: filius: ⁊ ſpūs ſanctus. ⁊ pꝛimo de pꝛima ſic incipiemus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De prima diſtinctione.

Vbicunqꝫ eſt concordantia ibi eſt pluralitas. ſed in diuina bonitate eſt concordātia. ergo in bonitate diuina eſt pluralitas. Maior euidens eſt ⁊ ꝓbata ſup̄ in ꝓlogo. Minor declaratur ſic. vbicūqꝫ eſt act⁹ ibi eſt concordantia agentis ⁊ acti in ip̄o actu. ſꝫ in diuina bonitate eſt actus ſcꝫ bonificare vt monſtratū eſt. ergo ⁊ c̄cſa. Relinq̄tur ergo ꝙ ſit diſtinctio in diuina bonitate inter bonificantē ⁊ bonificatū ⁊ bonificare. ¶ Iterū vbicūqꝫ eſt concordantia ibi eſt pluralitas: ſꝫ in diuina magnitudine ē concordantia. ergo in diuina magnitudine eſt pluralitas. Maior ⁊ minor patent ſic dictū eſt de bonitate. Relinq̄tur ergo ꝙ ſit diſtinctio in diuina magnitudine inter magnificatiuū ⁊ magnificabilem ⁊ magnificare. ¶ Itē vbicūqꝫ eſt concordantia ibi ē pluralitas: ſꝫ in diuina eternitate ē concordantia. ḡ in diuina eternitate ē pluralitas. ⁊ eſt ſillogiſmus manifeſtus ſic̄ ⁊ ſup̄dicti. Et ſicut ꝓbatū eſt ꝑ concordātiā de hijs tribus dignitatibus diuinis/ſic pōt dici de alijs ſuomodo ſcꝫ de diuina poteſtate. intellectu. voluntate. virtute. veritate gloria. concludit̄ ergo diſtinctio ⁊c̄. ¶ Iteꝝ vbicūqꝫ ē eq̄litas: eſt dare differentiā inter eq̄lia: ſꝫ in diuina bonitate ē dare eq̄litateꝫ inter bonificantē ⁊ bonificatū ⁊ bonificare. ḡ in diuina bonita eſt dare differentiā inter bonificantē ⁊ bonificabile. Maior de ſe patet: minor ſic declarat̄. qꝛ ſi inter bonificantē ⁊ bonificatuꝫ non eſſet eq̄litas: actus non ꝓcederet ab ambobus eq̄liter. ſꝫ conſtat ꝙ ꝓcedit eq̄liter. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē vbicūqꝫ ē eq̄litas eſt dare differentiā inter eq̄lia: ſꝫ in diuina magnitudine eſt eq̄litas inter magnificatiuū ⁊ magnificabile. ḡ in diuina magnitudine ē dare differētiā inter magnificātē ⁊ magnificatū. Maior ⁊ minor ſunt manifeſte ſic̄ dictū eſt de diuina bonitate. Relinq̄tur ḡ ꝙ in diuina magnitudine ſit diſtinctio int̄ magnificatiuū ⁊ magnificabile ⁊ magnificare. ¶ Itē vbicūqꝫ eſt dare eq̄litatē eſt dare differentiā int̄ eq̄lia: ſꝫ in diuina eternitate ē eq̄litas int̄ eternificantē et̄nificatū ⁊ are. ergo ⁊c̄. ⁊ eſt ſillogiſmus euidens ſic̄ ſupra. Et ſicut ꝓbatū eſt de iſtis tribus dignitatibus: ſic pōt dici in alijs ſcꝫ in diuina poteſtate. intellectu. voluntate. virtute. veritate ⁊ gloria.

Diximus de prima diſtinctione in qua ꝓbauimus ꝑ concordantiam ⁊ equalitatē eſſe diſtinctionē in diuinis ꝑ quā diſtinctionem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

apparet manifeſte plures res reales eē in deo ꝺ̄ neceſſitate. Q̄m qḋ eſt impoſſibile non eſſe: neceſſariū ē eſſe. ⁊ q₂ impoſſibile ē non eſſe diſtinctionem in diuinis [vt pꝛobatū eſt] neceſſarium ē ergo ipſam diſtinctionem eſſe.

De ſecunda diſtinctione.

IN iſta diſtinctione intendimus ꝓbare ꝙ in deo ſint tres pſone. ⁊ non plures: nec pauciores. ⁊ hoc ꝓbabimus ꝑ maioꝛitatē actionis: diſtinctionis: equalitatis ⁊ ꝯcoꝛdantie diſcurrendo ꝑ diuinas rōnes ⁊ hoc ſic. ¶ Illa eſſentia in qua ſufficit vnica actio. vnica paſſio. ⁊ vnicus actus eſt magis in maioꝛitate actionis: ꝙ̄ illa in qua ſunt plures actiones: plures paſſiones: ⁊ plures actus. Sed in diuina bonitate ſufficit vnicus bonificans. ⁊ vnicus bonificat⁹ ⁊ vnicū bonificare. ḡ diuina bonitas ē in maioꝛitate actionis magis ꝑ illa tria: ꝙ̄ ſi eſſent plura vel paucioꝛa. Maioꝛ declarat̄ ſic q₂ ſi due actiones numero differentes ſunt in eadē eſſentia: vna limitat agere alterius. ⁊ ſic de duabus paſſionibus ⁊ actibus numero differentibus. Sed ſic̄ monſtrat̄ / in diuina bonitate ſufficit vnicus bonificans. ⁊ vnicus bonificabilis. ⁊ vnicū bonificare. eo q₂ ſunt infiniti. qḋ nō poſſent eſſe ſi eſſent plures bonificatiui. plures bonificabiles. plura bonificare. quare ⁊c̄. Et ſic̄ dedimus exēplū de actione ⁊ paſſione ⁊ actu in bonitate diuina. ita pōt ꝯcludi de magnitudine eternitate ⁊c̄. ¶ Illa eſſentia in qua ſufficit vnicus diſtinctiuus. generatiuus. ⁊ ꝓductiuus de ſe. ⁊ vnicus diſtingibilis. generabilis ꝓducibilis: ⁊ vnicū diſtinguere ꝑ ſpirare ⁊ amare ē magis in maioꝛitate diſtinctionis: ꝙ̄ illa in q̄ ſunt plures diſtinctiui. diſtinguibiles. ⁊ diſtinguere. S₃ in diuina magnitudine ſufficit vnic⁹ magnificatiuus. q̇ q̇dē eſt diſtinctiuus. generatiuus. ⁊ ꝓductiuus de ſe. ⁊ vnicus magnificabilis. q̇ q̇dē eſt diſtinguibilis. generabilis. ⁊ ꝓducibilis. ⁊ vnicū magnificare. qḋ q̇dē ē diſtinguere ꝑ ſpirare ⁊ amare. ḡ diuina magnitudo ē in maioꝛitate diſtinctionis plus ꝑ illa tria: ꝙ̄ ſi eſſent plura aut paucioꝛa. maioꝛ ⁊ minoꝛ declarant̄ vt ſup̄. ¶ Tamen ad excuſandū nos intēdimus dicere ꝙ ē vnicus diſtinctiuus. generatiu⁹ reſpectu filij ⁊ filius vnic⁹ diſtinguibilis generabilis reſpectu pr̄is: ſ₃ pr̄ ⁊ filius ſimul ſunt vnicus diſtinctiuus reſpectu ſpūs ſancti: ⁊ ſpūs ſctūs vnicu₃ diſtinguere ꝑ ſpirare ⁊ amare reſpectu pr̄is ⁊ filij. q̇ ſunt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vnicus diſtinctiuus ſpiratiuus. Et ſicut dedimus exemplum in diuina magnitudine ſic pōt dari in bonitate ꝛ eternitate. ꝛ ħ idē de excuſatione quā dedimus in ſillogiſmo ꝓxime dicto. ¶ Illa eſſentia in q̄ ſuffič vnic⁹ ꝯcordatiuus. vnic⁹ ꝯcordabilis. ꝛ vnicū concordare ꝑ amorē/eſt in maioritate ꝯcordantie: ꝙ̄ illa in q̄ ſunt plures concordatiui. concordabiles. ꝛ plura cōcordare ꝑ amorē. Sꝫ in diuina eternitate ſufficit vnicus eternificatiuus cōcordatiuus. vnicus eternificabilis ꝯcordabilis. ꝛ vnicū eternificare concordare ꝑ amare. ꝗ diuina eternitas ē in maioritate cōcordantie plus ꝑ iſta tria: ꝙ̄ ꝑ plura: aut pauciora. ꝛ ē ſillogiſmus euidens ſicut ſup̄. Et ſič dedimus exemplū de concordantia in diuina eternitate: ita pōt dari in diuina bonitate ꝛ magnitudine ꝛč. ¶ Illa eſſentia in qua ſuffič vnicus eq̄lificatiuuſ equalificabilis. ꝛ vnicū equalificare/ē magis in maioritate equalitatis: ꝙ̄ illa: in qua ſunt plures equalificatiui. equalificabiles: ꝛ plura equalificare. Sed in diuina poteſtate ſufficit vnicus poſſeficatiuus eq̄lificatiuus: ꝛ vnic⁹ poſſeficabilis equalificabilis. ꝛ vnicū poſſeficare equalificare ꝑ amare. Ergo diuina poteſtas ē in maioritate equalitatis per illa tria: ꝙ̄ ꝑ plura: aut pauciora. ꝛ eſt ſillogiſmus ſufficiens ſicut ſupra. Et ſicut exemplū dedimus de equalitate in diuina bonitate ꝛ poteſtate. ita pōt dari in diuina bonitate. magnitudine. eternitate ꝛč. Itē in numero ternario poſſunt ſtare magis equaliter plura ſuppoſita: ꝙ̄ in alio numero/puta binario. quaternario. vel q̄nario. ſič ſecunda vnitas: q̄ equaliter conſiſtit inter primam et tertiā. ꝛ mediū inter principiū ꝛ finē. intelligere inter intellectiuū ꝛ intellectū. ꝛ amare inter amantē ꝛ amatū. ꝛ concordare inter ꝯcordantē ꝛ concordatū. ꝛ ſic de alijs ſuo modo. Sed talis maioritas equalitatis non pōt ſtare in numero binario: quaternario: vľ quinario. ꝛ ſic de ſimilibus ſicut in ternario. Concluditur ergo ꝙ diuine perſone ſunt tres: ꝛ non plures nec pauciores.

Diximus de ſecunda diſtinctione: in qua probauimus ſillogizando per principia primitiua/vera/ꝛ neceſſaria per demonſtrationem equiperantie ꝙ ꝑſone diuine ſunt tres. ꝛ non plures nec pauciores. que p̄ncipia primitiua/vera/neceſſaria ſunt actio. diſtinctio. concordantia. equalitas. vt dictuꝫ eſt. nunc dicemus de tertia diſtinctione.

De tertia diſtinctione.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Tres diuinas pſonas intendimus ꝓbare eſſe patrē.
filiū. ⁊ ſpūꝫ ſanctū ꝑ eaſdē rōnes ꝑ quas ꝓbauimus
ipas eſſe tres: ⁊ non plures nec pauciores. ⁊ pͥmo ſic
¶ Oē illud ē dare in diuina bonitate: ꝑ qđ bonificati
uū ē in maiori actione. ⁊ bonificabile in maiore paſſi
one reſpectu bonificantis. ſꝫ hͦ eſt ꝑ paternitatē ⁊ filiationē. ḡ in di
uina bonitate ē dare paternitatē ⁊ filiationē. ⁊ ꝑ ꝯñs přeꝫ ⁊ filiuꝫ.
Maior ē euidens ꝑ ſe. minor ſic declarat̃. qꝛ agens q̄ eſt pr̃/ de to
ta eſſentia ſua ⁊ natura ꝓducit filiū actū. qđ non faceret ſi nō eſſꝫ
pr̃. ¶ Itē oē illud ē dare in diuina bonitate ꝑ qđ bonificare ē ma
ior actus bonificantis ⁊ bonificati. ſꝫ hͦ ē ꝑ amare. ḡ in diuina bo
nitate ē amare qđ ſpūꝫ ſanctū vocamus. Maior đ ſe patet. minor
declarat̃ ſic. qꝛ bonificare ſine amare non poſſet eſſe infinituꝫ ⁊ e
ternū. Concludit̃ ḡ ꝙ tres pſone diuine ſunt pr̃ ⁊ filius ⁊ ſpūſſcūs
Sic ꝓbauimus eſſe přeꝫ ⁊ filiū ⁊ ſpūꝫ ſanctū in diuina bonitate ꝑ
maioritatē actionis. paſſionis. ⁊ actꝰ ſic pōt ꝓbari in diuina mag
nitudine. eťnitate. ⁊ huiuſmodi. ¶ Oē illud ē dare de neceſſitate
in diuina eſſentia ꝑ qđ diuina magnitudo magis diſtat a cōtrarie
tate. ſꝫ hͦ ē ꝑ ꝯcordantiā magnificant̄ ⁊ magnificati ⁊ magnificare
ergo de neceſſitate ſeq̄tur ꝯcordātia in diuina magnitudine. Ma
ior ⁊ minor ſunt euidentes de ſe ipis. Et ꝙ in ipa magnitudine
ſit pr̃ filius ⁊ ſpūs ſanctꝰ ꝑ ꝯcordantiā ſic ꝓbamus. ¶ Oē illud
eſt dare in diuina magnitudine ꝑ qđ magnificans ⁊ magnificatū
magis poſſunt ꝯcordare. ſꝫ hoc ē ꝑ paternitatē ⁊ filiationē. ergo ē
dare in diuina magnitudine paternitatē ⁊ filiationē. ⁊ ꝑ ꝯñs přeꝫ
⁊ filiū. Maior ē ꝑ ſe euidens. minor ſic declarat̃. qꝛ magnificans
q̄ eſt pr̃ đ tota ſua eſſentia ⁊ natura: ⁊ magnitudine ꝓducit mag-
nificatū filiū. qđ non faceret niſi pr̃ magnificans eſſet ⁊ filius ma
gnificatꝰ. ¶ Itē oē illud ē dare in diuina magnitudine. ꝑ qđ mag
nificare ē maior actꝰ magnificant̄ ⁊ magnificabilis. ſꝫ hͦ eſt ꝑ ama
re qđ ſpūꝫ ſanctū vocamus. ergo ⁊c̄. Maior de ſe patet. minor ſic
declarat̃. qꝛ magnificare ſine amare non poſſet eſſe infinitū ⁊ eter
nū. Et ſic ꝓbauimus přeꝫ ⁊ filiū ⁊ ſpūꝫ ſanctū in diuina magnitu
dine ꝑ ꝯcordātiā: ſic pōt ꝓbari in diuina bonitate eťnitate ⁊c̄. ſuo
modo. ¶ Oē illud eſt dare in diuina eťnitate ꝑ qđ eternificans ⁊
eťnificatū poſſunt magis ꝯcordare. ⁊ qꝛ vbicūqꝫ ē ꝯcordantia eſt
dare in eťnitate differentiā int̄ eternificans ⁊ eternificatū. ideo ꝙ
in eternitate ſit pater filius ⁊ ſpūs ſanctus arguo ſic. ¶ Vbicūqꝫ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſt dare maiorē ɔcordantiaꝫ eſt dare maioreꝫ differentiaꝫ:ſꝫ in e ternitate ē dare maiorē ɔcordantiā inter eťnificans ⁊ eťnificatū ergo in eternitate ē dare maiorē differentiā inť eťnificans ⁊ eťnificatū. Maior ē euidens.qꝛ maior ɔcordantia ſine maiori differentia non pōt eſſe.minor ſupius ꝓbata ē.vnde ſeqtur ꝙ in eťnitate ē paťnitas ⁊ filiatio:⁊ ꝑ ɔñs pr̄ ⁊ filius.qꝛ ſine pr̄e ⁊ filio maior cō cordantia ⁊ differentia eſſe nō poſſunt. ¶ Oē illud ē dare in eternitate:ꝑ qđ eťnare ē maior act⁹ eťnantꝭ ⁊ eťnatī.ſꝫ hͦ ē ꝑ amare qđ ſpūꝫ ſanctū vocamus.ğ ⁊c̄. Maior đ ſe patet.minor ſic declarať. qꝛ eťnare ſine amare non poſſꝫ eſſe infinitū in bonitate.magnitudine ⁊c̄. Et ſic̄ exēplificauimus ad ꝓbandū pr̄eꝫ ⁊ filiū ⁊ ſpūꝫ ſanctū in eťnitate ꝑ differentiā.ſic pōt exēplificari in diuina bonitate magnitudine ⁊ ſic đ alijs ſuo modo. ¶ Oē illud ē dare in diuina pťate:ꝑ qđ pťas magis diſtat ab ineq̄litate.ſꝫ hͦ ē ꝑ eq̄litatē poſſeſſicantꝭ.poſſeſſicatī.poſſeſſicare.ğ oportet dare đ neceſſitate equalitatē in diuina pťate. Et tunc arguo ſic ꝙ in diuina pťate ſit pr̄ filius ⁊ ſpūs ſctūs. ¶ Ubicūqꝫ ē dare maiorē eq̄litatē inť poſſeſſicantē ⁊ poſſeſſicatū oportet ꝙ ſit ibi pr̄nitas ⁊ filiatio.ſꝫ in diuina pťate ē dare maiorē eq̄litatē inť peſſeſſicantē ⁊ poſſeſſicatū.ergo ī diuina pťate eſt paternitas ⁊ filiatio. Maior ſic patet.qꝛ pr̄ in ꝓducēdo filiū đ toto ſe ipo coequat ipꝫ ad ſe ipꝫ ꝑ eſſentiā.vnitatē ⁊ naturā bonitatē.magnitudineꝫ ⁊c̄.q̄ eq̄litas ſine pr̄e ⁊ filio eſſe non pōt. Minor ſic declarať.qꝛ poſſeſſicans ⁊ poſſeſſicatuꝫ ſine maioritate eq̄litatis non poſſet ꝓducere maius poſſeſſicare. ¶ Itē oē illud eſt dare in diuina pťate:ꝑ qđ poſſeſſicans ⁊ poſſeſſicatū ſe poſſunt magis coeq̄re ⁊ hoc ē ꝑ amare.ergo in diuina pťate eſt amare.qđ ſpūꝫ ſanctū vocamus. Maior de ſe patet.minor declaratur ſic qꝛ coeq̄re ſine amare non pōt eſſe infinitū in poteſtate. Et ſic dedimus exemplūꝫ de eq̄litate in diuina poteſtate de diuinis pſonis. ſic pōt dari de differentia.bonitate.magnitudine.eternitate.intellectu.voluntate.virtute.gloria.veritate ſuo modo.

Ad laudē ⁊ gloriā ⁊ honorē atqꝫ cognitioneꝫ diuine trinitatis finiuit Raymundus Lullus iſtū librū in monte Peſulano menſe martij.anno M.ccc.iiij.incarnationis domini noſtri Ihu Xpi in cuius cuſtodia recomendatur liber ipſe ⁊ etiam glorioſe virginis domine noſtre.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Dñi heremite Raymundi diſputatio quinqꝫ hoīum ſapiētum.

Deus abundans / et perfectus in oib⁹ in virtute tue gratie icipit diſputatio qnqꝫ hoīum ſapientum

Proemium.

IN quadā ſilua magna ſub vmbra cuiuſdā arboꝛꝭ pulcherrime iuxta fontē / q̄ ſb arboꝛe pulcher erat 4. ſapiētes ſedebāt: q̄ lōgo tp̄e in phīa ſtuduerāt. Un⁹ āt latinus erat: alt̄ grec⁹ / 3. Neſtoꝛin⁹ / 4. ⁊ vltim⁹ Jacobinus. Qui oēs cū ſuſpirijs ⁊ lachrimis ꝺ deo inuicē loq̄bant: dolentes q̄plurimū ꝺ turbato ⁊ miſero ſtatu mūdi. Nō min⁹ etiā in hoc ꝙ deus erat a ſuo popl'o ita par cognitus / ⁊ amat⁹: cū ſit oī honoꝛe ⁊ amoꝛe digniſſim⁹. ac ip̄ꝫ non eē amatū / cognitū nec honoꝛatū [vt decet] ſit magnū dedecus atqꝫ malū. Cōferētib⁹ āt inuicē ip̄is 4. ſic de ꝺo / ecce viderūt quedā ſarracenū venientē expt̄ū in phīca diſciplina. Quo viſo vnus eoꝝ incepit dicere. Heu q̄tum dānū imminet xp̄nis. ꝓh doloꝛ q̄tū dedec⁹ ac vituperiū de⁹ in hoc mūdo recipit de hoc videlicꝫ ꝙ ſarraceni errantes ⁊ veritate carentes capiūt ⁊ occupāt terras nr̄as: ⁊ illā terrā ſc̄āꝫ tenent in q̄ fuit ꝓ nobis pc̄toꝛibus natus / crucifix⁹ / ⁊ moꝛtuus dn̄s noſter ih̄s xp̄s. Cui alt̄ eoꝝ r̄ndit ꝙ v̄itatē dicebat. ⁊ adhuc erat de alio p̄iculo dubitandū: ne ſcꝫ ſarraceni ꝯuertant tartaros ad ſuā ſectam: nā cū h⁹mōi conuerſionē facere ſit facile ſarracenis: cōuerſis tartarijs ꝑ eos [qđ abſit] leue q̄dē erit ip̄is ſarracenis ꝺſtruere q̄ſi totuꝫ popl'm xp̄ianū. Adhuc ē dixit. 3. aliud p̄icl'm ſcꝫ ꝙ ſi ſarraceni / vel tartari grecos poſſint deuincere: de facili poſſent ꝺbellare latinos. Quart⁹ ēt triſtis ⁊ doloꝛe plen⁹ ploꝛando dixit hec v̄ba. cū chriſtianitas ſit in tot ⁊ tantis p̄iculis ſbiugata: poſtq̄ꝫ oēs xp̄iani mūdi ꝯcoꝛdantiā h̄nt in credendo ſc̄tiſſimā trinitatē dei: ⁊ ſuā incarnatiōem: q̄re non h̄nt vnitatē ⁊ ꝯfederatiōem ſimul? ⁊ q̄re non ꝯcoꝛdant? ſꝫ vſqꝫ nūc fuit diſſenſio int̄ eos ſuꝑ aliq̄bus articulis. Nā ſi hoc facerent leuiter poſſent oēs ꝺſtruere ſarracenos. ⁊ poſtea ꝯuertere ⁊ tartaros ⁊ paganos alios: ⁊ xp̄iane fidi ſubiugare. Dn̄e inquit vnus ex ip̄ſis: ſcires tu quomō poſſent latini vniri ⁊ ꝯcoꝛdari in hoc qđ credūt de ꝺo cū alijs xp̄ianis: qui ſicut ſunt Greci / Neſtoꝛini / ⁊

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Jacobini] diſcordant ab eis. Qui rñdit dicēs q̄ ꝯcordantia ⁊ vnio latinoꝝ cū illis poſſet fieri. ſi diſputarent ſimul hoīes ſapientes: q̄ cognoſcerent errores: q̄bus ſeparati ſunt ab inuicē ⁊ diſcordes. ita q̄ errores illi vani fierēt ⁊ imppetuū caſſarent. ⁊ ſic ipſi xp̄iani eēnt in v̄itate ꝯcordes inuicē ⁊ vniti. Magiſtri mei dixit vn⁹ ex eis placeretne vob/ ⁊ hērēt ꝓ bono/ q̄ int̄ vos ⁊ me eēt diſputatio ſcd̄m ordinē p̄hie: ⁊ viā nālium: vt videremus qui nr̄um in errore ꝑſiſtant: ⁊ ipſa diſputatōe finita nos ipſam oſtēderemus magnatibus xp̄icolis q̄ poſſent coadunare d̄ diuerſis partibus ſapientes: q̄ ꝯgregati noſtrā diſputatiōēʒ viderent. et ea in q̄bus errauiſſemus: corrigerēt/ aptantes ⁊ multiplicantes rōnes nr̄as ꝑut eis melius videret. Poſit eīn eſſe q̄ iſta nr̄a diſputatio in tm̄ magnatū/ ⁊ ſupioꝝ noſtrorūʒ aīos excitabit: q̄ ſup ſciſmatibus ⁊ diſcordijs xp̄iane fidi diſputatiōem mandabūt fieri generalē: q̄ tandiu duraret/ donec in fide catholica facta eēt vnio ꝑ vniuerſuʒ orbē oium xp̄i fideliū ydiomatū quorūcūq̄ꝫ. Verba h⁹ ſapiētis alij mirabil'r cōmendantes ordinauerūt cū eo diſputatiōem hoc mō. ¶ Primo videlicet q̄ d̄ ꝓceſſione ſcti ſpūs diſputaretur. dein̄ d̄ duabus ꝑſonis q̄s Neſtoriani credūt eē in dn̄o Jh̄u xp̄o. Subſequent̄ d̄ vnitate diuie ⁊ hūane nat̄e/ quam in xp̄o credūt exiſtere Jacobini. ⁊ q̄r ſup iſtis tribus pūctis ē maxīe diſſenſio ⁊ vis maior diſſenſiōis int̄ eos: ordinauerūt int̄ ſe inuicē ſup hijs diſputare: ꝯcordantes q̄ p̄mo loqueret̄ latin⁹: ⁊ modū oñderet/ ſcd̄ꝫ quē ipſe ꝓductiōēʒ ſpūs ſcti credit. ¶ Cū āt vellet latinus incipere/ dictus ſarracenus/ quē veniētē viderāt ſupueniēs interrupit ſmones/ ⁊ eos ſcd̄m modū ſuū curialit̄ ſalutauit/ illi v̄o 4. ipſum vice mutua ſalutantes dixerūt/ q̄ ih̄s x⁹ v̄us d̄us ⁊ verus hō ipſum in viā v̄itatis poneret/ ⁊ ſalutis. Sarracenus ex eoꝝ v̄b ꝑpendit eos eſſe cultores fidei xp̄iane ⁊ dixit. ſi vos chriſticole lumen veritatis hētis qd̄ poſſit expellere tenebras cordis mei: ⁊ ſi poteſtis meū intellectū illuſtrare cū ipſo luīe v̄itatis. ſupplico q̄ten⁹ pietatis intuitu me illuminare velitis/ ⁊ mihi v̄am doctrinaʒ tradere/ mediante q̄ poſſim deū cognoſcere ⁊ amare/ ac penas inferni ꝑpetuas effugere/ ⁊ ad ipi⁹ v̄i d̄i gl'iam ꝑuenire. Supplici ſic deuotiōe cū ſuſpirijs ⁊ fletib⁹ dictus ſarracenus doctrinam humilit̄ ab ipſis ſapiētibus req̄rebat. Cui reſpōdit vnus ex ipſis dicēs. Amice dicas ſi placet cām q̄re ita deuote lumen v̄i=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tatis reqris ⁊ doctrinã. Sarracenꝰ rñdit. Dñe ſarracenꝰ ſuz/⁊ longo tẽpoꝛe ſarracenicã legẽ eſſe vaz credidi: verũtñ propter phiam in q̃ diu ſtudui ſum deductus ad maximũ dubiuz d nr̃e fidei veritate. qꝛ Mahometus fecit mľta inhoneſta: ꝑpter que apparet ipſuz nõ extitiſſe ꝑphetã/ quare occaſione dubij in quo iam ſteti lõgo tẽpoꝛe ⁊ ſũ adhuc: ad quẽdã xpianũ acceſſi moꝛantẽ iux terram noſtrã ſup quodã mõte ſatis alto: vbi agit penitentiã d comiſſis: ⁊ qꝛ fama erat ꝙ eſſet verus/ deuotꝰ in oꝛationibus/ ⁊ plenꝰ maxima ſanctitate acceſſi ad eũ/ ⁊ d fide ſarracenoꝝ tandiu diſputaui cũ ipſo: quãdiu mihi dedit intelligere fidẽ ſarracenoꝝ eſſe falſam: quã noticiã dedit ꝑ neceſſarias rõnes: quibus ꝯtradicere meus non potuit intellectus: Unde cõſcientia mea me remoꝛdens om̃ez a me quietẽ abſtulit/ qꝛ penas timeo infernales/ ⁊ nihil aliđ magis deſidero q̃ ſcire qualiter poſſem deum cognoſcere/ atq; diligere/ ⁊ in eo eternaliter gloꝛiari. Poſtq̃ aũt ſcẽs heremita predictus meas rõnes/ q̃s ad foꝛtificandum alchoꝛanũ eẽ vex/ in quo ẽ fides ſarracenoꝝ oppoſuerã: ſoluit totaliter ⁊ deſtruxit/ rogaui eũ humiliter vt de fide xpianoꝝ rõnes neceſſarias mihi daret. Qui reſpõdit ꝙ fides xpiana ita eſt altiſſima/ ꝙ demoſtrare non poſſet ipſaz/ nec apprehẽdere intellectus humanus: vľ dato ꝙ per dmoſtratõez ipſaz intelligeret ꝙ tũc meritũ non hẽret. q̃re ſuaſit mihi ꝙ crederem ipſam fidẽ. qꝛ ipſam intelligere non poſſem/ ⁊ credendo meritũ acq̃rerẽ ꝑ qđ in gr̃a di eſſem ⁊ in via ſaluatiõis eterne. Cui ego admirans vba ſua/ rñdi. Dñe graue ſatis eſt atq; difficile cuicũq; vnã fidẽ dimittere ꝑpter aliam minus notã/ ⁊ ipſaz nouã ſupponere vel credere/ ⁊ non ſcire. verũtñ leue quid eſt fidẽ/ q̃ ẽ ſb credulitate/ dimittere ꝑpter aliã q̃ poſſet ꝑ ꝓbatiões ſeu neceſſarias demoſtratiões oſtendi. q̃re precoꝛ te ex parte dei quem tu diligis ⁊ colis. q̃tinus des mihi doctrinam neceſſariã de tua fide ſi ſcis: nam ſi ſim certificatus de ipſa ꝑ neceſſarias ratiões ſtatim volo me fieri xpianũ ⁊ redire ad ſarracenos ad docendũ eos veritatem fidei xpiane/ ⁊ qꝛ in phicis ⁊ in lege ſarracenoꝝ reputoꝛ vnꝰ quãq; indignus d ſapiẽtibꝰ inter eos foꝛte per me cũ dei adiutoꝛio multi ſarraceni xp̃anos ſe facient mediantibus verbis meis/ qꝛ vix eſt aliq̃s ſarracenus in phia peritus/ q̃ credat ꝙ fides mahometi veritati innitatur/ ⁊ ſi conuertũtur philoſophi ⁊ periti: exemplo ipſoꝝ faciliter ꝯuertunt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ignorãtes maxie cũ ipi q̃tũ ad h' ſequaĩ in oib' ſapiẽtes. vnus
eni ſapiẽs viã vitatꝭ agnoſcens citi' p modũ diſputatõis mille
hoies ꝯuerteret/dando eis rões neceſſarias ſup fide: q̃ ꝯuerte
rent duo vel q̃tuor cuiuſcũq; ſecte timore mortꝭ vel tormẽtoꝝ
Dñe heremita dixi ei ꝑdifficile ẽ vni hõi ſoli aliũ occidere ⁊ ſibi
ſuas terras ⁊ poſſeſſiones auferre/cũ ali' ab alio poſſit ſe dffẽ
dere cũ armis corporalib'. ſed nemo in falſitate exñs põt ſe tu=
eri cũ armis ſpũalib' nec offendere ab illo: q ſcit ⁊ oñdit plena
riã vitatẽ. Quare rogo te dñe heremita q non dſiſtas ꝑpter ti
morẽ admiſſionis meriti acq̃rẽdi credẽdo/qn d tua fide oñdas
mihi vitatẽ. q2 nec ego nec ali' creati ſum' pncipalr ppt noſ=
metipſos: ymmo poti' vt deũ totꝭ virib' corporalib'/⁊ ſpũali=
bus diligam'/timeam'/ſuiam'/⁊ honorem'/⁊ ipius q ẽ vitas
exaltatõez procurem'/nec d acq̃rendo meritũ pncipalit cogi=
tem': ſ3 ſufficiat nob gr̃a: quã ipe dignabit nob elargiri. ¶ Hec ⁊
alia mlta heremite ꝑdicto ꝯmunicaui: tñ ad idẽ [qđ prı'] vba
ſua tendebãt. Qua de cauſa receſſi ab eo triſtꝭ mirabl'r: atq; do
lens: ⁊ ſic exul diſcurro p mũdũ vitatẽ q̃rendo quã diu q̃ſiui: ⁊
ſup oia ſcire vellẽ. vñde vos dñi mei/q ſapiẽtes videmini ſcðm
modũ ⁊ hitũ quẽ tenetꝭ/hũilit ꝑpter deũ req̃ro vt illuminetꝭ ⁊
accẽdatꝭ meã aiaz lũie vitatꝭ. quã ſi vos ſciatꝭ/⁊ me doceatꝭ ean
dem/mlta bona mihi ⁊ alijs ex inde ꝯſeq̃ poterũt diuina gratia
mediante. ¶ Multũ laudauerũt ſapiẽtes vba: q dixerat ſarra
cen'/ꝯpatiẽtes eidez: q tantas tribulatões ei' aia ſuſtinuiſſet
ꝑpt vitatẽ acq̃rendã. ⁊ vn' eoꝝ dixit illi. Amice nos xp̃iani ſu
mus ⁊ ẽ nũc int nos facta ordinatio q ſup certis pũctꝭ/in qb'
ſum' ꝯtrarij: diſputem'. quã ꝯtrarietatẽ dſtruere volum'. ⁊ ad
vnitatẽ/caritatẽ/amorẽ/⁊ ꝯcordantiã reducere xp̃ianos. Tu
aũt intẽſſe poteris diſputatõi ꝑdicte/⁊ audire eandẽ. poſtea cũ
dei auxilio: a q bonũ oẽ ꝑcedit. erit diſputatio int nos ⁊ te ⁊ tu
rões ſarracenoꝛu3 q̃to plus poteris fortificabis/ obiectões
nob nihilomi' faciens q̃to plus poterꝭ fortiores: ⁊ nos tuas ra
tiões dia fauẽte gr̃a deſtruem' ⁊ obiectões ſoluem'. poſtea ta=
les tibi dabim' põitões d fide catholica q tu vel aliqs ali' per
rões q̃ſcũq;/ipas non poteris dſtruere/⁊ h' tibi debebit ſuffi=
cere ad tuã ꝯſolatõẽ/illuminato p h' d fide catholica intellectu
tuo/fide remanente integ̃: ⁊ ſuũ meritũ retinẽte. poſtq̃ intellec
tus ẽ illuminat' ⁊ certificat' d ipa. ⁊ in h' ſequendo modũ ⁊ do

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ctrinã artis inuẽtiue / ꝛ gñalis tabule: q̃s nup in h̃ mũdo tradidit grã ihũ xp̃i. ¶ Tunc quidaʒ ali⁹ ex ipſis ſurgens dixit ẽt ſarraceno. Int̃ ṽitatẽ ꝛ falſitatẽ ẽ ꝯtrarietas. ṽitas aũt hẽt ꝯcordãtiã cũ eſſe ꝛ claritate. falſitas ṽo cũ p̃uatõe / tenebris / ꝛ nõ eſſe. Et pp̃ hoc deus ordinauit ꝛ voluit q̄ ṽitas lumẽ ꝛ p̃rogatiuã ꝯtra falſitateʒ hẽret. cũ q̃ lũie intellect⁹ rex ṽitatẽ intelligat. ꝛ f̃ſitatem / ipi veritati ꝯtrariaʒ cognoſcat. Et iõ niſi de⁹ ordinaſſʒ ṽitatẽ falſitati p̃põi: ꝛ lumẽ hẽre p q̃d illũiet̃ intellect⁹ hũan⁹ ad cognoſcẽdũ rex ṽitatẽ ꝛ etiaʒ falſitatẽ: q̃ ſe ṽitati opponit: oporteret q̄ veritas ꝛ falſitas eq̃lr̃ creõrent̃: ꝛ foret intell'⁹ hũan⁹ p̃clitãs in tenebris ꝛ ẽt occioſus. Hoc ãt ſm diaʒ ſapiẽtiã non eſt decẽs: q̃ ordinauit hũc mũdũ / vt ip̃e d⁹ eẽt cognit⁹ ꝛ amat⁹ in mũdo. Nec tu amice ẽdas q̄ d̃ fide xp̃ianox poſſit dari pp̃ quid / nec d̃moſtratio palpabilis / ſic̃ d̃ rebus ſenſualibus [vt fit in geometrica diſciplina] cũ deus inuiſibl'is exiſtat / nec talis fides ꝓ d̃i fide põt hẽri / nec etiã reputari. attñ tales vobiſ neceſſarie rões dabũt̃ p eq̃perãtiã ꝛ quendã mõm nouit̃ inuẽtũ. q̄ p hui⁹ mõi intellect⁹ tu⁹ fortificabit̃ mirabl'r ad cognoſcẽdũ nr̃e fidei ṽitatem: nec nun⁹ ꝛ errores: q̃s opponũt ꝯtra xp̃icolas infideles. Q̃d tibi et aliis tuã opiniõeʒ ſequẽtib⁹ ſufficere poterit ꝛ d̃ebebit. ¶ Mirabl'r ſarracen⁹ gauiſus fuit ꝛ p maxie ꝯſolat⁹: ꝛ man⁹ eleuãs ad celum lacrimando dixit. Bñdict⁹ ſis dñe deus me⁹ q̃ me ſpe pulcherrima viſitãs ꝯſolatõeʒ dediſti. nã eram die / noctuq̄ in d̃ſpatõe ꝛ triſticia maxia. ꝛ tu p tuã ſc̃taʒ pietatẽ / grãʒ / amorẽ / atq̄ miaʒ me ad talẽ locũ p̃uenire feciſti: in q̃ intellectũ meũ ſpo illũiari d̃ tua ṽitate ſc̃tiſſima: ꝛ a tenebris ꝛ errorib⁹: in q̃b⁹ diu p̄ſtitit / liberari. Hiis dictis ſedit cũ illis 4. ſapiẽtib⁹ q̃diu inſil' diſputauerũt / ṽba eox diligẽtiſſime audiẽs. Et illi ſtatĩ mõ q̃ ſeq̃t̃ diſputare incepũt.

De diuiſione totius diſputationis: que

in quattuo. diuiditur partes. Quax p̃ria ẽ de ꝓceſſiõe ſpũs ſc̃ti a filio contra grecos. 2. de opinione Neſtorinox. 3. d̃ opiniõe Jacobinox. 4. ꝛ vltia d̃ diſputatõe cũ ſarraceno. Et p̃mo de p̃ria ordiatõe diſputatõis premiſſe.

De ordinatione diſputationis latini ꝛ greci. Ca. I.

Latin⁹ volẽs ꝓbare [vt ordinatũ fuerat] q̄ ſpũs ſc̃s a filio ꝓcedit: incipit ſic. Complures ſunt inq̃t domini mei rões: q̃b⁹ põt ꝓbari ſpũm ſc̃m a filio ꝓcedere. ſʒ

© 2006 Ministerio de Cultura

vt plu͛ritatē q̄tū potim⁹/ euitem⁹: iſtū pūctū volo ꝓbare tm̄ decē
rōnib⁹. ad q̄ꝝ ꝓbatões applicari poſſunt mlͭe auctoritates ſcͦꝝ.
v̄ūtū qꝛ nulla v̄ba auctoritas pōt eē ꝯtraria nccīe rationi. ꝛ pn̄t au=
ctoritates expōi diuerſimode ꝛ d̄ ipis diuerſe opīões hēri. nolum⁹
in h̓ tractatu q̄ad ꝓbatões neceſſarias d̄ auctoritatib⁹ facere men
tiōez: cū ꝑ ipſarum expoſitões ꝛ opīões diuerſas v̄ba mlͭiplicē͛
int͛ illos: q̄ diſputāt ꝑ ipas. ꝛ ex in̄ intellectui ꝯfuſio gn̄et͛. Et p⁹ h̓ v̄=
ba idē latin⁹ dixit greco. dn̄e qꝛ nccīe nob̄ ē in hac diſputōe fieri ob=
iectões hinc in̄: ꝯueniēs eēt in p̄ncipio nr̄e diſputatōis ordiare poſi=
tiōes cōes: in q̄b⁹ nos ꝯcordarem⁹ inuicē. ꝛ q̄s greci tenēt cōit͛ cuȝ
latinis. vt ad ipȝ cōeȝ ꝯſenſuȝ: cū expediret hērem⁹ recurſuȝ: ꝛ p h̓
ꝯcluderem⁹ ꝯcordit͛ v̄itatē. Hoc placuit mlͭū greco. ꝛ rogauit lati=
nū/ vt ipe ordiaret ꝛ diceret ꝓ ābob⁹ poſitões cōes. ſȝ latin⁹ hono=
rās eū/ voluit ꝙ ipemet poneret q̄d vterq̄ credit d̄ vnitate dia ꝛ de
ſcīſſima trinitate. ¶ Tūc grec⁹ incepit dicēs ſic. Tota diuinitas eſt
vnitas: vn⁹ deus/ ꝛ non plr̄es/ vna eēntia/ ꝛ vna nā/ ꝛ tritas ē pat͛/
fili⁹/ ꝛ ſpūs ſcīs. ꝛ non plr̄es nec numero pautiores. ꝛ q̄libet ꝑſona
ab alia ē diſtincta. ꝛ ꝓꝓetas vni⁹ ꝑſone ſibi ē ita ꝓꝓa/ ꝙ nulli aliaꝝ
ꝑſonaꝝ ꝯpetit niſi ſibi. ſic pr̄i pr̄nitas: ꝛ filiatio filio: ꝛ ſpūi ſcō ſpira=
tio paſſiua. Preterea oꝑȝ in deo ꝯſiderari cōitatem eſſentie in ꝓꝓe=
tatib⁹ ꝑſonalib⁹/ ita ꝙ q̄lȝ ꝑſonaꝝ ſit tota eēntia: oꝑȝ etiam ꝯſidera
re ꝙ fili⁹ ꝓcedat a pr̄e/ ꝛ ſpūs ſcīs exeat a pr̄e. Uerū ē dixit latin⁹ et
a filio: Hoc non ꝯcedimus dixit grec⁹. Ita ꝙ in iſto paſſu fuit diſcor
dia. vn̄ mutauerūt iſtā poſitōez: dicēdo tm̄ ꝙ ſpūs ſcīs ē proce=
dēs. Magr̄ dixit grecus videt͛ vob̄ ꝙ pōnes q̄s fecimus ſint vtriuſq̄
nr̄m cōnes. q̄ rn̄dit ꝙ ſatis ſe hēbat ex in̄ ꝓ ꝯtēto: v̄ūtū videbat͛ ei ꝙ
alia poſitio neceſſaria eis foret/ ſcȝ ſupponere ꝙ ſint in d̄o dignita=
tes/ vt ſe poſſent iuuare cuȝ ipis ꝛ in diſputatōe ad ipas recurrere:
necnon ꝑ ipas falſas obiectōes deſtruere: ꝛ ſeq̄ ꝛ ꝯcludere v̄itateȝ.
Q̄ q̄dē dignitates ſunt hee/ Bonitas/ magnitudo/ et̄nitas/ ꝑtās/ ſapi
entia/ volūtas/ v̄t⁹/ v̄itas/ ꝛ glīa/ ꝛ ꝑſonaꝝ diſtinctio/ ꝛ ꝯcordātia/
ꝛ etiā eq̄litas eaꝝdē. Grec⁹ in iſta poſitōe ꝯſētit. qꝛ ſm̄ ꝙ greci cre
dūt non poterat ꝯtradicere poſitōi predicte. ¶ Adhuc dixit latinus
oportȝ nos ſupponere ꝙ in deo ē diſtinctio gnātionis/ ꝛ ſpiratōis/
ꝛ obiectatōis. qꝛ gnātio non ē ſpiratio nec ꝯuerſo. Obiectatio v̄o
eſt pr̄e intelligēte ꝛ amāte ſeipm̄/ ꝛ filiū/ ꝛ ſpm̄ ſcm̄. Eſt etiā obiec
tatio alia: vȝ filio intelligēte ꝛ amāte ſeipȝ ꝛ pr̄em ꝛ ſpm̄ ſcm̄. ꝛ hoc
idē d̄ ſpū ſcō intelligēte ꝛ amāte ſeipȝ ꝛ pr̄em ꝛ filiū. ꝛ iſtā obiecta=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tionē opʒ eſſe bonā/magnā/eťnaʒ/potentē/ſciētificā/amoroſaʒ/ꝟtu oſaʒ/verā/ꝛ gl'ioſam/ꝛ plenā oī ꝯplemēto abſqꝫ oī dffectu. ¶ Mul tum ꝯſidꝛauit grecꝰ in iſta pōne vltima/timēs ne aliquā in ſe dupli citatē hēret mediāte ꝙ latinꝰ dcipere vellet eū ꝛ dixit. Deꝰ obiec= tat ſe ipm:ꝛ inqꝫtū intelligit ſeipm generat filiū. Eſt ḡ genitꝰ filius ꝑ ob ātiōem iſtam/quam facit d ſe ipſo nā intelligēdi:quare volo ſci re ſi facias differentiaʒ int ꝓpam obiectatōem ꝛ cōem:quā iaʒ dixi ¶ Scis amice dixit latinꝰ ꝙ duobꝰ modis oꝑʒ nos ꝯſiderare obiec tatōem in deo/ſcʒ ꝓpam ꝛ cōem.cū ꝗcq̄d in deo ē ſit ꝓpriū vel cōe. Propuʒ vt obiectatio quā ꝗſiuiſti. Cōe ꝟo ſic obiectatio quā ſup= pono.ex ꝓpa obiectatiōe ſeqꝛ̄ pſonalis ꝓꝑetas/ꝛ productio ex ipa: ponēdo hypoſtaſes in cōitate eēntie ꝛ naťe. Ex cōi aūt non ſeqtur ꝓductio.ſʒ ſeqꝛ̄ cōis fruitio/ꝯtēplatio/ꝛ delectatio predictaꝝ cōiuʒ dignitatū/ſic in bonitate in ꝙ eſſe oꝑʒ eſſentialia bonificatiuū/ le.et are.ꝛc̄. ꝛ h̄ oia ſunt reducibilia ad cōitatē obiectatōis.in qua eſt ob iectatiuuʒ.le.are.exñte qualibet dignitate in qualibet alia ī numeri vnitate.ſic̄ bonitas ꝙ eſt magnitudo ꝛ magnitudo ꝙ ē bonitas ꝛ ſic d alijs. Idē d bonificatiuo ꝛ magnificatiuo ꝙ ſunt ideʒ numero ꝛ ſic de alijs huiuſmōi declinatōibꝰ. ꝛ ſunt oia reducibilia ad obiecta= tōeʒ.vt dignitates dei non ſint occioſe in p̄dicta obiectatōe ꝓpa per ſonali. ¶ Et ſic fuit ꝯtētꝰ grecꝰ de hꝭs ꝙ dixerat latinꝰ.ꝛ dixit ei ꝙ vltra ꝓcederet:ꝛ id qđ intēdebat/probaret.

De pria rōne prime partis. Ca. ii.

Latinꝰ ſignās ſe ſignacl'o ſcťe crucis dixit in noīe pris ꝛ filij ꝛ ſpūs ſcti. Incipio ꝛ dico:ſupplicans tibi humi lit ꝛ dūote o fili dī incarnate ꝙtenꝰ mihi d tali ꝛ tanta ꝓbatōe indigno tuā bñdictōem ꝛ grām largiari ita/ꝙ ipa mediāte poſſiʒ ꝓbare ꝙ a te ſpūs ſcťs exeat ꝛ ꝓcedat.qꝛ mag= na gl'ia ꝛ delectatio tibi ē dñe/te vna cū pr̄e tā excellētēʒ pſonam ſcʒ ſpm̄ ſctm ſpirare:in ꝙ ꝯplet ꝛ finit numerꝰ ſctiſſime tritatis:ꝛ etiaʒ opaꝰ intrinſeca/ꝛ obaꝰ ꝟm̄ triū ſuppoſitoꝝ diſtinctoꝝ in ꝓꝑetatibꝰ ꝛ pſonis:ꝛ vnꝰ in eēntia/dignitatibꝰ/ꝛ nā. ¶ Nihilominꝰ dñe deꝰ meꝰ ꝓteſtoꝛ ſi forte in aliqbꝰ errarē loquēdo iprope vl' ꝯtra ꝟitatē ꝙ ſbmitto me ꝛ ꝗcq̄d dico in h̄ tractatu vl' in alijs ꝗs feci correctōi fidei catholice ꝛ romane eccl'e ſacroſcťe. ¶ Hꝭs hitis dixit greco Amice tu ſcis ꝙ in ſimbolo qđ dicimꝰ ſcʒ credo in vnū deū/inter alia ꝯtinet deū d deo/lumē d lumie.ꝑ qđ hēmꝰ ꝙ nos ꝯſiderare oꝑʒ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝙ dūs ē ꝑncipiū dī:lumē ꝺ luīe.ſic dūs pr̄:q̄ ē ꝑncipiū dī filij: quē ꝑn
cipiat ꝺ ſeip̄o.⁊ ſic hēmꝰ ꝙ vnū ē ꝑncipiū vniꝰ alterius in trinitate
diuina:in q̄ ē numerꝰ triplex ſcꝫ vnꝰ/duo/tres.in numero q̄ ē vnus
ꝺ vno:hēmꝰ ꝙ dūs ē ꝑncipiū dī:⁊ qꝛ in iſto numero q̄ ē dualitatꝭ et
q̄ hēt ꝑncipipiuꝫ/ ē ita magna magnitudo bonitatꝭ/eťnitatꝭ/ꝑtatis/
⁊ aliaꝝ dignitatū:ſic in iſto numero:q̄ ē vnꝰ h̄ eſt vnus pr̄.oꝑꝫ ꝙ ꝑn
cipiuꝫ ſit ita nobile in dualitate numeri/ſic in vnitate.ſcꝫ ꝙ duo ſint
ꝑncipiū vnıꝰ principiati ex ābobus:hoc ē ſpūs ſcťs ꝑncipiatꝰ a pr̄e
⁊ filio q̄ ip̄ꝫ principiāt ꝺ ſeip̄is:⁊ adhuc ꝙ duo ſint ꝑncipiati ab vno
ſcꝫ filius a patre/⁊ ſpūs ſcťs a patre.Ꝟuntū ſpūs ſcťs ē ꝑncipiatus a
patre ⁊ filio/⁊ niſi eēt ita ꝑncipiū in ꝺo eēt nobilıꝰ/⁊ in maiori mag
nitudine bonitatꝭ/eťnitatꝭ/⁊ aliaꝝ dignitatū ꝺ vno ad vnū:q̄ꝫ ꝺ duo
bus ad vnū:⁊ fieret iniuria numero binario ſeu duobꝰ:⁊ etiā ip̄i ꝑn
cipio in ip̄o numero:ex q̄ iniuria ſeq̄ret̄ malicia ꝯtra bonitatē:⁊ par
uitas ꝯtra magnitudinē:⁊ ꝯtra eternitatē priuatio ſiue defectus:et
ꝺbilitas ꝯtra poteſtatē ⁊ ſic ꝺ alijs:qꝺ ē ipoſſibile.cū in ꝺo nō ſit con
trarietas nec maioritas nec minoritas:qꝛ ip̄emet ē ſuamet eq̄litas
⁊ ꝯcordantia.oꝑꝫ ḡ neceſſario ꝙ a ꝑſonali dualitate ſpūs ſcťs exe=
at ⁊ ꝓcedat:cū ab vnitate ꝑſonali filıꝰ gn̄et̄:vt principiū ſit eq̄le cū
magnitudīe bonitatꝭ/eťnitatꝭ/⁊ aliaꝝ numeri dualis in vnū:⁊ vnıꝰ
in dualē. ¶Adhuc ꝺm nobilitatē principij ꝯſiderare oꝑꝫ ꝙ princi=
piuꝫ ē in ꝑſonis duobꝰ mōis:ſcꝫ ꝙ pať ē principiū principiās ⁊ non
principiatū:⁊ ſpūs ſcťs ē principiatū ⁊ nō principiās.i.ꝙ ip̄e ꝑſonā
aliquā nō ꝓducit.oꝑꝫ ḡ ꝙ filıꝰ ſit principiatū ⁊ pricipiās:vt princi
piuꝫ ſit magꝭ ꝯplete in ſcťa trinitate cū magnitudine bonitatꝭ/eťni=
tatꝭ ⁊c̄.Nā ſi filıꝰ eēt principiatꝰ a patre ⁊ non eēt cū patre princi=
piās ſpm̄ ſcťꝫ:principiū non eēt ita nobile in ſcťa trinitate:nec redū
daret in tāta magnitudine bonitatꝭ/eťnitatꝭ ⁊c̄.⁊ eēt etiā nobilıꝰ ꝺm
negatōēꝫ q̄ꝫ ꝺꝫ affirmatōē:poſtq̄ꝫ pater non eēt principiatꝰ nec filıꝰ
nec ſpūs ſcťs principiātes:ita ꝙ non principiare eēt in dualitate fi=
lij ⁊ ſpūs ſcťi:⁊ principiare eēt in vnitate patris.Et qꝛ ſuppm̄ū ꝑn
cipiū oꝑꝫ ꝯſiderari cū magnitudinine bonitatꝭ/eternitatꝭ ⁊c̄.ſeq̄t̄ ꝺ
neceſſitate ꝺm nobilitatē principij ſuppm̄i ⁊ ꝑfectōēꝫ ſibi ꝯueniē=
tem ⁊ etiā fecūditatē q̄ eſt in dignitatibꝰ dī ꝙ iſtud ſuppm̄ū princi=
piū ſit triangulatū ꝺ principiāte non principiato:⁊ ꝺ principiato pri
cipiāte:⁊ principiato non principiāte. ¶Multū cogitauit grecꝰ in
ꝓbatōibꝰ p̄dictis:⁊ dixit deo filio iſta verba. Dn̄e dūs fili dei:tota
mea intētio ē ad ꝟitatē.vn̄ placeat tibi ꝑ tuā hūilitatē et pietatē me

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſic illuſtrare:ꝙ poſſiȝ oſtendere credulitatē in q̄ nat⁹ ſum/nutritus:et
manifeſtare fecūditatē ⁊ ꝯplemētū patris ſm magnitudinē bonitatis
⁊c̄. in ſpirādo ſpm̄ ſctū ꝑ ſe ſolū:ſic̄ ⁊ gnāt ꝑ ſe ſolum. Deīn v̄ba ſua
dirigēs ad latinū dixit inſtando ſic. Amice ſm nāȝ principij oppȝ ꝙ
vnū ſit principiū vni⁹ ⁊ plriū:ſic̄ d̄⁹ q̄ ē vn⁹ ⁊ principiauit vnū mū=
dū. ⁊ mlta in ip̄o: ⁊ vnū hoīeȝ q̄ principiat aliū ⁊ mltos:inq̄ʒtum pōt
hēre mltos filios. ⁊ idē in plāta. velut arbor q̄ principiat vnū fructū
⁊ mltos ⁊ ſic d̄ ſilibus. ⁊ iō ſm nāȝ principij oppȝ ꝙ vnuȝ ſit princi=
piū vni⁹ ⁊ mltoꝝ. ⁊ non duo vni⁹. q̄re manifeſtat̄ ⁊ ꝓbat̄ ꝙ d̄⁹ pat̄
eſt principiū d̄i filij ⁊ d̄i ſpūs ſcti. ⁊ ſpūs ſcūs non ē p̄cipiat⁹ nec ꝓ=
duct⁹ a d̄o filio. ¶ Preſā nobilitas/ ⁊ ēt bonitas/magnitudo eternitas/
⁊c̄. numeri dualis ꝯſiſtit in h̄:ꝙ duo ſint p̄cipiata ꝑ vnū. vn̄ vr̄a rō
non ꝓcedit. ¶ Latin⁹ rn̄dit. opportet ꝯſiderari in d̄o vnitatē ⁊ plu=
ralitatē. vnitatē āt dupliciter: ꝓpriaȝ ſcȝ ⁊ cōem. ꝓpria eſt ſic̄ vnitas
ꝑſonalis. pater eīn ē vn⁹/fili⁹ vn⁹. ⁊ ſpūs ſcūs vn⁹ ⁊ ſic hēm⁹ ꝓpriā
vnitatē. vnitas cōis ē vnitas d̄itatis/eēntie/ ⁊ nāe/ ⁊ ē vn⁹ d̄⁹ ⁊ non
plres:vna bonitas ⁊ non plres ⁊c̄. Opportet ſilr duplicē ꝯſiderari
plitatē in d̄o ſcȝ plitatē dualitatis ⁊ ēt trinitatis. plitatē dualitatis ve=
lut patrē ⁊ filiū:q̄ ſunt due ꝑſone. itē patrē ⁊ ſpm̄ ſctȝ q̄ ſunt ſilr due
ꝑſone ⁊ ſic d̄ fi⁹ ⁊ ſpū ſcto. iſta eīn plitas ē in dualitate ꝑſonaꝝ. Cō=
ſideratio plitatis q̄ ē in trinitate/ē ſic̄ pat̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūs ſcūs q̄ ſunt. 3.
ꝑſone. ſm iſtos modos ꝯſiderādi vnitatē ⁊ plitatē ē numer⁹ multi=
plicatus in trinitate ⁊ ē in vnitate ⁊ plitate [vt dixi] ⁊ principiat̄ ab
vtroqȝ ab vnitate ⁊ pluralitate:ab vnitate q̄dē p̄cipiat̄ ſic̄ ab vno
patre q̄ principipiat vnū filiū. ⁊ ſilr plitas numeri principiat̄ ab vno
in aliū. ⁊ oppȝ ꝙ ſic̄ numer⁹ principiat̄ d̄ vnitate in dualitateȝ. ꝙ ita
t̄minet̄ d̄ dualitate i numerū t̄nariū/h̄ ē ſpm̄ ſctȝ ⁊ ſic numer⁹ prin=
cipiat̄ d̄ vnitate ⁊ plitate. ac in vnitate ⁊ plitate finit̄. ⁊ t̄minat̄ i vni
tate ꝑſonali finit̄ vt in ſpū ſcto. in plitate v̄o in numero oīuȝ ꝑſonaꝝ
Eſt ḡ ſȝ meā ꝯſideratōeȝ nā principij ꝯſuāda in vnitate ⁊ plitate
vt dixim⁹. ⁊ iſta nā p̄cipij qđ ē in d̄itate ē ſignata ⁊ figurata in cre
at̄is:q̄ ſunt c̄ate ⁊ principiate ad ſigndū vnitatē ⁊ plāritatē quā d̄⁹
hēt in ſeip̄o. ſic̄ ip̄e q̄ creauit vnū mūduȝ ad ſigrduȝ ſuā ſctiſſimam
vnitatē: ⁊ in ip̄o plres res c̄auit ad ſigndū ſuā pluralitatē beatā. ē ḡ
vnū principiū principiator alteri⁹ ſcȝ mūdi q̄ ē vn⁹: ⁊ plitas dei eſt
principiatrix plitatis mūdi/ ⁊ q2 in d̄o vnitas ⁊ plitas ſunt vnū ⁊ idē
idcirco d̄⁹ inq̄ʒtū ē vn⁹ ē principiū vni⁹ ⁊ plriū. ⁊ inq̄ʒtū ē plitas ē
principiū pluriū ⁊ vni⁹. Hoc āt qđ dictū ē figurat̄ ⁊ repn̄tat̄ in adā

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q̄ fuit vnū principiū vni⁹ ſcʒ Eue ad ſignādum ꝙ deus pater ē pn̄cipiū dī filij. Et adā ⁊ Eua fuerūt principiū Caim ad ſignādum ꝙ deus pater ⁊ de⁹ fili⁹ ſunt principiū ſpūs ſcti: ⁊ hͦ idē ḋ hūano intellectu in q̄ intelligere principiat̄ ab intellectiuo ⁊ intelligibili. Et de volūtate in q̄ principiat̄ amare ab amatiuo ⁊ amabili. ⁊ de potētia viſiua: in q̄ videre principiat̄ ꝑ viſitiuū ⁊ viſibile. Et ē etiā hͦ idem in potētia vegetatiua in q̄ ē principiatū a vegetatiuo ⁊ vegetabili/ vegetare: ⁊ ḋ igne in q̄ ē ab ignitio ⁊ li. ꝑncipiatū ignire. ⁊ hoc ideꝫ ſequitur in ſbſtātia compoſita ḋ ſpūali ⁊ corporali nā: ſic hō qui ex aīa ⁊ corpore ꝯſiſtit: ⁊ in Ihū xͦ q̄ ē ḋ diuina ⁊ humana nā. Omnibus itaqꝫ iſtis ſignificatōibus ⁊ figuris ꝯcludūt xp̄iani verū eſſe ꝙ ſpiret̄ ſpūs ſcts a patre ⁊ filio ⁊ ꝓcedat. ¶ Et qū dicis ꝙ cū fili⁹ et ſpūs ſcts faciāt dualē numeꝝ: numer⁹ āboꝝ ſuffic̄ nobilitati bonitatis/ magnitudīs ⁊c. inq̄tū ſunt principiati ab vno numero q̄ ē vnus pater: veꝝ dicis rōne paſſionis: ſed qꝛ negas ꝯctōeꝫ numeri dualis [quā dixi] negas in numero duali pfectōeꝫ actiaꝫ bonitat/ magnitudinis ⁊c. ⁊ ſic ē rō noſtra vera ⁊ nobilius ē ꝑ ipaꝫ/ q̄ ꝑ tuā ſignificatus numer⁹ trinitatis.

De ſcḋa rōne p̄ie partis Ca. iii.

Latin⁹. In tritate dīa ē ꝯpleta rl̄o ⁊ neceſſitas cū magnitudine bonitat/ et̄nitat/ pſat ⁊c. dignitatuꝫ. ꝙ ſi eſt vna pſona opꝫ ꝙ ſit alia. ⁊ ſi ē pſōa ꝙ ſint alie due. ⁊ ſi ſint due ꝙ ſit ẗtia. ⁊ ita opꝫ eē ne vna pſōa poſſit eē ſine alia. nec ſine alijs duab⁹. nec due pſōe ſine ẗtia. vt rl̄o c⁹libet pſone ſit mag ncēria ⁊ mag ꝯpleta. ē ḡ ncēm ꝙ ſi ē pr̄ fili⁹ ſit: ⁊ ꝙ ſi fili⁹ ē/ opꝫ patrē eē. qꝛ vn⁹ non pōt eē ſine aͦ. ⁊ ſi ē actia ſpiraͦ: opꝫ ꝙ ſpiraͦ paſſiua ſit. ⁊ ſi ſit paſſiua ꝙ ſit actia. ſeq̄t̄ ḡ ꝭꝫ iſtā ncēaꝫ relatōeꝫ ꝙ fili⁹ eē non pōt ſine ſpū ſcto/ nec ſine patre ſpirāte/ ipo patre vna cū fiͦ ſpm̄ ſctꝫ. ⁊ ſi pat̄ ⁊ fili⁹ ſunt opꝫ ſpm̄ ſctꝫ eē: pr̄e ⁊ fiͦ ſpirātib⁹ ſpm̄ ſctꝫ. ⁊ ſi ē ſpūs ſcts: opꝫ eē prēꝫ ⁊ filiū exeūte ſpū ſcto a patre et filio. iſta rl̄o ſic ncēa ē ꝭꝫ eccl̄aꝫ latinoꝝ: ⁊ non ncēa ꝭm ꝯdulitatē grecoꝝ. nā ꝭm grecos fili⁹ ⁊ ſpūs ſcts non ſe hn̄t ad inuicē ſbal̄r relatiue in hͦ ꝙ negāt ſpm̄ ſctꝫ a fiͦ exire. ⁊ ncētas quā dāt in hͦ: ꝙ dicūt ꝙ ſi fili⁹ ē opꝫ ſpm̄ ſctꝫ eē: eſt ꝭm eos rōne patr. eo ꝙ ſeq̄t̄ ſi pr̄ ē opꝫ filiū eē ⁊ ſpm̄ ſctꝫ. Eſt ḡ rl̄o q̄ ē int̄ filiū ⁊ ſpm̄ ſctꝫ ꝑ medium ⁊ venit ꝑ accidēs ⁊ ſic ē rl̄o in tritate ſbal̄r ⁊ accidētal̄r. ſbal̄r inq̄tū ē de

(c) 2006 Ministerio de Cultura

patre ad filiũ ⁊ de patre ad ſpm̃ ſcẽꝫ.accidẽtal'r inq̃tũ ẽ ď fi° ad ſp̃ꝫ ſcẽꝫ. Eſt etiã r'o in maioritate ⁊ minoritate magnitudinis/bonitatis//p̃tatis ⁊c̃.inq̃tũ ipe dignitates ſunt in ſba maiores ⁊ in accidẽte minores.Vñ q꞉ in ďo impoſſibile ẽ eſſe accidẽs maioritatẽ ⁊ minoritatẽ.ſeq̃r de neceſſitate/ꝙ ſpũs ſcẽs a patre ⁊ filio exeat ⁊ ſpiretur. ¶Grec⁹ inſtat dicens.Comunit̃ credimus vos ⁊ ego ꝙ p̃r ſpm̃ ſcẽm ſpiret. Preterea ꝑ vtrũq꞉ nr̃m ꝯceſſum ẽ ꝙ in illa ſpiratõe eſt magnitudo bonitat̃/et̃nitãt̃/p̃tat̃ ⁊c̃. dignitatũ.opꝫ ğ ꝙ pat̃ habeat oẽ ꝯplemẽtũ in ſeipſo:⁊ inſpirãdo ſpm̃ ſpũm. Vñ ſeq̃r ꝙ ſpũs ſcẽs ſit ꝯplet⁹ oib⁹ dignitatib⁹ q꞉ ſpirat̃ a patre ꝯpleto.non opꝫ ğ ꝙ fili⁹ iuuet patrẽ ad illã ſpiratõeꝫ.nã ſi iuuamẽ ſuũ eẽt nccĩm ipi patri pat̃ nõ eẽt ꝯplet⁹ [vt dicim⁹] in ſeipſo.nec etiã ſp̃s ſcẽs:⁊ q꞉ p̃r ⁊ ſp̃s ſcẽs ſunt ꝯpleti. Probatũ ẽ ꝑ ꝯplemẽtũ eoꝝ ꝙ ſpũs ſcẽs a patre tm̃ mõ eſt ſpirat⁹. ¶Reſpõſio latini. Pat̃ gnãt filiũ intelligẽdo ſeipſꝫ eẽ patrẽ:ſꝫ non ſpirat ſpm̃ ſcẽꝫ intelligẽdo ſe eẽ patrẽ:q꞉ ſi ſic/oporteret ꝙ ſpũs ſcẽs eẽt fili⁹.vt r'o ipoꝝ ſcꝫ patr̃ ⁊ ſpũs ſcẽi cẽt in magnitudine bonitat̃/et̃nitat̃ ⁊c̃.⁊ q꞉ in trinitate eẽ opꝫ diſtinctiõeꝫ inter generationem ⁊ ſpirationem:oportet ꝙ per vnum modum pat̃ generet filium:⁊ per aliũ ſpiritum ſanctum ſpiret. Modus ſcðm quẽ generat filium eſt qm̃ obiectando ſeipſum eſſe patrem concipit verbum quod eſt filius:⁊ intelligit ⁊ producit illũ cum bonitate magnitudinis/etenitatis ⁊c̃.dignitatũ.vt ex ſuo intelligere ſequitur ita magna agentia ſicut eſt ſua exiſtentia.ad hoc vt deus ſit ita de⁹ ratione ſui agere ſicut ſui exiſtere.nam alias defficeret bonitas magnitudinis/eternitatis/poteſtatis ⁊c̃.ſub ratione agendi:et etiaꝫ ſub ratione exiſtendi completa:qui ďffect⁹ eſt impoſſibilis. Sꝫ modus per quẽ pater ſpiritũ ſanctũ ſpirat/ẽ in ſe ⁊ in filio ſub ratione agẽdi patre amante filium ⁊ filio patrem:⁊ ex iſta obiectatione amboruꝫ exit amare:quod eſt ſpũs ſanctus.vt illud amare ſit ita magnum in magnitudine bonitatus/eternitatis ⁊c̃.ſicut eſt exiſtentia patris et filij.⁊ ħ oportet de neceſſitate ſic eſſe vt amborum actio ſit equalis exiſtentie amborum. que quidem equalitas requirit eſſe proprietas perſonalis:et requirit eſſe in in illa obiectatione amboruꝫ vt inter generarionem ⁊ ſpirationem ſit diſtinctio. que eſt in hoc.ſ.cum pater obiectat ſeipſum producit filium:⁊ cum pater obiectat filium ⁊ filius patrem ſpirant ſpiritum ſanctum. Poſtq̃ ergo ſpm̃ ſcẽum oportet ſic eẽ ſpiratũ ab vtroq꞉:dicẽdum eſt ꝙ pater eſt completus ſpirando ſpm̃ ſcẽm vna cum filio:⁊ fili⁹ cum patre ſil'r ẽ completus

⁊ etiā ſic ſpūs ſanct⁹ ꝯplet⁹ ē exeūdo ab vtroqꝫ.ſꝫ ſi pr̄ ſpiraret ſpm̄ ſanctum ſine filio nec opporteret ſpiritum ſanctum eſſe ſpiratum ꝑ modum iam probatum:bene poſſet eſſe completus pater ſpirando ſpiritum ſanctum ſine filij iuuamine/vt eſt completus in generando filium ſine adiutorio ſpiritus ſancti. Sed quia modus ſpirandi non pōt ali⁹ eē[niſi iam dict⁹]cum ꝑ ipm̄ ſequat̃ diſtinctio inter gn̄atōem ⁊ ſpiratōez:non poſſꝫ eē ꝯplet⁹ pr̄ ſi pirādo faceret contra modū ꝑdictū. Et ꝓp̄ h̄ amice dixit latin⁹ non valet tua obiectio nec potes ꝯtradicere obiectationi amoris exn̄tis inter prēꝫ ⁊ filiū. Nā ſi velles dicere ꝙ pr̄ ſpirat ſpm̄ ſcꝫ amādo ſeipꝫ:ſic gnāt filiū intelligēdo ſeipꝫ:oporteret prēꝫ ita bene eē patrē ſpūs ſcī i rōne amandi. ſic ē pr̄ filij rōne intelligēdi.cū in d̄o ſapiētia ⁊ amor ſint ideꝫ numero.⁊ ſi ita ſit opportebit ſpm̄ ſctūꝫ eē filiū ⁊ ita in trinitate erūt vnus pat̃ ⁊ duo filij. Uel ſi dicas ꝙ pat̃ amando ſpm̄ ſctūꝫ ⁊ ſpūs ſanct⁹ patrē ꝑ viā obiectatōis ſpirat ipꝫ:tu ꝯcedis ꝙ ſpūs ſcūs ē cauſa ſue ꝓductōis in h̄ ꝙ exit ex ſeipo ⁊ a patre et hoc eſt impoſſibile.

De tertia rōne prime partis. Ca. iiii.

Supponim⁹ dixit latin⁹ ꝙ ꝑſona patris ſit a.⁊ ꝑſona filij ſit b.⁊ ꝑſona ſpūs ſcī ſit c. Cū aūt ſit diſtinctio inter a.b.c.oppꝫ ꝙ ſit ꝑſonalis ⁊ cū magnitudine bonitatis/etn̄itati/ꝑtati/⁊c̄.⁊ ꝙ diſtinctio remaneat cōis oībus trib⁹.ſb̄ q̄ ſunt diſtincti/ſic in bonitate:q̄ ē oib⁹ trib⁹ cōis forma.ſb̄ q̄ ſunt boni.oppꝫ ḡ ꝙ diſtinctio q̄ eſt inter b.⁊ c.ſit ita bene ꝑſonalis rōne b.c.ſic ē ꝑſonalis rōne d̄ a.b.⁊ de a.c. Perſonalis aūt non pōt eē niſi ſit inter b.⁊ c.actio ꝑſonalis.q2 non eēt dare fūdamētum in q̄ eēt fundata diſtinctio ꝑſonalis int̃ b.⁊ c.ſine actōe ⁊ paſſiōe de b.c ſic bonitas:q̄ eē non poſſet in diſtinctōe nec opatōe ſine actōe bonificatiui:⁊ paſſiōe bonificabilis.oppꝫ ḡ de nc̄citate ꝙ filius vna cum patre ſpm̄ ſcm̄ ſpiret.vt diſtinctio āboꝝ hēat ꝑſonalia ſb̄a in q̄bus ſuſtētet̃ ⁊ ſtare poſſit. Et h̄ idē qd̄ d̄ diſtinctōe dicimus:ſeq̄t̃ de concordātia ⁊ eq̄litate:q̄ ē inter b.c.eſt ḡ ſm̄ nos triāgulus ꝯpletus de ꝓꝑetatib⁹ ꝑſonalib⁹ ⁊ ſb̄alibus ꝯcorditer/eq̄liter/⁊ diſtincte cum magnitudine bonitati/etn̄itatis/ꝑtatis ⁊c̄.dignitatū.ſꝫ ſm̄ grecos eſt triangulus d̄ffectiu⁹ in linea d̄ b.c.in q̄ non pōt eē diſtinctio/cōcordātia/nec eq̄litas ſb̄aliter/nec ꝑſonaliter/nec cū magnitudie bonitati/etn̄itati ⁊c̄.⁊ q2 in tritate dia null⁹ ē d̄ffect⁹:ſeq̄t̃ ꝙ h̄ qd̄ credis eſt cuꝫ d̄ffectu:et habet illud quod credimus complementum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Grec⁹ inſtat. Operatio pr̄is ꝛ filij in ſpūꝫ ſanctuꝫ vel ē vna vel plures in ſpū ſcto. plr̄es non: ſm ꝙ c̄ditis pr̄eꝫ ꝛ filiū eē vnū ꝑncipiū tantūmō ſpūs ſcti. eſt ǧ vna productio cois ꝺ a. b. ꝛ ſic negas ꝓprietatē ꝺ a. eſſe ſingularē: ꝛ hoc idē affirmas inq̄ꝫtum ꝯcordatū fuit ꝙ ꝓpū eſt patri ſpūm ſctm ſpirare/ſic̄ eſt ꝓpriuꝫ ei filiū generare. ſeq̄tur ǧ ꝙ in deo ſit ꝯtradictio ſcđꝫ vos. ſcꝫ ꝙ patri ſit ꝓpriū ꝛ non ꝓpriū ſpirare/ꝛ hoc idē ꝺ b. qꝛ ſi b. ſpirat c eſt ꝓpum ſibi ſpirare: ꝛ non eſt ꝓpriū ſibi inq̄ꝫtū pr̄i eſt ꝓpriuꝫ ſpirare. ꝛ qꝛ in đo non poteſt eē ꝯtradictio/nec illud qđ ē ꝓpuꝫ pōt eſſe cōe/oportꝫ ꝙ patri ſit ꝓpriū ſpirare ſine filio. Et qđ dixiſti ꝙ linea ꝺ b. c. in triangulo non ē plena/in hoc dicis contra obiectatiōem q̄ ē inter b. c. obiectātes ſe inuicē ſcđm modū amādi ꝛ intelligēdi/ꝺ q̄bus ē cōpleta cū magnitudine bonitatis/eternitatis. ꝛc̄. ¶ Reſpondet latin⁹. vt in p̄ma ratōe dixim⁹ poteſt cōſiderari ꝓpetas multis mōis ſcꝫ ſingularis ſeu ꝓpa/ꝛ cōis. ſingularis ſic̄ ipſi a. cui eſt ꝓpū generare filiū per ſe ipſū. tū non aſſenſſimus ꝙ hēat ꝓpetatē ſpirādi ſine filio. vt ſpiratio ſit cōis ꝓpetas amboꝝ: inq̄ꝫtū actiua. ꝛ ꝓpa ſpūi ſcto inq̄ꝫtuꝫ paſſiua. ꝛ ſic ſit cōis tribus ſpiratio. vt ꝓpetas poſſit eē alia in a. alia in b. ꝛ alia in c. ꝛ poſſit eſſe cōis in a. b. per dualitatem/ꝛ in a. b. c. per trinitatem comunitate numeri ternarij. ꝛ ſic eſt ꝯpletus tot⁹ triangulus ꝓpetate. ꝛ ꝓpetas ſilꝛ ipſo/in ſingulari numero ꝛ binario ꝛ ternario. nec ex hoc ſeq̄t ꝯtradictio. Et ſic eſt obiectio tua ſoluta. remanes eī deceptus eo ꝙ inter ꝓprietatē ſinglr̄eꝫ non diſtinguis ꝛ cōeꝫ: ꝛ etiā facis poſitiōem ꝙ patri ſine filio ꝓpum ſit ſpirare. Qđ aūt dicis ꝺ linea ꝺ b. c. ꝙ eſt plena obiectatiōe per modū intelligendi ꝛ amandi: verum eſt ſm cōmunitatē eēntie/ſꝫ inter nos non ē queſtio niſi ꝺ propetatibus ꝑſonalib⁹ ſingularibus/ꝛ comunib⁹. q̄re adhuc manet rō noſtra firma.

De quarta rōne prime partis. Ca. v.

In deo dixit latin⁹ ſunt generare ꝛ ſpirare/vt ſue dignitates ſint plene ꝯcretis eſſentialibus ad hoc ne occioſitas ſit in eis. ꝛ ꝙ deus hēat rōem agendi in ſe ipſo rōne propriaꝝ rōnū ſuaꝝ quas dicim⁹ formas vel dignitates. pat generando ſb rōne bonitatis generat bonū filiū. ꝛ ſb rōne magnitudinis magnū. ꝛ poteſtatis potētē. ſapiētie ſapientē. ꝛ ſic ꝺ alijs. vū in q̄libet digni=

legatur atten- te iſtud capit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tate ē iſta ɔ̃clinatio.ſcȝ in bonitate bonificatiuus bonificabl's ꝛ bonificare/ꝛ ſic ꝺ̃ alijs. Deus pr̄ generat deū filiū p modū intelligendi/ꝛ oēs rōnes ſupdicte ꝯcurrūt illi generare. vt ſit bonū magnū/eternum.ꝛc̄. Et vt pater ſit bonificatiuꝰ/magnificatiꝰ/ꝛ ſic ꝺ̃ alijs.ꝛ filiꝰ bonificabilis/magnificabilis/ꝛ ſic ꝺ̃ alijs. Et ꝫ idē ſeqr̄ ꝺ̃ ſpirare qꝺ̃ ē per modū amādi. Cui ſpirare ꝯcurrūt omnes dignitates.vt ſit bonū/magnū/eternū/ꝛc̄. Opoꝛtet ḡ ꝙ ſpirare ſit patris/ꝛ filij in ſpūm ſanctū vt omnes dignitates poſſint eſſe inter patrem ꝛ filium ꝛ ſpiritum ſanctū eq̄les. Nam ſi ſpūs ſanctus exiret a patre ꝛ non a filio:dignitates p̄dicte non poſſent eē inter filiū ꝛ ſpūm ſc̄m in actiōe perſonali.ꝛ eſſent ocioſe:ꝛ maioꝛes per modū obiectatōis amādi ꝛ intelligendi:ꝙ̄ bonificandi magnificandi ꝛc̄.ita ꝙ bonitas eēt maioꝛ in amare ꝛ in intelligere:ꝙ̄ in bonificare/ꝛ idē de ceteris.ꝛ etiā maiores eſſent inter patreȝ ꝛ filiū/ꝛ inter patrē ꝛ ſpūȝ ſc̄m:ꝙ̄ inter filiū ꝛ ſpūm ſanctum.ꝛ iſtud ē impoſſibile ꝛ ꝯtra vnitatē/quā habēt in numero/ꝛ ꝯtra eq̄litatē omniū dignitatū.q̄ ſcȝ vnitas ꝛ eq̄litas ſunt neceſſarie.reſtat ḡ ꝙ ſpūs ſc̄s exit a filio. ¶ Grecus inſtat. Si ſpūs ſc̄s a patre ꝛ filio ꝑcedat ſcōm eūdē modū ille modus eſt vnus ꝛ non plures:ın q̄ patrē ꝛ filiū oportet eē vnā perſonā ꝛ non plures. Nam ſic̄ ſunt vnū in vno modo ſpirationis actiue/opoꝛtet ꝙ ſint vnū in vna perſona actia.ſunt ḡ in iſta perſona due perſone ꝯfuſe.ꝛ eſt iſta perſona ꝯfuſa ꝛ ꝯpoſita ex duabus.ꝫ aūt eſt impoſſibile.ſi ꝟo dicas ꝙ pater ꝛ filiꝰ non habent vnū ꝛeundē modū ſpirandi ſpūm ſc̄m:tu dicis ꝯtra hoc: qꝺ̃ credūt latini q̄ credūt ꝙ pr̄ ꝛ filius ſunt vnuȝ idē p̄ncipiū in ſpirando. ¶ Alia ēt multa inconuenientia ſeq̄rent̄ ſi ſpūs ſanctꝰ ex filio ꝑcederet. Nā videt̄ ꝙ pater ſcindat ꝛ diuidat ex ſe ſuā ꝓpetatem perſonalē.ꝛ illꝺ̃ qꝺ̃ partit̄ ex ſe/cōicat filio ꝛ ſic non remanet integre vnꝰ pater/nec filius ſimilit̄ vnꝰ filius integre. Et qꝛ in paternitate non eſt partitio nec ſciſio: non pōt ꝯmunicare filio id qꝺ̃ pꝛop̄e pertinet ad ſe ipſum ſcȝ ipȝ ſolū ſpirare. ꝛ hoc idē de filio q̄ non tm̄ generat̄:ymmo ſpirat. ¶ Seq̄t̄ etiā ꝙ ſpiritus ſanctus in iſta cōitate quā ſpirando pater ꝛ filius hn̄t ſimul/nullam de actiōe hꝰ partem h̄ēt.qꝛ totus remanet ſingularis paſſiuus.ita ꝙ nec ſpirat nec generat. Eſt ḡ filiꝰ nobilioꝛ in magnitudine bonitat' eternitat' ꝛc̄.ꝙ̄ ſpūs ſc̄s. Nam filius eſt paſſiuus rōne generationis ꝛ actiuus rōne ſpirationis.ſpūs

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſcťs vo non eſt actiuus nec ſpirando nec etiam generãdo. Eſt
ꝙ minor ꝙ̃ filius/ q̃ minoritas eſt impoſſibilis. ¶ Et qđ dicis ꝙ
inter filiũ ⁊ ſpũm ſctm non poſſunt intrare bonificare magnifi=
care nec ceťa. ſi ſpũs ſcťs a filio non ꝓcedat eo ꝙ vnꝰ aliũ non
bonificat/ magnficat/ eťnificat ⁊c̃. Reſpondeo ad h̃ ⁊ dico ꝙ bo
nificare/ magnificare/ ⁊ ſic đ alijs: ſunt ⁊ intrant inť filiũ ⁊ ſpũm
ſctm ꝑ modũ amandi: ⁊ intelligendi intelligentes ſe inuicem ⁊
amantes. qꝛ iſta amboꝝ obiectatio delectatio ⁊ claritas ẽ bona
rõne bonitatis/ magna rõne magnitudinis ⁊ ſic de alijs. vñ cõ=
ſideratis oibus iſtis rõnibꝰ ꝓbatum eſt ꝙ ſpũs ſcťs a filio non
ꝓcedit. ¶ Latinus. Prime rõni tue rñdeo ꝑ hũc modũ. cõis ẽ
credulitas ⁊ fides nob̃ ãbobus ꝙ patri pertinet generare ⁊ ſpi
rare patre exñte vna ⁊ eadẽ pſona/ ⁊ non pluribꝰ/ diſtinctione
exñte inter generare ⁊ ſpirare. vñ nullũ ſeqť incõueniẽs ꝙ due
pſone ſint p̃ncipiũ ſpirandi. ſic̃ non eſt incõueniens vnã pſonam
eſſe p̃ncipiũ generandi ⁊ etiã ſpirandi. qꝛ ſi due pſone eſſent cõ
fuſe in vnũ idez ſpirare: oportcret ꝙ vna perſona eſſet diuiſa ⁊
ſciſa in generando ⁊ ſpirando. ita ꝙ cũ vna medietate ſpiraret
⁊ cũ alia generaret. Et ẽ repñtatuz ⁊ figuratuz in igne ⁊ aere.
q̃ cuz vna eadẽ ꝓpꝛ̃etate q̃ eſt caloꝛ/ ſunt vnuz p̃ncipiuz calefa
ciendi aquã ⁊ terraz ſine ꝯfuſione eẽntie ⁊ naťe amboꝝ. vñ ſi h̃
ſeqť in creaťis ꝙ duo ſuppoſita diſtincta ꝑ eſſentiã ⁊ naťaz po=
ſſunt eſſe vnuz principiũ in vna ꝓpꝛ̃etate: ꝙ̃tomagiſ in ſuprema
di eſſentia ⁊ naťa poſſunt eſſe due pſone vnũ principiuz in vna
ꝓpꝛ̃etate. cuz ipe pſone ſint vnuz ꝑ eẽntiã ⁊ naťam. ⁊ ptatẽ hẽãt
infinitam/ ac vtriuſqꝫ ꝓprietas ſit etẽna. ¶ Ego bene ꝯcedo ꝙ a eterna
pater ſit indiuiſibilis. ⁊ ꝙ̃ꝙ̃ ex toto ſe ipſo generet filiũ: non tñ
ꝓprietatem generatiuã filio ꝯmunicat/ quaz ipſe pater retinet
vt ipſe ſolus ſit pater. ⁊ vt filiꝰ non ſit pater. ⁊ ſic ſolus eſt vnus
filius ⁊ non plures. Et ꝙ̃ꝙ̃ pater filio non coicet proprietatem
generatiuaz/ non iõ magiſ ſeqť ꝙ pater diuidat ⁊ ſcindat ſeipm.
⁊ ꝙ filiꝰ non ſit ex toto patre. ⁊ ꝓprietatẽ quã hẽt filiꝰ in ſpiran
do hẽt/ vt illa proprietas ſit cõis vtriqꝫ. vt in prima ratione pro
bauimꝰ. ¶ Ad tertiam rõnez rñdeo ꝙ iſta obiectio ad te non per=
tinet/ nec ipãz facere debes/ imo potiꝰ ſarracenꝰ: q̃ non credit
in trinitate diuina/ qꝛ latini ⁊ greci ꝯſentiũt ꝙ ſpũs ſcťs non ꝓ
ducit pſonã. ⁊ actio ſua eſt in obiectatõe ⁊ in magnitudine bo=
nitatiſ eternitatiſ ⁊c̃. oium dignitatũ ⁊ ſua paſſio eſt in proprieta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

te pſonali paſſiua cū magnitudine bonitatis/ ⁊ eternitatꝫ ⁊c. Et iſta rñſio ſufficiat ad tuā tertiam rōnem. ¶ Ad q̄rtā rōem rñdo ꝙ inter patrem ⁊ filiū ⁊ ſpūm ſanctum eſt bonificare: magnificare ⁊c. ſcđm modū obiectandi ⁊ pſonandi. ſed ſcđꝫ rōnem tuā inter filiū ⁊ ſpūm ſcēm eſt ſolū bonificare/ magnificare ⁊c. ſcđꝫ modū obiectādi: non āt ꝑm modū pſonandi. ⁊ ſic ſpūs ſcēs non ꝓcederet a filio: ⁊ eēnt oēs dignitates inter ambos occioſe ſcđꝫ modū pſonādi. ⁊ ꝑ ꝯñs miores q̄ꝫ inter patrē ⁊ ſpūꝫ ſcēꝫ: ⁊ q̄ꝫ inť pře̅m ⁊ filiū. Cū āt ſit ipoſſibile in đo eſſe maioritatē/ eſt neceſſariū ſpūꝫ ſcēm ꝓcedere non tm̄ a pře: ſꝫ etiam a filio vnica ꝓductia ſpiratōe. q̄ꝓpter rō tua in ſufficientia peccabat.

De quita rōne prime partis. Ca. vi.

Latinus. In pſonis diuinis eq̄litatē circularē [vt ita loquar] ⁊ ꝑ ordinē ꝯſiderari oꝑꝫ. ⁊ h̄ quattuor modis ſequēdo ordinē ⁊ eq̄litatē bonificātꝫ magnificātꝫ ⁊c. ⁊ eq̄litatē ꝯcretoꝝ ſuoꝝ ſcꝫ eq̄litatem bonificatiui. lis. ⁊ are. ⁊c. Nam bonificatiuū. ⁊ bonificabile ſunt ſibi inuicē eq̄lia ⁊ ſunt eq̄lia vni ꝯcreto cōni eis. ſcꝫ bonificare. Eſt igř in deo eq̄litas ꝓpa ⁊ cōis. ⁊ ꝑm iſtaꝫ eq̄litatem in pſonis eq̄litatē eē oꝑortet. In pſonis diuinis ē eq̄litas ſingulariū ꝓpetatū. ſič in pře ⁊ filio ⁊ ſpū ſcēo: q̄ ſunt eq̄les in magnitudine bonitatꝫ et eternitatꝫ ⁊c. Scđs modus eq̄litatis eſt vni⁹ et multoꝝ. ſič př ſolus ē eq̄lis duob⁹/ et duo ſibi/ et ſic de ſpū ſcēo: q̄ ſolus ē eq̄lis duob⁹ alijs/ et alij duo ſibi. Terti⁹ modus eſt ipi⁹ generare/ generatiui/ et generabl̄s. Nā generare ē eq̄le duob⁹/ et iſta duo ſibi. et iſta eq̄litas eſt duoꝝ ſingularium ad vnuꝫ cōe. Quart⁹ modus ē generādi ⁊ ſpirādi. q̄ ſunt eq̄lia dualitati et trinitati. ipo generare exñte duoꝝ ſcꝫ pr̄is et filij. et ſpirare triū ſcꝫ patrꝫ et filij et ſpūs ſcēi. Iſta eq̄litas eſt circularis/ et cōtinua et induiſibilis ꝑm credulitatē nr̄am. Vuntū ſcđꝫ credulitatē grecoꝝ non pōt eſſe circularis/ nec cōtinua. qꝛ non credūt ꝙ in trinitate ſit eq̄litas ꝓprietatis ſingularis et cōis nec inť dualitatē et trinitatē/ nec inter ſingularitatē filij et ſpūs ſancti. in hoc ꝙ negāt cōitatem pr̄is et filij in ſpūꝫ ſanctū/ negātes ſpūꝫ ſcēm a filio exiſtere. qꝛ ſi non ꝓcedat ab eo/ non hn̄t in quo valeāt ſe adeq̄re. Eq̄litas non pōt eē duoꝝ. qꝛ ita debet eē in eq̄litate eq̄litatuū/ equabl̄e et equare: ſicut in amore amati-

ats. procedere

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nũ/amabile/ ⁊ amare. ⁊ ita eſt impoſſibile ꝙ inter eq̃tiuũ ⁊ eq̃bile poſſit eſſe eq̃litas abſq̧ eq̃re. ſicut inter amatiuũ ⁊ amabi le ſine amare. Vñ cum ſit impoſſibile ꝙ circularitas equalitat is [vt ita loquar] q̃ ẽ in ſc̃a trinitate poſſit ſcindi/ nec diuidi ⁊ ſm grecos eẽt diſcontinuata ⁊ rupta. ⁊ ſcdm̃ latinos remaneat indiuiſibilis. ꝓbatu ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ ſpũs ſanct⁹ non tm̃ a pr̃e: ſed ⁊ a filio ꝓcedit. ℭ Grecus inſtat. In h̃ ꝙ dicis/ ꝙ oportet patrẽ ⁊ filiũ ſpirare ſpm̃ ſanctũ: vt ambo ſint eq̃les: op ſcd̃ hoc ꝙ pater ⁊ ſpũs ſc̃t⁹ generent filiũ: vt ſiĩ ſint eq̃les. Nam alias ſpũs ſc̃t⁹ non poſſ eſſe patri eq̃lis ⁊ ꝑ ꝯñs nec filio poſtq̃ non ẽ eq̃lis patri. ⁊ filius ⁊ pater ſint eq̃les ⁊ etiã q pater influit mag grãtã ⁊ vtutẽ filio q̃ ſpiritui ſc̃o in hoc ꝙ ipm̃ facit ſibi eq̃lem in ſpirãdo. ⁊ ſpm̃ ſc̃m non equat ſibi in generãdo. Et ſi dicis ꝙ ſpũs ſc̃t⁹ non põt gñãre filiũ/ dicis ꝙ pater põt equare ſibi ſpm̃ ſc̃t in ſpirãdo cu eo quartã ꝑſonã ſpiratã ex ambob⁹ vel gñãre ipſam. ⁊ ſi h̃ facere non vult pater: ipẽ eſt inuidus ⁊ auar⁹. ⁊ inequalitatis magnitudine occioſus. ⁊ ſpũs ſanct⁹ infirm⁹ remanet ⁊ odit⁹ ⁊ figuratus paruitate bonitatis/ eternitatis ⁊c̃. que figura ẽ ĩpoſſibilis. Eſt igit̃ ſpũs ſc̃t⁹ a ſolo pr̃e. ℭ Rñdit latin⁹. Vt ſupradictum eſt equalitas eſt in diuina trinitate ⁊ circulariter ⁊ complete. in qua circularitate eq̃litas mag multiplicari non põt. nec imminui. q ſi mag aut min⁹ poſſ recipe/ circulus vel circularitas cõpleta non eſſet: ⁊ q completa eſt de ſingularib⁹ ⁊ cõibus ꝓpetatibus [vt dictũ eſt] non op ꝙ pater et ſpũs ſc̃s generent filiũ: vt ſint eq̃les in ipo. nec ꝙ generent nec ſpirẽt q̃rtã ꝑſona. q eq̃les ſunt ambo in filio in q̃ pater ⁊ filius ſpirãt ip de tota eoru entitate/ ⁊ eẽntia/ ⁊ d̃ tota magnitudine quã hñt in bonitate/ eternitate/ poteſtate et alijs.

De ſexta rõne pr̃e partis. Ca. vii.

Latinus. Illud op eẽ vum: ꝑ qd̃ bonitas/ magnitudo/ etñitas/ ptas ⁊c̃. dignitates ſunt in ſpũ ſancto rões maiores: ⁊ illius vi ꝯtrariũ op eſſe falſum. qd̃ eẽt vum ſm credulitatẽ grecoꝝ. q ſi ſpũs ſc̃s non exit a filio ipẽ eſt bonificatus/ magnificatus ex bonitate et magnitudine patris: ⁊ ſic d̃ eternitate patris ⁊ alijs. ⁊ tm̃modo eſt ipſe ſpũs ſanctus bonitas/ magnitudo/ eternitas/ ⁊ alie per patre. Sed ſm credulitatẽ noſtrã ſpiritus eſt de bonitate patris

L.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ filij bonificatus: ⁊ đ magnitudine/⁊ etern itate ābob magnifi
catus ⁊ eternificatus.⁊ ꝑ patrē ⁊ filiū ē spūs scts bonitas ma-
gnitudo/⁊ alie dignitates. Est ꝙ̄ scđꝫ nostrā credulitatē spirit⁹
sct⁹ in maiori existentia ⁊ actōe ratiōe bonitatis/ nagnitudinis
⁊c̄.dignitatū.⁊ sunt fecundi⁹ ⁊ habūdātius in ipo ipe dignitates
⁊ sunt ipemet spūs sct⁹ ꝑꝫ existere ⁊ agere ꝙ̄ scđm grecos. Opꝫ
ergo ꝙ spūs scts exeat a patre ⁊ filio. vt ipi ex bonitate/magni-
tudine/eternitate ⁊c̄.possint meli⁹ ꝓducere ⁊ entificare spiritū
sctm. ¶ Grecus. Si spūs scts exit a patre ⁊ filio ꝑ vnā ꝓprie-
tatē a patre ⁊ ꝑ aliā a filio.sic fili⁹ hēt vnā ꝓprietatē a patre in-
ꝙ̄tū exit a patre.⁊ si spūs scts hēt duas ꝓprietates ⁊ filius vnā
tm̄:ē spūs sanct⁹ maior filio/⁊ est vna ꝑsona ꝯposita ex duabus
ꝓprietatibus. Et qꝛ filiuꝫ opꝫ eē spiritui sancto eq̄lem necesse
est ꝙ sit ex ꝓprietatibus duab⁹.s.gnāndi:⁊ spirādi.⁊ si non bo-
nitas/magnitudo/eternitas ⁊c̄.sunt maiores rōnes in spū scto/
ꝙ̄ in filio cū sint in spū sancto ꝓprietates due: vna ꝑ pr̄ēꝫ/⁊ alia
ꝑ filiū.⁊ in filio non sit nisi vna ꝓprietas tm̄modo.⁊ qꝛ ista incō-
ueniētia sunt impossibilia impossibile ē ꝙ spūs sct⁹ exeat a filio
sed sunt fili⁹ ⁊ spūs sanctus eq̄les in ꝓprietatibus genito filio a
patre solū ⁊ spū sancto a patre tm̄ spirato in quib⁹.s.filiatione ⁊
spiratōe sunt bonitas/magnitudo ⁊c̄.rōnes eq̄les ⁊ sic de pr̄tate
⁊ alijs in filio et spū sancto absq quocūq incōueniēte. ¶ Itēꝫ tu
dicis ꝯtra vnitatem bonitatis/magnitudinis ⁊c̄. inꝙ̄tum dicis
ꝙ pater ex sua bonitate ⁊ filius ex sua bonitate ⁊ sic đ alijs spi-
rant spm̄ sanctū.qꝛ vna est bonitas patris et filij.et s̄m ꝙ dicis
essent due bonitates distincte.⁊ due eētie qđ est impossibile.
¶ Rn̄dit latinus. Pr̄ hēt ꝓprietatē gnātiuā/⁊ ꝓprietatē spira-
tiuaꝫ: Uerūtm̄ spir aratiuā hēt cū filio qꝛ cōis ꝓprietas ē ābob⁹
Qꝛ si eēt ꝓprie ⁊ singulariter patris sine filio/oporteret ꝙ pat
eēt gemina ꝑsona. vt vtraq ꝓprietas respōderet ꝑsone. sic geni-
tum esse qđ rn̄det in filio persone.⁊ exire in spū sancto respōdet
persone.et qꝛ non opꝫ ꝙ pater sit duplex ꝑsona:hēt cū filio ꝓp-
etatē spiratiuā:que ē cōis ipis duobus. Unde ad h̄ qđ dicis ꝙ
spūs sanct⁹ hēt vnam ꝓprietateꝫ a patre ⁊ aliaꝫ a filio. Uꝛuꝫ eēt
si spiratio non esset ꝓprietas cōis:sꝫ qꝛ est cōis patri et filio per
vnum principium/ꝑ vnā bonitatem/magnitudinē/ eternitatē/
et ꝑ vnā eēntiam et nāꝫ spūs sanct⁹ non pōt duas hēre ꝓprie-
tates distinctas. vnā.s.a patre:aliā a filio.qꝛ duplex esset ꝑsona:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et vnitas quā pater et fili⁹ hn̄t in ſpirando ꝯſuat ꝙ ſpūs ſanct⁹ ſit vna tm̄modo pſona, et vna ꝓprietas paſſiua ſpirata: et pp̄ h̄ ſpūs ſanct⁹ non pōt eſſe maioꝛ ꝙ̄ filius. qꝛ vna pſona rn̄det alij in equalitate. nec magnitudo/bonitas/eťnitas ſunt maioꝛes in ſpū ſancto/ꝙ̄ in filio poſtꝙ̄ ſpūs ſcťs non hēt duas pꝛopꝛietates pſonales. Et ēt pater ⁊ fili⁹ cū omni ⁊ tota bonitate/magnitudine/eťnitate ipoꝝ ſpirāt ſpm̄ ſcťz. qm̄ ipi cōicāt quicqd habent ⁊ etiā dant ſb rōne eſſentie ⁊ naťe bonitatis/magnitudinis ⁊c. ⁊ recipit ſpūs ſcťs illud: ⁊ illō qō pať ſibi retinet ē paternitas ſua ⁊ fili⁹ retinet ſibi filiatōez/ne pſone ſint ꝯfuſe nec in ꝯfuſiōe. qre tua rō non valet. ¶ Et qn̄ dicit̄ ꝙ dixi ꝯtra ṽitātez bonitat̄/magnitudinis ⁊c. Rn̄deo ⁊ dico ꝙ in q̄buſdaz non poſſum⁹ ꝓpe loqui ō deo. nam ſua entitas ⁊ realitas ē altioꝛ ꝙ̄ ṽba noſtra poſſint ſignificare. Verūtn̄ ipꝛoꝑe nos opz loq̄ de ipſo vt exēplum poſſim⁹ figurare id qō intelligim⁹ de ipo. dicimus ḡ ꝙ pater de ſua bonitate ⁊ ſic de alijs dignitatib⁹ ſpm̄ ſcťz ſpirat. ⁊ h̄ idē fac filius. ⁊ bonitas/⁊ eēntia amboꝝ eſt vna ⁊ pp̄ h̄ pꝛincipiū ē vnuz in ſpū ſcťo ſpirato a patre ⁊ filio: ⁊ ab eēntia ⁊ bonitate amboꝝ exn̄tibus patre ⁊ filio eſſentia ⁊ bonitas ⁊ vnū p eēntiam bonitatē ⁊ p nām ⁊ diſtinctꝰ p ꝓpꝛietates perſonales.

1 ~~verit~~ bonitatē

De ſeptīa rōne pꝛe partis Ca. viii.

In trinitate diuina dixit latin⁹ non eſt ꝯtrarietas/ ⁊ oē illud opz eſſe in trinitate p qō eſt magis a cōtrarietate remota. opz ḡ eſſe in trinitate ꝯcoꝛdare in q̄ ſint bonificare/magnificare ⁊c. Iſtud ꝯcoꝛdare opz eſſe actū cōem ꝯcoꝛdatiui ⁊ ꝯcoꝛdabilis: vt cōcoꝛdantia hēat in ſe potētiā/actū/⁊ obm̄: q̄ ſint de ſua eſſentia. ⁊ ipa ſit eoꝝ Eſſe iſti⁹ ꝯcoꝛdantie ſunt pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūs ſanct⁹ ⁊ p eā ſunt remoti a cōtrarietate bonitatis/⁊ malicie/magnitudinis/⁊ paruitat̄/eternitat̄/⁊ tp̄is/pťatis/⁊ debilitatis ſeu impotētie ⁊ ſic de alijs exn̄te ꝯcoꝛdātia vnum idē numero cū bonitate/magnitudine ⁊c. Opz ḡ de ncc̄ite ꝙ ſpūs exeat a filio: vt inť ipos duos ſit ꝯcoꝛdantia ⁊ ſint in ipa ꝯcoꝛdatiuū/le. ⁊ are. bonificatiuū/le. ⁊ are. ⁊ ſic de alijs. hoc autem eſſe non poſſet niſi ſpiritus ſanct⁹ eſſet obiectuz filij. ⁊ niſi inter ipos duos eſſet act⁹ ꝓcedēdi. quē actū greci negāt per hoc. ꝙ dicūt inter filiū: ⁊ ſpūz ſcťm non eē ꝯcoꝛdare bonificādi vel ipſi⁹ bonificare/magnificare/etrrnifi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

care ⁊c̃. ⁊ in hoc ꝙ negāt filiū bonificare ſpm̄ ſcm̄ ⁊ magnifica
re. ex q̄ negatione ſequitur ꝙ ipi ſunt ↄtra poſitōez quā dixim⁹
.ſ. ꝙ in trinitate ſit oē illud ꝑ quod ipa eternitas ſit mag'a ↄtrarie
tate remota. Eſt ḡ ꝓbatū ꝙ neceſſario ſpūs ſanctus exit a filio
quū ↄcordātia ⁊ ↄtrarietas ſint ↄtrarie: ⁊ ſilr̄ ↄcordare ⁊ ↄtrari
ari. bonificare ⁊ malificare ⁊c̃. ¶ Grecus. Quicq̄d eſt in trini
tate aut ē ꝓprium vni. aut cōe oībus tribus. ⁊ illud qđ nec ē ꝓ
priū nec cōe non eſt in trinitate diuina. ⁊ ſi ſpiratio ſpūs ſcī eſt
cōis: eſſet cā ſui ipius ⁊ cauſaret ſeipm̄ qđ eſt impoſſibile. ſ. ꝙ ali
quid poſſit cauſare nec principiare ſeipm̄. ſi aūt dicas ꝙ non ſit
cōis: ſꝫ ꝓpria vni⁹. hēo ꝓpoſitū q2 eſt patris: cui ꝓpriū eſt ſpira
re. ſi vero dicas ꝙ non eſt patris: ⁊ eſt filij. aufers patri ⁊ negas
hoc qđ credis. q2 dicis ꝙ pater ſpirat ſpm̄ ſanctum. Et ſi dicas
ꝙ non eſt patris nec filij tu dicis ↄtra hoc ꝙ credis. Et adhuc
quod ſuppōis ꝙ ꝓceſſio non ſit in trinitate. quare ꝓbatum eſt
ꝙ ſpūs ſcūs non exeat a filio. Et q2 tu dicis ꝙ filius bonificat
ſpꝫ ſcꝫ ⁊ magnificat ⁊ ita de alijs/ ſignificāt v̄ba tua ꝙ ſpiritus
ſcūs non ſit ꝑ ſe bon⁹/ magnus ⁊c̃. nec ꝑ patrē tm̄. qm̄ bonificare
eſt de non bono bonū facere: ⁊ magnificare de non magno mag
num facere ⁊ ſic de alijs. Et adhuc verba tua ſignificant ꝙ in
deo ſint plures ꝑſone q̄ꝫ tres. q2 alia eſſet ipm̄ bonificatiuū. alia
bōificabile/ alia magnificatiuū: ⁊ alia magnificabile ⁊ ſic đ alijs
¶ Latinus. Ad poſitiōem quā facis r̄ndeo ⁊ dico: ꝙ veꝛ eſt ꝙ
quicq̄d ē in trinitate eſt ꝓpriū vel cōe. ſꝫ nos latini credim⁹ eſſe
diſtinctiōez inter vnā cōitatez ⁊ aliam/ ⁊ vnā ꝓprietatē ⁊ aliam
vt ſuperi⁹ in plr̄ibus locis oſtendim⁹. Qm̄ vna eſt cōitas q̄ per
tinet oībus tribus ſic̄ bonitas q̄ ꝑtinet patri ⁊ filio ⁊ ſpūi ſancto
⁊ ſic de magnitudine ⁊ alijs. Alia ē cōitas q̄ pertinet duob⁹. ſic̄
gnātio q̄ pertinet patri ⁊ filio tm̄⁹. exiſte ipſo generare actu co
muni patri actiue ⁊ filio paſſiue. ⁊ hoc idē de ꝓprietate ſpiratiā
q̄ eſt cōis patri ⁊ filio ſpirantib⁹ ambob⁹ ſpm̄ ſcm̄. Eſt aūt ꝓꝑ
etas ſingularis. ſic̄ paternitas q̄ eſt ſingularis ꝓprietas. ⁊ filiatō
filr̄. Quare tua rō non valet q̄ eſſet v̄a niſi eēt in trinitate cōis
ambob⁹ ꝓprietas ſpiratiua. ¶ Etiā qn̄ dicis v̄ba mea in trini
tate ſignificare defectū inq̄tū pono filiū bonificare ſpm̄ ſanctū.
R̄ndeo ꝙ bonificare pōt intelligi dupliciter. Primo ſicut ſcm̄
qđ non eſt bonū: ⁊ facit aliud ipm̄ eſſe bonū inq̄tū ipm̄ ordinat
ad aliquē bonū finem. ⁊ iſtud bonificare ē in creatis. ⁊ in tꝑore

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et hēt terminū limitatū.⁊ etiam ꝯprehenſum.ſʒ ſuprema boni ficatio in trinitate exñs ē in etnitate ⁊ infinitate.ſic pr̄ q̄ eſt boni tas etna ⁊ infinita de tota illa cū filio q̄ eſt ipa eadē bonitas:⁊ fi lius cū pr̄e:⁊ pat̄ p ſeipm ⁊ filius p ſeipm cōiter d̄ totis ſeipis ſpi rant bonuʒ ſpm̄ ſcm̄:in q̄ ſpirare ē bonificare. Et pater ⁊ filius ſunt vnū bonificatiuū:⁊ vnū ſpiratiuū:⁊ vnū magnificatiuum/ etnificatiuū ⁊ ſic de alijs.et eſt ſpūs ſcs vnū ſpirabile/bonifica bile ⁊ ſic d̄ alijs.remanet vn⁹ numer⁹ ternarius:nec maior nec minor in trinitate diuina. Et ſpūs ſcs remanet ſpirat⁹ ⁊ ſpira bilis/bonificatus ⁊ bonificabilis ⁊ ſic de ceteris.⁊ h̄ in etnitate ⁊ in infinitate:⁊ ꝯpletus omnibus complemētis. Quar tua ob iectio nullam neceſſitatem concludit.

De octaua rōne p̄rie partis C.viiii.

Illa per q̄ filius ⁊ ſpūs ſcs[dixit latin⁹] ſunt ma gis a minoritate remoti:opʒ exiſtere de neceſſitate in ipſis. Alias eſſent prope minoritateʒ bonitatis/ magnitudis/etnitatis/ptatis ⁊c. quod eſt impoſſi bile.. Iſtā lōginq̄tatē volum⁹ inueſtigare cū magnitudine eēn tie vnitat̄ ⁊ nak̄e:⁊ cū magnitudine bonitatis/etnitat̄ ⁊c. ⁊ cuʒ ea volum⁹ ꝓbare ꝙ ſpūs ſcs exit a filio. Et ſic bonitas ē longe a minoritate cū bonificare:⁊ magnitudo cuʒ magnificare ⁊c.ita longe ē eēntia a minoritate cū eſſentiare:et vnitas cum vnire:⁊ nā cū nak̄are. Eſt fili⁹ bonitas/magnitudo/etnitas ⁊c.⁊ eſt eēn tia vnitas ⁊ nā.ipe fili⁹ ē longe a minoritate bonitat̄ cuʒ bonifi care bonificās vna cū pr̄e ſpm̄ ſcm̄:⁊ eēntificās ipʒ:inq̄ꝫtū ābo dant eēntiā eidē.⁊ lōge ſunt a minoritate vnitat̄ cū vnire. Qm̄ ābo vniūt in vnitate ſpiratiua ſpirātes ābo ſpm̄ ſcm.cū q̄ ſpira re ſunt lōge a minori ſpiratōe:⁊ inq̄ꝫtū dant nāʒ ſpūi ſancto ſunt cū nak̄are lōge a miori nā. Magnitudo durādi ⁊ poſſificādi eſt in diſtinctōe:quā hēnt pr̄ ⁊ fili⁹ pſonal̄r:⁊ in vnitate quā habēt eēndo vna ꝓꝓetas ſpiratia:qm̄ duratio diſtinctōeʒ pſonaꝝ cō ſuat:⁊ p̄tas illō vnire poſſificat: qd̄ hēnt ad ſpirādū vnā pſonā. Et magnitudo ſe extēdit in diſtīctōe ⁊ vnitate p̄dict̄ diſtīctōeʒ ſignificās pſonaꝝ in coꝝ ꝓꝓetatib⁹ ſingl̄rib⁹.⁊ ſignificando co munē vnitatē/eēntiā/⁊ nāʒ in ꝯiūctōe vnitat̄ quā hēnt in ꝓꝓa vnitate cōi ſpiratia. Secunduʒ iſtū modum ē ꝓbatum ꝙ ſpūs ſcs exit a filio:ſine q̄ exitu non eſſent lōge a minoritate quā di=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rim⁹:qm̄ ꝓuaret in pře ⁊ filio bonitas boníficandi/et magnitu-
do magnificādi ⁊c̄.in boníficare/magnificre ⁊c̄.ꝓuaret pťas in
cēntiare/vnire/⁊ naťare.et ita de ceteris.ꝑꝑ quā ꝓuatōez filius
et ſpūs ſcťs et etiā pater non cēnt lōge a minoritate: qm̄ non ha
berent cū q̇.et ſi non eſſent lōge a minoritate cēnt in minoritate
bonitatis/magnitudinis ⁊c̄.vnitatis eēntie et naťe/et h̔ eſt ipo-
ſſibile. Eſt ḡ ō neceſſitate ꝓbatū ꝙ ſpūs ſcťs a filio procedat.
¶ Grec⁹ inſtat. Secundū rōem tuā ſequit ꝯfuſio in filio et
in patre:et erit in ſpū ſcťo diminut⁹ numer⁹ trinitatꝭ.qm̄ ſm la
tinos vn⁹ ſolus ē pater:et alť eſt filius.ſunt ḡ due ꝑſone ſecūdū
relatōez amboꝝ.et inq̄ꝝtuz ſunt vna ſpiratiua ꝓꝑetas :ſunt vna
ꝑſona ꝯfuſa et ꝯpoſita.et ē altera ꝑſona ſpūs ſcťi q̇ erit ab illa ꝑ-
ſōa ꝯpoſita et ꝯfuſa quē ſpm̄ ſcťz opz eē ꝑſonā ꝯfuſaz ⁊ cōpoſitā
ſcđ̄z ſuū principiū.Sūt ḡ in eēntia dīa due ꝑſone et non tres cō
poſite/et non ſimplices:ꝯfuſe ⁊ non diſtincte.et ſic ſeq̇ť ſecundū
tuā rōnem ꝙ in deo ſit minoritas in magnitudine bonitatꝭ etni-
tatis ⁊c̄.cū plꝛes ſint tres perſone:q̄ꝫ due.et digni⁹ ſit ſimplex q̄ꝫ
ꝯpoſitū.et claꝝ q̄ꝫ ꝯfuſum. ¶ Reſpondit latin⁹ ⁊ dixit. Sine
eternitate ⁊ ei⁹ nā.aut ſine magnitudine bōitatꝭ/ pťatꝭ/ vnitatꝭ/
cēntie/⁊ naťe ⁊c̄. eēt x̄um h̊ qđ dicis.ſed qꝛ eternitas naťaz hēt
que patrē durare facit eē patrez.ſ.ꝙ pr̄ inq̄ꝝtū ē etnitas ē inalte-
rabilis ⁊ imutabilis.⁊ idē eſt de filio inq̄ꝝtū eſt fili⁹.qꝛ ꝑ etnitatē
eſt in alterabilis ⁊ ipmutabilis.⁊ eſt ip̄a etnitas .⁊ inq̄ꝝtuz etni-
tas ꝯſuat ſimplicitatē ⁊ diſtinctōez.Et ambo ita ꝯſuati ꝑ eter-
nitatē ſunt vna ꝓꝑetas ſpiratiua ita in ip̄a ꝯſeruati in ſimplici-
tate ⁊ diſtinctōe:vt ꝯſuati vna eēntia/vna deitas/vna nā/vnus
dus/vna bonitas/vnū boníficare/vna magnitudo/vnū magni
ficare ⁊ ſic de aliȷ̄s.Eſt ḡ rō noſtra ſalua ⁊ non caſſa.ſꝫ tuuz ar-
gumētum non valet.

De nona rōne pꝛīe partis Ca. x.

LAtinus procedens ad nonā rōez dixit. Illud opz
ō nec̄itate eē in dō/qđ infert maiorē nec̄itatē:ne in
deo ſint pl̄ꝛes vel pauciores ꝑſone q̄ꝫ tres tm̄mō.⁊
illā nāz:q̇ eſt rō ꝙ in deo non ſint plures ꝑſone nec
pauciores:q̄ꝫ tres volum⁹ inueſtigare cū maioritate mediȷ̄.Ha
beť igiť magnitudo ⁊ ꝯplemētū mediȷ̄ trib⁹ mōis.Un⁹ modus
eſt ꝑ ꝯiūctōez.ſic due res q̇ ſe inuicē ꝯiūgūt in vnū ⁊ ꝑ vnū ⁊ cū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vno.Scđs ē:ſic mediū qđ ē eq̄liter inter duo extrema. Et t̄tius ſic mediū qđ eſt ꝑ totū ṗncipiū atq3 finē.ꝛ ē ita magnū: ꝛ ita no=bile in ṗncipio ꝗ̄ in fine ꝛ ꝯuerſo.Cōceſſuʒ ē aūt ꝙ in trinitate pr̄ eſt in medio filij ꝛ ſpūs ſancti in gnādo filiū ꝛ ſpirando ſpm̄ ſctʒ.Sed inq̄tū non eſt ꝯceſſum ſpūʒ ſctm̄ ꝓcedere a filio non ē filꝰ in medio pr̄is ꝛ ſpūs ſcti.qm̄ bōificare/magnificare ꝛc̄.eēn tiare/nāre/ꝛ vnire exiſtūt it̄ pr̄eʒ ꝛ filiū ꝛ nō it̄ filiū ꝛ ſpūʒ ſctʒ.ꝛ illā eādē exn̄tiā hn̄t inter pr̄eʒ ꝛ ſpūʒ ſctʒ.Quare ſpūs ſcs̄ non ē in medio patris ꝛ filij.Deficit ḡ maioritas medij in equalitate. quia non habet ſubiectum in quo poſſit eſſe. Et deſſicit etiaʒ in coniunctiōe.quoniam ſubiectuʒ non habet in quo pſone poſſint vniri. Deſſicit adhuc inq̄tū pater ꝛ filꝰ non poſſunt ſe habere ſimul ad principiandum nec ad finiendum/ſcilicet ad complē=dum. Et quia in trinitate oportet eſſe maius medium quod po ſſit conſiderari in magnitudine bonitatꝭ ꝛc̄.Oportet de neceſſi=tate ꝙ ſpiritus ſanctꝰ exeat a filio.vt bonificare/magnificare ꝛ alia exiſtant int̄ filiū ꝛ ſpm̄ ſanctū ita coniunctim/equaliter/ et extenſe ſicut inter patrem ꝛ filium.ꝛ patrem ꝛ ſpiritū ſanctum.

¶ Inſtat grecus. Secundum rationem tuam ſequit̄ ꝙ in trinitate non poſſit eſſe mediū ſine magnitudine bonitatꝭ/ et̄=nitatis ꝛc̄.quia in hoc qđ dicis ꝙ pater ꝛ filius ſpirant ſpiritum ſanctum:medium eq̄litatis non poteſt habere in trinitate ſub=iectum.qm̄ pater eſt principium non principiatū ṗncipiās filiū ꝛ ſpm̄ ſctm̄.ꝛ filꝰ ē principiū ṗncipiatū a pr̄e.ꝛ ē ṗncipiū ṗnci=pians ſpm̄ ſctʒ.ꝛ ꝑꝑ h̄ mediū non pōt eē int̄ ṗncipiuʒ non ṗncipi atuʒ ꝛ ṗncipians:ꝛ ṗncipiū ṗncipiatū ꝛ ṗncipians. ꝛ q2 medio deffic̄ in trinitate ſbm̄:non pōt eſſe in maioritate.ſʒ oportet ꝙ in ipa trinitate ſit in ṗuatōe:q̄ ṗuatio ē impoſſibilis. Et adhuc ſe=quūt̄ alia plura inconueniētia ſi ſpūs ſcs̄ exit a filio.q2 non ṗn=cipiatuʒ ꝛ ṗncipiatū ꝯiūgunt ſe ꝛ ꝯuertunt̄ in vnitate ſpiratiua. ꝛ inter principiatum ꝛ non principiatum diſtinctio non h̄et ſub iectū in quo poſſit eſſe.quia ſibi ſubiectū deſſicit ratione vnitatꝭ quā hn̄t pat̄ ꝛ filius in ſpirando.ꝛ ſic etiā ratio medij non h̄et in q̄ extendere ſe poſſit.ꝛ ſic eſt deſtructus totꝰ ordo medij in de=ſtructione diſtinctionis ꝛ principij quod iam dixi.

¶ Rn̄dit Latinus Q̄ ꝗ̄uis ita ſit ꝙ pater non ſit principiatus ꝛ ſit principians:et filius ſit principiatus et principians. Non tamē ſequitur ꝙ medio equalitatis ſubiectum deſſiciat poſtquam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

remanet diſtinctio patris ꝛ filij.ꝛ in ipſa exiſtunt ꝛ ſunt equales gn̄ās ꝛ generabilis:ꝛ generare ē eq̄le ambobus.ꝛ ħ idē de bonitate q̄ eſt in ip̄o generare cū bonificare qḋ eſt cum eq̄li medio in bonificatiuo ꝛ bonificabili.ꝛ ſil'r ḋ magnitudine/et̄nitate ꝛc. Et inq̄ꝰtū dicis ꝙ ḋ non p̄ncipiato ꝛ p̄ncipiato non p̄ōt ſcq̄ medium ꝯiūctōis ꝟū eſſet/niſi et̄nitas ꝯſeruaret diſtinctiōez:quaz pr̄ ꝛ filiꝰ h̄n̄t in gn̄āre:q̄ remanet et non deſtruit̄ in vnitate:quā h̄n̄t in ſpirare.cū diſtinctio ſit inter gn̄āre et ſpirare/et diſtinctionare/ꝛ vnire:pp̄ quā diſtinctōez mediū eſt in ꝯiunctione generandi/in ꝯiūctoe ſpirandi et p̄ōt extenſe eſſe p̄ totaz trinitatem. Vn̄ tua ratio nullā neceſſitatē inducit.

De decia ꝛ vltia rōne p̄ie ptis C.xi.

Matinus. Illḋ opꝫ eē ꝟum in filio ꝛ ſpū ſcto:per qḋ maioꝛ finis p̄ōt eē inter ipſos.nam alias eēnt in minoritate finis/et ēt bonitas/et̄nitas/p̄t̄as ꝛc. āboꝝ eſſent in paruitate contra magnitudinē qḋ eſt impoſſibile. Eſt igit̄ ꝟū ꝙ inter filiū et ſpm̄ ſctm ē maioꝛ finis qui poſſit eſſe.et maioꝛ finis q̄ poſſit eſſe inter ipſos/eſt ꝙ a filio p̄cedat ſpūs ſct̄s.qm̄ maioꝛ finis eē non p̄ōt q̄̄ ille finis q̄ eſt deus ḋ deo:et p̄ deū et in deo. Et adhuc maioꝛ finis q̄ poſſit eē in patre eſt maioꝛ finis q̄ poſſit eſſe in filio:qꝛ in nobilitate filij exiſtit nobilitas patris.ē igit̄ nobilitas patris in nobilitate quā h̄et filius in ſpirādo ſpm̄ ſctm. Et ſpūs ſct̄s nobilis ē in nobilitate āboꝝ. Preterea ſi filiꝰ ſpiraret ſpm̄ ſctꝫ finis.i.cōplemētū eſt eq̄liter in omnibus tribus ſine mag[ꝛ] ꝛ minꝰ.velut in pr̄e/q̄ eſt ꝯplemētuꝫ filij ꝛ ſpūs ſcti/gn̄ando filiū et ſpirādo ſpm̄ ſctm.et ipius poteſt fieri diffinitio ꝯpleta.vt ſi q̄reret̄ q̄d eſt deus pater:ꝛ rn̄deretur Pat̄ eſt vna ſola paternitas gn̄ans filiuꝫ et ſpm̄ ſctm ſpirās. et hoc idē etiā ḋ filio p̄ōt dici:q̄ h̄et finē in ſe/inq̄ꝰtū eſt finis p̄ ſeipꝫ et eſt finis patris:ꝛ ſpūs ſancti.qm̄ ipe eſt a pr̄e ꝛ p̄ ipm̄ eſt ſpūs ſct̄s ħ qḋ eſt/inq̄ꝰtū eſt ab eo ſpiratus.q̄re p̄ōt fieri de filio ꝯpleta diffinitio ſeu deſcriptio.vt ſi q̄rat̄.q̄d eſt filius: et rn̄deat̄. ꝙ filius eſt illa ſola filiatio ſeu p̄ſona q̄ a patre eſt genita et ſpūꝫ ſctꝫ ſpirat. Et ſil'r dici p̄ōt eodeꝫ mō de ſpū ſcto.q̄ eſt finis et cōplemētum ſui ipſius et patris et filij. ꝯplementum.n.ē ſui ipſiꝰ.qm̄ ipe eſt vna ſola ſpiratiō et finis patris ꝛ filij.qꝛ cōpletur et in eo finit̄ numerꝰ oīum triū:ꝛ h̄n̄t in ip̄o q̄eteꝫ bonitas/magnitudo/

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eternitas/⁊c. in h ꝙ non tranſeũt vſqꝫ ad q̄rtã pſonã. Quare ſi qs
querat qđ ſit ſpũs ſcͭs: potes ei rñdere faciendo diffinitõem ſeu
deſcriptõeꝫ ꝯpletã. Q. ſpũs ſcͭs eſt illa pſona q̃ exit a pr̃e ⁊ filio
in q̃ quietē hēt actus ſeu actio patris ⁊ filij. q̃ quartã non req̄rit
pſonã. Scđm aũt modũ quē dixim⁹ ē ſignificatũ ⁊ probatũ ꝙ fi-
lius ſpm̃ ſcͭm ſpiret. qm̃ ſi ſpũs ſcͭs non exiret a filio non hēret
finis inter ambos nec ipoꝝ amboꝝ poſſet fieri diffinitio ita ꝯple
ta. qm̃ diffinitio ſeu deſcriptio filij fieret tm̃modo ſm ſe ⁊ ſm pa
trem. dicēdo fili⁹ eſt illa pſona q̃ gn̄atur a patre. et ſimilr̃ de ſpũ
ſcͭo/dicēdo. ſpũs ſcͭs eſt illa pſona q̃ ꝓcedit a pr̃e. q̄re minora-
retur amboꝝ diffinitio. Preterea non poſſet dici ꝙ pat̃ et filius
eſſent ille due pſone q̃ ſunt in gn̄atõe diſtincte/⁊ vnũ pͥncipiũ in
ſpiratõe. ⁊ alia multa [niſi a filio ſpiritus ſcͭs exiret] incõuenien
tia ſeq̄rent̃: q̃ ſunt ipoſſibilia. Exit ḡ ſpũs ſcͭs a filio. ¶ Grec⁹.
Patre generãte filiũ in generatõe ſunt oēs in patre dignitates
actiue q̃ pater eſt dignitates ipe. ⁊ in filio oēs [vt ita loq̄r] paſſi
ue q̃ fili⁹ eſt eedē dignitates. nã pr̃ oēs ipſas filio dat. ⁊ ſi ſpirit⁹
ſanct⁹ exeat a filio ſeq̄t̃ in dignitatib⁹ altera⁹ ⁊ mutatio. qꝛ cuꝫ
ſint in filio paſſiue. de paſſiuis ꝯuertũt̃/mutãt̃/⁊ alterãt̃ in acti-
uas/inq̄tũ filius ſpirat ſpũm ſcͭm: ⁊ ei donat ipas ⁊ ſic mutant
totũ ordinē dignitatũ q̄tũ ad actõem ⁊ paſſiõeꝫ ⁊ poſſent eē ac
tiue in patre ⁊ in filio paſſiue. exiſtente patre filio ⁊ econuerſo ⁊ ēt
eſt in ips dignitatib⁹ maioritas finis deſtructa cõtra duratõem
eternaꝫ. vñ ſeq̄ret̃ puitas duratõis ꝯtra magnitudinē ⁊ p ꝯñs ma-
licia ꝯtra bonitatē: ⁊ obilitas ꝯtra ptateꝫ ⁊ ſic ꝺ alijs. Hoc auteꝫ
eſt ipoſſibile. q̄re ē ꝺ neceſſitate ꝓbatũ ꝙ ſpũs ſanct⁹ non exit a
filio nec ē rõnabile ꝙ h fiat. ¶ Latin⁹. Uerũ ē ꝙ in deo non ē
altera⁹ nec in ſuis dignitatib⁹. qm̃ in eterna opatõe ⁊ etiã infini
ta nullo mõ mutatio nec alteratio põt eē. ſic bonitas ⁊ magnitu
do q̃ ſunt in patre dignitates actiē ⁊ in filio paſſiue p modũ ge-
neratõis. ⁊ in ſpũ ſcõ paſſiue p modũ ſpiratõis. Nec fit pp h mu
tatio vel alteratio p mõm ſpirãdi/nec etiã gn̄ãdi. q̄re ſic eſt per
petuata actio ſpirãdi ⁊ generãdi: ſic ꝑpetuata eſt actio quã hn̄t
pater ⁊ fili⁹ in ſpirare. ⁊ huiuſmodi actio ⁊ nã exiſtit in magni-
tudine diſtinctõis/vnitatis/ſpiratõis/bonitat/⁊ magnitudinis
⁊c. q̄re tua rõ non valet. poſtq̄ fili⁹ ⁊ ſpũs ſcͭs hn̄t diſtinctiõem
pſonalē. tñ xa eēt niſi eſſet diſtinctio inter generare ⁊ ſpirar̃. ⁊ ſi
fili⁹ generet pr̃eꝫ eēnt in eo dignitates patris actiue ⁊ paſſiue ⁊

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in filio ſiſ; vno alterꝫ gn̄ante.ꝛ foret q̄libet pſona alterata in alia q̄ alteratio ē impoſſibilis. ¶Amice dixit latin⁹ greco. Scd̄m decē rōnes q̄s audiſti potes cōſiderare ꝛ videre rōes q̄s habēt ꝯtra grecos latini:ꝛ ad alias rōnes q̄s vos poteſtis cōtra nos dicere poſſum⁹ rn̄dere ꝯplete ſ; exēpla q̄ audiſti:ex nr̄is reſpō ſionib⁹ tibi factis. Et rn̄dit grec⁹ ꝛ dixit ꝙ bene videbat modū vtrūq;.q̄re deſiderabat ꝙ fieret iudiciū ſup opiōib⁹ grecoꝝ ꝛ latinoꝝ ſm rōnes predictas. Et tūc tranſiuit latin⁹ ad ſecundā ptē.ſ.ad ꝓbādū neſtorino ꝙ in ih̄u x̄º non ſit niſi vna tm̄º pſōa.

De ſcd̄a parte:que eſt de diſputatione latini:ꝛ neſtorini.ꝛ p̄mo de poſitōe. Ca. xij.

POſitio mea eſt [dixit latinus] ꝙ deus filius eſt incaruatus tantummodo ꝛ ipē eſt vna perſona dia/ ſinplex/indiuiſibilis/eterna/infinita/bona/potēs/ ſapiens/amoroſa ꝛc̄.ꝯpleta oib⁹ ꝯplementis ſine aliquo deffectu.Caro quam aſſumpſit eſt de noſtra natura hūana.Carnem veram aſſupſit cū vera rōnali anima.ꝛ ipaꝫ carneꝫ aſſumpſit ſimul cū anima rationali ſine ſucceſſione in vētre dn̄e noſtre beate Marie virginis glorioſe:que concepit filium ꝛ verum hominem vocaum ih̄m xp̄m deum quoad naturam diam hominem quoad humanam.Qua poſitione finita queſiuit a neſtorino ſi placebat ei poſitio quam fecerat. ¶Reſpondit auteꝫ Neſtorinus ꝛ dixit.ꝙ erat illa poſitione contentus.Verūtamē ſcire volebat ab eo quem modū intendebat tenere ad probanduꝫ ꝙ in xp̄o non ſit niſi vna perſona ꝛ per quot rationes:ꝛ etiā ꝙ diceret ei modū ſ; queꝫ intelligebat ꝙ filius dei naturā humanam ſumpſit. ¶Dixit latinus ꝙ modus ſcd̄m quem intendebat probare vnam perſonaꝫ tantūmodo eſſe in ih̄u xp̄o erat ille/quem tenuerat cum greco ſcilicet ſcd̄m dignitates dei. Et per decē rationes volebat probare vnam ſolam perſonam eſſe in xp̄o.quoniam per illas decē rationes poterat haberi modus ſoluendi queſtiones alias peregrinas. Modus itaq; incarnationis eſt iſte.Deus filius eſt vna perſona ꝛ eſt bonitas/magnitudo/eternitas ꝛc̄. ratione bonitatis aſſumpſit bonam naturaꝫ humanam.ꝛ ratione magnitudinis magnam.ꝛ ratione eternitatis perpetuam ꝛ inſeparabilem.ꝛ ratione poteſtatis potēteꝫ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ ſic de alijs. Et propter hoc fuit incarnatio ſcđm magnum modũ bonitatis create ⁊ increate. ⁊ idem de alijs aſſimilãdo dignitates creatas [q̃tuȝ potuit] increatis. vt magnitudo bonitatis ⁊c̃. in illa incarnatõe occioſa non eẽt. nec bonitas inuida ⁊ ſic ď alijs. ⁊ fuit fc̃a incarnatio ſm annuntiatõeȝ ſancti gabrielis archangeli. ⁊ ꝯceptõem beate Marie ⁊ de bonitate ⁊ magnitudine ipſius. ¶ Preterea omnes partes nature humane/ q̃s vocamus bonitatẽ/magnitudinem/duratõeȝ ⁊c̃. taȝ ſpirituales q̃ corporales ⁊ differentes numero/fuerũt eedẽ numero in nã diuina ⁊ ſuſtẽtate in ipa ⁊ in vno eodẽ numero ſcđm quẽ diuine dignitates ſunt vnũ idẽ numero. ſic bonitas dei que eſt magnitudo ď. ⁊ magnitudo bonitas ⁊ ita ď alijs. Et q2 iſte dignitates ſunt inducte in ď fi° ptib' nãe hũane: q̃ ptes ſunt inuicẽ diuerſe ſm naturam humanam. ita ꝙ vna non eſt alia: eſt filius dei factus hõ ſcđm predictũ modum. ⁊ ille hõ factus eſt deus. Iſte modus ⁊ multi alij dixit latinus fuerunt in incarnatione diuina. q̃re rogo te quatinus mihi dicas modum ſcđm quem vos creditis deuȝ filium incarnatum fuiſſe. ¶ Neſtorinus reſpondens ait. *nota bene*

Pro parte ſum contentus de poſitione quam facis. Sed placeret mihi ꝙ addidiſſes/ꝙ partes nature humane alie in alijs inuicem ſuſtentantur /ſicut bonitas que ſuſtentatur in magnitudine ⁊ econuerſo. exiſtente bonitate magna ratione magnitudinis/⁊ magnitudine bona ratione bonitatis. ⁊ de omnibus partibus eſſet vna perſona humana: in qua ſint ſuſtẽtate ptes. ⁊ ipa in eis. ⁊ ꝙ iſta pſona ſit p ſe exñs vnus hõ creatus ⁊ ꝯceptus in ṽgine glorioſa: ipãq3 induct' filius dei exiſtens vna perſona diuina p ſeipam hitans in hũana pſona ⁊ participans per grãm cũ ea. ⁊ ex ambab' pſonis hẽr vn' deus ihs xp' ver' de' ⁊ ṽus hõ in q̃ participent increata bonitas ⁊ creata ⁊ magnitudo ⁊ alie: ſm quã pticipatõeȝ ſit facta incarnatio filij dei. ⁊ iſte ẽ modus ſm quẽ nos in incarnatõe filij dei credimus. Tu igitur deinceps potes procedere quando voles.

De pria rõne ſcđe partis. Ca. xiiij.

Incipiẽs latin' primã rõnem dixit. Dei ſapiẽtia intellexit: ⁊ ſua volũtas dilexit maiorẽ magnitudinẽ bonitatis/duratõis/ptatis ⁊c̃. q̃ poſſit eſſe. ⁊ h in illa incarnatõe filij dei. Vñ ſic ſapia ⁊ volũtas hũerũt ſe ad illã incarnatõeȝ cũ maiori obiectatõe bonitatis/magnitu-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dinis ⁊c. oportuit ꝙ h ita compleret bonitas/magnitudo ⁊c. vt eſſent eq̃les obiectatõi ꝑdicte in illa incarnatõe. Oportuit ergo illã incarnatõez eẽ maiorẽ q̃ eſſe poſſet/obiectatã ꝑ ſapiãz:⁊ volũtatez:⁊ ↄpletã ꝑ bonitatẽ/magnitudinem ⁊c. Maior aũt non eẽt ſi eſſent in xͦ due ꝑſone. qm̃ ꝑſona hũana ſuſtẽtaret in ſeipa: ⁊ ſue partes in ea ⁊ ipa in eis:⁊ ſic non poſſet eẽ vnio ipſiꝰ ⁊ ꝑſone die:niſi eẽnt ſb eadẽ eẽntia. vt tres ꝑſone die/que ſunt ſb vna eẽntia dia. vel ſic aia rõnalis ⁊ corpus hũanũ aie cõiunctũ que ſunt ſub vna eſſentia hũana. Qm̃ aũt oportet deuz ⁊ hoiez eẽ ꝑ eẽntiaz diſtinctos:⁊ in incarnatõe fieri ↄiũctiõem nãe die ⁊ humane [vt ſit vnꝰ xꝰ] impoſſibile ẽ ꝙ in xͦ ſint due ꝑſone. ſ. dia et hũana. Eſt ğ ihs xꝰ vna ꝑſona diuina in q̃ nã hũana eſt homo: ⁊ ille hõ in ꝑſona diuina eſt deꝰ. ⁊ ꝑſona in natura hũana eſt hõ ⁊ ſic fit vnio nature hũane ⁊ diuine. ⁊ vnio bonitatis die ⁊ bonitatis hũane ⁊ ita de alijs. Et ideo ꝑſona eſt vna ⁊ vnus ihs xꝰ: qui eſt verus deus ⁊ homo. ¶ Inſtat Neſtorinꝰ contra latinum dicens ſic. Scd̃m obiectationem voluntatis/⁊ ſapientie ⁊ etiam ſm complementuz bonitatis/durationis ⁊c. non poſſet eſſe incarnatio niſi hõ per ſeipm poſſet eſſe homo/ ita ꝙ in alia natura eſſet homo ⁊ in ſua non. Oportet ergo ꝙ ipe homo deificatus eſſet in ſeipo perſonatus ⁊ homificatus. ne ſua natura cõcordaret cum minoritate bonitatis/magnitudinis ⁊c. Et quia illum hominem oportuit eſſe nobiliorẽ hominem omnibꝰ alijs in natura humana/ſequitur ꝙ ſit per ſeipm perſona:⁊ per ſeipz ſuſtentatus. ¶ Reſpondit latinus. Quanto fortius natura humana xpi participat cum diuina natura:tanto longius diſtat a minoritate bonitatis/magnitudinis ⁊c. ⁊ propinquior eſt eax magnitudini:⁊ habet nobilius ſubiectum/⁊ ſuſtẽtamentuz. Et qr ꝓpinqor eſt nature die:ſi ꝑſona eſt vna ⁊ nãe due/ ꝙ̃ ſi eẽnt due ꝑſone. non valet tua rõ:⁊ noſtra poſitio ⁊ ꝓbatio vera eſt.

De ſcd̃a rõne ſcd̃e partis. C. xiiii.

Latinus. Si eſſent in xͦ due ꝑſone ex ipſis duabus tertia ſequeret. ſic ex aia ⁊ corpore quoddã tertiũ ſeqt. ſ. hõ ↄpoſitꝰ ex aia ⁊ corpore. ⁊ h ẽ impoſſibile ⁊ ↄtra bonitatẽ/magnitudinẽ ⁊c. ꝑſone filij. Vnz in hoc ꝙ ꝑſona ẽ vna ⁊ non due/inter ipas duas nãs non ſeqt tnariꝰ numerꝰ ⁊ remanet in illa ꝑſona filꝰ deꝰ/ ⁊ homo deus:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ deus homo. q̄ ē vnus xp̄s. ⁊ vna pſona. ¶ Neſtoꝛin⁹. Illud qđ cōiter vocat̄ incarna⁹ ē participatio nat̄e diuine ⁊ humane ⁊ pſone diuine ⁊ pſone hūane / participāte in x⁰ nā diuina cum hūana ꝑ maioꝛē̄ gratiā bonitatis / magnitudinis / ⁊c. ꝙ cū aliq̄ alia nā hūana. Que. ſ. participatio non poſſet eſſe ꝑ maioꝛē gr̄az bonitatiſ ⁊c. ſine dualitate pſonaꝝ. ¶ Latin⁹. Uos eſtiſ ꝯtra cōez oppiōez cuiuſlibet xp̄iani: qm̄ ſm dicta tua non eēt incarnatio: ſʒ ꝑticipatio q̄ eēt extra vnionē nat̄e diuine ⁊ hūane. ⁊ ſʒ veritatē non eēt licitū ꝙ diceret̄ vn⁹ ihs x⁹: nec ꝙ in eo eſſet de⁹ hō nec hō deus. ⁊ iſta oppio eſt extra fidē xp̄ianā. ⁊ de oppinione ſarracenoꝝ: ⁊ etiaʒ iudeoꝝ: q̄ non credūt deū eē hoieʒ: nec hoiem deū.

De tertia rōne ſcđe partis C. xv.

Tunc dixit latinus. Ignis calefacit aerē: quare licitum ē dicere ꝙ aer ſit calidus. ſʒ non eſt licitū dicere ꝙ ignis ſit aer / vl' ecōuerſo. Et h̄ ideo eſt qꝛ differentia ē inter vnā eēntiā ⁊ aliam. a ſiliſ. ſi eēnt in xp̄o due pſone / eēt differentia int̄ vnā pſonā ⁊ aliam. nec eēt licitum dicere ꝙ vna pſona eēt alia: Et tn̄ eſſet hoc licitū dicere ꝙ vna ē alia in hoc ꝙ licitū eſt dicere ꝙ deus eſt hō / ⁊ hō de⁹: ⁊ h̄ eſt ꝯtradictio q̄ ſtare non pōt. Et ſi dicat̄ ꝙ de⁹ ē incarnat⁹ ſm ꝙ eſt dictū aereʒ eē calidum eo qꝛ eſt calefactus: licitū ē dicere deū eē incarnatū ſm hūanitatiſ accidētia: ⁊ non ſm ſbaʒ. quod ē incōueniens: ⁊ impoſſibile ſm bonitatē / ⁊ magnitudinē incarnatōis. ⁊ ſm v̄am predicatōeʒ. ¶ Neſtoꝛin⁹. Incarnatiōeʒ eē opꝯſcōm diuinaꝝ pſonaꝝ nām. ſic pater q̄ eſt pſona: ⁊ fili⁹ pſona ⁊ ſpūs ſcūs pſona. ⁊ oēs tres pſone ſunt vn⁹ deus. Et ſic in xp̄o de⁹ fili⁹ ē vna pſona. ⁊ hō x⁹ eſt alia pſona ⁊ iſte due pſone ſunt vn⁹ xp̄s. ſi. n. eſſet vt tu diciſ incarnatio eēt ꝯtra interioꝛē actiōez. qm̄ non tranſmiteret ſimilitudinē ſuā extra. ¶ Rn̄det latin⁹ Quia pr̄ ꝓducit filiū d̄ ſua eēntia: ⁊ pr̄ ⁊ fili⁹ ſpm̄ ſcm d̄ eēntia ipoꝝ / poſſunt eē oēs tres pſone diſtincte: ſʒ inꝙtū filius hūanitatem xp̄i de ſua non ꝓduc̄ eēntia. ſʒ ipam in ſua eēntia ꝓduc̄ non poſſet eē vn⁹ xp̄s cū ipſa / exn̄te filio vna pſona ⁊ hūanitate alia ⁊ hoc per ea que ſ̄ diximus eſt ꝓbatū. quare tuū exemplū nihil valet.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De qrta rõne ſcđe partis. C xvi.

Illud eſſe opꝫ in incarnatõe ꝑ qđ ſeqͭ maioꝛ cõiũctio/maioꝛ concoꝛdia/ꝛ maioꝛ finis/ꝛ etiaꝫ maioꝛ magnitudo bonitatꝭ/duratõis ꝛc. ꝛ hoc ita eſſe opꝫ vt incarnatio ſit in maioꝛitate ꝛ non in minoꝛitate cõiunctõis/concoꝛdie ꝛc. Eſt autẽ incarnatio in maioꝛitate/ſi vna ꝑſona tm̃modo ſit in xp̃o. et ꝙ hõ ſit ꝑſona et ꝑſonat⁹ in ip̃a vna ꝑſona in q̃ eſt ſuſtentat⁹/deificat⁹/ꝛ hõificat⁹. Et iſta maioꝛitas eẽt in ꝑuatiõe/ſi hõ eẽt ꝑſona et ꝑſonatus in ſeip̃o et in ſeip̃o ſuſtẽtat⁹. Cui⁹ maioꝛitatꝭ ꝑuatio eſt ꝯtra magnitudinẽ bonitatꝭ ꝛc. Quare ꝯcludiͭ neceſſario ꝙ vna ꝑſona tm̃mõ ſit in xp̃o.
¶ Neſtorin⁹ inſtat ſic. Quodlibet ens eſt in ſe mai⁹ q̃ꝫ in alio vt bonitas q̃ maioꝛ eſt in ſuo ꝓpꝛio bonificabili q̃ꝫ in alio extra. Et intellect⁹ q̃ maioꝛ ẽ in ſuo ꝓpꝛio intelligibili q̃ꝫ in intelligibili extrinſeco. et viſus in ſuo ꝓp̃o viſibili: q̃ꝫ in exterioꝛi. et ignis in ſe ip̃o q̃ꝫ in aere. et ẽ maioꝛitas iſta ẜꝫ maioꝛitatẽ bonitatꝭ ꝛc. quare ſi hõ non ſuſtẽtareͭ/et ꝑſonareͭ in ſeip̃o ꝑ ſuã ꝓp̃am ꝑſonabilitatẽ/eſſet maioꝛ in extranea ꝑſonabilitate: et magis de entitate et magnitudine bonitatꝭ et aliaꝝ hẽret in ea q̃ꝫ in ſeip̃o Et ex inđ multa incõueniẽtia ſeqrenͭ. ſic hõ qui magis eſſet hõ in alio q̃ꝫ in ſeip̃o. et bonitas ſua maioꝛ in alia bonitate q̃ꝫ in ſe. Et h̃ eſt impoſſibile: q̃re ſeqͭ ꝙ in x⁹ ſint due ꝑſone. ¶ Latin⁹. Magiſter ſcđm curſum naẽ tu dicis ṽitatẽ. Veꝝ quia ſup̃ curſum nãlem eſt incarnatio. ſeqtur ſcđm oꝛdinẽ opationuꝫ: q̃ ſunt ſup̃ nãm. ꝙ entia inferioꝛa ſint maioꝛa et nobilioꝛa in entib⁹ ſuperioꝛib⁹: q̃ꝫ in ſe. velut amatiuũ creatũ: qđ ẽ mai⁹ in magnitudine bonitatis amando ſupꝛemaꝫ amabilitatẽ diam. q̃ꝫ amãdo ſuaꝫ amabilitatẽ creatã. et hoc idẽ đ bonitate ignis: q̃ eſt maioꝛ ẜm magnitudinẽ finis in potẽtia ſenſitiua: q̃ꝫ in ſe. et ſilꝛ potẽtia ſenſitiua que ẽ maioꝛ in rationatia q̃ꝫ in ſe.

De quita rõne ſcđe partis. C xvii.

Finis dixit latin⁹ ꝑp quẽ eſt incarnatio ẽ vt deus ſit hõ. et iſta eſt ꝑma et pꝛincipalioꝛ intentio quare đs eſt incarnat⁹. Et ſcđa intentio ẽ vt hõ ſit đs. iſtud aũt eſt ꝑmo in intẽtõe hito reſpectu ad redẽptiõeꝫ generis hũani: q̃ redẽptio eſt ꝑ ſcđaꝫ intẽtõeꝫ. Eſt ꝑ̃ incarnatio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝟm ordinē et ꝟm gradus intentionū q̄s dixim⁹.q̄re ꝟm ordinē iſtū et intētiones predictas opꝫ ꝙ non ſit niſi vnica ꝑſona in x̄° et ꝙ iſta ꝑſona ſit deus et hō.ita ꝙ hō ſit vt illa ꝑſona que ē de⁹ ſit homo. Et ſi eſſent in criſto due perſone/ꝑſona humana eſſet vt eſſet hō.et non vt ꝑſona diuina eēt homo. Et ſeq̄ret ꝙ ꝑſona diuina eēt vt ꝑſona hūana eēt diuina ꝑſona. Vnū in iſto ḡdu eēt ꝑſona dia ꝑ ſcdam intētiōez et hūana ꝑ ꝑmā. Qd eſt impoſſibile et ꝯtra magnitudinē finis et bonitatis et aliaꝝ. Vna ergo ꝑſona tantūmō eſt in x̄°. ¶ Neſtorin⁹ inſtat ſic. In humanitate maius q̄d eſt ꝑſona: q̄꜄ nā.qm̄ nā hūana ē vt ſit homo.q̄ hō eſt vnuꝫ idem numero cū ſua ꝑſona.q̄re ſequit̄ maior finis d ꝑſona diuīa et de ꝑſona hūana: q̄꜄ de perſona dia et nā hūana.et qm̄ oportet ꝙ ſit in incarnatōe maior finis.ſeq̄t̄ ꝙ finis ſit d ꝑſona diuina et alia perſona q̄ ſit humana. Nam niſi eſſet ita: finis incarnatiōis eēt in paruitate finis ꝯtra magnitudinē finis.et in minoritate finis ꝯtra maioritatem finis.et in malicia ꝯtra bonitatē.ꝛ in vitio contra virtutem.et in falſitate ꝯtra ꝟitatē.quod eſt impoſſibile.

¶ Latinus. Illud qd neſtorin⁹ dicebat ꝟū erat ꝟm curſum nature: ſꝫ ꝟm ꝯiūctionē: q̄ eſt ſup̄ nām facta d dia perſona et humana nā in incarnatōe eſt maior finis q̄꜄ ſi dicta incarnatio eēt de duabus perſonis. Qm̄ finis hūane nat̄e ſuſtētaret̄ in hūana ꝑſona inq̄꜄tū illa perſona eēt ꝑ ſeipāꝫ: et non eēt ſuſtentat⁹ finis hūane nat̄e in diuina ꝑſona.cuius ſuſtētatōis priuatio poneret in incarnatōe paruitatē finis ꝯtra magnitudinē finis. et minoritatē/malitiā/et vitiū finis.ꝯtra maioritatē/bonitatē/et ꝟtutē finis.et falſitatē ꝯtra ꝟitatē.quod eſt impoſſibile.

De ſexta rōne ſcde partis. C. xviii.

Si due perſone dixit latin⁹ eſſent in xp̄o: differentia eēt inter ꝑſonam et ꝑſonam. ꝑꝑ quā eſſent duo xp̄i diſtincti vn⁹ ab alio.et iō diſtinctio amboꝝ deſtrueret poſſibilitatē vni⁹ xp̄i tm̄mō.q̄ꝛ non poſſet eſſe vn⁹ x̄⁹ deus et homo. Eſt ḡ vna ſola ꝑſona in x̄°/vt incarnatio fuerit poſſibilis et ſit poſſificata. ¶ Opponit Neſtorin⁹ et dicit. Q ſi in xp̄o non eſſet niſi vna perſona tātum/xp̄o exn̄te ex perſona dia et hūana nā/deſtrueret̄ differētia in illa vnitate perſonali.qm̄ ꝑſona dia et nā hūana eſſent numero vnū idem.q̄re ſeq̄ret̄ xp̄ꝫ non eē ex duab⁹ nat̄is ab inuicem diſtinctus.et eſſe ex

(c) 2006 Ministerio de Cultura

duab⁹ naẽis distinctis ab inuicē.s.ex diuina ⁊ hūana. Et hoc ē
cōtradictio. Due psone igitur sunt in x⁹. ¶ Respondit latinus.
Ignis calefacit aerē pp quā calefactōem est differentia inter
calorē ⁊ calorē/alīo calore exūte ppa q̄litate ignis: et alia qua
litate appropata ipi aeri. Verūtñ in calefaciendo elementatum
vtraq₃ q̄litas.s.propa ⁊ appropata sunt sub spē calorū₃ numero
vnū idem. ⁊ sic differentia non remanet in vnitate caloris. et re
manet in distinctis q̄litatib⁹ supdictis. similimodo ↄsiderari pōt
q̄r in incarnatōe sunt vnitas ⁊ differētia. qm̄ in vnitate psone
sunt vnū numero nā diuina ⁊ hūana inq̄tū deus ē hō: ⁊ hō est
deus. nichilomin⁹ tñ inq̄tū naẽe sunt distincte/sic q̄ vna non ē
alia. remanet differētia sustētata in dia naẽa vel psona: ⁊ huma
na naẽa. q̄re tua rō non pcedit.

nota bene

De septīa rōne scđe partis. C. xix.

Adhuc dixit nestorino latin⁹/hō est naturalit̄ cor
ruptibilis/ ⁊ mortalis. q̄re si eēnt in xp̄o due psone
hō ille esset corruptibilis ⁊ mortalis ⁊ incorrupti-
bilis ⁊ imortalis inq̄tū eēt deificat⁹ ⁊ etnificatus
cū deificatū ⁊ etnificatū sint incorruptibilia ⁊ imortalia. Et q̄r
talis ↄtradictio stare non pōt: op₃ q̄ vna psona tm̄mō sit in xp̄o
⁊ q̄ in illa hō deificatus ⁊ etnificat⁹ sit incorruptibilis ⁊ imor-
talis: si em̄ eēt mortalis ⁊ corruptibilis esse non posset deifica-
tus nec etnificat⁹ ⁊ sic incarnatio eē non posset. ¶ Nestorin⁹
oppōit dicēs. Cōis tenet oppinio q̄ xp̄s inq̄tū homo fuit mortu⁹
qm̄ dū fuit in cruce: ⁊ aīa fuit a corpore separata: xp̄us non fuit
hō. nam si tūc fuisset homo anima non discessisset a corpore nec
mortuus fuisset: ⁊ q̄r mortu⁹ fuit: mortalis et corruptibilis fue-
rat añ mortē. qm̄ aūt persona dia est incorruptibilis et etiā im-
mortalis oportuit q̄ mortalitas et corruptibilitas ppriam pso
nam hērent. in q̄ sustētate fuissent q̄ persona fuit alia a persona
diuina. Sunt ḡ due psone: psona.s. immortalis ⁊ incorruptibilis
et alia psona corruptibilis ⁊ mortalis. ¶ Latin⁹ ait. Q̄q̄ cor
pus in cruce fuisset sine anima et mortuū₃/non pp hoc sequit̄ q̄
xp̄s illo tēpore non esset hō. qm̄ homo erat in diuina psona. in q̄
erāt corpus et anima sustētata p incarnatōem dificata et etni-
ficata. et pp h̄ q̄ad tlem sustētatōe₃ hō etnatus ⁊ deificatus non
fuit mortalis nec corruptibilis: s₃ q̄ad nām hūanā fuit mortalis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad honorādum diuinā naturam ⁊ ad recreandū gen⁹ hūanum non tñ fuit corruptibilis inq̄tuȝ fuit eternat⁹ ⁊ deificatus.

De viii. rōne scđe partis Ca. xx.

PRocedens latin⁹ ad octauā rōem dixit Incarnatio fuit de eēntia deificatiui: ⁊ de eēntia hōificabilis ⁊ in illa incarnatiōe fuit eēntia deificatiui vna: que deificauit hōieȝ: ⁊ eēntia ipsi⁹ hōificabl'is hec ē filij: q̄ hōificauit seipȝ ⁊ sic fuit distictio iter eēntā filij ⁊ eēntiā hūanā deificatā ⁊ sic fuit vna ꝑsona ⁊ due essentie. Et si hūaua essentia esset ꝑ se persona: essent multe ꝑsone. vñ istud incōueniens ⁊ alia plurima seq̄rent᷑. s. ꝙ ꝑsona filij non esset persona humana ⁊ sic nec homo. ⁊ inq̄tū hūana persona non esset persona dei filij: non eēt homo de⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs nec incarnatio. Oportet ergo tantūmō esse personam vnam in xp̄o. ¶ Nestorin⁹ cōtra hoc dixit. In creatōe creare fuit đ eēntia creabilis: ⁊ non creatiui. ita in ꝓposito per ꝯtrariū ꝑ incarnatōeȝ fuit incarnare ꝭm dicta tua de essentia personatiui ⁊ non ꝑsonabilis. Naȝ postq̄ꝫ homo persona carebat: ꝑ se hēre non poterat ꝑsonabilitatis essentiam Vñ seq̄tur non posse eē vnaȝ ꝑsonā tm̄mō ex duabus nat᷑is ⁊ sic oportuit in incarnatōe duas eē ꝑsonas. ¶ Respondit latinus. Queadmodū natura hūana fuit in diuina nat᷑a deificata ⁊ remansit cū ea vn⁹ filius de⁹: ita in ꝑsona dia fuit ꝑsonata ⁊ remāsit vna persona dia cū ea: in q̄ fuit personificabilis. velut natura hūana in diuina. in qua fuit deificabilis. ⁊ sic ꝑꝑ hoc tua rō non ꝯcludit.

De nona rōne scđe partis. Ca. xxi.

SIcut pater ⁊ filius et spūs sanctus sunt vnuȝ ꝺ est vnus đs / vna sƀa per eēntiam: ita in incarnatione nā diuina ⁊ hūana sunt vn⁹ xp̄s: ꝑ vnicaȝ personā ⁊ non per multas. Naȝ si plures essent: eaꝝ ꝑl'itas impediret nat᷑as diuinam ⁊ hūanā eē ꝑsonal'r vnum xp̄m: ymo essent necessario pl'res xp̄i. sic plures persone. Et qm̄ vnus xp̄s tm̄mō est: et non plures. opȝ ꝙ sit tantū vna persona: et no m'lte: per quam ⁊ in q̄ natura diuina est humana et humana diuina. ¶ Nestorinus. Differentia posita inter bonitatē et magnitudineȝ seq̄tur ꝙ bonificare ⁊ magnificare non sint numero vnū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

idē. a ſimili ſi ſit differentia inter nām hūanā & diuinā impoſſibile ē ipas duas nafas nec p vnā pſonā/nec per mltas vnū idē numero eſſe poſſe. Quare incarnaº eſſe non potuit p vnitatem vniº pſone. Potuit tn̄ eſſe p pluralitatē pluriū pſonarum/participāte vna perſona inuicē cū alia. ſic bonitas q̄ participat cū magnitudine inqn̄tū p magnitudinē ē magna. & magnitudo q̄ participat in bonitate inqn̄tū p bonitatē ē bona. ¶ Latinº. Licet bonitas & magnitudo differant: non tn̄ ſeqr̄ q bonificare & magnificare vnū idē numero non poſſint eē/ſuppoſito/q bonificare ſit magnitudo & magnificare ſit bonitas. vt in incarnatōe: in q̄ deificare ē bōitas. & magnitudo hūanitatis deificate. et homificare ē bonitas & magnitudo dei homificati. & h̄ apparet in ſimplici pūcto. in q̄ multe linee ꝯcurrētes ad eū ſunt pūctificate alia exiſte alia in pūctificare. velut in pūcto nigro in q̄ linea vna rubea. et alia crocea/ꝯcurrentes ad eū ſunt inuicē vna alia in nigredine & diſtinctio ipaꝝ remanet extra in diſtinctōe coloꝝ.

De decia rōne ſcd̄e partis. Ca. xxii.

Latinus dixit. Ex deificatiuo & homificatiuo & ex deificabili & homificabili ſeqr̄ vnū dificare: & vnū homificare q̄ ſunt numero vnº xp̄s: qui numerº ē vna pſona: & ſi eſſent plures perſone non poſſet eē vnius numerº deitatis & hūanitatis. qm̄ non hērent ſcd̄m in quo ꝯuerti ſe poſſent. ymo eēt deſtructū: pp quā deſtructōem eēt homificabilitas in deitate deſtructa: & deificabilitas in illa. Et per ꝯn̄s magnitudo incarnatōis denudata foret pſonatiuitate & pſonaficablitate & perſonificare. qm̄ in incarnatōe non ſufficeret vnū perſonatiuū/nec vnū perſonabile/nec vnū pſonare. cuius magnitudinis deſtructio ē impoſſibilis ne incarnaº ſit in minoritate nec in paruitate magnitudinis/bōitatis &c. Eſt ḡ incarnatio in vna pſona tm̄. ¶ Neſtorinus. Perſonare ſine perſonatiuo & pſonabili eē non pōt. ḡ nā hūana non pōt eē pſonabil's ſine ꝓpo pſonatiuo/ & pſonare ꝓpo. Et qr pſonare ē de nā hūana: in incarnatōe: oportet q due ſint pſone: humana. ſ. & diuina. ¶ Latinº. Natura hūana fuit pſonabilis in perſonabilitate deitatis. ſic in ipa fuit deificabilis & h̄ in creatōe appet. in q̄ fuit creafa creabilis in creatiuitate creatoris: & non in creabilitate creafe. qm̄ ſi fuiſſet ita: creafa fuiſſet anteq̄ crearetur quod eſt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

impoſſibile. Eſt ꝙ in xp̃o vna perſona ſolummõ / ꝛ non plures.
¶ Multũ ↄſiderauit in latini rõnib⁹ neſtorin⁹ / ꝛ dũ ipſe cogitaret ad eas / tranſiuit latin⁹ ad t̃tiã p̃tẽ hui⁹ tractat⁹. vt iacobino ꝓbaret eẽ duas naturas in xp̃o.

De tertia p̃te: q̃ ẽ de diſputatõe latini ꝛ Jacobini. ꝛ p̃mo de poſitõe ambob⁹ cõi. Ca. xxiij.

Amice dixit Jacobino latinus: q̃ ẽ tua poſitio: quã facis de incarnatõe filij dei? ¶ Reſpõdit Jacobinus dicẽs. Q. ſatis opinio ſua ↄcordabat poſitioni latinoꝝ q̃ad vnit[illegible]ẽ pſone / quã ↄcedebat ipſ latinuz Neſtorino bene ꝛ ſufficient̃ ꝓbaſſe: verũ tñ eius opinio erat ↄtraria fidei latinoꝝ inq̃tũ Jacobini credũt eſſe tñ vnam nãm in xp̃o / vnã volũtatẽ / vnã ſapiam / vnam bonitatẽ / magnitudinẽ / ꝛc̃. Dixit tũc latino ꝙ ꝓcederet ꝛ ordinem: quẽ cũ Neſtorino tenuerat ſequeretur.

De p̃ria rõne tertie partis. Ca. xxiiii.

Latin⁹. Cõis opinio [positio] ẽ inter xp̃ianos ꝙ xp̃us eſt verus deus ꝛ verus hõ. verus deus p deitatez: hõ p hũanitatẽ. q̃re ſeq̃t ꝙ in xp̃o ſint due nat̃e / dia ſcʒ ꝛ hũana. ꝛ ab inuicẽ inter ſe diſticte. qꝛ ſi diſtincte non eẽnt: xp̃s eſſet deus per humanitatem. qꝺ eſt impoſſibile.
¶ Inſtat Jacobin⁹. In incarnatõe ↄuertũt ſe nã diuina et hũana in h̃ ꝙ in xp̃o deus ẽ hõ ꝛ hõ deus. ꝛ ſꝺm iſtius ↄuerſiõis eſt vnitas pſonalis: in q̃ non eſt differẽtia pſonaꝝ. vñ cũ xp̃us et ſua pſona in vnitate numeri ↄuertant̃ opʒ ꝙ ambe nature ſe cõuertant in tanta vnitate ꝙ vna ſit alia. ita ꝙ nulla ſit diſtinctio inter ipſas. qm̃ alias non poſſet deus eẽ homo / nec homo deus.
¶ Reſpõdit latinus dicens. Jncarnatio eſt trinitatis diẽ ſpeculuʒ ꝛ figura qm̃ in ipa pr̃ ꝛ fili⁹ ꝛ ſpũs ſanct⁹ ↄuertũt̃ p eſſentiam ꝛ nãm ꝛ remanẽt vna eẽntia / vna nat̃a / vna deitas / vnus de⁹ / diſtincti tñ remanẽt p ꝓprietates pſonales inq̃tũ vna perſona non eſt alia. ſimilimõ ↄconuerſo eſt in incarnatõe. qm̃ ↄuerſio nature diuine ꝛ hũane eſt in vnitate pſone. Eaꝝ tñ differentia remanet inq̃tũ vna natura non eſt alia. ꝛ illud per qꝺ deus eſt hõ ꝛ econuerſo / ẽ vtriuſqꝫ nature conuerſio: quã ambe nat̃e habent in vnitate pſone. Quare tua rõ non eſt v̾a. nam ſi vera

at positio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſſet/incarnatio ſimilitudo eſſet ⁊ ſpecꝫm obliquū ꝯtra trinitatē diuinam:⁊ ꝯtra diſtinctōem ipſius.qđ eſt impoſſibile.

De ſcđa ratiōne tertie partis C.xxv.

Latinus. Ex anima ⁊ corpore ſeqtur hō/⁊ vnio corporis ⁊ anime eſt in hominis vnitate:remanet tamen diſtinctio inter animam et corpus.propter quam diſtinctionem:eſt voluntas anime vna:⁊ naturalis appetitus corporis eſt alter.⁊ propter hoc homo qui eſt tertius hēt voluntatem per animam:que eſt rationalis/ cum q̄ diligit vel odit.⁊ habet appetitū naturalem per corp⁹/velut per potentiam ſenſitiuā.p quam hēt appetituꝫ ſentiendi.ſi aūt in homine volūtas ⁊ naturalis appetitus couerterent̄:ſequeretur ꝙ quicq̄d vellet homo ſentiret:⁊ quicquid ſentiret vellet et amaret.quod eſt impoſſibile.Eſt ergo ſcđm hoc exemplificatum ꝙ ſunt plures voluntates in xp̄o.vna per naturam diuinaꝫ.⁊ alia p hūanaꝫ.Qm̄ ſi ambe voluntates ꝯuerterent̄ in vnā/illa vna eſſet compoſita ex ambabus:⁊ eēt in ternario numero.ſic homo qui eſt tertius numerus anime ⁊ corporis.nec eēt licituꝫ dicere diāꝫ volūtateꝫ.et voluntatem hūanaꝫ eſſe in tertia voluntate.ſic non eſt licitū dicere ꝙ aīa ſit hō:nec ꝙ corpus ſit hō:nec aīa corpus:nec corp⁹ anima. ¶ Iacobinus. Scđm opinionē tuam ſic ex aīa ⁊ corpore reſultat hō/ita ex vnione ⁊ ꝯiūctōe facta de nā diā ⁊ hūana vn⁹ x⁹ reſultat.⁊ ſimili mō de volūtate diuina ⁊ hūana/vna voluntas.Qm̄ ex ꝯiunctōe diuine nat̄e cuꝫ hūana vnus xp̄us reſultare non poſſet:niſi ex ambabus voluntatibus vna reſultaret voluntas.apparet ꝫ eſſe in x⁹ tm̄ vnicā volūtatē. ¶ Reſpōdit latinus. Si ex natura diuina ⁊ humana tertius numerus ſequeret̄ non eēt licitū dicere ꝑm ꝙ iam diximus deū hoīem.⁊ hominē eſſe deū.qm̄ aut deus ē hō ⁊ hō deus p incarnatōeꝫ/non trāſit incarnatio vſqꝫ ad tertium numeꝝ:ymo remanet in duali/vt deus ſit hō ⁊ hō deus.⁊ remanet xp̄s in illo numero ſingulari.ſ.vnus x⁹ ⁊ non plures.⁊ ꝓpter hoc voluntas diuina ⁊ hūana remanēt diſtincte ⁊ non trāſeūt in tertiuꝫ numerum.i.in tertiam volūtatē.⁊ ē vna volūtas alia inq̄tuꝫ de⁹ ē hō ⁊ hō eſt de⁹:⁊ ſunt vnus xp̄s inq̄tum ip̄e eſt ambaꝝ volūtatuꝫ ip̄o xp̄o exiſte volūtate diā ſcđm naturam diuinaꝫ.Ueruntamē diuina volūtas non eſt in xp̄o ꝑm hūanam nām:ſed ē in x⁹ de o

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſcđm incarnatōem nature diuine ⁊ humane.

De tertia rōne tertie partis. C. xxvi.

IN elementato [dixit latinus] ſunt mixta ⁊ vnita inuicem 4. elementa: ⁊ ex omnibus hijs quattuor ſequitur elementatum. ſ. ſubſtātia vel eq̄: vel arboris/ vel lapidis/ ⁊ ſic de ceteris elemētatis indiuiduatis: que ſub ſpeciebus exiſtūt. Et q̄uis mixta ſint ⁊ vnita inuicem elementa: non ideo ſequitur: ꝙ vnū elementū ſit aliud ⁊ hoc idem ē de naturis ⁊ partibus elementorum ipſorum/ que ſunt in vnione/ ſiue mixtione predicta: que remanent ab inuicē diſtincta. Simili modo conſiderare poſſumus in incarnatione ꝙ alia eſt ſapientia diuina: ⁊ alia eſt humana: ⁊ q̄uis vna ſapientia ſit in alia et inuicē participent alia cum alia: tamen vna ſapientia ē alia inq̄ntū deus eſt hō ⁊ homo deus: Sꝫ tamē inq̄ntuꝫ nature predicte. ſ. diuina ⁊ humana remanent diſtincte: remanent ſimiliter ambe ſapientie diſtincte: vtraq̄ in ſua propria natura/ hoc quod eſt exiſtūte. Eſt vna inſuper alia per appropriationem. ſicut diuina ſapientia: que hūane ſapientie ſeipam ⁊ ſuam deitatem appropriat: Et ſapientiam humanam ⁊ eius ꝓprietatē [inq̄ntum recipit eam per incarnationem] appropriat ſibi ipi.

¶ Opponit Jacobinꝰ ſic. Exiſtente differentia inter pſonaꝫ ⁊ perſonam: perſone non poſſunt eſſe vna perſona. ſimiliter differentia exiſtente inter vnam perſonam ⁊ aliaꝫ: non poſſunt eē ambe ſapientie vna. Vnū ſcđm rōnem tuam deſtruis in incarnatione vnitatem perſone ⁊ plures multiplicas perſonas deſtruendo vnitatem ſapientiarum multarum ⁊ ponendo differentiā inter ipſas: cum qua non poteſt alia ſapientia eſſe alia. quare incarnationem negas: ⁊ etiam licitam predicationem. ſ. ꝙ deus ē homo: ⁊ homo deus. ¶ Soluit latinus dicens. Amice hoc quod dicis: eſſet verum ſi in incarnatōe negarem vnitatem perſone: ⁊ vnitatem diuine ſapiētie/ ⁊ humane vnitate perſone: ſꝫ confiteor ⁊ affirmo ꝙ per vnitatem perſone diuina ſapientia ē ſapientia humana: ⁊ humana ſapientia eſt diuina. ſꝫ tamen hoc nego: cum ſeruem diſtinctionem inter ambas ſapientias. Unde non ſum ſecundum hoc contra incarnationem/ poſtq̄ affirmo vnitatem perſone: in qua natura diuina ⁊ humana/ et etiaꝫ ambe ſapientie ſunt coniuncte.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De iiii. rõne tertie partis Ca. xxvii.

LAtinus. Ubi non eſt differentia: ibi nec concordantia. nec maioritas: nec minoritas poſſunt eſſe ſequitur ergo ſecundum tuam poſitionem: ꝙ ſi non ſit in xp̃o niſi vna bonitas/ vna magnitudo ⁊c. ꝙ non ſit in eo concordantia bonitatis/ ⁊ bonitatis. magnitudinis ⁊ magnitudinis. et ꝙ non ſit ibi maioritas nec minoritas. in hoc ꝙ vna bonitas ſit maior alia. vl' vna magnitudo ꝗ̃ alia. Et deſtruitur concordantia. cui contradicit vnitas bonitatis/ ⁊ bonitatis. mmagnitudinis ⁊ magnitudinis. Quare ſequitur in xº contrarietas contra concordantiã. ſequitur etiam ꝙ finitũ ⁊ infinitum conuertantur. poſtꝗ̃ bonitas diuina ⁊ bonitas humana in vnitate numeri conuertuntur. iſta autē ſunt impoſſibilia ⁊ inconuenientia. Quare ſequitur ꝙ in chriſto ſit vna bonitas vna magnitudo per deitatem: ⁊ alia bonitas per humanitatem ⁊ alia magnitudo ⁊c. ¶ Jacobinus opponit dicens. Si ſolum vna bonitas ſit in xp̃o que ſit de bonitate diuina ⁊ d̃ bonitate humana: maior eſt vnitas/ coniunctio/ ⁊ participatio nature diuine ⁊ humane: ꝗ̃ ſi eſſent due bonitates/ due magnitudines ⁊c. quoniã diſtinctio bonitatis ⁊ bonitatis/ magnitudinis ⁊ magnitudinis priuat maioritatem vnionis/ ꝯiunctiõis/ participationis/ ⁊ incarnatõis. quoniam differentia elongat vnā bonitatem ab alia: ⁊ vnam magnitudinem ab alia ⁊ ita de alijs. Et qꝛ concedi oportet oẽ illud per quod ſit maior incarnatio: ⁊ ſic de vnitate/ coniunctione/ ⁊ participatione. oportet affirmare de neceſſitate in chriſto tantum eſſe vnam bonitatem/ vnam magnitudinem ⁊ ſic de alijs. ¶ Reſpondit latinus. Sed non eſſet vnitas perſonalis: in qua ⁊ ꝑ quã deus eſt homo: ⁊ homo deus ⁊ per quã bonitas diuina eſt humana/ ⁊ hũana bonitas eſt diuina inꝗ̃tum deus eſt homo ⁊ homo deus: ſequerẽt̃ illa incõuenientia: que dixiſti. Et niſi eſſet differentia inter bonitatē ⁊ bonitatem: ⁊ inter magnitudinem ⁊ magnitudinē alia inconuenientia: q̃ ſupra diximꝰ ſequerent̃: que non poſſunt eſſe in chriſto Oportet g̃ affirmare ſcd̃m vnum modū/ ꝙ in xp̃o bonitas creata ſit bonitas increata: ⁊ ita d̃ magnitudine: ⁊ ꝙ vna ſit alia in quãtũ deus eſt homo: ⁊ homo deus: ſed inꝗ̃tum differentia eſt inter ambas bonitates per creatorem ⁊ creaturam: oportet af-

noto

(c) 2006 Ministerio de Cultura

firmare neceſſario q̄ alia eſt bonitas creata: alia increata.

De quīta rōne tertie partis. Ca. xxviii.

Dice dixit latinus: Si per incarnationem conuerterentur ambe nature: et ambe voluntates / et ambe ſapientie et ſic de alijs / ita q̄ non remaneret differentia inter ipſas: humana eſſentia eſſet diuina: et diuina ipſamet humana ſine differentia: et propter cōuerſiōem dei filij et hominis: hō ſpiraret ſpiritum ſanctum inquantum hō eſt aūt impoſſibile q̄ hō ſit ſpirans et de9 ſpiratus p ipz. Quare pbatū eſt in xpo aliam et aliam eſſe dei et hominis actionem. ¶ Inſtat iacobinus h mō. Inq̄tū x9 eſt de9 et hō: vna ē actio dei et hominis: vt actio vna ſit alia. ſic opz deuz cē p incarnatōem hoiem / et hominē deuz eſſe: ſz inq̄tū de9 fili9 ſpirat cū pre ſpm ſcm ſine incarnatōe: non opz q̄ p incarnationē hō: q̄ eſt ds fili9: ſpirat ſpm ſctz. Quare tua rō nō ↄcludit. ¶ Rūdit latin9. Verū eſt q̄ de9 fili9 vna cū pre ſpm ſcm ſpirat. et ſpirabat anq̄ eſſet incarnatio. quare illi ſpiratōi incarnatio nihil facit. nec dico q̄ faciat: ſed faceret ſecundum tuam poſitionem in hoc q̄ aufers differentiam quam pono inter actionem diuinam et humanaz inquantū dicis q̄ actio vna eſt alia ſine diſtinctione: cū nullam in chriſto habeant. Quoniā vbi. non eſt diſtinctio / nec pōt eſſe pluralitas actiōnum. quare noſtra ratio adhuc tenet. ſz tu es deceptus in opinione conuerſionis. inq̄tum differentiā non facis inter vnā ↄuerſionē et aliā / vt dicemus.

De ſexta rōne tertie partis C. xxix.

Latinus. Opinio cōis eſt inter xpianos q̄ chriſt9 mortuus fuit in cruce: et q̄ inter mortalitatē et immortalitatē eſt differentia: Unde ſi opinio tua eēt vera ſequeretur q̄ differentia non eſſet inter mortalitaem et immortalitatē et q̄ xps moreretur et non moreretur Iſtud autem eſt contradictio q̄ immortale eſſet mortale et non mortale. quare conuerſio que fuit facta de deo et homine per incarnationem tenet ſolum inq̄tum deus eſt homo et homo de9. ſed inq̄tum eſt deus: remanet immortalis in incarnatione: ſed hō remanſit mortalis. Unde videtur mihi q̄ ignoras naturam et mōz incarnatōis cū facis falſaz poſitōez de ipa. ¶ Iacobin9

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Impoſſibile eſt q̄ vnum totum in toto alio conuertat̄ ſine cō uerſione partium. cum totum ſit ſue partes: ⁊ partes ſuū totū ſicut bonitas ⁊ magnitudo xp̄i: que ſunt partes hūanitatis ipi⁹ Unde ſi bonitas humanitatis non conuerteretur cū bonitate diuina ita q̄ eſſet vna ⁊ nō plures: vnū totum non poſſet in alio toto conuerti. ita q̄ totus homo non eſſet totus deus/ nec totus deus totus homo in incarnatōe. Qm̄ autem totus deus eſt homo chriſtus/ et totus homo xp̄s eſt totus deus: Oportet q̄ vna ſit in xp̄o bonitas ⁊ non plures. ⁊ ſic de magnitudine ⁊ alijs.

nota ¶ Ratin⁹ reſpondit dicens. Ueritas eſt q̄ tota humanitas xp̄i eſt tota deitas filij: tota deitas eſt humanitas ⁊ h̄ eſt per vnitatē perſone in qua ſunt coniuncte nat̄e diſtincte inq̄tum ſunt vnite taliter q̄ eſt deus homo/ ⁊ hō deus ſed non conuertūtur adeo q̄ diſtinctio non ſit inter ip̄as. quoniā ſi cōuerſio priuaret diſtinctiōem ab eis: non eſſet diſtinctio in eiſdem naturis inter magnitudinem infinitam ⁊ finitam. Quare ſequeretur q̄ hūanitas eſſet infinita in exiſtēſitate inq̄tū ē deitas: ⁊ eſſet ille hō x⁹ maior q̄ totus mundus. ⁊ eſſet etiā corpus ſuū collocatū intra mundū: ⁊ extra mundum: extra quē mundū eſſet infinitū ſine quantitate/ ſuperficie/ ⁊ colore/ ⁊ etiam corpus ⁊ non corpus. h̄ aūt eſt cōtradictio. Quare noſtra poſitio vera eſt: tua vero obiectio non valet.

De ſeptīa rōne tertie partis. Ca. xxx.

Ratin⁹. Tu potes intelligere q̄ ens eternū: ⁊ ens principiatū in tempore ꝯuerti non poſſunt in nūm vnitatis numeri. qm̄ ſi ꝯuerti poſſent: ſequeret̄ q̄ ens non principiatum eſſet ens principiatū. ⁊ ens p̄ncipiatū ens non principiatum. Ita q̄ ens eēt principiatum ⁊ non principiatū. quod eſt ꝯtradictio. Que ſtaret ſcd̄m opinionē tuā. ſi in dō eternitas ꝯuerteretur cū ente non eterno. Quare rōne incarnationis opꝫ ponere diſtinctionem inter vnā cōuerſionē ⁊ aliā. qm̄ vna ꝯuerſio ē illius quod remanet ſine differētia. ſicut hō ⁊ riſibile q̄ ꝯuertuntur. ⁊ ſicut bonitas ⁊ magnitudo q̄ ſunt numero vnū idē in deo. alia ꝯuerſio eſt illa q̄ eſt incarnationis ſic deus/ q̄ eſt hō: ⁊ homo q̄ eſt deus. ⁊ iſta remanet differentia: q̄ eſt inter durationē eternam ⁊ non eternā: ⁊ int̄ p̄tatē eternam ⁊ non eternam ⁊ ſic de alijs. ¶ Opponit iacobinus:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sic non ꝯuenit in deo niſi vna voluntas/vna ſapiētia/vna bonitas/ꝛc. ꝛ h idem eſt in quolibet homine. ꝛ in quolibet angelo: ita nec ꝯuenit ꝙ in xpo q̄ eſt vnū ſuppoſitū/ſint niſi vna volūtas vna ſapientia ꝛc. Quare ſcōm hoc ſignificatū ē ꝙ in xpo ſit tm̄ vna volūtas/vna ſapientia/ꝛc. vt ſequat̄ curſuꝫ ꝛ naturas aliorum entium predictoꝝ. Si.n. hoc non eēt: ſufficeret magnitudo vnitatis volūtati dei. ꝛ ſingularitati etiā illi⁹: ꝛ hoc idē de magnitudine: q̄ ſufficeret voluntati ſinglari cuiuſlibet hōis. ꝛ deffi=ceret vnitati ꝛ ſingularitati voluntatis xp̄i. Qđ q̄dē eſt incōuenīēs: ꝛ ꝯtra bonitatē volūtat[i]: ꝛ ſic etiā de bōitate/ſapiā/ꝛ alijs.

¶ Reſpondit latinus. In ſubſtantia dei ſufficit vna volūtas ꝛ vna ſapientia. q2 voluntas infinita eſt: ꝛ eſt ꝺ eēntia ſubſtātie ꝛ in ſubſtātia martini vel raymundi ſufficit vna voluntas/q̄ad vnaꝫ perſonā ꝛ vnam eſſentiam humanam. verūtamen ſi martinus eſſet vnitus cū alia ſubſtantia: non ſufficeret ambab⁹ ſubſtantijs diſtinctis per eēntiaꝫ vna poteſtas. qm̄ quelibet ſbſtantia requireret ſuaꝫ ꝑtatem: ꝛ naturam ſue ꝓprie poteſtatis. ꝛ h ideꝫ de voluntate: veluti ſi potētia viſiua/ ꝛ auditiua ꝯuerterēt Cui viſioni non ſufficeret tm̄ viſituitas: y⁹ eſſet ſibi neceſſaria potētia auditiua: ſine q̄ in illa ꝯuerſione non poſſet eſſe audire. Simili modo opꝫ eē in xpo vnā voluntatē ꝑ deitateꝫ: ꝛ aliaꝫ per hūanitē. vt ſit amās ꝑ volūtatē diaꝫ. ꝛ etiam per humanam.

De octaua rōne tertie ꝑtis Ca. xxxi.

Latinus. Anima rōnalis ꝛ corpus ꝯiunctuꝫ cuꝫ ea ſunt vt ſit hō/ꝛ non ꝯuertunt̄: qm̄ non eſt homo vt anima ſit corpus. q̄re ſeq̄t̄ ꝙ finis nobilior ē ꝑp hominē: q̄ꝫ propt̄ animā ꝛ corp⁹. Simili mō ꝯſiderare potes dixit latin⁹ ꝙ in icarnatōe ē hō vt de⁹ ſit hō. ꝛ nō ꝯuerſo. ſ. ꝙ de⁹ ſit vt hō ſit de⁹. Eſt igit̄ finis nobilior in incarnatione vt de⁹ ſit hō: q̄ꝫ vt hō ſit de⁹. q2 ꝯuerti non poſſunt nā dia et hūana ꝑ vnū eūdē finē. Qm̄ ſi poſſent: eēt vn⁹ finis ita nobilis: ſic alter. qđ eſt impoſſibile. Concludit̄ ḡ ꝙ differētia ē inter nām hūanam ꝛ diam ꝑ differētiam finiū diuerſoꝝ. ꝛ hoc idē eſt de bonitate dia: que differt ab hūana inq̄ꝫtū in incarnatōe nobilioreꝫ finem hēt dia bonitas: q̄ꝫ hūana/ꝛ ita de magnitudine/ſapiētia/ voluntate ꝛc. ¶ Iacobinus. Si eēt in incarnatōe differentia inter fineꝫ ꝛ finē: non eſſent inuicē vn⁹ alius. ꝛ ſic deus non

poſſet eſſe hõ. nec etiã homo deus. quare oportet ꝙ finis ſit vnꝰ ꝑꝑ quẽ deus factus eſt hõ ⁊ homo deus. Vñ ſicut ẽ vnus finis ꝓpt̃ quẽ deꝰ eſt homo factus: ⁊ hõ deus: ita opꝫ ꝙ vtraqꝫ nat̃a dia. ſ. ⁊ hũana ſit vna ⁊ ſic de volũtate / ſapiẽtia ⁊c̃. ¶ Latinꝰ.
Quãqꝫ differẽtia ſit in incarnatõe int̃ vnũ finẽ ⁊ aliũ [vt iã dixim ꝰ] non ꝑꝑ h̃ ſequit̃ ꝙ deus eẽ non poſſit hõ ⁊ eꝯ. ſ. ho deus. Qm̃ in vnione vtriuſqꝫ nat̃e non ẽ talis ꝯuerſio: ꝙ ditas ſuam nãm / ẽntiã / ⁊ volũtatẽ relinquat. ⁊ capiat hũanaꝫ volũtatem ẽntiã / ⁊ naturã. qm̃ tunc factus hõ non eẽt deus. Idẽ ſequit̃ de hoie: qui non defuit in incarnatõe ſuã nãꝫ / nec volũtatem / nec alias ꝯditões nãles hũanas / recipiens nãꝫ / ẽntiaꝫ / ⁊ volũtatẽ diuinitatis: ⁊ ꝯditões ipſiꝰ. Qm̃ ſi h̃ feciſſet: non fuiſſet deus hõ quare neſcis amice [vt videt̃] ꝯditões / neqꝫ mõꝫ ẽm quẽ deus fuit factus hõ. qui modus talis fuit / ꝙ volũtas dei voluit / ꝙ dš eſſet hõ: ⁊ exequutũ fuit / poſtqꝫ voluit. vt ſua cõpleret̃ volũtas. Item ſapientia ſciuit deum fore hoiem. ⁊ ſequutũ fuit deuꝫ eſſe hoieꝫ. ita ẽm modũ ſapiẽtie: ſicuti volũtatꝭ. ⁊ h̃ idẽ ſeq̃ret̃ d̃ ꝑtate dia / ⁊ d̃ ſuo modo: ⁊ de mõ nat̃e die: ⁊ bonitatꝭ / magnitudis ⁊c̃.. cõuerſio. n. eſt in tali predicatõe ſcilicet ꝙ deus eſt hõ ⁊ homo deo remanente deo. ⁊ homine hoie.

De nona rõne tertie partis. Ca. xxxii.

Inter nãm corporalẽ ⁊ ſpiritualẽ eſt differẽtia dixit latinꝰ: ꝑ quã vna nã non eſt alia. Qm̃ ſi ex inde tolleret̃ differentia nat̃a corporalis non eſſet ſpũalis nã: nec ſpũalis corporalis: ⁊ ſic non eſſet licituꝫ dicere nãm ſpũalẽ eẽ corporalẽ ꝑ incarnatõem. nec corporalẽ ſpiritualẽ ſine differentia. ſine qua differentia non eſſent h̃ qđ ſunt qm̃ ita ſunt h̃ qđ ſunt ꝑ differẽtiaꝫ: ſic per ꝑtatẽ pñt eẽ hoc quod ſunt. ⁊ ſic ẽ veꝝ ꝑ veritatẽ ꝙ ſunt: ⁊ ita de aliȷs. q̃re ẽm mõꝫ iſtuꝫ eſt incarnatio: ⁊ ẽm iſtuꝫ mõm eſt ꝯſideranda ⁊ intelligenda et non ꝑ aliũ mõm: ⁊ ꝑ quẽ modũ ꝯtrariũ tu ipam credis intelligere inq̃tũ dicis ꝙ inter nãm diam ⁊ hũanã non ẽ differentia. Et h̃ dicis vt ex ambabus naturis ſit vna ſine differentia. Ex quo ſequeret̃ ꝙ nã corporalis ⁊ ſpalis ꝯuerterent̃ inuicẽ ſine differẽtia exñtes: q̃ ꝯuerſio ẽ impoſſibilis. ¶ Iacobinus opponit.
Perſona filȷ eſt ſimplex et ẽ ipa ſua ſimplicitas infinita ꝓpter infinitatẽ per quã diminutõeꝫ neqꝫ poteſt recipere neqꝫ augmẽ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ratiões. ⁊ iō ſequitur ſi ſic eſſet incarnatio ſicut dicis ꝙ ſimplici-
tas predicta diminutõem ⁊ augmētum reciperet / inq̈tuz intra
ret ꝯpoſitõem cum natura humana: ſi differentia eſſet inter nāz
diuinam ⁊ humanam. qm̄ autē impoſſibile eſt ꝙ augmentū vel
diminutionem recipiat diuina ſimplicitas. ſequit̃ ꝙ pſona diuia
⁊ natura hūana ſint ſine differentia vnū idem. ¶ Soluit lati-
nus ſic. Latini non tenēt ꝙ pſona filij ſit de nā dia ⁊ humana
verũ tenent ꝙ pſona filij ⁊ natura diuina ſunt idem numero.
Non tenent etiā ꝙ xp̄s ſit ꝺ natura diuina ⁊ hūana. ſꝫ ꝙ in xp̄o
eſt vtraq̧ natura. ⁊ ꝙ per diuinam eſt deus: ⁊ hō per humanā.
⁊ quia deus aſſumpſit naturam humanam: eſt ipſe per huma-
nam naturam homo. ⁊ ipſe homo per naturam diuinam eſt deꝰ
Nec pp huiuſmodi hūanitatis aſſumptionem ſequit̃ xp̄um eſſe
ꝯpoſitum de homine ⁊ de deo. quoniaꝫ anteq̄ȝ deus eſſet homo
erat deus filius vna perſona / ſicut probauimꝰ neſtorino. Qua
re ratione ſingularitatis / ⁊ vnitatis perſone non poteſt ipa per
ſona compoſitõem intrare cū natura hūana. ſi. n. poſſet. nā hūa-
na eſſet per ſeipam perſona. Nec per incarnatõem pōt dia per-
ſona diminutionem recipere nec augmentum. quoniaꝫ ħ quod
eſt exiſtit ſimplicit̃ in ſeipa: q̄ȝq̄ȝ humanā ſit veſtita naturaꝫ. Et
ħ apparet in corpore hōis induti veſtē aliquā. qm̄ neq̧ augmen
tuꝫ neq̧ diminutõeꝫ recipit in ſe pp veſteꝫ. ẏꝰ remanet id quod
erat anq̄ȝ indueret̃ veſtem illam.

De decia rōne tertie ptis Ca. xxxiii.

Latinus. Amice tu ſcis ꝙ chriſtus habet animā
rationalem ⁊ corpus humanum: et ꝙ differentia
eſt int̃ aīam ⁊ corpꝰ ſine q̄ differentia xꝰ homo eē
nō poſſet. Eſt etiā differētia int̃ volūtatē ⁊ ſapiaꝫ
aie. ſine q̄ differentia non poſſet aīa eſſe ħ qꝺ eſt. hoc idē eſt ꝺ di-
fferētia q̄ ē in corpore xp̄i in q̄ mēbra differūt ab inuicē. ſic caput
manꝰ / ⁊ pedes ⁊c̄. q̄ꝝ vnū non ē aliꝺ. ⁊ ſine tali differētia corpꝰ
xp̄i non eēt corpꝰ hūanuꝫ. vn̄ ſi tua poſitio ṽa eſſet. ſ. ꝙ nā dia et
hūana ꝯuerterent̃ in vnitate pſone / ita ꝙ non eēnt due nat̃e: ſꝫ
vna tm̄ꝰ. ſeq̄ret̃ ꝙ in illa vnione deſtrueret̃ differētia ſup̄dicta
⁊ ita xꝰ non remaneret hō. ſꝫ quia remanet hō / oportet ꝙ vna
remaneat natura dia ⁊ alia natura humana in dicta vnione p̄-
ſone. vt ſit dare ſubiectum in quo dicta differentia ſuſtentetur.

xp̄s ꝯ n̄ ē de nāa diuina et humana

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Iacobinꝰ. In deo voluntas ꝛ ſapiētia ſunt numero vnū idem. ꝛ pſona filij dei ꝛ ſua voluntas/ ꝛ ſua ſapientia conuertūtur. Unde cū in pſona filij dei homo ſit ſuſtētatus ꝛ factus homo/ ꝯuerti opꝫ volūtatē ꝛ ſapiam hōis: ꝛ aīam ꝛ corpꝰ xp̄i. ꝛ ſic de mēbris corporis in numerī idētitate/ rōne ꝯuerſiōis/ volūtatis/ ꝛ ſapiētie dei/ ꝛ pſone filij dei. q̄m ſine tali cōiunctōe non poſſet in incarnatōe vnio fieri hōis atqꝫ dei q̄re meā ꝓpoſitōeꝫ veram ꝛ tuam falſaꝫ opꝫ eē. ¶ Latinꝰ. Qꝛ̄ differentia ſit inter hūanaꝫ voluntatē/ ꝛ ſapiam ꝛ īnter aīaꝫ ꝛ corpꝰ/ ꝛ etiam inter mēbrū ꝛ mēbrū: nihilominꝰ magꝭ ſequiť incarnatōis impoſſibilitas. ſic pſona martini. q̄ eſt vna duas hn̄s naturas. ſ. aīe ꝛ corporꝭ differētes ab inuicē/ nec ꝯuertētes ſe inuicē in vnitate martini. Et hꝫ idem ſeq̄tur in incarnatōe in qua duę naťe remanent ꝛ eſt tn̄ vna pſona. Et preťea ſi eſſet ſicut dicis contradictio ſequeretur/ ꝙ ſcilicet vbi cōuerterentur partes humanitatis: ita ꝙ vna eſſet alia: eſſet deꝰ homo/ ꝛ non homo. hō eſſet q̄ad cōeꝫ opioeꝫ. q̄ eſt inter me ꝛ te. ſ. ꝙ deus eſt hō. ꝛ non eſſet hō in q̄tuꝫ ꝺſtructa eſſet differētia inter partes hōis: ſine q̄ differentia non poſſet eſſe plures ptes: ſine q̄bus partibꝰ diſtinctis ꝛ multꝭ xp̄s non poteſt eſſe homo. Et quoniam contradictio ſtare non poteſt. Probatum eſt ꝙ tua poſitio nihil valet.

¶ Iacobinus valde fuit miratus d̄ verbis latini: ꝛ cogitabat in animo ſi maiorem haberent veritatis colorem q̄ ſua. Dum autē ſic conſideraret: tranſiuit latinus ad quartam partem. ꝛ dixit ſarraceno. Amice ſi vis de deo intelligere veritateꝫ aliquā: queras. quia paratus ſuꝫ tibi exinde oſtendere illud quod ſcio. Tunc voluit incipere ſarracenus/ volens querere de trinitate diuina. Dum vero conſideraret modū ſecundum quem de trinitate querere proponebat ꝛ obicere contra ratiōes latini. Ecce ſuperuenit eis quidam iudeus ſapiens ꝛ ſalutans eos. dixit latino. ¶ Magiſter ego ſuꝫ iudeꝰ multū vellē ſcire mōm ſcōm quē xp̄iani credūt trinitatem in deo Et quomodo credūt deū incarnatum fuiſſe. Et q̄modo in ſacramento altarꝭ ſit facta trāſbatio panis in carnē ꝛ vini in ſanguinē. Preťea ſcire velleꝫ ſcd̄m queꝫ mōm credūt reſurrectiōeꝫ. ꝛ ſcōꝫ quē predeſtinatōeꝫ ꝛ libeꝝ arbitriū intelligere. Et quomō ſunt certi ꝙ ſit originale pctm̄. Et dicūt eē infernum ꝛ etiam paradiſum. Et vellē ſcire ſecūdū credulitateꝫ xp̄ianorum omnia ſupradicta. Sed preter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

omnia que ſcire deſidero plus vellē videre ꝙ mihi probaretur neceſſario deum eſſe.qm̄ ſi deus non eſt.quicq̄d de alia vita credimus falſum ē atqꝫ vanū.nec de bonis que faciemus vtilitatē aliquā conſequemur.qm̄ hō pᵒ mortem ſuaꝫ nihil eſt:ſi non eſt deus.nec eſt aliq̄s per quē homini mortuo de ſuis meritis ſatiſfaciat.nec habet felicitatem aliam preter illam quaꝫ habuit in hoc mundo. Quare domine latine dixit iudeᵒ requiro te vt mihi oſtendas ſi qua noueris de predictis/ Illa tamen talimodo me docēs/ꝙ poſſim ea ꝑ neceſſarias intelligere rōnes.cōtrario impoſſibili exn̄te.qm̄ ſi poſitiue velles predicta oſtendere/ non tenerē me de hᵒmōi poſitōibᵒ ꝓ ꝯtēto. ¶ Amice dixit latinᵒ. In quodaꝫ comento facto ſuper arte inuentiua et tabula generali ſunt omnes queſtiones predicte.ꝛ plures alie valde bone. In ipſo enim eſt probatum deum eſſe per neceſſarias rationes ꝛ ita de queſtionibus alijs/quas ſuperius nominaſti/ ita ꝙ in dicto comento tantam philoſophiam ꝛ tantam theologiam inuenire poteris ꝙ exinde contentus eris:ſi bene ſtudueris in eodē. Nihilominus iſte ſapiens qui eſt prope te ſarracenᵒ ē. Et ſum in hoc:ꝙ volo ſibi trinitatem ꝛ incarnationeꝫ probare. Et ſi aduertere volueris:modum poteris intelligere ſecundū queꝫ trinitatem ꝛ incarnationem probare volumus per neceſſarias rationes.ꝛ per iſtum modum poteris melius intelligere illuꝫ q̄ eſt tenendus in comēto predicto.qui modus nouus eſt ad probandum illas ꝛ alias:que queruntur. ¶ Mirabiliter gauiſus fuit iudeus de verbis latini ꝛ laudauit ꝛ benedixit deum omnipotentem/gratias agens ei:qui tantum beneficium ſibi cōtulerat ꝙ in tali loco venerat:in quo inuenerat ſapientes. ꝛ magno deſiderabat affectu dictum videre comentum. Rogauitqꝫ latinum vt procederet.quoniam placebat ei q̄plurimum audire modū quem ad ꝓbandum trinitatem ꝛ incarnatiōem ꝓponebat tenere. Uerumtamē queſiuit ab eo priuſq̄ꝫ procederet:ſi eēnt chriſticole vel cuiuſqꝫ alterius credulitatis alij tres ibi exn̄tes. Cui latinus reſpondit. Iſti tres xp̄iani ſunt.vnᵒ aūt eoꝝ eſt Grecᵒ:ꝛ Neſtorinᵒ aliᵒ:ꝛ aliᵒ Jacobinᵒ.ꝛ ſatis vellē te a p̄ncipio huc veniſſe.quoniā audiſſes rōnes aliquas:quibus ſciuiſſes in quibus nos adinuicem diſcordamus.ꝛ q̄s nr̄um melius ſequitur ſecundum veritatem viā fidei xp̄iane. Cui iudeus reſpondens ait/ꝙ valde dolebat quia prius non venerat/ vt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

potuiſſet intelligere quis eoꝝ 4. eſſet in ṽitate maiori. Et alloquēs oēs 4. dixit eis. Sciatis dñi mei ꝙ inter alia: ꝑꝑ q̄ nos iudei dubitam⁹ an fides xp̄iana ſit vera. iſtud ē primuȝ ꝑꝑ diſcordiaȝ .ſ. quā inter vos xp̄ianos hētis. alijs vſm ꝑ vnū moduȝ credentib⁹ ⁊ alijs ꝑ aliū ꝯtrariū/exn̄tib⁹ ꝑꝑ ꝯtrarietatem h⁹modi vos inuicem inimicꝭ. Nos. n. iudei non ſum⁹ in credulitate nr̄a in tāta ꝯtrarietate inuicem ſic̄ eſtis vos. nec vt opinor ſarraceni. His dictis finiuit iudeus ṽba ſua. vt latinus tranſiret ad 4. ꝑtē proſequendo intentum ſuum contra ſarracenum.

De quarta parte que eſt de diſputatione latini ⁊ ſarraceni de ſanctiſſima trinitate ⁊ incarnatōe. ⁊ primo de ordinatōe diſputatōis. Capl'm. xxxiiij.

Cum latinus vellet ꝯtinuare ꝓpoſitum ſuum ſarracen⁹ incipit ſic. Chriſtiane inq̄t ſi placeret tibi ego multū deſiderarē illū mōm tenere tecuȝ: quem alij tenuerūt ſapientes .ſ. ꝙ ego obiectōes tibi facerem. ⁊ tu illas mihi ſolueres: ſi ſciueris. ¶ Latinus reſpondit. Satis mihi placeret qꝺ dicis: Verū vos alij putatis nos xp̄ianos multa de trinitate ⁊ incarnatiōe credere: q̄ non credimus. Vn̄ ꝯſulti⁹ faceremus ſi ⁊ ego ipē obiectōes mouerem. ⁊ ipſas tali mō ſoluerē. ꝙ tu exinde remaneres ꝯtent⁹. Nā ſi tu obiceris: multas faceres oppoſitiōes de hijs: q̄ nos non credimus. Et ſic multiplicarent̄ ṽba inter nos. ex q̄bus nulla vtilitas ſeq̄ret̄. Multū placuit ſarraceno ordo: quē dederat latin⁹ ⁊ ſubiūgit: ꝙ reȝ gratā illi faceret ſi ſtatim diſputatōeȝ inciperet. Ad inueniēdum igit̄ inq̄t latin⁹ ꝓpoſitum noſtrū ſeq̄mur in iſta diſputatōe [vt in alijs fecim⁹] modū artis inuentiue ⁊ tabule gn̄alis ⁊ ſm talē modū ꝓbabim⁹ noſtrū intentū vȝ in vnitate eſſentie diuine trinitatē eē perſonarū: ⁊ ꝑſonam filij noſtraȝ aſſumpſiſſe hūanitatē in vnitate ꝑſone. ⁊ premiſſa partitōe in ꝑmis dicem⁹ de primo.

Diuiſio diſputatōis latini ⁊ ſarraceni. Capitulum. xxxv.

Diuiditur iſta diſputatio in duas partes principales. Quarū prima tractat de beatiſſima trinitate.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Scđa de incarnatōe.prima iterꝫ ptit̄ in tres.Ex qb⁹ pma ꝓbat in deo pluralitatē eſſe realē.2.illam pluralitatē eſſe in paternitate/filiatōe/ꝛ ſpiratōe.3.illam pluralitatem ſic eſſe in tribus perſonis:ꝙ nec in plurib⁹ nec in paucioribus eſſe poſſit.Et haruꝫ prima quīqꝫ nitit̄ fortiſſimis rōnib⁹.vnaqꝗꝫ ipaꝝ quincuplicē argumētatōeꝫ ꝯpletēte.cū f̄liqs duab⁹ ſequētib⁹.ꝛ prio ꝺ pria.

Prima rō q̄rte partis ad probanduꝫ plitateꝫ eē in deo ꝛ hoc ꝑ vnitatē. C. xxxvi.

Deus eſt vnus per vnitatē:quam vnitateꝫ opꝫ eſſe neceſſario ſine aliq̄ vacuitate ꝯpletaꝫ:qꝺ non eſſet niſi ex eſſentiali bonitate/magnitudine/eternitate ꝛc.ad deū eſſentialiter ꝑtinentibus eſſet ꝯpleta,habens in ſe ꝛ de ſe vnitiuū/ vnibile/ꝛ vnire abinuiceꝫ diſtinctos realiter exñtes vnā eēntialeꝫ vnitatē coēꝫ. Nā ſi ſic ſoluꝫ eſſent iſti tres vna eſſentialis vnitas cōis/ꝙ non eſſent numerali vnitate diſtincti:eſſet vnitas dei ꝯpleta ꝑ vnū modū:ſed vacua per aliū.qꝺ eſt abſurdum. Eſſet.n.ꝯpleta inq̄tū vnitiuus/ vnibilis/ ꝛ vnire eſſent vnū ꝑ eſſentiam.vacua aūt inq̄tū non eſſent numerali vnitate diſtincti. Sꝫ cū in vnitate diuina eſſe non poſſit vacuitas vnitatis/opꝫ ꝙ in ipſa ſint realiter diſtincti vnitiuus/ vnibilis/ꝛ vnire. Et h̓ optimuꝫ ē ꝛ pfcm̄.ſ. ꝙ in ꝺo bonificatiuus ſit vn⁹/bonificabilis vn⁹/bonificare vn⁹.ꝛ vnitiu⁹ bonus vnibilis bonus/ꝛ vnire bon⁹ in bonitate vna:ꝛ in vnitate bona ꝛ ꝑ ꝯñs ſine vacuitate ꝯpleta.ex cuius ꝯplemento ſeqtur realis pluralitas in diuinis. ¶ Unitas dei magna ē magnitudo autem vnitatis eſt vnire/ꝛ indiuiduare.ſic̄ vnuꝫ qꝺ non ſit alius rōne indiuiduatōis/ꝛ diſtinctōis.ꝛ h̓ in ope interiori eēntiali.vnde ſi in dei vnitate vnitiu⁹/vnibilis/ꝛ vnire ſic eēnt vnū idem eēntialiter/ꝙ non plr̄es numeraliter:non eēt in ea numeral'r magnitudo vnitatꝭ.cū ibi vnire non foret ſic vn⁹/quin eēt alter numero indiuiſe. Sicut in volūtate in q̄ non eēt ita magnū amare ſi amans ab amato non diſtingueret̄ real'r.ſic ſi ab eo real'r diſtigatur. Nam magnitudo non hēret in q̄ ſe diffunderet/ꝛ dilataret in tali volūtate pfecte.ꝛ ſic defficiēs volūtas ipi magnitudini rōne ſubiecti:defficeret vnitati magnitudinis.q̄ defect⁹ malus ꝛ ꝑu⁹ eēt:ꝛ ꝯtrari⁹ alijs formis. Probatur igitur ex magnitudine vnitatꝭ:q̄ magna non eſſet ſine vnire magno pluralitas

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fore in deo realis ¶ In dei vnitate ē pt̃as:per quā vnitas eē poteſt.ſic poteſtas que ꝑ vnitatē eſt vna. ſʒ ſi in vnitate pt̃as non valet indiuiduare ⁊ diſtinguere vnū ab alio realit̃.ſ.vnitiuū ab vnibili ⁊ vnire.⁊ ꝯuerſo rōne indiuiduitatis ⁊ diſtinctionis:non eſt potēs pt̃as in vnitate vnire ꝑ vnitatē.nec vnitas eē pōt ꝑ poteſtatē.qḋ eſt inꝯueniens.Eſt ḡ in dō realis pl̃litas. vt pt̃as valeat in vnitate vnire.qḋ ſi pt̃as in vnitate ſibi eēntiali non poſſet facere vnitiuū diſtinctū eē realr̃ ab vnibili/⁊ vnire.⁊ eꝯ:cū h̄ ſit ei magnū ⁊ bonū excellentiſſimum poſſe:nec ꝑ ꝯñs poſſet in aliq̃ alia voluntate diligente aliud a ſe vnire amatum diſtinctū ab amante ⁊ amare.Cuiꝰ ꝯtrariū experimur in nobis.qꝛ hoc poſſe in aliena parua volnntate ē minus poſſe:ꝗ̄ in ꝓpa ſua magna.Q aūt h̄ non poſſit in aliena ſi non poſſet in ꝓpa.Probat̃ ꝑ h̄ quia pt̃as dei/cuʒ ſit infinite bona.ſi non pōt id qḋ nobiliori eiꝰ poſſe ateſtat̃ cū ei ſit magꝭ ꝯueniēs.nec id qḋ minori.⁊ ſi pōt id qḋ minori ſcḋm ꝯñam:⁊ id qḋ maiori.q̃ ꝯña ē ꝯtraria in poteſtate finita.Nam non ſequit̃ ſi pōt facere florem pictū:ꝙ poſſit facere veꝝ ⁊ nãlem.in h̄ tñ eſt ſimilis ꝯña in creatura.ꝙ niſi h̄eat ꝟtutem interiorem:nec ꝑ ꝯñs exteriorē.⁊ ſi habeat exteriorē:ꝯñs eſt ꝙ h̄et interiorē.que magis ꝯuenit ei.⁊ ſi ſubtilr̃ ꝯſiderent̃ ꝯñe locales ſcḋm locū a maiori ⁊ a minori.eodem mō ſūt in deo ⁊ in creatura ſm illud qḋ dicit̃ in q̄buſdam maius poſſe in creatura ſm ꝯñam dicitur minus in deo.Verū tñ ſemꝑ perfectius ē in deo.nam ſi h̄eat interiorē pōt h̄ere ⁊ exteriorē:cū nihil valeat eū impedire. Seq̃t̃ ḡ ex predictis realē pl̃litatem eē in deo.

¶ Vnitas dei ē eterna ꝑ eternitatē ſic eternitas dei ē vna ꝑ vnitatē: vt ſit eq̄lis ꝯcordãtia eēntialis inter ipſas:q̃ non eſſet ſi eternitas non faceret durare eternalit̃ vnitiuū diſtincte ab vnibili:⁊ vnire ⁊ ꝯuerſo.⁊ ipa vnitas faceret ſimilr̃.niſi vniret eternificatiuū diſtincte ⁊ vnitiue ab vnibili/ vnire ⁊ econuerſo.Sed cum vna ⁊ eſſentialis idētitas ſit int̃ ipas:ſeq̃t̃ vnitiuū/et̃nificatiuū eē diſtinctū vnitiue ⁊ eternalit̃ ab vnibili/et̃nificabili ⁊ ab vnire/eternificare ⁊ econuerſo.ex q̃ ꝟra ⁊ realis in deo eē pluralitas cōꝓbat̃. Ad cōplementum eſt neceſſarium vt eternitas habeat lbm in vnitate in qua poſſit eternare vnū et̃natum diſtinctū ab alio:Oſtendit̃ aūt in h̄ longe nobiliꝰ vnire duratōis:⁊ durare vnificatōis ꝗ̄ in elemētato in quo ſic durat vnū qḋlibet ſimplex elemētū.ꝙ nūꝗ̄ ē reliquū.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶Si in vnitate dei vnitiu⁹ eēt vnibilis/ ⁊ vnire/ ⁊ eꝯ⁹ vnibi
lis eſſet vnitiu⁹/ ⁊ vnire. ſimilr ⁊ vnire eſſet vnitiuus ⁊ vnibilis
ſic ꝙ oēs tres eēnt vnū numero/ ⁊ non plures diſtincti numera
liter: ſapia dei hēret ꝯfuſum intelligere in ope vnitatis. ſic ꝙ ꝟe
non poſſet diſtingere int vnū ⁊ aliū. Nam ita eſſet vn⁹ in vni-
tate/ ꝙ ibi non eſſet aliquis alius. ex quo ſequeret foꝛe in deo cō
fuſio intellect⁹. q̄ impoſſibilis eſt ⁊ falſa. Eſt igit in dei vnitate
vnus diſtinct⁹ realiter ab altero. q̄ [vt ſic] non ē ille alter in nu-
mero. ex quo hēt ſapia in vnitate ſubiectū: p qd̄ poſſit hēre claꝝ
intelligere/ ⁊ non ꝯfuſum. Eſt ḡ in deo realis pl̄ritas cū ſapia
dei ꝟe/ ⁊ clare intelligat in diuinis vnā rem ab alia re diſtinctā.
ſcʒ diſtincta ſuppoſita. ſine qb⁹ impoſſibile eſſet deū poſſe ſe vel
aliud intelligere. nam ſuppoſiti ē hr̄e actū/ ⁊ non eēntie. De⁹ aūt
in ſe hn̄s ſuppoſita diſtincta pt̄ pfecte ſe ⁊ alia intelligere. nā intel
lectus intelligit ſe intellectiuū pducēdo intelligibilē pductum
⁊ h̄ cū intellectiuo intelligere/ ⁊ ipm intelligere intelligit ſe pro-
ductū ex vno intelligere pcedēte ab intellectiuo ⁊ intelligibili/
ipos in actu oium dignitatū nectēte. Ipe etiam intellectiu⁹ in-
telligit ſe eē deū/ ⁊ intelligibilis ſe eē deū/ ⁊ intelligere ſilr ſe eē
deū p vnū ⁊ ſm vnū intelligere cōe: qd̄ eſt ſapia dia. ⁊ in h̄ ē p-
fecta ⁊ ꝯpleta vnitas intellectōis die/ in ſe pl̄atem hn̄s alia a ſe
pfecte intelligere. qd̄ non poſſet: niſi eēnt realiter diſtincti intelle-
ctiuus/ intellibilis/ ⁊ intelligere. Nec etiā ē intelligibile y⁹ ꝯtra
magnitudinē vnitatꝫ/ itellectītatꝫ/ intelligibilitatꝫ/ ⁊ intellectōis
ꝙ. ſ. cū intelligiblitate intelligat intellectītas intelligibilitas ⁊ in
tellectio ſine diſtictōe. qd̄ fieret: niſi intellectiu⁹ diſtinct⁹ eēt nu
meralr ab intelligibili ⁊ intelligere ⁊ eꝯ⁹. Exēplū aūt eoꝝ: que
dicta ſunt licet impfecte aliqualr tn̄ declaratiuū hētur in hoīe: q̄
ſe ipm intelligit hoiem: ꝙ non poſſet: niſi hēret in ſe pōm actiuā
intellectiuitatis. ⁊ potentiā paſſiuā intelligibitatꝫ diſtinctas ab
inuicē vt agens/ ⁊ patiens: ⁊ cū iſtis eſt potens intelligere ſe ho
minem/ ⁊ intelligere ſe intelligere: ⁊ ſe eſſe intellectiuū/ ⁊ ſe eē
intelligibilem. non autē pōt intellligere ſe eē intelligere. qꝛ potē
tie predicte non ſunt hō: ſed partes hominis. intellectiu⁹ aūt in
telligibilis/ ⁊ intelligere in deo non ſunt partes ſed ꝓprietates
pſonales. qre non pōt ita pfecte opatio eē in creatura/ ſic in deo
nec etiā eſt eſſentia creature in eodē gradu pfectōis cū deo: nec
eſt poſſibile: cū iam non eſſet creatura. ſʒ deus: qre nemīnē ꝺbet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mouere e imꝑfectio exẽploꝝ ad oſtendẽdũ ꝑ exẽpla creaturarũ ea:q̃ de deo tenere debem⁹:ſ; oẽ; ꝑfectõem:quã in creaturis reperim⁹:debemus ꝯcedere eẽ in deo cũ amotõe cuiuſcũq; imꝑfectõis ⁊ additõe toti⁹ ꝑfectiõis. Cõſideratis igiꝑ hȳs:q̃ ſunt in anima intellectiua:q̃ inter alias creaturas ẽ ꝓxima ymago dei amotis tñ ab ea imꝑfectõib⁹ cũ addimẽto ꝑfectõnũ põt aliq̃lis videri:quomõ ſit pluralitas in diuinis. ex q̃ eleuat⁹ intellectus ꝫ ſc conſiderando ꝑfectõem naꝑe diẽ intelligit deũ nullo modo poſſe eſſe deũ:cũ de⁹ ſit q̃d ſumme ꝑfectũ:niſi in ſe ipo hũerit realiter diſtincta ſuppoſita.

Scd̃a rõ quarte partis ad pluralitatẽ ꝓbandã eſſe in deo per ꝑtatem. Ca. xxxvij.

Nullum ens põt entificare ſeipm̃.i.q; entificatiuus ꝓducat ſeipſum in eẽ. Nam ſi h̃ faceret poſſe ſuũ; eſſet prius q̃; eſſet. qđ ẽ ꝯtradictoriũ cũ nihil eẽ poſſit extra rõne; entis. Non põt ergo de⁹ q̃ ſumme entificatiu⁹ eſt ſeipm̃ entificare:nec entificabilem de ſua eẽntia ſine diſtinctõe realiũ ſuppoſitoꝝ. qđ eſſet ꝯtra immenſitatem ſue entitatis/bonitatis/eꝑnitatis/⁊c̃. ſibi eẽntialium dignitatũ/valde incõueniẽs ⁊ impoſſibile. Põt igiꝑ ipe de⁹/ q̃ ſummus entificatiuus ẽ/entificare entificabile ſiꝑ poſſificatiuus poſſificabilẽ põt poſſificare. ⁊ intellectiuus intelligibilem intelligere in ſuamet eẽntia. Sequiꝑ q̃ in deo realiũ ſuppoſitoꝝ plr̃itas. vt ꝑtas diuina hr̃e poſſit ſubiectũ in quo ex ſeipa ſbaliter poſſit poſſificare. ¶ Si in ꝑtate diuina non ſit realis diſtinctio poſſificatiui/ poſſificabilis/ ⁊ poſſificare:qui ſint eedẽ eſſentie:nihil põt de bonitate magnitudine ⁊c̃. cũ vere ſit cu; omnib⁹ ipis idẽ numero ꝑ eẽntiam. Ex quo ſequeretur paruitas ꝑtatis/ cũ non poſſet de ipſa magnitudine poſſificare. nec bona eſſet ꝑtas/ cu; non poſſet de bonitate poſſificare. ⁊ ſic pateret defectũ ꝑ oẽs alias dignitates. Sed cũ hoc ſit impoſſibile/ q; ꝑtas dei ſit defectiua:ſeq̃tur de neceſſitate q; ipa dei ꝑtas poſſit de bonitate/ magnitudine ⁊c̃. poſſificare. i. q; poſſificatiuus qui ẽ in deo bonitas/ magnitudo/ ⁊c̃. valeat de ipſa bonitate/magnitudine ⁊c̃. poſſificare poſſificabilem/ bonũ/ magnũ/ ⁊c̃. qui non ſit ipe poſſificatiuus ſ; rõne indiuiduitatis/ ⁊ diſtinctõis ꝑſonalis. Eſt igiꝑ in deo realis diſtinctio perſonaꝝ. ¶ Poteſtas dei ẽ bona ꝑ bonitatẽ: ⁊ magna ꝑ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magnitudinē ⁊c. ⁊ ſic de omnibꝰ formis: q̄ deus ſunt. que oīes q̄cūq; ſunt eſſe poſſunt ꝑ ipam poteſtatem. Hꝫ aūt eſſe non poſſet niſi in deo forent realia ſuppoſita/ſubſtantialia/⁊ diſtincta ab inuicē ꝑnumerū induiduatū ꝑſonatum. ita ꝙ poſſificatiuus qui ꝑt̃as eſt/ſit bonus ꝑ bonitatē. ⁊ poſſificabilis: q̄ ꝑt̃as eſt ſit bonꝰ per bonitatē: ⁊ poſſificare q̄ eſt ꝑt̃as/ſit bonꝰ ꝑ bonitatem. ⁊ ꝙ vnus[vt ſic] realiter non ſit aliꝰ. Sunt igiꝛ iſti tres realiter diſtincti ab inuicē. Et ꝑ hanc diſtinctōem oīs forme: q̄ idē numero ſunt ſcōm eēntiam poſſunt eſſe ſibi inuicē rōnes. ita ꝙ q̄libet forma eſt rō omnibꝰ alijs formis. qđ non eēt ſine opatōe intrinſeca ꝓductiua. cū in eēntia vnū idem ſint ſine diſtinctōne quacūq; ſic ꝙ non pōt dici ꝙ alia ꝑ aliaꝫ ſit talis. cū nec ibi ſit alia ⁊ alia: ſed idem. niſi ſcōm noſtrā locutioneꝫ ⁊ apprehēſiōeꝫ. ſed in ipſa benedicta ꝓductōe ipe ꝓductiuꝰ q̄ omnes ē/ſine diſtinctione ꝓducit productum ex omnibꝰ ſub rōne/forma/quiditate/⁊ ꝓpetate cuiuſlibet. ſ. per bonitatē bonū. ſic ꝙ ꝑ veraꝫ ⁊ ſcōm veram rōnem/formā/q̄ditatē/⁊ ꝓprietatē bonitatis: idem per hoc qđ eſt bonitatis vt bonitas producit ꝓductiuꝰ productum bonum. ⁊ eodē mō eſt ſcōm magnitudinē/etnitateꝫ ⁊ oēs alias ⁊ ſic eſt ipe ꝓductus bonus ꝑ bonitatem/⁊ magnꝰ ꝑ magnitudinem recipiens bonitatē magnā ꝑ magnitudinē. ⁊ magnitudinem bonā per bonitatē/exiſtens omnes ille dignitates ſine diſtinctōe inter ipm ⁊ ipas. ſꝫ ipa realis diſtinctio ē inter ꝓducēteꝫ ⁊ ꝓductū: ⁊ rōnalis in actibus dignitatū: ⁊ ſic hēt verā ⁊ ꝑfectā rōneꝫ vna forma ꝑ aliā. qđ ipoſſibile eēt[vt dictū ē] ſine ꝑlr̃itate ſuppoſitoꝝ. Sequitur igiꝛ in deo fore realis diſtinctio ꝑſonaꝝ/ſiue reꝝ diſtīctaꝝ. quas perſonas vocamus. ne ipe forme diuie ſint ſibi inuicē alie alijs defectiue. yꝰ ſint ſibi inuicē q̄libet cuilibet in oībus ⁊ ꝑ omnia/q̄ nobilitatē dicunt et excellentiā/perfectiue: ⁊ ſic ipe dignitates q̄ idem ſunt in exiſtere ꝑm rem q̄ntuꝫ eſt de ſe ſine diſtinctiōe reali/⁊ etiaꝫ rōnali. niſi in rōne noſtra q̄ ſimul non pōt eas apprehēdere. nec aliq̄d in deo ponere. ſunt diſtincte ſcđꝫ rōnem ab etno rōne actus/ſiue ꝑ agere. Naꝫ dato ꝙ nunq̄ eēt intellectus/ab etno deus eēt ſapiēs/bonꝰ ⁊c. ratione actus: q̄ ſuppoſito ꝯuenit ⁊ mediāte ratōali diſtinctōe ipaꝝ dignitatuꝫ ꝯſtituiꝛ diſtinctio realis ſuppoſitoꝝ/q̄ maior eē non poteſt. ⁊ mediante ſimiliter illa in rōne q̄ minor eſt reducunꝛ ſuppoſita in vnitate eſſentie q̄ vna eſt in oībus immenſe ⁊ etnaliter bona/

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magna ⁊c̄. Nec poſſet eſſe plures. cum iam non eſſet immenſa:
ymmo limitata: ſi alia eſſet ab ipſa realiter diſtincta. Sed ipſa
vnica in ſe exiſtens ⁊ in ope dignitatum ratione diſtincta. ⁊ rea
liter in ſuppoſitis conſiſtit in complectiſſima perfectione ſecun=
dum agere ⁊ exiſtere. ⁊ ſic habetur noſtrum propoſitum ⁊ intē=
tum. ¶ Si in deo non ſit pluralitas ſuppoſitorum. poteſtas dī
nihil poteſt in concordantia ⁊ equalitate: que ſunt eſſentie ſue.
Cum in ente in quo non ſit pluralitas eſſe non poſſit concordan
tia: nec equalitas. Nam tales proprietates de neceſſitate plura
litatem reſpiciunt terminorum. et ſic defficeret poteſtati diuine
ſubiectum concordantie: ⁊ equalitatis. ⁊ ſequeretur ꝙ in dī bo
nitate non eſſet concordantia: nec equalitas bonificatiui/bonifi
cabilis/ ⁊ bonificare. nec etiam in ſapientia intellectiui/intelligi
bilis/ ⁊ intelligere: nec in voluntate ⁊c̄. Et ſi remaneret pote=
ſtas dei deffectiua in ſe ipa: ⁊ in bonitate: ⁊ in magnitudine: ⁊c̄.
⁊ cū hoc ſit inconueniens: ⁊ impoſſibile oportet ꝙ ſit in deo re=
rum pluralitas diſtinctarum vt poteſtas eſſe valeat in concor=
dare: ⁊ eq̄re bonificatiui/bonificabil's/ ⁊ bonificare ⁊ ſic ꝺ alijs.
¶ Poteſtas diuina maior eſt in ſeipſa ⁊ nobilior/ ꝗ̄ in creatu
ris. cum plus poſſit ꝺ bonitate/magnitudine ⁊c̄. in ſe ipa: ꝗ̄ in q̊
cunq̄ alio ente: quod non ſit de⁹: ⁊ hoc eſt quia alia eſſentia: cuȝ
ſit creata: non poteſt recipere tantam bonitateȝ/ magnitudinē/
⁊c̄. quantam ipſe deus habet eſſentialiter in ſe ipſo. Unde ſi ipſe
deus benedictus non poſſet in ſe ipo diſtinguere inter poſſifica
tiuum/poſſificabile/ ⁊ poſſificare/ cuȝ ipſum diſtinguere de ſe cō
ueniat cum eſſe ⁊ bono. pro vt ſatis manifeſtum eſt intuenti: po
ſſet plus in creaturis de earuȝ magnitudine/ ⁊ bonitate ⁊c̄. ꝗ̄ in
ſe ipo. ⁊ de ſua eſſentia/bonitate/magnitudine/ ⁊c̄. Naȝ conſtat
ꝙ in creaturis poteſt diſtinguere: ⁊ diſtinguit int̄ poſſificatiuuȝ
⁊ poſſificabile. ſicut in igne in quo ignificatiuus alius eſt ab igni
bili/differens ab eo vt forma a materia. ſiue vt actiua potentia
a paſſiua. ſed cū hoc ſit impoſſibile ꝙ ſcilicet poteſtas dei ſit ma
ior: ⁊ nobilius poſſe habeat in creaturis ꝗ̄ in ſe ipa: cum contra
riuȝ ſit veꝝ ⁊ neceſſariuȝ: oportet ꝙ ſit realis pluralitas in di=
ſine ꝗ maior non eēt ptās dei/ yᵒ minor in ſeipis: ꝗ̄ in creatis.

Tertia rō quarte partis ad proban= dum pluralitatē eſſe in deo per amorem. Ca. xxxviij.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

DEus in ſe ipſo operatur intrinſece per amorez in q̃tum amat ſe ipm̃. Hec autem operatio eſt in ſua voluntate: in qua ſunt amans/amabilis/ ꝛ amare: ꝛ per iſtos tres eſt eius operatio. ac ipſi tres per huiuſmodi operationem exiſtunt. In hac vero operatione amoris: quam deus habet intrinſece: oportet eſſe concordantiam amantis/ amabilis/ ꝛ amare bonam/magnam ꝛc. per quam cõcordantiam deus eſt remotiſſimus ab omni contrarietate: que eſt oppoſita concordantie: que ſumma remotio dei a contrarietate eſſe non poſſet abſq̧ hoc: ꝙ deus eſſet ſubſtantialiter concordatiuus. ſicut homo qui exiſtens in medio alicuius linee directe ab oriente in occidens: non poſſet eſſe ita remotus a termino occidentis ſi ſtaret in medio ocioſus: ſicut eſt cum actu tendit verſus terminum orientis. Sed cũ concedendum ſit in deo eſſe omne illud per quod magis diſtat a contrarietate: ꝛ etiã imperfectione quacunq̧: oportet concedere ꝙ in deo ſit ſubſtantialiter concordatiuus: qui eſſe non valet ſine concordabili/ ꝛ cõcordare. ꝛ ſic habetur vera ꝛ realis concordantia in deo: q̃ eſſe non poteſt niſi per terminos ſibi inuicem realiter differentes. Cum concordantia non ſit inter amantem/amabilez/ ꝛ amare. inq̃tum ſunt in numero vna ꝛ eadem eſſentia bonitatis ꝛc. ſed eſt inter ipſos inq̃tum ſunt ſm̃ operatõem ꝓductã iam dictam: que eẽ non poſſet [vt dictũ eſt] ſine differẽtia amanti/amabilis/ ꝛ amare. Et ſic differentia hẽt ſubiectũ ꝑ qđ bonitas/ magnitudo/eternitas/ ꝛc. poſſunt ſibi inuicem ꝯcordare. Eſt igiẗ in operatõe diã realis differentia per quã vnã ꝛ realis plr̃itas ſuppoſitoꝝ hẽtur. ¶ Nullũ opꝰ eẽ põt ſine ꝑncipio. ſ. ꝙ opans ſit principiũ actiuũ. ꝛ opabile principiũ agibile ſiue actũ. ꝛ opari ꝑncipiũ ꝑncipiatum ab vtroq̧. Hec autẽ principia talia non valent exiſtere in ope: qđ deꝰ hẽt in ſe intelligendo ꝛ amando ꝑ bonitatẽ/magnitudinẽ ꝛc. ſine differentia vel diſtinctõe opanti/opabilis ꝛ operari. ſano mõ intelligẽdo opatõem. Opꝫ ḡ ꝙ in opere dei intrinſeco ſit differẽtia omniũ triũ: vt eẽ valeant ꝑncipia ſupdicta. ꝛ opꝰ illud qđ habet in ſe deus: ꝛ ꝙ differentia ſit amanti/amabilis/ ꝛ amare. Opꝫ cũ in opere dei vt dictuꝫ eſt: ſit differẽtia ſubiectata tribus ſuppoſitis: que eſt in illo opere ſunt immenſe ꝛ eternaliter bona/magna ꝛc. ſequitur neceſſario ꝙ in đo ſit rerum pluralitas diſtinctarum: ſine q̃ differentia eẽ non poſſet.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶In opere dei intrinſeco qđ ē intellectiui/intelligibilis/ ⁊ in-
telligere.opꝫ eē illud per qđ intellectiuꝰ/ intelligibilis/⁊ intelli-
gere/magis diſtant a maioritate ⁊ minoritate.ſ.ꝙ non ſit vnus
maior altero. Nā ſi h̄ eēt:defficeret in illo ope magnitudo boni-
tatis/eēnitatis ⁊ ceteraꝝ dei pfectionū:qđ eſt impoſſibile.ſ.deffe
ctuꝫ cadere in diuinis. Sequit̄ igit̄ neceſſario in dei opere pone
re eq̄litatem intellectiui/intelligibilis/⁊ intelligere. Cū p ipam
eq̄litatē magiſ diſtet deꝰ a maioritate ⁊ minoritate/ ſiue ab ineq̄
litate:q̄ ꝯtraria eſt eq̄litati.ſed cum equalitas non valeat eē ſine
differētia reꝝ eq̄liuꝫ.ſequit̄ ꝙ in diuino ope ſit differentia taliter
ꝙ intellectiuꝰ non ſit intelligibilis vt ſic.ſ.inq̄tū eſt intellectiuꝰ.
Nec intelligibilis ſit intellectiuꝰ/vt ſic.ſ.inq̄tum eſt intelligibi-
lis. Nec intelligere ſil'r ſit intellctiuꝰ/⁊ intelligibilis/inq̄tū ē pro
ductꝰ ex vtroqꝫ. Sꝫ cū in hoc tali ope dī intrinſeco qđ deꝰ h̄et p
ſapiam/bonitateꝫ/magnitudineꝫ/⁊c̄. neceſſario ſit differentia:⁊
differentia realis eſſe non valet niſi inter res plures numero di-
fferētes. Eſt in dō de neceſſitate pl'itas realis ꝯcedēda. ¶Si
oē illud maius opꝰ quod eſſe poteſt ratione bonitatis/magnitu
dinis ⁊c̄. non ſit in deo:neceſſario concedenduꝫ:erit in ipo pone
re deffectum magnitudinis.ſ.ꝙ magnitudo defficiet maioritati
opis bonitatis/eternitatis ⁊c̄. Sed deffectū ponere in diuinis ē
impoſſibile ⁊ abſurdū. Sequit̄ igit̄ nobiliꝰ ⁊ excellentius opus
qđ excogitari valeat:fore in deo neceſſario ꝯcedendū. Tale aūt
opꝰ ē ꝙ bonꝰ ex totali ſua bona eēntia ꝓducat bonū:ſic ꝙ ꝓdu
ctus ſit eēntia eadē que eſt ꝓducens:in nullo vſqꝫ differens ab
eēntia ⁊ bonitate. Et ꝙ vterqꝫ remaneat vnꝰ ab alio diſtinctꝰ
real'r p ipam actiuitatem/ et agibilitatem/ſiue ꝓductiuitateꝫ/et
ꝓductibilitateꝫ. Et ꝙ producere ex vtroqꝫ ꝓcedens ſit eadem
eēntia ⁊ bonitas/numero:que et ipi/diſtinctus tamē realiter ab
vtroqꝫ:ſic̄ actus vnꝰ ab vtroqꝫ ꝓcedens totus.⁊ ipos in illo vni
co actu ꝯnectens. Adhuc aūt tale maius opꝰ bonitatis ē ꝯcedē-
dum infinituꝫ eſſe p magnitudinē ⁊ imenſuꝫ: vt ipſe ꝓductibl'is
nullo modo per q̄titatē fore valeat limitatus:nec productiuꝰ
ſit in aliquo ocioſus.et ꝙ producere non remaneat in potentia:
ſed in immenſum actu exiſtat. Item hoc maius opus bonitatis
oportet eſſe eternum ne ipſi productiuus/productibl's/⁊ produ
cere ſint variabiles:⁊ comprehenſi per tēpus:ymmo ſint in infi
nita duratione:ſic ꝙ nullo modo per tempus vel per quodcūqꝫ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliud pooint in aliquo variari.maius opus bonitatis iſto predi
cto non valet ab intellectu creato ꝑut credo firmiter ſpeculari.
Et hoc idem ſequitur de opere magnitudis/ ꝛ d̄ ope eternitatꝭ:
ꝛ omnium aliarum:quod ſuperius dictū eſt de ope bonitatis:ꝛ
etiā de opere deitatis:Naꝫ maius opꝰ non poteſt in deitate vi=
deri:ꝙ̄ ꝙ deificatiuꝰ:q̄ deitas eſt ꝛ deus ſine diſtinctōe:produ=
cat deificabilē per bonitatē/magnitudineꝫ ꝛc̄.diſtinctū numero
ab ipo deificatiuo/exiſtentē eandem deitatē ꝛ deū cum deificati
uo.Et ꝙ deificare ab vtroqꝫ totus deificatus numero ſit diſtin
ctus ab vtroqꝫ:eadē tamen deitas numero ꝛ deus cum vtroqꝫ
exiſtens.Et ſic per tale opus deus producit deum:ꝛ remanent
vnus deus per eſſentiam in deificatiuo/ deificabili/ ꝛ deificare/
ipis ab inuicem diſtinctꝭ per opus.Sed cū in deo oporteat nos
concedere maiꝰ nobilius ꝛ excellentiꝰ opꝰ qđ eſſe poſſit:ꝛ opꝰ
cē non valeat ſine diſtinctōe opantis/operabilis/ꝛ operati/opꝫ
neceſſario nos tenere diſtinctionem realeꝫ.ꝛ ꝯcedere in ope qđ
deꝰ hēt intrinſece in ſeipo talē diſtinctōeꝫ qua diſtinctione con=
ceſſa ſequitur realis pluralitas in diuinis. ¶Quidquit eſt
in deo deus eſt.ſed in deo eſt operatio ſapientie/voluntatis/ꝛc̄
igitur illud opus deus eſt.Nam aliter quidquit in deo eſt:non.
eſſet deus ꝛ defficeret magnitudo operi ſapientie/ voluntatꝭ bo
nitatis ꝛc̄.ſic ꝙ earum operatio non eſſet magna.Similit̄ ꝛ bo=
nitas defficeret operationi aliaꝝ:ſic ꝙ earum operatio: non eēt
bona ꝛ ſic de alijs.Et quia deffectus talis impoſſibilis ē in opa
tione diuina:oportet ꝙ opus quod deus habet in ſe ipſo ſit deꝰ.
Et quia opus dei intrinſecum deus eſt:ſequitur ꝙ deus in tan
tum ſit deus per agere:ſicut per exiſtere:ſed cuꝫ ſit deus ꝑ exiſ=
tere:ē etiam deus per agere.ita recte ſicut bonus eſt per bonita
teꝫ ꝛ magnꝰ ꝑ magnitudinē ꝛc̄.Vn̄ ſeqꝛ̄ ꝙ ſic per exiſtere ē deꝰ
bonꝰ/magnꝰ ꝛc̄.ſic ꝑ opari ſit bonꝰ magnꝰ ꝛc̄.Et ſic non eēt dš
niſi bonꝰ/magnꝰ ꝛc̄.exiſteret:ſic nec eēt deꝰ niſi bonū magnum
ꝛc̄.produceret.Probatū ē igit̄ ꝙ dš eſt dš ꝑ opari:ſꝫ cū opari
eſſe nequeat abſqꝫ differentia operantis/ꝛ opabilis.aliter enim
non eſſet ipa differentia amborum:nec illud quod eſt. Et vt eē
poſſit amborum et manere id quod eſt:ꝛ etiam ꝙ deus ſit deus
tantum per operari ꝙ̄tum per eſſe:oportet neceſſario ꝙ ſit diffe
rentia in opere dei intrinſeco inter operatiuū/ operabile/ ꝛ ope
rari.ꝑ quaꝫ differentiam realis pluralitas neceſſario eſt in deo.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quarta rõ quarte partis ad probandũ pluralitatẽ eẽ in deo ꝑ finem. Ca. xxxiiij

IN deo eſt finis ſcȝ cõplementuȝ ꝑ queȝ finem ſua bonitas/magnitudo ⁊c̃.ſunt ɔplecte:ſicut ipſe finis bonus eſt per bonitatẽ ⁊ magnus ꝑ magnitudineȝ ⁊c̃.Hic autem finis ita magnus ẽ in bonitate ſicut in ſapientia:magnitudo aũt ſapientie ⁊ finis dicitur eẽ:ꝙ deus per ſapientiam intelligat totuȝ ſeipm̃.ſed magnitudo bonitatis ⁊ finis non dicit̃ eẽ ſi de⁹ per bonitatẽ non bonificet ſeip̃m totuȝ nam videt̃ ꝙ ſi ſe ipm̃ totũ non bonificaret:non eſſet finis ꝑ bonitateȝ ⁊ magnitudinem:q2 bonificatiu⁹/⁊ bonificabilis eſſent idem numero:⁊ finis non hẽret ſubiectũ in quo eſſet/cxñs h̃ qð eſt.bonificatiuo eñ inq̃tuȝ eſt bonificatiu⁹ non ɔuenit ꝙ ſit bonificatiuus nec bonificabilis inq̃tum eſt bonificabilis/ꝙ ſit bonificabilis.videt̃ igit̃ ꝙ finis ſit magnus in ſapia ⁊ non in bonitate.ex q̃ ſequit̃ ꝙ ſapia ⁊ bonitas non ſint idem numero ꝑ eẽntiã qð ẽ impoſſebile.Sed cũ oporteat ꝙ ſint idẽ numero.⁊ quod finis ita bon⁹/magnus/⁊c̃.ſit in bonitate ſicut in ſapientia.ẽ neceſſarium ꝙ deus bonificet ſe ipſum totum per eundem modũ per quem totuȝ ſeipm̃ intelligit ſcilicet ꝙ bonificatiuus qui ds eſt:bonificet ſe ipȝ totum in bonificabili ꝓducendo ipm̃ bonificabilem de toto ſe ipſo/ manente ipo bonificatiuo per magnitudinem finis vno ac ipo bonificabili etiam manente per magnitudineȝ finis alio.ſic ꝙ vnus non ſit alius.⁊ hoc idẽ de ipo bonificare/ita ꝙ non ſit bonificabilis:nec bonificatiu⁹ inq̃tum ẽ bonificare amborum.oportet igitur ad hoc vt deus poſſit bonificare ſeipm̃ totum ſicut ſeipm̃ poteſt intelligere totum. Q̃ ſit diſtinctio inter bonificatiuum/⁊ bonificabile/⁊ bonificare.ſine diſtinctione eñ ſe ipm̃ totum bonificare non poſſet ⁊ hoc idem ſequitur de intellectiuo/intelligibili/⁊ intelliger/ꝙ ſine diſtinctione non valent eſſe eq̃les magnitudo finis bonitatis ⁊ ſapie ⁊c̃. Eſt igitur in deo diſtinctio perſonalis:per quam fore in deo pluralitatem oportet.ſine qua diſtinctio eſſe non valet. ¶In deo eſt magnitudo bona per bonitatẽ.⁊ bonitas magna per magnitudinem.ſed ſi in deo non ſit diſtinctio ſuppoſitorum non eẽt finis propter quem magitudo ſit bona/vel bonitas magna.cuȝ bonitas ⁊ magnitudo vnũ numero ſint per eẽntiaȝ. cũ xo ſit ne

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ceſſarium ꝙ in dei bonitate ſit finis magnitudinis. ⁊ in magnitudine finis bonitatis ⁊ ſic de alijs omnibus formis dei q̃ omnes vnica forma ſunt per eſſentiam: oportet de neceſſitate ꝙ ſuppoſitorum diſtinctio ſit in deo. vt bonitas eſſe valeat finis magnitudinis: ⁊ magnitudo finis bonitatis ⁊ ſic de alijs. bonificatiuo exñte vno bono/magno. ⁊ bonificabili alio bono/magno ⁊c. Et bonificare ſimiliter vno bono/magno ⁊c. Igit̃ ē diſtinctio in diuinis ac ꝑ ꝯñs pl'itas ¶ In deo ē bonificatiu⁹ ꝑꝑ bonitatē: ⁊ bonitas ꝑꝑ bonū/ad h̃ vt finis bonitatis ⁊ boni tant⁹ poſſit eſſe in bonitate: quāt⁹ eſt in bono: ⁊ tant⁹ in bono/quātus in bonitate. Hec aūt eq̃litas eē non valet in fine bonitatis/⁊ boni ꝑ vnitatē numeralē: q̃ ē ꝑ eēntiā. Op₃ igit̃ eē aliqd̃ ſbm perſonale in quo ſit diſtinctio ꝑ eq̃litatē finis exñtis in bonitate ⁊ bono. Eſt igit̃ diſtinctio in dis: ⁊ ex ꝯñti pluralitas. ¶ Si in deo non ſit diſtinctio pſonalis: non pōt eſſe finis ꝯcreti in bonitate. nec finis bonitatis in concreto. cum in deo bonitas ⁊ bonus ſint idem numero per eſſentiam. Unde priuato fine bonitat' in bono/⁊ boni in bonitate remanet bonitas in abſtracto: ⁊ bon⁹ in ꝯcreto diſtincti ab inuicē ꝑ eſſentiam: q̃ diſtinctio eſt impoſſibilis ⁊ nulla. Oportet igitur ꝙ diſtinctio ſit ſuppoſitoꝝ numero diſtinctoꝝ ꝑꝑ finē bonitatis in bono. ⁊ boni in bonitate. Sed q² bonus ꝑ bonitate₃ ē bonificās. ⁊ bonificabl'is. fil'⁊ bon⁹ ꝑ bonitatē diſtincti ab inuice₃. hēt finis bonitatis exiſtere in bono: ⁊ boni in bonitate. Diſtinctio ē ḡ in deo: ⁊ per ꝯñs pluralitas. ¶ Si in deo non ſit diſtinctio amatiui/amabl'is/⁊ amare. ſic ꝙ amabilis ſit eēntie amatiui. ⁊ ipm̄ amare ſit eſſentie amborum: exiſtit in dō finis ꝑ amatiuu₃ ⁊ in creaturis per amabile. ⁊ in amare per eſſentiam creatoris ⁊ creaturaru₃: ⁊ ſic eſt finis deffectiuus in amabili et amare ac ꝑ ꝯñs in ipō amatiuo in quo fore non pōt finis ꝑ magnitudinē bonitatis/eťnitatis ⁊c. S₃ cū talis deffectus ſit impoſſibilis: oportet in deo fore diſtinctionē in q̃ finis amatiui/amabl'is/⁊ amare: valeat exiſtere ꝑ magnitudinē eťnitat'/bonitatis ⁊c. Hic aūt finis ē ꝑ formas ſupdictas in q̃tu₃ amatiu⁹ hēt in ſe ſuū ꝓpum amabile/⁊ amare. cū q̃bus ē vna ⁊ eadē eēntia/diſtinctus ab eis ꝑ finē amatiui/amabilis ⁊ amare/exñte₃ magnū per bonitatem magnitudinis/eternitatis/⁊ aliaru₃. Eſt igit̃ in deo diſtinctio ⁊ ꝑ ꝯñs pl'itas/ſine q̃ non videt̃ eē diſtinctio cu₃ non hēret aliter de quo foret.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quarta ratio quarte partis ad probã dũ plr̃itatẽ eẽ in deo ꝑ libertatem Ca.xxxvij.

Sicut deus benedictus ꝑ bonitatẽ bonus eſt:ſic per libertatem liber eſt:τ remotus ab omni coactione τ ſeruitute. Et pet libertatez ẽ ſua bonitas libera τ ſic de magnitudine/eternitate/ τc. Sed ſi in deo non ſit plr̃itas ꝑſonaꝝ non põt habere in ſe ipo libertatẽ ad dandum bonificare ſibimet ipſi taliter/ ꝙ bonificare ſit vnus per ſe ipſuz.nam vnitas numeralis bonificatiui/ τ bonificabilis cogit bonitatez ꝙ habeat libertatem:per quam bonus poſſit dare alteri bono ſemet ipm ſic ꝙ non ſit bonificatiuus/τ bonificabilis. Eſt igitur bonitas dei coacta τ ipm bonuz coactũ. τ deſtructa eſt libertas in dei eſſentia ſine plr̃itate reali.ſed cum impoſſibile ſit quin ſit in deo libertas τ liberalitas:oportet fore pluralitatez in eo:per quam bonificatiuus ſit liber ad dandum eſſe bonificabili.τ ambo dant eſſe ipi bonificare/omnibus tribus exiſtentibꝰ abinuicem diſtinctis. ¶ Voluntas dei magna eſt in velle magna autem fore nequit abſq; libertate/per quam valeãt quicquid vult libere velle. Hanc vero libertatez nequit habere/ niſi ſit in eo rerum pluralitas diſtincta.ſine pluralitate enim non habet libertatem ad volendum amatum diſtinctum ab amatiuo. ſi amatiuus ſit ſolum vns numero cum amato.nam ex tali vnitate oritur contrarietas reſiſtens ꝙ voluntas coacta per vnitatem numeralem non poſſit amare alietatem exiſtentem inter amantem/ τ amatum/ τ amare/ Si autez in deo ſit pluralitas ſuppoſitorum/eſt voluntas libera in amare vnum amatum:τ aliũ amantem:τ vnum amare amborum per quam libertatem voluntas eſt magna in amare alietatem.τ diſtinctionem perſonalem amantis τ amati τ amare.oportet igitur eſſe in deo pluralitatem vt in amare voluntas habeat libertatem. ¶ Deus eſt iuſtus per iuſticiam τ iuſticia ſua eſt libera per libertatem. ſicut bona eſt per bonitatem: τ magna per magnitudiuem τc. Sine pluralitate vero iuſticia non foret libera ad ſatiſfaciendũ alijs rationibus/ſcilicet ꝙ bonitas nequaq̃ poſſet eſſe ratio magnitudini/ꝙ eſſet bona.nec magnitudo bonitati/ꝙ eſſet magna nam vnitas numeralis que eſt bonitatis τ magnitudinis eſſentialis conſtringit iuſticiam/ꝙ non poſſit eſſe ratio magnitudini

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝙ ſit bona per bonitatem nec bonitas magna per magnitudinē ⁊ ex tali coactione oritur iniuria contra iuſticiam/ad hoc ꝙ iuſticia non ſit ratio bonitati ꝙ ſit iuſta in exiſtere rõ magnitudini ꝙ ſit bona per bonitatem. Sed ſi in deo ſit pluralitas perſonal's poteſt eſſe iuſticia ratio omnibus alijs formis in ipſa pluralitate perſonali/ſicut bonitati ꝙ ſit iuſta in eſſendo ratio magno/bono/ꝙ de ſe producat aliud magnum bonum. Eſt igiẗ in deo pluralitas. vt iuſticia libertatem habeat in bonitate/magnitudine. ⁊c. ¶ Gloria dei abſq; pluralitate non haberet libertatem in glorificatiuo/glorificabili/⁊ glorificare. nã ſi omnes tres ſolum eſſent vnum ⁊ idem numero: glorioſus non poſſet glorificare alium glorioſum. Unitas enim numeralis conſtringeret ipſum glorificatiuũ/⁊ glorificabile. ex qua coactione oriret pena contra gloriam. ⁊ ſeruitus contra libertatem. quod eſt impoſſibile. Sed ſi in deo ſit pluralitas/eſt ſubiectũ in quo glorioſus libertatem habet ad glorificandum alium glorioſum. ⁊ ipſi ambo habent ſimiliter libertatem ad glorificandum ipſum glorificare ex vtroq; productum. Eſt igitur neceſſario pluralitas in diuinis. vt ipſa dei gloria ſit libertas. ¶ Niſi in deo ſit pluralitas/eſt deus coactus ſic/ꝙ non poteſt dare ipſi concordantie concordare. nec bonitati bonificare. nã vnitas eſſentialis omnium formarum. in qua omnes ſunt vnum idẽ numero: nullam habet libertatem in vnire/concordare/quin ſit concordatiuus/⁊ concordabilis/ Si autem in deo ſit pluralitas/ habet vnitas libertatem ad vniendum vnum ab alio. ⁊ ad vniendum vnum amborum. ac etiam ipſi concordantie ad ꝯcordare. ⁊ bonitati ad bonificare ⁊ ſic de alijs. Oportet igitur ꝙ ſit in deo pluralitas. vt ipa dei vnitas habeat libertatem in vnire. ac in dando ꝯcordare ⁊ bonificare ⁊c. ¶ Probata aũt pluralitate diã fore neceſſaria: nũc ꝓbare opꝫ ꝙ illa pl'itas ſit pr̃nitatis/ filiatõis/ ⁊ ſpiratõis. i. ꝙ in dei eſſentia ſit pater/filius/⁊ ſpiritus ſanctus exiſtente quolibet ipſa tota.

Scd̃a rõ principalis in qua probatur ꝙ pl'itas p̄dicta ẽ in pr̃nitate/filiatõe ⁊ ſpiratõe. Ca. xxxxi.

PLuralitatem diam: quã in parte precedenti ꝓbauimus: opꝫ eſſe in maiori magnitudine bonitatis/ eternitatis ⁊c. ꝙ̃ aliaꝫ pluralitatẽ quãcunq;. Hec aũt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pluralitas maioꝛ eſt in relatione vnius ⁊ alterius: q̄z aliter poſſit eſſe. Sed maioꝛ relatio que poſſit eſſe eſt paternitatis/filiationis/ ⁊ ſpirationis. ipſo patre gignente filium ex ſe ipſo. qui genitus cum gignente vnico actu ab vtroq̀ꝫ toto procedente producat ſpiritum ſanctum. ⁊ hoc per magnitudinem bonitatiſ ⁊c. Cum vero ſit in d̄o maioꝛ relatio/que valeat cogitari: eſt in ipo relatio patris/ ⁊ filij/ ⁊ ſpiritus ſancti. ¶ In deo benedicto eſt bonitas ratio bono/ q̄ producat bonum. ⁊ magnitudo ratio bonitati/ q̄ magnum bonum producat. ⁊ eternitas ⁊c.

Sed cum hee rationes in deo non valeant exiſtere ocioſe: opꝫ q̄ bonus producat bonum/magnum/eternum. Bonus vero non poteſt producere alium bonum immenſum/ ⁊ eternum: niſi ipſe ſit bonus immenſus/ ⁊ eternus. ⁊ de ſe toto ipſum producat. nec eſt intelligibile q̄ de alio a ſe poſſit bonum immenſum ⁊ eternum producere. cum eſſe non valeat niſi vnica bonitas: que immenſa ſit ⁊ eterna. Sed quia in deo eſt productio bona/ immenſa/ ⁊ eterna. opoꝛtet productiuum eſſe patreꝫ cuꝫ de tota ſua natura producat productum: quem productū ex tota natura patris opoꝛtet filium eſſe. cuꝫ eo modo producatur: quo q̄cunq̀ꝫ filius a patre procedit. Modus autem: quo producens productum producit: ei ſecundum q̄ poteſt totam ſuam naturam communicans: generatio nuncupatur. Ipſum autem producere opꝫ ſpm̄ ſc̄m eſſe cum ex ambobus procedat: naꝫ ſicut filio ꝯpetit natiuitas cū ſit generatus: ſic ipſi ꝓcedere ꝯpetit ſpiratio. cū a ꝓductiuo ⁊ ꝓductibili totꝰ ꝓcedat. Eſt igiť pl'itas d'ia in iſtis tribꝰ ꝓꝑetatibꝰ ꝑſonalibꝰ. ſ. pr̄nitate/filiatōe/ ⁊ ſpiratōe. cū nulle alie ſufficerēt magnitudini ꝓductōis/ bonitatis ⁊c. qd̄ ꝑ ſe patet diligētius intuenti. ¶ Maioꝛ itē ꝯcoꝛdātia q̄ foꝛe valeat: opꝫ eē in pl'itate d'ia: ſꝫ maioꝛ ꝯcoꝛdantia: q̄ nāl'r eē poſſit: ē patris/ ⁊ filij/ ⁊ amare amboꝝ. Sequitur igiť in deo eē pat̄nitatem/filiationem/ ⁊ ſpirationem cū abſq̀ꝫ tribꝰ ꝓꝑetatibus ꝑſonalibꝰ maioꝛ cōcoꝛdantia non hēret ſbm: ꝑ qd̄ exiſtere valeret in deo. ¶ Maioꝛ equalitas: que poſſit eē: eſt equalitas eſſentialium/equalium/perſonalium: ſcilicet equalitas in qua ſunt equans/equabilis/ ⁊ equare/ ſic magni: q̄ maioꝛes eſſe non poſſint. Et ſicut per equalitatem ſunt maioꝛes: ſic per paternitatem/filiationem/ et ſpirationem maioꝛes exiſtunt.

Nam equans plus poteſt per paternitatem ſibimet equare

equabilem in magnitudine bonitatis/eternitatis/ꝛc. ꝙ per quã cunqꝫ aliam proprietatẽ. Et ipſe equare amborum magis poteſt eſſe equanti ꝛ equabili equalis per communem ſpirationẽ amboꝝ ꝙ per quãcunqꝫ aliam ꝓpetatẽ. Sed cũ in dis eẽ opoꝛteat maioꝛem eq̃litatẽ q̃ poſſit eſſe. ſeq̃tur neceſſario ꝙ ſit in deo pr̃nitas/filiatio/ꝛ ſpiratio. ¶ Nullũ principiũ põt maius eſſe ꝙ paṫ qui de tota ſua eſſentia/ꝛ de toto ſeipõ/ꝛ de tota ſua magnitudine/bonitate/ꝛc. principiat filiũ. Nec principiatũ maiꝰ eẽ põt ꝙ filiꝰ p̃ncipiatꝰ ꝛ p̃ncipiabl'is ꝺ eẽntia pr̃is/ꝛ de toto patre p rõnẽ bonitatis/magnitudinis ꝛc. Nec aliud põt eẽ maiꝰ principiatũ ꝙ principiatũ et ſpiratũ ex ſpirare ex pr̃e/ꝛ filio p rõnẽ bonitatis/magnitudinis ꝛc. Sꝫ cũ in deo ſit maiꝰ p̃ncipiũ qꝺ eẽ poſſit: opoꝛtuit ꝙ p'ꝛitas dei ſit pſonaꝝ ꝓpꝛaꝝ. ſ. pr̃is/ꝛ filij/ꝛ ſp̃s ſancti. ¶ Pꝛobata dei pluralitate exiſtere in pſonalibꝰ ꝓpꝛietatatibus: que ſunt pater/ꝛ filius/ꝛ ſp̃us ſcẽs. hẽmꝰ ꝓbare ꝙ non pñt eẽ pl'res ꝙ tres vel paucioꝛes pſone

Tertia rõ p̃incipalis in q̃ pꝛobatur ꝙ in illa pl'ꝛitate dia ſunt tres pſone ꝛ non pl'res neqꝫ paucioꝛes Ca. xxxxij.

Pluralitatem opoꝛtet eſſe in nobilioꝛi ꝛ completioꝛi numero q̃ eẽ poſſit. ſi aũt minime eſſet: defficeret bonitas magnitudini: ꝛ magnitudo bõitati ꝛc. qui deffectus eſt in deo impoſſibilis. Nobilioꝛ vero et completioꝛ numerus: qui poſſit eſſe dicitur ternarius: ſicut patet per omnia diſcurrendo. Bonitas enim in numero ternario eſt perfecta bonificatiui/bonificabilis/ꝛ bonificare. nec quaternarius eſt ſibi neceſſarius: nec binarius ſcꝫ bonificatiui/ꝛ bonificabilis poſſet eam perficere. nec etiam eſſe poſſent ſine ipõ bonificare. Simile habetur ſuo modo in q̃libet ente creato in quo eſt ternarius numerus. nã ꝯſtituitur ex foꝛma/ꝛ mã/ꝛ ꝯiũctiõe vtriuſqꝫ. Sil'r in ſillogiſmo qui conſtat ex duabus ꝓpoſitõibꝰ et vna ꝯcluſione ex illis producta. Et opatio ꝯplet ſil'r ex põ obiecto ꝛ actu. Et idẽ ẽ in oĩbus rebus. ſ. ꝙ hñt pfectõem in t̃nario numero: in q̃ ſi bene aduertatur ẽ vnũ dãs eẽ alteri: et ambo ipi tres. Nec eſt aliqua potentia nãlis que in ſua pꝛopꝛia nã ſibi coeẽntiali quaternario indigeat numero: ſed ipõ ternario ẽ pfecta Sic etiam in hõis volũtate: que quantum ad ſui intrinſecũ eſſe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pfectuz ꝯtenta eſt amatiuo/ amabili/ ꝛ amare ſibi ſbalibus. q̃rtū eiū qḋ accipit ſiue amat extra: alterius ē eſſentie. ꝛ non ſue. Eſt igiť numerus ternari⁹ nobilioꝛ/ ꝛ ꝯplectioꝛ in ſe/ ꝛ ex ſe/ ꝛ p ſe: q̃ valeat reperiri. hūc numeꝝ ternarium eē opꝫ in pl'ralitate diā ꝛ ipaꝫ pluralitatē in ipo numero: in qua ſufficit vn⁹ pať/ vn⁹ filius/ vn⁹ ſpūs ſcꝰs. Sic ſufficit ꝛ longe melius eēntie bonitatis create vnum bonificauūti/ vnū le. ꝛ vnū arc. ¶ In illo numero in quo eſt maioꝛ ꝯcoꝛdantia opꝫ ꝙ ſit pl'itas diā. ſꝫ maioꝛ ꝯcoꝛdantia eſt in numero ternario q̄ȝ in alio quocūqꝫ. ideo quia vnū ē nāliter ex eēntia altius: ſic in ſimplici eēntia bonitatis in q̃ bonificabilis ē de eſſentia bonificatiui/ ac bonificare ē de eēntia amboꝝ. in quo numero ternario maioꝛeꝫ hꝫt ꝯcoꝛdantiā bonificatiu⁹/ ꝛ bonificabilis/ ꝛ bonificare/ q̄ȝ in quaternario numero: vel q̃nario/ vel in alio quocūqꝫ maioꝛi: nam poſt q̄ȝ tranſiť ad q̃ternū numeꝝ: iam tranſiť ad aliud genus/ vel ad aliā ſpēm: que non ē ſpēs bonitatis create. Sed cū opoꝛteat ꝙ pſone die ſint in illo numero: in q̃ in maioꝛi ꝯcoꝛdātia ꝯſiſtunt ſbal'r ꝓpe ꝛ ſimpliciter: qui ternari⁹ eſt [vt ꝓbauim⁹] ē neceſſariū/ ꝙ pl'itas diuina non tranſeat numeꝝ ternariuꝫ. nec in minoꝛi ꝛ maioꝛi pōt eſſe. cū ex h̄ defficeret magnitudo bonitatis/ eťnitatis ꝛc̄. numero pl'itatis die/ ac numero maioꝛis ꝯcoꝛdie: q̃ deffectus ē impoſſibilis/ ꝛ non intelligibilis diligentius intuenti. ¶ Illū numerum qui ꝯſiſtit in vnitate maioꝛi opꝫ eē in pl'itate diā. Maioꝛ aūt numer⁹: qui ſit vnitatis: eſt ternarius: ſcꝫ ꝙ in ſba ſit vnum ſuppoſitū: qḋ non ſit reliquū generatū ab illo. ꝛ ꝙ illud ſit vn⁹ pꝛ ꝛ non pl'res. vt ſit ei ſufficiens ſingularitatis vnitas: nam ſi in diſba non ſufficeret vna paternitas: vnitas ꝛ ſingularitas ipi paternitati non ſufficerent. in quo defficeret magnitudo bonitatis paternitati: ꝛ etiam ꝯtra ſingularitatem defficeret illius vnitati. Et idē deffectus: q̃ ſequereť in vna paternitate: ſequereť etiam in vna filiatōe: ꝛ in vna ſpiratōe. Sed cū aliquis deffectus ſit in deo impoſſibilis. ſeqitur ꝙ ternarius numer⁹ ſufficiat pl'ralitati diuine. ſ. vna paternitas: vna filiatio: ꝛ vna ſpiratio: quaꝝ q̃libet ſit vna vnitas pſonalis: ꝛ non pl'res. ¶ Maius mediū. i. nobili⁹ ꝛ ſimplici⁹/ ꝛ maioꝛ eq̃litas: q̃ poſſit eſſe in numero: in ťnario numero ꝯſiſtit. nam in ipo ē vnū ſuppoſitum dictū ſcđm pꝛoductū a pꝛincipio vno ſiue a pᵐa vnitate dante eē numero exiſtenti equali medio inter pꝛimū ꝛ tertiuꝫ. ꝛ tertium ex ambobus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

reſultans. In hoc tali numero conſiſtit ſimplicior ⁊ perfectior
equalitas: ⁊ magis ſimplex principium/ medium ⁊ finis: q̄ in
quocūq alio numero. ꝑ quē etiā omnis ali⁹ numerus hēt eſſe
reſpectu hui⁹ ꝯpoſitus ē ⁊ diuiſibil's ⁊ ꝑ ꝯñs imꝑfectus vt ſatis
claret naturā numeꝝ ſpeculāti. Nam [ſic dictū eſt] in numero
ternario ē illud ſimpliciſſimū qđ dat eſſe numero: ⁊ id ꝙ primo
recipit eſſe numerale ita ſimplex ſic primum. nam ex toto primo
⁊ non ex alio nec in minori vel etiā maiori pōt ꝓduci: ex quib⁹
ambobus vnicū ſic quodlibet vnū ē per oia eis ſimile. vt apparet
immediate reſultat ꝯiungens ambo in vno. ¶Per qđ etiā medi
um amboꝝ exiſtit: ⁊ ſic numerus ternari⁹ ꝑfectiſſimus/ ſimpli-
ciſſim⁹/ ꝑm⁹/ ⁊ ſil'im⁹ in ſe ipo cōtinet omnes alios numeros in
eē ꝓducens vt ſuperi⁹ eſt iā dictū. Qm̄ numer⁹ ē intellectiui/
intelligibilis/ ⁊ intelligere: in quo ipe intellectiuus eſt ꝓducens
intelligibilē: ex qbus neceſſario ꝓcedit intelligere. Oportet igit
ꝙ numer⁹ ꝑſonaꝝ diuinaꝝ ſit ternarius: cū maius mediū ⁊ ma
ior equalitas in ipo q̄ in alio numero quocūq ꝯſiſtat. aliter de
ficeret maior magnitudo bonitatis maiori eqlitati ⁊ maiori me
dio. ac etiam numero maiori. ¶Numer⁹ ille in quo ē maior
relatio neceſſario in diuinis ꝯſiſtit. Maior vero relatio q̄ poſſit
eſſe [vt ꝓbatū eſt] in vna paternitate/ in vna filiatōe/ ⁊ in vna
ſpiratōe cōi ꝯſiſtit. maior eſt. n. relatio vni⁹ paternitatis ad vnā
filiatōem q̄ pluriū ad plures. cū maior ſit vna ſingularis pater
nitas q̄ immenſa eſt q̄ plures. quas neceſſario opꝫ eē limitatas
⁊ ꝑ ꝯñs paruas. Idem etiam de vna ſingulari filiatōe. ⁊ ex am=
babus vnica ſingulari ſpiratōe. In ſpē. n. hūana in qua plures
ſunt patres ⁊ ꝑ ꝯñs plres filij quoꝝ qlibet ē neceſſario limitat⁹:
non eſt tanta relatio ſic in eēntia diuina. ſi in ipa ſit vnica ſingu=
laris paternitas. ⁊ non plures: vnica ſingularis filiatio: ⁊ non plu
res: vnica ſingularis ſpiratio: ⁊ non plures. Sꝫ cū in numero di
uinaꝝ ꝑſonaꝝ ſit maior relatio que poſſit eē vt magnitudo boni
tatis/ eternitatis ⁊c. ſufficiat maiori numero in relatōe maiori: opꝫ
neceſſario/ ꝙ numerus ternarius ſit in deo: q̄ beata dei trinitas
nūcupat: q̄ ꝯe vnius paternitatis/ vni⁹ filiatōis/ ⁊ vnius ſpira=
tionis ꝯſiſtit: que tres ꝓprietates ſunt vnus deus: ⁊ vnus deus
eſt ipe tres ſine multiplicatōe quaternarij numeri. licet dicam⁹
vnū patrē/ vnū filiū/ vnum ſpm̄ ſanctum/ vnū deū. Nā ſi ex hoc
multiplicatio quaternarij ſequeret eēt deus ex ipis ꝓprietatib⁹

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝯpoſitus/tanq̃ ex partibus. ⁊ per ꝯñs imꝑfectus. quod ē abſurdum dicere. Propҏetates. n. dei non ſunt ptes ei⁹/y⁹ quelibet ē eẽntia tota diã. Quare non põt ex ipis alia ſpẽs numeri reſultare. qḋ tñ ſit in hoie. q ex aĩa ⁊ corpore tanq̃ ex ptibus duab⁹ cõpoſitus terti⁹ ipe reſultat: non remanẽs in ſpẽ aĩe nec corporis: ſʒ trãſiens in tertiaʒ ſpẽʒ a precedentib⁹ alienã. ¶ Probata diaꝝ pſonaꝝ plᷓitate in numero ternario ꝯſiſtere quã vocamus trinitatem dei btiſſimam. Nunc aliq̃s obiectões ſoluem⁹: q̃ ꝯtra ea que dixim⁹ nob fieri poſſunt de ſanctiſſima dei trinitate hoc ordine qui ſequitur.

Reſpõſio ad obiectões q̃ fieri poterãt a ſarraceno. Ca. xxxxiij.

Si dicis ꝙ ideo qꝛ in deo ſint tres propҏetates pſonales: ſequit̃ ꝯpoſitio in diis: Reſpondet̃ ꝙ in eternitate ⁊ immenſitate nulla ꝯpoſitio põt eſſe. Cõpoſitio. n. ſine tp̃e ⁊ ſine partib⁹ nullatenus eẽ pt. tempus vo in eternitate ⁊ partes in immenſitate non poſſunt cadere vllo mõ. nec etiaʒ ē intelligibile ſi qḋ eſt eternitas ⁊ immenſitas clarius ſpeculet̃. Pat̃ vo de tota ſua immenſitate ac eternitate generet filiũ. ⁊ ambo ex eadẽ tota ſpm̃ ſctm ſpirat ex quo nullũ põt in eis ꝯpoſitio hẽre ſubiectũ. Adhuc cũ cõpoſitio ſit ſimplicitati oppoſita: ⁊ pt̃ q ſimpliciſſim⁹ eſt de tota ſua ſimplicitate filiuʒ generat: ⁊ ambo ex eadẽ ſumma ſimplicitate ſpm̃ ſctm ſpirent. Impoſſibile ē ꝙ in eis poſſit ꝯpoſitio locũ hẽre: nec ē intelligibile ꝙ vbi ē actus ſimplificandi immenſe ⁊ eternaliter/locũ ꝯpoſitio valeat obtinere. vñ ſicut ſimplex forma bonitatis create ex ſibi eẽntialibus bonificatiuo/bonificabili/⁊ bonificare nullã cõpoſitõeʒ acq̃rit. ſic ⁊ multo melius deitas: que ſimpliciſſima ſemꝑ in actu ſimplificandi ꝯſiſtit/non põt ex ſibi eſſentialib⁹ deificatiuo/deificabili/⁊ deificare ꝯpoſitõeʒ acq̃rere. ¶ Ad hoc qḋ dicis ꝙ tp̃s cadit in deo. cũ fili⁹ gigni non valeat niſi extiterit ꝑus pater: Reſpõdet̃ ꝙ in eternitate pater non põt eẽ ꝑor filio. ⁊ qꝛ fili⁹ in eternitate genitus eſt a patre: ꝑoritas ⁊ poſterioritas/que ſunt tẽporis non pñt in eternitate ſubiectũ hẽre. ¶ Cũ vero dicit̃ ꝙ pat̃ ꝑ intelligere generat filiũ: ex q ſequit̃ ꝙ intelligere ſit añq̃ fili⁹. Reſpondet̃ ſic ſuperius tactũ ē. ſ. ꝙ tẽporis ꝑoritas ⁊ poſterioritas in eternitate nullatenus eẽ poſſunt. prioritas vo:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

que eterna eſt:⁊ poſterioritas originis/⁊ emanatōis ſane ꝯſide=
rantur in deo:⁊ ſic dico ꝙ pater per paternitatem filiū m gignit.
Unde ſcdm relationez pr̄is/⁊ filij pater prius ſe hēt ad filiuz:ꝙ̄
ad intelligere.⁊ vt filiū gignere poſſit:ſe hēt ad intelligere. vt ſe
pe in pl'ritatis probatōe diſtinctū eſt.ꝙ ipſe intellectiuus:q̄ gig=
nens eſt immediate reſpicit intelligibilem:q̄ genitus eſt/⁊ ex ā=
bobus reſultat intelligere.q̄ ſpirare eſt vtriuſqꝫ. Et licet ſecūdū
facultatē noſtri eloquij multū impꝛoꝑe nos oportet loqui ð deo
intellectus tamen ſupra ſeipꝫ eleuatus in contemplatione ⁊ ſpe
culatione dei videt/⁊ iudicat ea:que ſunt in deo ⁊ ad deū perti
nent ſcdm naturam diuinam:q̄ ſi vellet iudicare ſm ꝓpriam ip
ſius naturaz:nunq̄ꝫ videre poſſet/nec per ꝯñs veraciter iudicare
ſicut etiam intellectus ꝯſiderans ſcdm ymaginationē non videt
ꝙ noſtri antipodes poſſint perſiſtere ymaginando ſemper ſitū
noſtrum:quouſqꝫ eleuatur ad ſitus ꝯſiderationem vniuerſi to=
tius. Et ſic qui veritatē vult de aliquo iudicare:debet illud ſpe
culari ſm illius naturam propriam/⁊ tractare:quod ſi diſcrete fece
rit:multa ei primo obſcura/occulta ⁊ etiam nubiloſa:clara ſibi
manifeſta ⁊ lucida apparebunt. Juuatur ad hec enim plurimū
intellectus:ſi bene ſciuerit creaturaꝝ naturas/ ⁊ earum opera=
tiones diligentius ſpeculari. Et vt ad ꝓpoſitum redeamꝰ:vide=
mus ꝑus viſuz ſe habere ſcdꝫ intenſionem ad obiectū/ꝙꝫ ad vi=
dere:ex quibus ambobus ipm videre ꝓcedit:⁊ ſic ipa ꝑfecta vi
ſio habet:⁊ totum fit in eodem inſtanti. Et licet h̄ vel aliud exē
plum ex creatura ſumptum non ſit ꝑfecte ſufficiens ad ea:que ð
deo dicunt:poteſt tamen ex iſtis homo aliqualiter illuſtratꝰ ad
ſpeculanda diuina clarius eleuari:⁊ videre prioritatem intelle
ctualem eternam/ꝑ ipſam originem ⁊ emanationem in trinaz
ſcdm relationem paternitatis/filiationis/ ⁊ ſpirationis vtriuſqꝫ
communis. Uidendo ꝙ pater ipe prius ſe habet ad filium ꝑ in=
tentionem:vt ipe intelligere ab vtroqꝫ procedat.nam ſi ſub for=
ma intentionis pater non ſe haberet ad filium:priuſqꝫ ad intel=
ligere:non valeret ipꝫ intelligere fore ex intentione amborum.
Sed cum oporteat eum eſſe ex amboꝝ intentione:tranſit in ter=
tiam intentionem perſonalez.filio remanente in ſecūda:⁊ patre
in prima.ipe vero tres intentiōes ꝑſonales eternales ſunt/ ⁊ in
vna communi intentione:in qua non eſt aliqua prior altera:cū
ſint omnes eterne. Sed vt ipſa communis intentio in tribꝰ ſu=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſtentetur pſonis:⁊ vt ſint ipe pſone tres pſone:ponitur p̃oritas in intentõe ſcðitas/⁊ t̃tioritas:ſic loquẽdo:q̃re obo p̃dicta nullius valor͛ exiſtit cũ ipe tres intẽtões et̃ ne remanẽtes ſint inte᷒ vna cois et̃na.
4 ¶ Et cuꝫ dicit̃ ꝙ in eẽntia di ſunt loca diuerſa exñte p̃re in vno loco/fi᷒ in alio/⁊ ſpũ ſcto in t̃tio.¶ Rñdet̃ ꝙ cũ pr̃ in infinita magnitudie ⁊ p̱ infinitã et̃nitatẽ generet filiũ.⁊ ambo ſpirẽt ſpm̃ ſcꝫ:loc᷒ ⁊ q̃ntitas nullatenus valẽt exiſter̃ in dis.
5 ¶ Ad illð qð dicit̃ ꝙ bõitas magnitudis maior eẽt in duob᷒ patrib᷒/q̃ꝫ in vno ⁊ ſic ð fi᷒ ⁊ ſpũ ſcto.iã ad iſtã obonem ſupius eſt rñſum.vbi oſtẽſuꝫ ẽ/ꝙ maior mag᷒ bonitat͛ põt eẽ in vna p̃rnitate ſingulari:q̃ꝫ in duab᷒ vel pl̃rib᷒:nã vna eẽ põt imẽſa ⁊ et̃na due xo vel pl̃res eẽnt neceſſario limitate:⁊ idẽ ẽ de filiatõe ⁊ ſpiratõe cõi.
6 ¶ Ad id qð dicit̃ ꝙ pr̃ videt̃ eẽ maior alijs cũ ãbos p̱ducat.⁊ filius ſpũ ſcto:cũ nihil p̱ducat.¶ Rñdetur ꝙ maioritas ⁊ mĩoritas nullatenus eẽ pñt in eſſentia magnitudis infinite/⁊ et̃nitat͛ ſolũ.n.hñt ſubiectũ in reb᷒ finitis hñtib᷒ quãtitatẽ ⁊ in tp̃re ſuſtẽtat͛.Sꝫ cũ pr̃ q̃ infinitus ẽ in magnitudie ⁊ et̃nitate bonitate ⁊c̃.generet filiũ ð tota ſua eẽntia/⁊ cum filio ð eadẽ ſpiret ſpm̃ ſcꝫ nulla int̃ eos maioritas ⁊ minoritas põt eẽ.y᷒ ſi eẽt inter ipos alia p̱ductio intrinſeca vel al̃r q̃ꝫ ẽ dictũ:nullus eoꝝ eẽ poſſet illð qð eſt.p̱ut de ſe maniſeſte app̱et intime ſpeculãti ea q̃ ð t̃nario numero ſunt dicta.
7 ¶ Ad illð qð dicit̃ ꝙ nos ponimus tres ðos ponẽtes tres pſonas real̃r diſtinctas:quaꝝ q̃libet ẽ ðs pfectus.¶ Rñdet̃ ꝙ licꝫ pſone ſint diſtincte:ðitas ipa p̱ut ſup᷒ p̱batũ ẽ:remanet indiſtincta.ne pl̃res ſint eẽntie die:q̃ dine non eẽnt cũ forẽt neceſſario limitate.eodẽ mõ remaneret vn᷒ ðus ⁊ non pl̃res dij.Nã ſic limitati exiſterẽt ⁊ p̱ ꝯñs nullus ðs.ſꝫ inq̃ꝫtũ ðitas ipa tota p̱ vnũ mõꝫ ẽ in p̃re.ſ.vt p̱ducẽs.per aliuꝫ mõm in filio.ſ.vt p̱ducta/p̱ aliũ in ſpũ ſcto.ſ.vt ab vtroqꝫ.ſpirata.ſeq̃t neceſſario ꝙ pr̃ ſit ðs/filius ðs/ſpũs ſcũs ðs.cũ q̃libet iſtoꝝ ſit tota ðitas.licet modus eius exñdi alius ſit in p̃re[vt dictũ eſt]ali᷒ in filio/alius in ſpũ ſancto.cũ xo deitas ipa beata vnica ſit ⁊ nõ plures.pſone ipe vn᷒ ðs ſunt ⁊ non pl̃res.
8 ¶ Et cũ iteꝝ obijcitur ꝙ cũ pr̃ ſit ipa eẽntia vt ẽ generãs.⁊ fili᷒ vt genita:⁊ ſpiritus ſcũs vt ſpirata:⁊ ipi ſunt realit̃ diſtincti.oportet neceſſario ipaꝫ eſſentiam eſſe diſtinctam.⁊ plures.¶ Iã ad hanc obiectõeꝫ ſup̱ius eſt reſpõſum.Naꝫ ipa eſſentia eſt vnica/indiuiſibilis/⁊ in ſe ipa exñs.rõne tñ mõꝝ pſonaliũ diſtinctoꝝ eſt aliter ⁊ liter in p̱

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſonis exiſtens ſcđꝫ alium ꝛ aliũ mõm diſtinctũ exiſtẽtie pſonaꝝ. Solũ.n. diſtinctio reſpectu pſonarum exiſtit. ¶ Ad illud vo quod obijcitur ꝙ nos non ſolum in diuinis ponimus tres perſonas. ymmo quaſi infinitas. cum ponamus bonificatiuũ eſſe vnã perſonam. ꝛ bonificabile aliã. ꝛ bonificare tertiaꝫ. Itẽ ponimus magnificatiuũ vnã eẽ pſonaꝫ/ ꝛ magnificabile aliã/ ꝛ magnificare aliã. ꝛ ħ idẽ dicimus ẜm quãlibet dignitatẽ ſiue formã diuinã q̃ quaſi ſunt infinite. ¶ Rñdetꝛ ꝙ cũ bonitas/ magnitudo ꝛc. ſint vnũ idem numero. ſeq̄tur ꝙ bonificatiuus/ magnificatiuꝰ/ et nificatiuꝰ ꝛc. omnes tiui ſint vna ꝛ eadẽ pſona in numero. ſ. pater. Et bonificabile/ magnificabile ꝛc. omnes biles ſint alia vna perſona ſcilicet filius: qui tamen eſt in ip̃a ſpiratione bonificatiuus magnificatiuꝰ ꝛc. cũ in ea ſit actiuus ſicut pater. Et bonificare magnificare ꝛc. omnes are. ſint alia vna perſona ſcilicet ſpiritꝰ ſanctus: qui in ip̃a perſona eſt ſpirabilis/ bonificabilis/ magnificabilis ꝛc. Quare licet infinitas poſſes ponere dignitates nũq̃ tamen poteris excedere numerum ternarium in perſonis.

¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ in deo ſint tria intelligere. cũ ſint ibi tres perſone: quarum quelibet aliã intelligit ꝛ ſeip̃am. ꝛ ſic cum ipſuꝫ intelligere ſit in deo idem ꝙ ſapientia tres adminus [vt videtur] diſtinctas ſapientias ponimus in diuinis. ¶ Reſpõdetur ꝙ in deo eſt communitas ꝛ proprietas. Commune eni eſt in deo ſicut bonitas: que communis eſt omnibus tribus perſonis. Naꝫ ꝑ bonitatẽ pater bonus eſt/ filiꝰ bonus eſt/ ſpũs ſcẽs bonus eſt. ſimiliter ꝛ eſſentia patris omnibus eſt communis. recte eodem mõ ip̃m intelligere. cũ ſit idẽ ꝙ ſapientia communis per ip̃am ſapientiam eſt ip̃is tribus pſonis commune. quare tale intelligere ſic̃ nec ipſa ſapientia vt ſit perſonale non conceditꝛ ſed commune. Proprietates vero in dõ dicimus illa que ip̃as perſonas reſpiciunt vt perſonas. ꝛ ſic per proprietatẽ pr̃ intelligendo ſe patrem/ intelligit filium relatiue/ ipſum per intelligere producens perſonalem. Unde proprietatibus perſonalibꝰ exñtibus in relatione/ et relatione in ip̃is manet intelligere cõmune inquantum pater intelligit ſeipſum deum: et filius ſimiliter ſeipſum deũ intelligit. Sed inquantum pater intelligit ſeip̃ꝫ prẽm ꝛ filium filium: ꝛ filius intelligit ſe filium ꝛ patrem patrem: procedit ex tali intelligere perſonatum intelligere: qui ſpũs ſanctus eſt. ſeipum intelligens ſpm̃ ſanctum. ex coi tantum patris ꝛ filij

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intelligere ꝓceſſum:qui ſeipm̄ deum intelligit per eſſentiale in-
telligere.tribus perſonis commune.quibus intellect⁹ ſoluta eſt
obiectio per diſtinctionem proprij intelligere/⁊ cōis. ¶ Et cū
11 dicitur ꝙ ſic in bonitate ſunt tres boni.ſ.bonificatiu⁹/ bonifica-
bilis/ ⁊ bonificare.quoꝝ vnus non ē alius.ſic in deitate ſunt tres
dij quoꝝ vnus non eſt alius:ex q̄ adminus tres ponimus eē de
os.¶ Rn̄detur. ꝙ ſic in bonitate illi tres boni ſunt perſonales:⁊
omnes tres ſunt vnus bonus eſſentialis.ſic in deitate ſunt tres
deales pſonales.ſ.bōificatiu⁹.lis.⁊ are. exn̄tes eēntialit̄ vn⁹ ds.
12 ¶ Ad illd qd dicit̄ ꝙ ds fili⁹ paſſus ē.⁊ ꝑ ꝯn̄s mālis.cū ſit bōifi-
cabilis/magnificablis/⁊ gnābilis.¶ Rn̄det̄ ꝙ licꝫ ꝙ ois receptio
videt̄ hr̄e mōm paſſiōis:nō ē incōueniens/ſi fili⁹ dī ꝯſideretur ꝑ
mōꝫ paſſiui:ſꝫ opꝫ ꝙ h̄ ſit ſine oī deffectiua potētialitate/⁊ abſqꝫ
oī materia.qꝛ ipoſſibile ē ipꝫ hr̄e potētialitatē ⁊ mām/ ꝓut ſonāt
in deffectu/qſi d eē ipfecto tēdere ad pfectū.ſic d nō eē actu tē
dere ad eē actuale pfectū.cū ipe d tota ſimpliciſſima forma pris
ſit genitus ab etno. Ex q̄ materia nullo mō pōt in ipo locū hr̄e.
13 nec potētialitas non ꝯiūcta actui. ¶ Et cū dicit̄/ꝙ cū bōificati-
uus dicat actualitatē ⁊ bonificabile dicat potētialitatē:bonifica
bilitas filij dī nō ꝯſiſtit in actu.¶ Rn̄det̄ ꝙ bonificabilitas filij e-
tna ē/⁊ in actu:nec ē in potētia nō ꝯiūcta actui.y⁹ exn̄s ipe act⁹
purus ab etno ꝯſiſtit.cū ens pſonale ſit etnalr̄ actuale.⁊ qꝛ ē e-
tnale:nullo mō vacuabile.ad h̄ vt pater nūqꝫ ceſſet ipꝫ filiū ge-
nerare.⁊ ipe filius nūqꝫ ceſſet generari.⁊ qꝛ eius bonificablitas
eſt etna ꝑ magnitudinē etnitatis/pratis ⁊c̄.eſt idē numero cum
14 bonificatiuo.q̄ ē ipe fili⁹ bōificatus ꝑ bōitatē in etnitate. ¶ Ad
illd qd dicit̄ ꝙ bonificare/magnificare ⁊c̄ ſunt ſpūs ſcūs. ⁊ bōifi
cabile magnificabile ⁊c̄.fili⁹. videtur ſeq̄ ꝙ ſpūs ſcūs non ſit bo-
nificabilis/magnificablis ⁊c̄.nec fili⁹ bōificare/magnificare ⁊c̄.
cū ſit diſtinctio inter filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄.¶ Rn̄det̄ ꝙ male aduertis
ea q̄ predicta ſunt.nam filius in ipo generare/ſiue generatōe eſt
bonificare/magnificare/⁊c̄.⁊ ſimiliter ſpūs ſanctus in ipo ſpira
re ſiue ſpiratione eſt ſpirabilis/bonificabilis/magnificabilis ⁊c̄.
15 ⁊ ſic ratio non valet. ¶ Ad id quod dicitur ꝙ fili⁹ ⁊ ſpūs ſcūs
ſunt vna ⁊ eadem perſona:cum filius generetur per intelligere
q̄ intelligere eſt ſpūs ſanctus.⁊ cum ſpiritus ſanctus ſpiret̄ per
amare q̄ amare ē filius.¶ Rn̄det̄ ⁊ dicitur ſicut iam ſupi⁹ dictū
ē.ſ.ꝙ in dō ē ꝯſiderare ꝓpetates trib⁹ mōis.ſ.ꝓpetatē ſingularē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

τ proprietatem dualē/τ proprietatem ternalem. Est aūt propri etas ſingularis:q̄ vni perſone tantum conuenit.ſicut paternitas patri:filiatio filio:τ ſpiratio paſſiua ſpiritui ſancto. ¶ Proprietas dualis eſt:que duabus perſonis tantum ɔuenit.ſicut generare ſiue genero/ſiue actus generandi:qui patri τ filio ɔuenit.τ talis generare ſiue generatio pater eſt τ filius. Etiam eſt illud gene rare amare/bonificare/intelligere/magnificare τc̄.qui ſunt pat τ filius τ eſſentia amborum. ¶ Proprietas ternalis eſt.que tri= bus perſonis conuenit.ſicut ſpirare ſiue ſpiratio nam in ipa ſpi= ratione pater τ filius ſunt proprietas ſpiratiua:ſpirit⁹ vero ſan ct⁹ proprietas ſpirabilis.τ ipſuʒ ſpirare eſt proprietas ternalis ipſorum triū.nec eſt aliud q̄ȝ pater/filius/ τ ſpiritus ſanctus/et eſſentia eorum.τ eſt ipm amare voluntati τ intelligere ſapiētie τ bonificare bonitati τ magnificare magnitudinis τ ceteraruȝ dignitatum actus:qui etiam ſunt ſpirare ſicut τ ſunt generare. Veruntamen ſunt ſpirare per modum ſpirationis.τ generare per modum generationis. Et cum ſit diſtinctio inter generatio nem τ ſpirationem ratio tua nihil valet/precipue cum ipm inte lligere in gnātōe pater ſit τ filius.in ſpiratione vero pater/filius τ ſpiritus ſanctus.τ eodem modo eſt de amare. ¶ Et cum di= cis q cū inter generatōȝ τ ſpiratōeȝ ſit differētia:generatio erit vna pſona:ſpiratio erit alia. ¶ Reſpōdeo q non valet obiectio nam ſic dictum eſt/genratio ē ꝓprietas dualis:q̄ pater ē τ filius τ diſtinctio eorūdem.ſpiratio vero ꝓprietas ē ternalis:que pr̄/ τ fili⁹/τ ſpūs ſanctus ē:τ diſtinctio eorūdem. Eſt etiam iaȝ ꝓ= batuȝ q perſone diuine ſic ſunt tres q non plres/nec pauciores eſſe poſſunt. ¶ Scōȝ mōm quē tenuim⁹ ad ſoluēdum obiecti= ones ſuperius tactas de trinitate:habetur via τ modus ad cō= ſimiles obiectōes:que fieri poſſunt ɔtra trinitatem ſoluendas. Quicūq preterea voluerit ea que de ſumma trinitate dicta ſunt intelligere oportet/q ſup̄ naturam ſenſibilium τ ymaginabiliū ſuum eleuet intellectum.nam intellectus ſolū ɔſiſtens in ſua ra tiocinatōe ſm nām reꝝ ſenſibiliū τ ymaginabiliuȝ: nunq̄ altus erit ad ſpūalia inſenſibilia τ inymagīabilia ſpeculādū. Erit igit̄ neceſſariū cuiq volenti ſcire aliq̄d de beatiſſima trinitate q ab obiectis ſenſualib⁹ τ ymaginabilibus denudatus ad ſeipm tra hat ſuū intelligere.ac demū ſup̄ ſeipm conſideret obiecta:q̄ ſunt ſimilitudines eēntie beatiſſime trinitatis.τ ſic diſponetur ad ſuſ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cipiēdum influentiam diuine gratie/que ſcḋm ad diuinī ex obiec
tor noticiā eleuauerit. ¶ Expeditis tandem hijs q̄ de ſumma
trinitate ꝓmiſimus mediāte ſbſidio ſaluatoris. nūc ad ſacratiſſi
mā dei incarnatōē ꝓbandā ſcḋm eūdē mōm: quē ad ſummā tri
nitatē probandā tenuim⁹: ꝓcedamus.

De filii dī incarnatōe q̄ 20. rōib⁹ ꝓbat. Ca. 44.

Quando ds̄ benedict⁹ ex ſua maxia liberalitate dig
nat⁹ ē creare mūdū fuerūt in illa creatiōe oēs dei
forme mō ɔpleto. ita q̄ bonitas fuit rō/q̄ ds̄ bonū
mūdū crearet. ⁊ magnitudo/q̄ magnū. ⁊ eɫnitas
q̄ durabilē ⁊ ſic de alijs. Et q2 ſic ds̄ ꝑ quālibet rōnē poſuit in
mūdi creatōe ſuā ſilitudinē: fuit ipe mūdus creatus cū magnitu
dine bōitat̄/duratōis/pf̄atis ⁊c̄. Cū magnitudie x̄o ipax rōnū
non fuiſſet creat⁹ abſq3 bn̄dicta dei incarnatōe. q̄ ē in mūdi cre
atōe rō maiori magnitudini bōitatis/duratōis ⁊c̄. Nā nullo mō
pōt intelligi ipa creatio maior in magnitudine bonitat̄ finis/et
nobilitatis: q̄3 ſi ſit creatio: vt dūs ſibi hūanitatem vniret. Eſſet
igiẛ mūdus abſq3 incarnatōe creat⁹ cū paruitate bonitatis/du
ratōis/⁊ aliax. ex q̄ ſeq̄retur q̄ rōnes dei non eēnt in mūdi crea
tōe mō ɔpleto. Cū ds̄ eax ſilitudies in creatiōe non poſuiſſet cō
plete q̄d ē ipoſſibile. ⁊ ɔ̄ra magnitudiē ſue bōitat̄/duratōis ⁊c̄.
Eſt igiẛ incarnatio vt forme die poſuiſſent in creatōe ſilitudies
ſuas ɔplete. nā ꝑ incarnatōē ſunt ſic pfecte poſite/q̄ magnitu
do creatōē mag̃ magnificare non potuit: nec bonitas bonifica
re ⁊c̄. q̄3 q̄ mūdus creat⁹ fuerit/vt aliq̄d ei⁹ particulare eēt ita
magnū/⁊ ita bonū q̄ eēt cū nā dia in vnitate ɔiūctū pſone/⁊ dī
ficatū: ⁊ ds̄ in illo bōificatus. ſane ⁊ bene ſemꝑ intelligēdo abſq3
mutatōe dei vel alteratōe q̄cūq3. y⁹ ſine ɔuerſiōe vni⁹ nature in
alẛam vtraq3 remanēte/hūana tū̄ ſbata in dīo ſuppoſito ⁊ vnita.
¶ Mūdus non fuit creabilis ꝑꝑ ſeipꝫ. nā ſi fuiſſet: nā fuiſſet ali
quid anq̄3 eſſet/inq̄tū foret dignus/q̄ eēt creabilis ꝓpter ſeipꝫ
Sed cum h̄ ſtare non poſſet propter aliquid aliud exiſtit crea
bilis ſcilicet propter aliq̄d eius particulare fore dificabile. ad h̄
vt deitas ponat in creatōis intentōe ſuā ſimilitudinē: ſicut ſuas
imponit bonitas/magnitudo ⁊c̄. nam ſic debet per deitatē mū
dus creari: ſicut per bonitatem/magnitudinem/⁊c̄. Et ſicut de
bet aliquod mūdi particulare ſuper omnia alia magnificari: ſic

hec rō est fortis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

decet illud idem per ditatem deificari. Eſt igitur incarnatio ne deitas in ipa mūdi creatiōe remaneat occioſa. ¶ Probauimus ſuperius beatiſſimam dei trinitatem: ad quam cognoſcendam oportuit eſſe aliquod ſpeculum. ſ. aliquod obiectū in quo human⁹ intellectus poſſit pfectius ſpeculari: ⁊ cōtemplari opa trinitatis. Iſtud vō obiectū/ ⁊ ſpeculū perfecte hētur: ſi ſit ipſa incarnatio benedicta. naꝫ in ipa ⁊ per ipam videt/ ⁊ relucet maxima diuinaꝝ dignitatū liberalitas/ nobilitas/ ⁊ ptas. Eſt eniꝫ ipe deus incarnatus abſq̄ multiplicatōe ⁊ alteratiōe ſui ipſius humanitatis aſſumpte. Eſt etiam ipa benedicta incarnatio ſupra curſum naturalem facta per poteſtatem diuine nature cū tanta magnitudine bonitatis/ duratōis/ ⁊ ptatis/ ꝙ plus ſuſtinere non valuit: nec recipere nā creata: nec etiam deus plus potuit in naturam creatam influere: nec ipſam altius eleuare. Ex quo nobis ſignificatur ꝙ ſicut deus in ipſa incarnatione vincit ⁊ ſuperat naturam tēporis/ loci/ quantitatis/ ⁊ motus: ſic in ipa ſumma trinitate patris filium generātis/ ⁊ amborum ſpirantiū ſpiritū ſanctū/ tempus/ locus/ quantitas/ motus/ ⁊ quodcūq̄ ad imperfectionem ſignificans non ꝯſiſtit. Oportet igitur hꝰ beatiſſimum ſpeculum incarnationis exiſtere. vt in ipo ſit repreſentatum opus dei intrinſecū in excellentiſſima magnitudine bonitatis/ durationis ⁊c. ¶ Sapientia ſcit illam magnitudinē boni/ in qua deus poteſt creaturam excellentius exaltare. Sed maior magnitudo boni ad quam deus creaturam valeat exaltare eſt/ ꝙ ipam deificet in ſeipo: ⁊ aſſumat eaꝫ taliter ꝙ ipa creatura ſit deus. ⁊ ipe deus etiam creatura. vtriuſq̄ natura manēte ſine mixtione ⁊ alteratione diſtincta. vnde ſicut dei ſapientia attingit ⁊ comprehendit id/ in quo creaturam poteſt altius exaltare. ſic eius voluntas attingit ⁊ comprehendit illud in q̊ creaturā pōt plus amare: ⁊ eā altius exaltare. ſic. n. ſapia illā creature exaltatōeꝫ attingit intelligēdo. ſic volūtas eandem attingit amando. vt ſit equalitas in poteſtate actinctionis et ꝯprehenſionis ambaꝝ. Concluditur igitur ipam dei incarnatōem exiſtere ſ poſtꝙ voluntas dei ipaꝫ vult eē. que ſi non eſſet magnitudo bonitat⁹ ſatiſfaceret ſapie ⁊ ptati: non aūt volūtati: qđ ē impoſſibile ¶ Niſi fuerit incarna⁹: rōnes dei non hūt in q̊ qeſcere poſſint in effectu creato. nā in determinate q̄libet nō ſuaꝫ poneret ſilitudinē in creatis. ſic magnitudo/ q̄ i ppetuū poſſet magnificare crea

(c) 2006 Ministerio de Cultura

turam:niſi eam deificaſſet.ꝛ bonitas ſimiliter in perpetuum:niſi
eſſet deificata ipſam bonificare valeret.et ſic nec quieſcere po=
ſſent:nec ad finem venire in producendo ſuas ſimilitudines in
creaturis ꝑfecte. Sꝫ ſi ſit ipa benedicta incarnatio/ſic ꝙ creatura
ſit deificata:magnitudo non valet magnificare plus eã:nec bo=
nitas bõificare:nec p̄tas poſſificare ꝛ ſic de alijs dignitatibꝰ dĩ.
Ex q̃ q̃eſcũt ꝛ venĩũt ad finẽ rõnes die ꝑ ipam incarnatõem in
creatis.ꝛ ſuas ſi͂litudines ĩminant prout opꝫ in illis. ¶ Inter
creatorẽ ꝛ creaturã opꝫ/ꝙ ſit illa cõcordãtiã ꝑ quã magnitudo
magnificare meliꝰ põt ꝯcordare dei ꝛ creature.ꝛ bonitas idẽ va=
let melius bõificare.ac et̃nitas durificare. ꝛ p̄tas poſſificare ꝛc̃.
Sed maiꝰ ꝯcordare qḋ rõnes dĩ poſſint hr̃e cũ creaturis/ ẽ per
deificatõeꝫ nature hũane omnium entiũ nãm participãtes/ ꝛ in ſe
q̃dã mõ ꝯtinẽtes. Eſt igit̃ filij dei incarnatio vt rõnes die ſint in
maiori ꝯcordare dei ꝛ creature ꝛ magꝭ elongare poſſint eã a ꝯtra
riari amboꝝ. ¶ Qũ deꝰ creauit mũdũ incepit ipꝫ cũ magnitu
dine p̄ncipij vt eẽt in illo p̄ncipio magnitudo.ꝛ incepit cuꝫ cum
magnitudine bonitatꝭ.vt bonitas cũ magnitudine in eodeꝫ p̄n=
cipio foret.fuit igit̃ mũdi p̄ncipiũ bonũ.ꝛ magnitudo eꝭ͂ĩs occa
ſio incarnatõis ꝛ ipa incarnatio occaſio eiꝰ. Nã ſi ſit incarnatio
p̄ncipiũ/ẽ in tãta magnitudine ꝛ bõitate ꝙ in maiori eẽ non põt
ſine ipa v̄o foret magnũ in potẽtia bõitatis: ꝛ non in actu. ſemp
.n.poſſet eẽ maius in actu.ex q̃ ſeq̃retur ꝙ potentialr̃ eẽt maior:
ꝗ̄ actualr̃ finis mũdi.qḋ cuꝫ ſit impoſſibile/ ſeq̃tur ꝙ ſit ipa in=
carnatio benedicta:ꝑ quam vitant̃ in ꝯuenientia ante dicta.
¶ Sic̃ deus hẽt intrinſece nobiliꝰ opꝰ qḋ in ſemetipſo poſſit hr̃e
ꝑ vnitateꝫ ꝛ pl̃itatẽ ꝛ h̃ ꝑ ſingularitateꝫ vnitatꝭ:ꝛ pl̃itatꝭ.ſic d̃cuit
extrinſece ipm hr̃e.aliter.n.nobilitas opis interioris/ ꝛ exterio=
ris non hẽrent ꝯcordãtiam in ſingularitate vnitatis/ ꝛ plurali=
tatis:ꝛ vnitas ꝛ pluralitas non mitterẽt ſimilitudines ſuas ex=
tra.qḋ eſt incõueniẽs. Eſt igit̃ hũanitatꝭ in deũ aſſumpſio:vt ſit
vna ſingularis creatura nobilior omnibꝰ alijs creaturꝭ. Hec v̄o
creatura ẽ vnꝰ hõ q̃ eſt ih̄s xp̄s:in q̃ ſunt ſingularit̃ pl̃res nature/
diuina.ſ.ꝛ hũana.ꝛ hec multitudo eſt pl̃ritas ſingularis/que no
bilior exiſtit ꝛ excellentior omnibus alijs pluralitatibus crea=
tis. ¶ Sapientia dei maiorem ſcit amorem.quem deus ha=
bet in amare creaturã:et tale ſcire ẽ actualiter.ſed niſi ſit incar=
natio maius amare ẽ in potẽtia ꝛ maiꝰ ſcire in actu. cũ maius

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſcire quod deus ſcire poſſit in amare creaturam/ſit/ꝙ amet ip=
ſam ad hoc/ꝙ ipſa ſit deus. Oportet igitur incarnationem exi=
ſtere:ne maius amare ſit in potentia maiori/ſcire exiſte in actu.

¶ Si deus non creaſſet mundum propter maiorem finem
ſequeret ꝙ ipm creaſſet propter minorē:⁊ ſic quies mundi eſſet
in minoritate finis: et eius labor in maioritate. ac voluntas dei
dilexiſſet in creatōe minorem finem contra maiorem:quod ē im
poſſibile ac extra magnitudinē bonitatis in amare ⁊ complere.
Eſt igitur incarnatio vt deus ad maiorem:non autem ad mino
rem finem creauerit ipm mundū. ¶ Illud per quod pote=
ſtas di plus poteſt d magnitudine in bonitate creata:oportet in
creatione mundi exiſtere:aut eſſe in ea illud per quod poteſtas
minus poteſt de magnitudine in bonitate creata. Sed hoc ē im
poſſibile ⁊ contra rationes quas habent in creaturis forme di=
uine. Eſt igit incarnatio vt ſit in mundi creatione illud per qd
poteſtas plus poteſt de magnitudine in bonitate creata:in qua
potuit deus tantum per incarnationem de magnitudine in boni
tate creata/ ꝙ non valuit plus in ipa bonitate creata magnifica
re magnitudinem creatam.nec ipam bonificare cū bonitate in=
creata. ¶ Deus magis poteſt in ſe ipo bonificare ⁊ mag=
nificare creaturam:ꝗ extra ſe ipm.ſed ſi ſit incarnatio vtit ma=
iori poſſe in creatura per rationem bonitatis et magnitudinis.
ſi vero non ſit vtitur poſſe minori per paruitatem ac per conſe=
quens per maliciaꝫ quod eſt impoſſibile. Eſt igitur incarnatio
per quam deus vtitur tantum de poſſe creato in increato ꝙ in
perſonalitate facit ambo vnire ſine paruitate ⁊ malicia:⁊ ꝑ illaꝫ
vnitatem poſſe increatum participat cū toto poſſe creato. ⁊ cuꝫ
tota magnitudine bonitatis create. ¶ Si ē incarnatio ſuū
eſſe eſt bonum/⁊ magnū/⁊ durabile in voluntate diuina/in tā=
tum ꝙ ipam creaturaꝫ deificatam amat tanto amore/ꝙ vult ꝙ
deus ſit ipa.⁊ propter hoc ſufficit volūtas maiori amore: ac ma
gnitudo ſufficit voluntati cū magnificare maiori.⁊ bonitas cuꝫ
maiori bonificare.quod veritas poſſit verificare inter deum ⁊
creaturam. Si vero non ſit incarnatio eſt ipe effectus ſubiec=
tum:in quo forme ſunt ſibi inuicem deffectiue: quod eſt impoſſi
bile.ac contra maioritatem ipius amare/bonificare/⁊ magnifi
care. ¶ Niſi ſit incarnatio.maior eſt poſſibilitas bonitatis/
magnitudinis/⁊c.in effectu/ꝗ ſit poſſitiuitas quaꝫ habet cauſa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in ipſo. ⁊ idē ſequitur de bonificabilitate ⁊ alijs que maiora ſunt in effectu / ꝙ ſit bonificatiuitas ⁊ bonificare quas hēt cauſa in ipſo. nam poſſibilitas creata eſt ſubiectum ꝙ creatura poſſit deificari. ſi poſſitiuitas cauſe vtatur creatura cum magnitudine poſſitiuitatis. Eſt igitur incarnatio vt ſit bonitatis in maiori magnitudine per poſſitiuitatem cauſe: ꝙ per poſſibilitatez effectus.

℃ Quāto creature ſunt mag. ſimiles creatori / tanto ſunt in maiori bonitate. nā deus magis influit ſuas ſimilitudines in creaturas: que maiores ſunt in bonitate ꝙ in illas que non habent tantam magnitudinez bonitatis. ſed niſi ſit incarnatio ſequitur totum oppoſitum. nam deus non diligit maiorem influentiā magnitudinis: ⁊ bonitatis in creaturis. ⁊ amat in eis minorem. ex q̄ ſequeretur ſecundum naturam amandi ꝙ creature que minus ſunt ſimiles creatori haberent concordantiam cuz ipo maiorē / ꝙ ille q̄ ſimiliores ſunt illi. ſz hͦ eſt ꝯtradictio rōne cuiꝰ incarnatiōm exiſtere ē ꝓbatuz. ℃ Scōm nām bonitatis maiꝰ eſt bonificare in bonificabili: qͦd eſt eiuſdez eēntie bonitatis / ꝙ in bonificabili eēntie aliene. hͦ idē ſeqtur in nā amoris ⁊ intellectus. Vñ ſꝫm talē naturam deus voluit vti bonificabilitate extrinſeca in bonificabilitate intrinſeca: vt ambaꝝ bonificare voluntas poſſit plus diligere: ⁊ ſapiā intelligere. tale poſſe q̄dē ſine incarnatione nullatenꝰ eē poſſet / cū abſq3 illa ſbm in q̄ poſſet exiſtere non hēret. Sed cū oporteat exiſtere tale poſſe. ſequitur incarnatio benedicta. ℃ Niſi eſſet incarnatio foret vacuitas inter increatā gl̄iam ⁊ creataz magnitudinis bonitat. / ⁊ magnitudinis amoris: ac maioris gl̄ificatōis. quā gloria creata pōt hēre in gloriam creatam. Vñ ſequeretꝛ ꝙ ꝯplemētum vacuitati oppoſitum eſſet minoris glorificari / qͦd homo poſſit hēre in gloria increata. Qͦd cū ſit impoſſibile ſignificatꝛ ⁊ ꝓbatꝛ dī incarnatōez exiſtere. ℃ Naturalꝛ ē poſſe mag. amabile in magnitudine boitat. / ꝙ in paruitate illiꝰ. cū nobiliꝰ ſit ipm poſſe in bonitatis magnitudine ꝙ in paruitate eiuſdez. ⁊ etiaz qꝛ volūtas ꝑ poſſe plus pōt diligere in magnitudine bonitatis: ꝙ in puitate. Vnde rōne natꝛe talis amare / voluntas dei nullatenꝰ pōt ipaz incarnatōez btiſſimam non amare. Nā ſi eā deamare valeret: mag. amabile in bonitatis paruitate / ꝙ in magnitudine poſſe foret. ac etiaz volūtas plꝰ poſſet cū minori diligere: ꝙ cū maiori amare. qͦd ē impoſſibile. Eſt igitꝛ magis amabilis ꝙ non amabilis ſiue deamabilis ipſa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

incarnatio benedicta. Nā ſi non eēt plus amabilis q̄ non amabilis ſiue deamabilis ſeq̄ret / q̄ tale amare ⁊ deamare nullū haberent ſbm: in quo differētia ⁊ ꝯtraria poſſent eē. Qd̄ cū ſit impoſſibile / ſeq̄tur q̄ ſit amabilis ipa incarnatio volūtati die quod ſi ē amabilis ꝯuenit ſit ab eadē amata: vt mag̃ ſit a d̄amabilitate remota. Eſt igit̃ incarnatio poſtq̄ a volūtate dia ē amabilis / et amata. ¶ Si creata ſit d̄s: pōt illa creatura plus deum intelligere ⁊ amare: q̄ q̄cūq̄ alia creatura q̄ non ſit deus. ⁊ h̄ ſapiētia dia intelligit. ſ; niſi ſit creata q̄ deus ſit: volūtas dei non amat q̄ creata ſit d̄s. nā ſi h̄ vellet: abſq̄ reſiſtētia factū eſſet / cū ꝯtradictio / vel impoſſibilitas nulla ſequat̃. Nos. n. ex h̄ nō ponim⁹ [ſic ſuperi⁹ tactū ē] mixtiōe; nāru;: nec alt̃atōem / ſiue mutationem aliquā in dia nā. Seq̄ret̃ igit̃ niſi eēt incarnatio q̄ ſapia dei intelligeret ꝑ magnitudinē bonitatis. ⁊ volūtas ei⁹ deamaret ꝑ magnitudinē malicie. vn̄ ſeq̄ret̃ volūtatē ⁊ ſapiam eſſe ꝯtrarias: ⁊ etiā ſibimet volūtatē ꝯtrariari. qd̄ cū ſit valde impoſſibile oportet incarnatōe; exiſtere: ꝑ quam ⁊ in q̄ ꝯcordāt in effectu dei ſapientia ⁊ volūtas / in tm̄ q̄ volūtas diligit oē id ꝑ qd̄ d̄s ſit mag̃ cognitus / ⁊ amat⁹. ¶ Niſi ſit incarnatio / diuine forme libertatem non h̄ent cu; q̄ vtant̃ maiori ope in effectu. nā bonitas libertatem non h̄et bonificandi creaturam in maiori maioritate que poſſit eſſe bonificabilitatis ⁊ bonificatiuitat̃. ⁊ hoc idē ſeq̄tur d̄ magnitudine: q̄ non h̄et libertatē magnificādi creaturā in maiori maiorificabilitate ⁊ cū maiori magnificatiuitate q̄ poſſet eſſe. ſed cū abſurdiſſimū ſit / q̄ forme diuine ſint ꝯſtricte ⁊ non libere in effectu ꝓducēdo / op; q̄ ſit incarnatio ꝑ quā habeāt ſbm. in q̄ libere poſſint maiorificare ſuas ſimilitudines ſm̄ magnitudine; bonitatis ⁊c̄. ¶ Probauim⁹ dei incarnatōe; ꝑ 20. rōnes q̄ ꝓbabilis ē ꝑ plr̃es alias manifeſte. nūc aūt volum⁹ ſoluere q̄ſda; obiectōes: q̄ fiūt ꝯtra ea q̄ dixim⁹. vt demus mōm ad extirpādū dubia de cordib⁹ illoꝝ q̄ dei incarnatōem ignorant ⁊ negāt.

Reſponſio ad obiectiões que fieri poterant a ſarraceno. Ca. xxxv.

Latinus. Ad illud qd̄ obicit̃ ꝯtra pt̃em / ⁊ volūtatem. ſ. q̄ ſunt coacte ad poſſificādum: ⁊ volēdū illd̄ qd̄ ſapientia ſcit eē poſſibile ⁊ diligibile ꝑ bonitatē magnitudinē ⁊c̄. ¶ Reſpondetur q̄ nullomodo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cadit in eis coactio. nã ptas pôt poſſificare. τ volũtas amare li=
bere. poſtq̃ agũt p magnitudinez bonitatis/ glorie/ virtutis τc.
Et ſic p ſapiam eſt illud ſcibile libere/ ita p poteſtatez libere eſt
poſſibile τ p volũtatem amabile. qre nulla dignitas coactionez
ponit in aliam. ſz in ſumma ↄcordantia τ eq̃litate ſe hñt ad pdu
cendũ ſuas ſimilitudines in effectus. ¶ Ad illud qđ obicitur
ↄtra volũtatẽ/ q̃ non ↄcordat ad volẽduz ea: q̃ ſapia ſcit/ qđ po=
teſtas pôt facere: cũ deus ſciat q̄ poſſet facere de aliq̃ ruſtico re
gem τ aliũ mundũ creare: qđ tñ non facit. q² volũtas non vult.
¶ Reſpondet q̄ nulla ẽ repugnãtia inter illas: cũ ſint idez nu=
mero. τ ↄcedit q̄ illa pôt ds: cũ ↄſideratur eius ptas abſoluta in q̃
ſapia hẽt ſcire abſolutũ. τ h̄ vult abſoluta volũtas. ſ. q̄ poteſtas
poſſit τ ſapientia ſciat illa poſſe pducere/ hñs in ipis velle abſo
lutũ τ iſto mõ ↄſiderando ipas dignitates/ non opz q̄ reſponde
ant eis effectus exteriores in actu. q² nec deus inordinatũ τ in=
determinatũ quicq̃ pducit. qđ faceret ſi ageret ſm q̄ ↄſideratur
dignitates abſolute τ ſic nũq̃ eſſet ſubiectũ in q̃ q̄ſcere poſſent
ſic ſuperi⁹ dicebatur: qđ ẽ incõueniens. ſed male dicis inq̃tũz tale
poſſe τ velle ẽ determinatũ ſcđz magnitudiez bonitatis/ durati=
onis/ poteſtatis/ τ aliaꝝ. Jdcirco qñ ↄſiderantur dignitates diuie
ſm q̄ pducũt effect⁹ ſuos: illud qđ dicebatur abſolutũ/ videtur re=
gulatũ τ ordinatũ p magnitudinẽ bonitatꝭ ad ipaz incarnatõez
q̃ eſt mai⁹ opus extrinſecũ ipius poſſe/ ſcire/ τ velle dei p magni
tudinez bonitatis ad qđ pportionaliter ordinantur τ regulantur q̃cũq̃
creata/ vt forme die ſbm habeãt ordinatũ τ determinatũ in quo
q̄ſcere poſſint: τ q̄ſcunt extrinſece pducẽdo. cũ eaꝝ ſilitudies
ſint deificate in ipa incarnatõe. vltra qđ nullũ poſſe/ τ ſcire abſo
lutũ exiſtit ad effectũ extrinſecũ magis eis ↄueniẽs pducendi.
Quare nulla eſt repugnãtia/ y⁹ ↄcordantia oĩmoda inter velle
dei/ τ ſuũ ſcire/ τ poſſe/ ſi ꝟe τ pfecte ↄſideretur realitas exiſtentie
dignitatũ. Nã ſm mõm exiſtendi debet ↄſiderari modus agẽdi
¶ Ad id quod obicitur q̄ ds poſſet ſumere nãm hũanaz in mł
tis hõibus ſm magnitudinem bonitatꝭ/ ſapie/ τ volũtatꝭ. τ nos
non ponimus q̄ aſſumpſerit illã niſi in vno hõie. ex q̃ derrogatur
poteſtati diuine. ¶ Reſpõdetur ſic eſt ad precedentẽ obiectiõem
reſpõſum. ſ. q̄ put ptas ↄſideratur ſm ſe abſoluta ↄceditur talia po
ſſe. ſz put ↄſideratur agere ordinate/ τ detminate/ τ non cõfuſe τ
indeterminate. cũ ei non ↄpetat ſic agere non cõceditur q̄ h̄ poſſit

Quid ſit poteſtas abſoluta, et ordinata.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſi bene ↄſideretur ſua oꝑatio ſm magnitudinez bonitatis/ q̄tuz ad vnitatē vnius xp̄i: ⁊ vnius pſone. Perſona.n.multoꝝ hoīuz non pōt eē vna.cū ipi ſbaliter ſint diſtincti/ hſis q̄libet pſonaz ab alterius pſona diſtinctā. Et etiaz qꝛ vnitas xp̄eitatis ſic loquendo/ ⁊ eius ſingularitas eēt in paruitate bonitatis: ⁊ in ꝓuatione ſi foret ipa incarnatio in pluribus hominibus.nec foret vna creatura in maiori magnitudine bonitatis q̄ꝫ omnes alie. ⁊ ſic eſſet deſtructa ꝓportio in maioritate magnitudinis in ipa creatione. ⁊ maior ↄuenientia vnius creature ad vnū deū. ac etiā eēt qꝰ fruſtratoriū cū ita bene ⁊ ↄuenīetius ſint oīum dei dignitatū ſimilitudines dificate in aſſumptōe vniꝰ creature q̄ꝫ pluriū. ſicut manifeſte apparet diligentiꝰ intuenti. Quare licet ↄcedatur ſm ꝑtatem abſolutam.negatur tñ ſm ꝑtatem ordinatam.ſm quam agit/ ⁊ ſm maioritatem vnius maioris creature omnibꝰ alijs ꝑ ſingularitatem deificate.ac etiā ſm vnitatez pſone incarnatōez ſumentis.⁊ ſm maiorem ↄnenientiaz āḃaꝝ naturaꝝ.ſ.die ⁊ humane.ac ſm ꝓportōez omniū partiū mūdi ꝓportōataꝝ ad vnā maiorē creaturaz deificatam vltra quā nobilitas opis extrinſeci maior eē non pōt. ¶ Et cū dicit̄ ꝙ ſm magnitudinē bonitat̄ creatio maior fuiſſet ⁊ nobilior ꝑ aſſumptōez in deū nature angelice q̄ꝫ hūane. ¶ Rñdet̄ ꝙ non ē v̄uz.qꝛ deus per aſſumptōez nat̄e angelice non participaret cū oī creato.cū q̄ participat per aſſumptionē nat̄e hūane participantis cū oībus creaturis tam corporalibus q̄ꝫ ſpūalibus. Ex q̄ vnio ⁊ aſſumptio creature ad deū nobilior et ꝑfectior ↄ̄ꝓbatur. ¶ Ad aliud quod dicis ꝙ ſi ih̄s xp̄s eēt ille hō deificatus/ deus nullo mō ſuſtinuiſſet ipz eſſe ſic pauperem/ deſpectum/ ⁊ mortuū in h̄ mūdo: yꝰ feciſſet ipum eſſe diuitez/ honoratū/ cognitū ab oībus hominibus/ ⁊ amatuz. ¶ Reſpondet̄.ꝙ ſic deus exaltauit ⁊ honorauit illaz hūanitatem q̄tū potuit: inq̄tū eaz ſibi vniuit in vnitate ſuppoſiti: ſic decuit ꝙ ille homo honoraret deitatem/ quāto magi poſſet.qō fecit in proprio corpore ſuſtinendo paupertatem/ paſſiōes/ ⁊ mortez: vltra qō nichil plus potuiſſet facere ad honorandum deitatē. Nā cuz diuitijs/ ⁊ mūdanis honoribus cum ſint res homini extrinſece. non pōt hō deū honorare tm̄ q̄tū valet ꝑ ea: ⁊ cū eis: q̄ proprias tangūt naturam.in q̄ nobis dedit ſufficientiſſimū exēplū. ꝙ cuz toto corpore ⁊ tota aīa honoremꝰ deuz ſectādo ꝓ eius honore paupertatem/ paſſiōes/ ⁊ mortē.fugiēdo omnē mūdanā delecta

tionez/ ꝛ gl'iam in rebus intrinſecis ꝛ extrinſecis. cum rei ṽitate ſola pfecta ꝛ vera delectatio ꝛ glia in ðo cõſiſtat. ac ſic ſe hñit in vita/ miracl'is/ ꝛ predicatõib⁹ p ſe ꝛ ſuos diſcipl'os: ꝙ ſufficiẽter q̃ tũ eſt ex pte ipi⁹: ðitas ei⁹ ꝛ diuinitatiſ ſblimis benignitas p vniuerſuz orbẽ fuit pfectiſſime ꝓmulgata. ꝛ via ſaluatõis ꝛ recõciliatõis hũani generis vbiq; terraꝝ audita. Quare ſi non fuerit ab oibus acceptata/ non de ei⁹ ſufficiẽtia: ſ; ð culpa eorundẽ ꝓpa ꝯq̃ranꝛ. ¶ Et cũ dicıꝛ ꝙ ſi ðs erat hõ: ꝛ hõ erat ðs: mortuo hoie mortu⁹ fuit ðs. qð abſurdũ ẽ ꝛ falſuz. ¶ Rñdeꝛ ꝙ cũ ðs ṽe ſit hõ p hũanitatiſ aſſumptõez in vnitate ſuppoſiti. ꝛ hõ p eandẽ ſit ðs. mortuo hoie moriꝛ ðs vt hõ. ꝛ non inq̃tũ ðs cũ eẽ n⁹ ſit ꝛ immẽſus p bõitatẽ ꝛc̃. nec ẽ incõueniẽs h̃ dicere. nam toti ſuppoſito qð non eſt niſi vnũ/ attribui debet illi: ꝙ ꝯpeꝛe põt alteri ei⁹ nature: q̃ ãbe ſunt in ipo diſtincte. Cuius etiã exẽplũ licet reſpectu illi⁹ valð impfectũ hẽꝛ in hoie duas nãs in vnico hoie ꝯplẽtẽte. Dicimus. n. ꝙ hõ ẽ corruptibilis/ ꝛ hõ incorruptibilis/ ꝛ hõ intellectiuus/ ꝛ hõ eſt ſenſibilis attribuẽdo hõi id: qð cõpetit eius vtriq; naꝛe. nec tñ hõ inq̃tuz corpus/ eſt intellectiuus ꝛ incorruptibilis nec inquantũ aĩa rõnalis ẽ ſenſibilis ꝛ ꝯpoſitus ex q̃ttuor elementis. deffiċ aũt exẽplũ in h̃ ꝙ non poſſumus dicere pfecte ꝙ corp⁹ intelligat: nec ꝙ aĩa ex elemẽtiſ ſit ꝯpoſita. q2 ex ipſis duob⁹ reſultat tertiũ ſiċ ex vno mãli ꝛ alio formali. ſ; in ꝯiũctione naꝛe hũane ꝛ diẽ nulla reſultat ꝯpoſitio. nec aliqð tꝛtium. ſ; ſuſtẽtaꝛ natura hũana in diuino ſuppoſito/ vtraq; natura remanẽte diſtincta. q̃re põt dici ꝙ de⁹ eſt hõ. ꝛ mortuo hoie: moriꝛ ðs ꝛ ꝙ hõ ðs eſt/ ꝛ ðo immortali exñte hõ ẽ etiã imortalis. ¶ Et cuz dicıꝛ ꝙ pſona filij dei ẽ augmẽtata ꝛ alterata ex aſſumptõe nature hũane. cũ q̃ eſt vna pſona. qð pus non erat. ¶ Rñdetur ꝙ non ẽ ṽuz. nã pſona filij dei inalꝛabl'r ꝛ immutabilit ſibi vnit ꝛ ſuſtãtificat naturam humanã ihũ xpi in ſeipa. que cuz ſit finita nullum agumẽtũ vel alterationẽ poteſt facere perſone immẽſe ꝛ eterne. ſicut nec deus ex mundi creatione nullam alteratõem ſiue augmentuz accepit/ nichilominus q̃z creatura exiſtens alba ſine mutatione ſui ipius acquirit ſimilitudinẽ ex factõe alterius albe creature de nouo facte. ¶ Ad hoc quod dicitur ꝙ deus multuz fuit vilificatus in hoc ꝙ ipe qui deus eſt: comedebat ꝛ faciebat alia que ſpectant ad curſum nature humane. ¶ Reſpondetur ꝙ deus non ſecunduz deitatem ſed ſcꝫm huma

vbiq; terrarum via ſalutis fuit audita

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nitatem huiuſmoi talia faciebat. que nullã in deitate poterant po nere vilitatẽ. ymmo atteſtatur nobilitati q̃ aliquis poſſit abſq̃ ſui polutione immunda tractare: que congrua ⁊ decentia ſunt tractari. et ſi propter immundicie timorẽ ꝫ communicare talib⁹ non auderet: potius imbecillitati ⁊ vtilitati q̃ poteſtati ⁊ nobi- litati attribueretur eiuſdem. Uidemus etiam q̃ anima homis antiqui ⁊ ſapientis ex corporis antiquitate in ſordicie / nullã ſor diciem in ſuam naturam acquirit. licet eidem corpori ſit coniũc ta. ¶ Et cum ſubinferebatur q̃ ex coniunctione die ⁊ hũane nature reſultat quoddaꝫ tertiuꝫ altius ſpẽi vel generis ab eiſdẽ ſicut videmus in cõiunctione corporis ⁊ anime. ex qua reſultat homo qui eſt tertius altius ſpẽi ab illis. ¶ Reſpondetur q̃ in cõ iũctione q̃ fit ſupra curſum nature inferioris non opꝫ q̃ ſequat᷑ illa imꝑfectio que ſequitur ex ꝯiunctione eorum: que fiunt ſcḋꝫ naturaꝫ. y⁹ ſic opatio ſupnãlis nobilior ẽ naturali: ſic opꝫ q̃ ꝑ- fectiões ⁊ ꝓpetates eiuſdẽ nobiliores ⁊ perfectiores exiſtant. ⁊ h̄ per ỽtutẽ ſuperioris nature. ¶ Et cũ adhuc ſubiungit᷑ q̃ perſona filij compoſita ſit ex duabus naturis ⁊ ſic imperfecta.

¶ Rñdetur q̃ male dicis ⁊ iam reſpõſum eſt q̃ ꝯpoſitio ſolum hẽt fieri in re tẽporali partes hñte limitatas ⁊ quãtas. ¶ Perſõa ỽo filij di: in q̃ viuit᷑ hec bñdicta hũanitas: ſine partibus ⁊ quan titate ꝯſiſtit. cũ imẽſa ſit ſimpliciſſia / infinita / ⁊ eťna: in ỽtute cu- ius fit illa vnio ⁊ ſuſtẽta⁹ naťe hũane. ¶ Ad illud qḋ obicit᷑ q̃ ds abſq̃ incarnatõe poterat creare vnã creaturã nobiliorẽ oib⁹ alijs creaturis: ⁊ ordiare ⁊ ꝓportiõare totũ vniuerſuꝫ ad illã: cũ ꝑtatẽ hẽat infinitã. ¶ Rñdet᷑ ſic ad ſile ſupri⁹ ẽ reſponſuꝫ: q̃ ſ m ꝑtatẽ abſolutã tlia ꝓcedũt: ſꝫ negãt ꝓut ꝯſiderať ipa pťas in ſuo agere ꝓcedere ordiate ꝑ magnitudinẽ bõitatis. ⁊ oiuꝫ aliaꝝ. nec ẽt ẽ intelligibile q̃ creťa non dificata fore poſſet digna / q̃ eẽt fi- nis ⁊ ꝯplementũ toti⁹ ꝓportõis create. ¶ Ad illud qḋ obicit᷑ q̃ cũ pſõa filij di ſit ſine pte: ſi fuit incarnata tota hũit incarnari. to- taꝫ at᷑ incarnari in hũaitate limitata / ⁊ quãta ſit ipoſſibile. cũ ip- ſa ſit ex̄t limites hũanitatis in imẽſuꝫ extẽſa. ¶ Rñdet᷑ q̃ h̄ obiec- tio ex falſa ymagiatõe ꝓcedit. pſõa. n. filij di in immẽſa extẽſitate ſine quantitate exiſtit. ⁊ ſicut ratõe ſue ſumme ſimplicitatis hu- manam naturam ſibi ſine compoſitione vniuit. Sic ratione ſue ſumme ⁊ indiuiſibilis immẽſe vnitatis tota incarnata ſine parte ⁊ quantitate fuit in vnica hũanitate limitata. ab eius perſonali

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vnitate aſſumpta.nec mirū ſi h̄ ſit poſſibile fieri in ope ſupnāali
p v̄tutē diām.cū aīa hoīs intellectiua ſine ſui diuiſiōe in vnaq̄q3
corporis parte nālit' ipa tota ſm ꝑpām ſui nām exiſtat. ¶ Ad
illud qđ dicit' / ꝙ licet ſit ꝯueniens deū ſibi nr̄am hūanitatē vni=
re:nondū tn̄ eā ſibi vniuit. ¶ Reſpōdet' ꝙ yº ſm ꝙ nos xp̄iani
firmit' credimꝰ ē iam fcā illa vnio benedicta. ſeq̄retur .n. aliter
magnū incōueniēs circa magnitudinē bonitat' dic' / z aliaꝝ dig=
nitatū omniū.nā nulla foret credulitas in mūdo:que deū in v̄i=
tate coleret / crederet / cognoſceret / z amaret. yº omnes homi=
nes mūdi eſſent in errore.nulla.n.ē natio hominū q̄ deū credat
ex ſua bōitate debere hūanitatē aſſumere:niſi ſola natio xp̄iana
q̄ credit ipm̄. Jam ſunt mille z fere.ccc.anni incarnatum fuiſſe.
qđ ſi non eſſet.qūi in futurū h̄ audiret fieri nullatenus credere h̄
deberet.cū multo fortiꝰ deberet cogitare illud tūc nouū eē falſū
ſi non eēt iſtud veꝝ qđ ſic ē ab antiq̄ p ſacram ſcripturā3 p reue
latōes / p miracula / z p pluriū hoīum ſctificatōes indubitabilit'
ꝯfirmatū.z ſic deus nūq̄ in h̄ excellētiſſimo ope foret ab homie
laudatus / cognitus / z amatus.qđ eſt impoſſibile. Et ſi dicas ꝙ
non ē ille hō quē dˢ ſibi vniuit ille:quē xp̄iani credūt in natzaret
ꝯceptū ex Maria v̄gie.et ex eadē v̄gie in bethelem x̄pū deum z
hoiem natū.z in hieruſalem crucifixū / mortuū:ſ3 ē alter. ¶ Rūdet'
ꝙ irratōalit' loqueris.cū de nullo alio noticia vel memoria hac
thenus hēat'.z ſic eēt dˢ incarnatus ꝯtra magnitudinem noſtri
ſcire / ac nr̄i amare:z cōtra magnitudine3 bonitat' / z oīu3 aliaꝝ.
z ꝯtra finē pp quē ē ex ſua bōitate z libtate bēigniſſia incarnatꝰ.
¶ Ad illud qđ obicit' .ſ. ꝙ incarnatio poneret differentia3 in di
uinis.cū filius diſtingueret' a patre z ſpū ſcō p hominis aſſum
ptōem.qđ eſt ꝯtra illud / qđ nos tenemus dicendo / ꝙ in diuinis
nulla ſit realis differētia.niſi ſolū paternitatis / filiatōis / z ſpira=
tionis. ¶ Rūdetur ꝙ pfecta z infinita diſtinctio ē in dīs p p̄nita=
te3 / filiatōe3 / z ſpiratōe3.q̄re cū filꝰ a p̄re z ſpū ſcō p imenſa3 di
ſtinctōem ab etno pfectiſſime diſtingant' aliquod opus extrinſe
cu3 z temporale nullā pōt diſtinctōem addere real'r in dīs / pre
cipue cū opatōes extrinſece ſint actuales p creatōe3 nihil in dō
ponētes.intrinſece v̄o ſbales eternal'r pſonas diſtinctas pfecti=
ſſime ſtatuentes. ¶ Multe ſunt obiectōes q̄ fieri poſſunt circa
filij dei incarnatōem:q̄ omnes ſolui poſſunt ſcdm mōm eūde3 p
quem ſoluimus ſupradictas.

nulla realis dria e in diuinis: nisi solum paternitatis. filiationis et spirationis.

accidētales

(c) 2006 Ministerio de Cultura

81

Finiuit Raymūdus Lullius hūc librū in ciuitate Neapolitana ad laudem ſumme ⁊ indiuiduae trinitatis Anno.1094.incarnatōis Jhu xpi:cui ⁊ glorioſe v̄gini eius matri ipm opuſculum cōmendat.

Dñi Remondi lulii tractatulus in probationem trinitatis:quem pretitulat de ſubſtantia ⁊ accidente.

Quoniam per plures modos venati ſum⁹ diuinam trinitatē ⁊ de h̄ multos libros fecimus occurrit ad huc alius ⁊ quidē nou⁹:cū q̄ intēdim⁹ inueſtigare ⁊ ꝓbare diaʒ trinitatē. ¶ Due igit̄ ſubſtātie ſunt q̄ abſolute dici poſſunt.ſ.ſb̄a q̄ ē ſine accidēte.Et ſb̄a q̄ ē cū accidēte.Sb̄a aūt q̄ eſt ſine accidēte.ſiē dia ſb̄a.Et dicit̄ abſoluta.q2 eſt ſimpl'r ſepata ab oībus accidētibus.⁊ ē cū ſuis dignitatibus abſolutis ſibi ꝯſubſtātialibus: cocētialibus:⁊ cōnālibus.Et q̄bus dignitatibus vna de alia p̄dicari pōt.⁊ ſunt formal'r vn⁹ d̄s vna ſb̄a:⁊ non pl'res.Sb̄a aūt q̄ ē cū accidētib⁹ dicitur abſoluta pp̄ h̄ q2 ē p̄dicabilis:⁊ de ip̄a p̄dicari poſſunt nouē accidētia: q̄ abſoluta ſunt.ſ.quātitas/q̄litas/r'lo/actio/paſſio/hitus/ſitus/tēpus/⁊ locus.Cū p̄dictis duabus ſb̄ijs intendim⁹ inueſtigare argumētādo diaʒ trinitatē ſm̄ ꝯpatōēʒ d̄ loco minori ad maiorē Nā ſi ē ſb̄a q̄ min⁹ ē abſoluta:ml'tomag̃ ē ſb̄a q̄ magis ē abſoluta.al'r ſeq̄retur ordinis immutatio:q̄ eſt impoſſibilis.Et hoc faciemus p̄ decē p̄ncipia noſtre artis generalis:q̄ ſunt Unitas: Bonitas/Magnitudo/Et̄nitas/Poteſtas/Intellectus/Uoluntas/Uirtus/Ueritas/⁊ Gloria. Et p̄mo d̄ vnitate dicemus.

Subſtātia q̄ eſt vna ſine accidēte:ē mag̃ vna/q̄ ſb̄a q̄ ē cū accidēte.Sʒ ſb̄a d̄i eſt vna ſine accidente.ḡ eſt mag̃ vna q̄ ſb̄a:q̄ eſt cū accidēte.Un̄ cū ſb̄a q̄ eſt min⁹ vna [vt puta ſubſtātia p̄dicabilis] hēt in ſe nāliter correlatiua cōſubſtātialia: vt puta vniēs/vnibile/⁊ vnire/vt patet in gn̄ābilibus ⁊ corruptibilibus.multomag' ſb̄a dia hēt in ſe correlatiua ſibi cōnaturalia ⁊ ſb̄alia.vtputa vniens/vnibile/⁊ vnire/q̄ tria dias pſonas vocamus.q̄ ſunt dia trinitas quā inquirim⁹:⁊ adoramus.

Subſtātia q̄ eſt bona ſine accidēte ē mag̃ bona:q̄ ſb̄a que eſt bona cū accidēte.Sʒ ſb̄a dia ē bona ſine accidēte.ḡ eſt mag̃ bona:quā ſb̄a q̄ ē bona cū accidēte. Et iō ſi ſb̄a q̄ ē minus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bona ꝯtinet in ſe nãlia ⁊ ſubalia correlatiua: q̃ ſunt bõnificans/ bonificatũ/ ⁊ bonificare. vt patet in generabilibus ⁊ corruptibilibus. Multomagꝭ ſb̄a q̃ ē lõge magꝭ bona ꝯtinet in ſe nãlia ⁊ ſibi ꝯſubalia correlatiua. vtputa bonificantē/bonificatũ/ ⁊ bonificare. Et iſta tria vocamus diam trinitatē.

Subſtãtia q̃ eſt magna ſine accidẽte: eſt magꝭ magna ꝙ ſb̄a q̃ eſt cũ accidẽte. Sꝫ dia bonitas ē ſub̄a: ⁊ eſt magna ſine accidẽte. ergo eſt magꝭ magna ꝙ ſub̄a q̃ eſt cũ accidẽte. Vñ ſi ſub̄a q̃ eſt p̄dicabilis ꝯtinet in ſe magna correlatiua ſibi ꝯſb̄alia. multomagꝭ ſubſtãtia q̃ eſt magꝭ magna ꝯtinet in ſe correlatiua magꝭ magna ⁊ ꝯſubſtantialia: q̃ ſunt magnificãs/magnificatũ/ ⁊ magnificare/ q̃ ſunt infinita ꝑ hoc: qꝛ ſunt ſine accidente. alꝛ mutaretur ordo qd̓ eſt impoſſibile.

Subſtãtia q̃ eſt eťna ſine accidente: eſt magis durabl̓is ꝙ ſubſtãtia q̃ eſt cuꝫ accidente. Sꝫ dia ſubſtãtia ē eternitas ſine accidente. ergo ſubſtãtia di ē magꝭ durabilis ꝙ ſubſtãtia q̃ ē cũ accidẽte. Vñ cũ in elemẽtatꝭ ſint correlatiua ſubſtantial̓ia. ſ. elemẽtans/elemẽtatũ/ ⁊ elemẽtare. Multomagꝭ in ſb̄a eterna ſunt eťnãs/eťnatũ/ ⁊ eťnare. ⁊ iſta tria ſuppoſita diaꝫ tritatē vocamꝰ.

Subſtãtia q̃ ē potẽs ſine accidẽte ē magꝭ potẽs ꝙ ſubſtãtia q̃ ē cũ accidẽte. Dia ſubſtãtia ē potẽs ſine accidẽte. ergo eſt magꝭ potẽs ꝙ ſubſtãtia q̃ eſt cũ accidẽte. Vñ ſi ſubſtãtia elemẽtalis hẽt corralatiua cõnãlia [vt puta] elemẽtãs/elemẽtatum/ ⁊ elemẽtare. Multomagꝭ in ſubſtãtia dia ſunt correlatiua diuina vt puta poſſificatũ/poſſificãs/ ⁊ poſſificare. ⁊ iſta tria ꝑſonaliter diſtincta diam trinitatem vocamus.

Subſtãtia q̃ eſt intellectus ſine accidẽte: ē magꝭ intelligibilis ꝙ ſubſtãtia q̃ eſt cũ accidẽte. Diuinus intellectꝰ eſt ſubſtãtia ſine accidẽte. ergo eſt magis intelligibilis ꝙ ſubſtãtia q̃ ē cũ accidente. Ex q̊ fit vt cũ in intellectu hũano/ſiue ãgelico ſint correlatiua nãlia. ſ. intelligẽs/intellectus/ ⁊ intelligere. Multomagis in ſubſtãtia dia q̃ ſunt diſtincta ꝑſonaliter ⁊ ſunt idẽ per ẽntiam. Ipa aũt tria diaꝫ trinitatē vocamus.

Subſtãtia q̃ eſt volũtas ſine accidẽte: ē magis volens ꝙ ſb̄a q̃ eſt cũ accidẽte. Dia ſb̄a ē volẽs ſine accidẽte. ergo dia volũtas ē magꝭ volens ꝙ ſb̄a q̃ eſt ſine accidẽte. Vñ cũ in volũtate angelica/ſiue hũana ſint nãliter volẽs/volitũ/ ⁊ velle. Multomagis in volũtate dia. Et ipa tria volunt eẽ diſtincta ꝑſonalꝛ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vt nõ deſtruatur rl'o. Et volũt eẽ idẽ in ſubſtãtia diuina. Et ipa tria vocamus trinitatẽ.

SUbſtantia q̃ eſt ỽtus ſine accidente eſt magis ỽtuoſa: q̃ꝫ ſubſtãtia q̃ eſt cũ accidẽte. Diuina ſubſtãtia eſt ỽtus ſine accidẽte. ergo diuina ſubſtãtia ẽ magis ỽtuoſa q̃ꝫ ſuba q̃ eſt cuꝫ accidẽte. Unde ſi in ỽtuoſa ſubſtãtia ⁊ creata ſunt correlatiua ſubſtantialia ⁊ virtuoſe diſtincta / vtputa tiuuꝫ. bilc. are. Multomagꝭ in ỽtuoſa ſba increata. Et ipa tria diaꝫ tritatẽ vocamꝰ.

SUbſtãtia q̃ ẽ ỽitas ſine accidẽte / ẽ magis vera / q̃ꝫ ſubſtãtia q̃ eſt cũ accidẽte. Sba diuina eſt ỽitas ſine accidente. ergo eſt magis ỽa q̃ꝫ ſubſtãtia q̃ eſt cũ accidẽte. Uñ ſic in ſubſtãtia predicabili ſunt correlatiua neceſſaria ỽa: Multomagis in ſubſtãtia abſoluta diña ſunt correlctiua neceſſaria ỽa [vtputa] ỽificãs / ỽificatũ / ⁊ ỽificare. q̃ tria correlatiua ꝯſubſtantialia diuinaꝫ trinitatem vocamus.

SUbſtãtia q̃ eſt gloria ſine accidẽte eſt magis glorioſa / q̃ꝫ ſubſtãtia q̃ eſt cũ accidẽte. Sba diã ẽ gl'ia ſine accidẽte. ꝫ eſt magis gl'oſa q̃ꝫ ſba q̃ ẽ cũ accidẽte. Uñ cum in ſba corporea ſint correlatiua corpalia multomagꝭ in ſba diã ſunt correlatiua ſpũalia ⁊ gl'oſa [vtputa] gl'ificãs / gl'ificatꝰ ⁊ gl'ificare q̃ ſunt infinita ⁊ abſoluta cũ ſint ſine accidẽtibꝰ ⁊ iſta ꝫ. tritatẽ vocamꝰ.

¶ Ad laudem ⁊ honorẽ dei finiuit Remõdus iſtũ tractatuluꝫ in ciuitate Meſſane. mẽſe octub. Anno xpi. ꝫ1ꝫ.

De erratis tumultuarie recognitis ad lectorem.

NOn mireris lector ꝑbenigne ſi quoſdaꝫ in iſto opuſculo offẽdas non oĩno extirpatos errores. Eſt. n. officiũ cenſure circa artẽ impreſſoriã adeo tumultuariũ: ⁊ preceps: vt ſi vnũ vitiũ demas: ⁊ ſi oculis intẽdas lincei tot ſubinde oriri ſolcãt: quot in lernco mõſtro capita. Nos tñ vt labore noſtro laborẽ tibi quoquo mõ leuaremus: ex acto tandẽ ope omnia denuo curſiꝫ recognouimus: ⁊ q̃ perperã poſita offendimus in modum qui ſequitur ſubſignare curauimus.

In primo prologo ad finem vbi legitur predicatõe bꝫoꝝ martyꝝ. deeſt ⁊ ſanguine. vt ꝯiunguntur p̃dicatione ⁊ ſanguine beatorum martyrum ⁊c. ca. ix. linea xi. tempoꝝ ꝓ temporis. ca. x. ad finem incarnatõeꝫ factã ꝓ facta. ca. x. xi. xiiij. corrigãtur numeri marginarij ſuis locis. ca. xix. linea vij. corpoꝝ ꝓ corporis. ca. xx. linea. xxiij. ꝙ ſine ꝓ q̃ꝫ ſine. ca. xxiiij. ad finẽ legitur bis martinus. aliq̃ exemplaria habent marinarius: qđ non diſplicet. in fine ca. xxv. deeſt tota hec inſtantia ſarraceni. ſ. Ulterius poſito: ꝙ deus ſit incarnatus iaꝫ in ſe non eſſet prudens in amando: q: plus valeret ꝙ eſſet angelificatus: q: ãgelus eſt altior q̃ꝫ hõ. ca. xxviij.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

linea vi.ſic aq̄ non diſtaret.legatur ſicut aqua q̄ non diſtaret.ibidez in probatōe
incarnatōis in minori ꝑpoſitōe legitur.Sz ds non eſt ꝟtus.ſupabūdat non.ibi
dem in fine exaltare ꝑ exaltari.ca.xxxij.ambait ꝑ ābiat.ca.iij.d nouē ordiatōib⁹
ſicut ē ecus ꝑ ſic eſt cecus.ibidē ca.viij. popl'os ꝑ popl'us. In diſputatōe qnqꝫ
hominū ſapientū.⁊c̄. In diuiſiōe totius opis legitur q̄tuo ꝑ q̄tuor.ibidē ordina
tōe diſputatōis p̄miſſe.legat̄ ordine tn̄ diſputatōis p̄miſſo.ca.iiij.p̄me ꝑtis rema⸗
mes ꝑ remanes In tertia parte in ij.rōne in reſponſiōe latini legit̄.⁊ ſunt vn⁹
xp̄s ꝑ vnius xp̄i.ibidez ca.xxvi.in oppoſitōe iacobini legit̄.inter vnā ꝑſonam ⁊
aliā ꝑ inter vnā ſapiāz ⁊ aliā.ibidē ca.xxix.in reſpōſiōe latini in exiſtēſitate pro
extēſitate.ibidez vbi legit̄ magnitudo xp̄i dec̄ ⁊c̄.hūanitatis xp̄i.ibidē in fine ca.
⁊ ēt corpus.ꝑ ⁊ eēt corpus.ibidē.ca.xxx.⁊ iſta remanet differētia: ꝑ ⁊ in iſta.
In quarta parte.ca.xxxiij.mltū deſiderarē ꝑ deſiderarē.ibidē ca.xxxvij.in ſecun
da argu.eēdē eētie ꝑ eiuſdē eētie.ibidē ca.xxviij.linea.xxij. opatōez ꝑductiua
ꝑ ꝑductiuā.ibidē pooint ꝑ poſſint. Poſt ca.xxxviij. in duobus ca.ſequentibus
corrigat̄ numerus.ca.⁊ numerus vltime rōnis.ibidē in q̄rta rōne q̄ incipit in do
eſt.a linea xi.ordinet̄ ſic.bonificatiuo:inq̄tū bonificatiuus:non ꝯuenit ꝙ ſit bo⸗
nificabilis.neqꝫ bonificabili:inq̄tū eſt bonificablis:ꝙ ſit bonificatiuus.videtur
igit̄ ⁊c̄.ibidē in t̄tia argu.legit̄ in deo ē bonificatiuus ꝑ bonus.ca.xxxi. ad me
diū legit̄ ſic ipi ꝑ ſic.ca.xxxij.linea xvi.ambo ipi tres: ꝑ ipi t̄rio.ibidem in ſcđa
argumētatōe legitur trāſit̄ ad q̄ternū numeꝝ:legat̄ q̄ternariū.ca.xxxiij. ad finē
genero ꝑ generatio.ca.xxxiiij.in vi.rōne legit̄ naturā participātes ꝑ ꝑticipātꝭ
⁊ ibidē ꝯtinētes ꝑ ꝯtinētis.ca.xxxv.in fina ꝟbis legit̄ actuales ꝑ accidētales.

SI quid p̄terea lector hūane aliud offenderis tā in h̄ volūie:ꝙ ⁊ in aliis li
bris p̄dicti doctoris:aut diminutū ſupfluū inūſum ⁊ ꝯmutatū:aut ſuſpicioſuz: ⁊
male ſonās:te ip̄ſz ꝯmonitū ⁊ exoratū velim:vt potius iniurie tp̄oꝝ:⁊ illoruz aut
incurie aut inſcicie:q̄ libros hmōi e vulgari fecerūt latinos:⁊ q̄tidie trāſcribūt
⁊ p̄mūt:q̄ non emēdatōi:ſz lucro inuigilāt:ꝙ auctoris culpe q̄ ꝟe rite ⁊ catholi
ce ſcripſit:attribuas.Dixi ꝯmutatū ⁊ inūſuz vt ē illud t̄tij voluīs qōnū in q̄tuor
libros ſcn̄iaꝝ:vbi tres ꝯtinue qōnes.ſ.qō lxxxviij.⁊.lxxxix.⁊ c.ſic p̄poſtere ⁊ cō
fuſe lectitāt̄ impſſoꝝ incuria in illis voluminibus maxie:q̄ lugduni p̄ſſa fuerunt
āno.m.cccc.xci.⁊ venetijs āno.m.d.vij. vt vix ſenſuz efformare poſſe videāt̄ vllū
Que tn̄ ad ꝟaz ⁊ rectā lectōez (vt ⁊ illud q̄z in trāſcurſu corrigamus)redigi po
terūt in hūc q̄ ſeq̄t̄ mōm. Queſtio.xcix. ab illo loco:vbi legit̄.in magnitudine
bonitatꝭ ⁊c̄. ēt in ꝑuitate:repetat ꝟba illa:q̄ p̄mittūt̄ in qōne lxxxviij.vbi ſcribi
tur.⁊ h̄ vult dia volūtas.⁊c̄.uſqꝫ ad illū locū.ſ.vt ſit maťia fidelibus:ex in̄ trāſcat
ad qōnez.c.ad eū locū vbi legit̄.laborādi ⁊ moriēdi ⁊c̄.vſqꝫ ad finem.quē locum
impſſiōe(quā diximus)veneta aliq̄s curioſus caſtigator:vt ꝯfuſā magꝭ ꝯfūderet
ꝑperā emēdauit laborare ⁊ mori.Erit igit̄ ꝯtextus totius qōnis.Cũ fili⁹ dī in
finitus ſit incarnatus ⁊c̄.⁊ p⁹ multa ꝯtinuetur in magnitudine bōitatꝭ ⁊c̄.⁊ etiā
in ꝑuitate:⁊ h̄ vult dia volūtas.⁊ rurſus poſt mlta ꝯtinuet̄ vt ſit materia fideli⸗
bus laborādi:⁊ moriēdi.Queſt.c.ab ca ꝑte vbi legit̄:ꝑ pcc̄m originale debuit re
petat ꝟba:q̄ ponūt̄ in qōne.xcviij.vbi legit̄ ds naturā hūanaz aſſumere.vt ſit or
do dbuit ds naturā hūnaz aſſumere ⁊c̄.vſqꝫ ad finē.Et ea ꝟba q̄ ponūt̄ ſub qōne
xcix.ſcilz ſit tota a forma corporali.⁊c̄.vſqꝫ ad finē debēt ꝯtinuari in qōne.xcviij.
ab illꝭ ꝟbi.ſ.cū maťia dnudata ſit vt ſit ſenꝰ cū maťia dnudata ſit a fōa corꝑali.

ADiuro igit̄ te ꝑ ꝟitatē infinitā quoſq̄s eꝯ ꝟitati ſtudēs q̄ libros huiuſmōi in
poſteꝝ curauerꝭ trāſcribi:vt ꝑus diūſa exēplaria ꝯplulas:ꝙ eos impreſſioni
tradas:ſunt.n.vicio tp̄is corruptiſſimi.Et ſi tibi nō ſatiſfiāt ꝟe lectōi latina ꝯꝑe
abis ⁊ vulgaria:itidē ⁊ arabica.In h̄.n.triplici ſmonū idiomate pius ⁊ ſapiens
heremita Remōdus ſuos libros oiuz diſciplinaꝝ ꝯſumatos poſteritati demā⸗
dauit. Uale.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Inſtrumentū cuiuſdaʒ ſententie retractantis quicquid attentatuʒ eſt ꝑ quoſcunqꝫ: et qualitercunqꝫ ꝛc. auctoꝛitate cuiuſdā aſſerte bulle Gregoꝛii vndecimi contra doctrinam illuminati doctoꝛis Raymundi lulii pii heremite. atqꝫ ipſum raymundū: eiuſqꝫ doctrinaʒ/ vt bonam et catholicam/ in pꝛiſtinū ſtatū reducentis. Perlege feliciter quiſquis es/ aut boni conſultoꝛ: aut exoſoꝛ.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Requiſitio.

¶ Die xx. martij anno quingen
teſimo nono poſuit Reuerēdus
Alphonſus de probaza in arti-
bus bacallarius infra ſcriptus
coraz Reuerendo domino fran
ciſco ſoller decretorum doctore
vicario generali et officiali valē
tinenſi.·.

Coram vobis admodum Reuerendo dn̄o Franciſco Sol
ler decretorum doctore Decano/ et Canonico Ilerdenſi/
vicario ⁊ officiali generali eccleſie valeñ. conſtitutus perſonalit̄
ego Alphōſus ð ꝓbaza ſacerdotū minim⁹ in artib⁹ bachalarius ⁊
et Rmi. D. Guillelmi Raymundi de Moncada epi Tyraſoñ. ſe
cretarius dico ⁊ propono. Q̄ cum olim orta eſſet dubitatio ⁊ con
trouerſia ſup quibuſdam articulis in doctrina pij heremite magi
ſtri Raymundi lullij [vt pretendebatur] repertis/ an ſaperent he
ſim vel non. ⁊ fuiſſet a ſede apoſtolica ſuper huiuſmodi articuloꝝ
examinatione delegatus iudex certus ⁊ ſpecialis/ datus ⁊ aſſig-
natus. ⁊ per eundem iudicez cauſa iuxta ſedis apoſtolice manda
tum in ciuitate Barchinone examinata/ cognita: ⁊ facta de predi
ctis articulis inquiſitione: ⁊ negocio ad plenuz diſcuſſo/ debito iu
ris ordine in omnibus obſeruato. prolata tandem in re fuiſſet dif
finitiua ſententia: in ⁊ cum qua pronunciatum ⁊ declaratuz fuit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dictos articulos [ſi qui tales vt aſſerebatur in libris prefati docto
ris reperti ſunt] eſſe catholicos ⁊ doctrine ſancte matris eccleſie
fidei ortodoxe/ ⁊ aliorum theologorū doctorum conſonos ⁊ con
formes. ⁊ longe ab omni hereſis labe ⁊ ſuſpicione alienos. vt pu=
ta ab hoīe non minus chriſtianiſſimo: q̄ doctiſſimo. ⁊ non ſine ali
quo bono numine [vt manifeſtiſſimo eius vite/doctrine/ ⁊ marty
rij exemplo comprobatur] afflato/in ſuis libris poſitos ⁊ chriſtia
noruꝫ poſteritati demandatos. pro vt hec ⁊ alia ſcitu non indig=
na in predicta ſententia: que in promptu eſt veriſſime continent.
Cuiꝰ q̇dē ſententie tenor ⁊ eiꝰ publicū ⁊ auctenticū inſtrumentū
in publica forma auctēnice redactū: ⁊ in ꝑgameno ſincere ⁊ fide=
liter ſcriptū. ⁊ ſignis non ſolū diuerſoꝝ tabellionū ſignatū: verūetiā iu
dicꝭ ſigillo in pēdēti munitū ⁊ corroboratū cū non āpliꝰ: q̄ vnū in
iſta ciuitate repiat̄ penes quendaꝫ predicti Raymundi/eiuſq̄ do
ctrine aſſeclam ⁊ deuotum. ⁊ cū aliunde fortaſſis aliud ſine mag
no expenſarum diſpendio minime poſſit comode haberi. ſi iſtum
duntaxat vnum aliquo caſu vt euenire ſolet deperderetur. Atten
tis omnibus ſupradictis ego dictus proponens pro ea deuotione
obſeruantia ⁊ charitate quas merito prefato huic illuminato do
ctori ⁊ omnibus alijs ſapientibus magiſtris ⁊ doctoribus catho
licis debeo: ⁊ ꝓ communi rei pu. bono/ ⁊ meo/ ⁊ aliorum complu
rium piorum hominum intereſſe. qui prefatum doctorem eiuſq̄
doctrinam mirabili deuotione/amore/ ⁊ religione proſequuntur
peto a vobis iudex admodum Reuerende vt pro iſto veſtro qđ
nunc geritis officio prefatam ſententiam ob cauſas ⁊ rationes ſu
perius memoratas ad perpetuam rei memoriam in regiſtris pu
blicis veſtre curie veſtra auctoritate tranſcriptam recondi ⁊ ob
ſeruari iubeatis. Si prius vt fieri debet per veſtraꝫ dominationē
diligenter examinata ⁊ diſcuſſa in nulla ſui parte viciata nec can
cellata reperta fuerit: ſed auctentica vt eſt et talis/cui in iudicio/
⁊ extra plena fides adhibenda ſit. vt nunc ⁊ in omni tempore toti
ens quotiens opus fuerit ex ipſis publicis archiuis copiam pre=
dicte ſententie in publica forma manu/ ⁊ ſignis. ⁊ auctenticorum
tabellionum ſignatam ⁊ ſigno veſtre dominationis vel cuiuſq̄ al
terius futuri officialis/ ⁊ ſigillo veſtre curie munitam ⁊ corrobo=
ratam poſſint habere illi: qui in poſterum ad aliquod priuatum/

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vel publicum bonū huiuſmodi ſentētie inſtrumēto aut letari aut iuuari quomodocunq; deſiderent. Quod id totū ſupradictū cuꝫ mihi de iure negari non debeat iterum atq; iteruꝫ peto. veſtro nobili officio ſuper premiſſis omnibus benigniter implorato.

Prouiſio iudicis.

¶ Inſeratur predictum inſtrumentum in regiſtris curie vicariatus ad perpetuam rei memoriam. ¶ Cuius quidē prouiſionis vigore ego Raymundus Guerau apoſtolica regiaq; auctoritatibus notarius publicus valeñ. ⁊ per omneꝫ terram ⁊ dominationeꝫ ſereniſſimi domini caſtelle ⁊ aragonum regis/ſcribaq; curie vicariatus generalis valeñ. dictum inſtrumentuꝫ in regiſtris curie dicti vicariatus generalis valñ. continuaui ſub libro collationum anni predicti in hunc qui ſequitur modum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

85

Hoc eſt tranſumptū/ ⁊ in hanc publicam formam publicūq; exemplū redactuꝫ auctoritate/ ac mandato Reuerendi dñi Vicarij generalis Reuerendiſſimi dñi Maioricenſis Epi infraſcripti a quodā publico documento: prout inferius ꝯſtat: legitimo ac publico tabellione clauſo quodāq; oblongo ſigillo apenditio comunito. Cuius tenor talis eſt. ¶ Bernardus miſeratione diuina Eps ciuitatis Caſtelli/ comiſſarius ad infraſcripta per Reuerendiſſimum in Xpo patrem ⁊ dñm. D. Alamanum miſeratione diuina Cardinalē/ ⁊ legatū infraſcriptū deputatus. Uniuerſis ⁊ ſingulis xpi fidelibus: ad quē vel ad quos preſentes ꝑuenerint: Salutē in dño Ihu xpo. Litteras pergameneas prefati reuerendiſſimi dñi legati/ eius ſigillo pendenti in qbuſdaꝫ cordonibus de filo rubeo ſigillatas/ ſanas ⁊ integras/ non viciatas non cācellatas/ non in aliq ſui parte ſuſpectas/ ſed oī prorſus vicio/ ⁊ ſuſpitione carentes/ comiſſionē de ⁊ ſup infraſcriptis nobis factā continentes/ nobiſq; pro parte honorabiliū conſanguineoꝝ/ ⁊ amicorū quondā magiſtri Raymundi lull in eiſdē litteris nominati preſentatas. Nos cum ea/ qua decuit reuerentia recipiſſe noueritis ſub hac forma. ¶ Alamanus miſeratione diuina tituli ſancti Euſebij ſacroſancte Romane Eccleſie preſbiter Cardinalis in Aragonie/ Valentie ⁊ Nauarre Regnis/ ac Maioricarū ⁊ minoricarū inſulis in nonnulliſq; alijs partibus/ ⁊ terris apoſtolice ſedis legatus Reuerendo in Xpo patri dño Epo ciuitatis Caſtelli Salutē in dño ſempiternā. Sua nobis conſanguinei/ ⁊ amici quondā magiſtri Raymundi lull petitione monſtrarunt: ꝙ olim qdam frater Nicolaus aymerici ordinis predicatorū tunc in Regno Aragonie officiū inqſitionis heretice prauitatꝭ exercens/ tpe felicis recordationis Gregorij pape vndecimi cōtra artē ⁊ doctrinā ipſius Magiſtri Raymundi vigore cuiuſdaꝫ ficte bulle[vt aſſeritur]ꝑ ipſuꝫ falſe fabricate/ temere attentauit in fame ipſius doctoris ⁊ artis eiuſdē denigrationē ⁊ non modicā leſionē. Quare pro parte ipſoꝝ nobis fuit humiliter ſupplicatū vt attentata huiuſmodi nulla fore/ declarare/ ipſaq; caſſare/ ⁊ anullare auctoritate aplica dignaremur. Nos igitur de premiſſis plenā notitiā non habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati circunſpectioni vre tenore preſentiū comittimus ⁊ mandamꝰ [ſi eſt ita] quicquid ꝑ ipſuꝫ fratrē nicolaū inueneritis contra ipſum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipſum magiſtrum Raymundum/ ⁊ opera ſua temere attenta=
tum in ſtatū priſtinum reuocare curetis eadem nulla ⁊ caſſa/ac
irrita auctoritate prefata penitus nunciantes. Datum Barchino
ne ſecundo cal's martij anno a natiuitate domini Milleſimo qua
dringenteſimo decimo nono pontificatus ſanctiſſimi domini no
ſtri. D. Martini diuina prouidentia pape quinti anno ſecundo.

¶ POST quarum quidem litterarum preſentationem
⁊ receptionē fuimus cū inſtantia debita reqſiti vt ad executioneʒ
in dictis litteris contentoꝝ ꝓcedere curaremus iuxta traditā ſeu
directā a prefato Reuerendiſſimo dño legato in preinſertis litte
ris nobis formā. Et ad fundandā eoꝝ intentionē dixerunt/ ꝓpo
ſuerunt/ ⁊ ꝓduxerunt dicti conſanguinei/ ⁊ amici ꝑ ordinem que
ſequuntur. ¶ Et primo ꝙ dicta aſſerta bulla erat exorbitans a
iure/ ⁊ etiā a ſtilo curie Romane: ⁊ ſignanter videbatur in hoc ꝙ
viginti libri in qbus aſſeritur: ꝙ fuerunt inuenti ducenti articuli
erronei ⁊ hereticales: non nominātur in dicta aſſerta bulla: nec e
tiam dicti articuli aſſerti erronei/ ⁊ hereticales in ipſa inſeruntur
nec aliqualis mentio d̄ eorū ſententia ibi videtur. ſed generaliter
⁊ confuſe pertranſit. ¶ Itē ꝙ in ipſa dicta bulla erat falſa latini
tas: que viciat reſcriptū papale. ¶ Itē ꝙ dicta bulla non erat re
giſtrata/ nec conſeqnter reperta in regiſtris curie Romane: in q
bus documentorū papaliū originalia reconduntur. Ad quorʒ
omniū predictorū probationem/ ⁊ oſtenſionē probabilem produ
xerunt in ſua propria forma quoddā publicum inſtrumentuʒ ac=
tum Auinioni per dominū Cardinalem in ipſo inſtrumento no=
minato iudicem ⁊ comiſſarium per Sedem apoſtolicam deputa
tum in quadam cauſa: occaſione cuius de dicto inſtrumento con
ficiendo fuit facta inſtantia coram ipſo: in quo inſtrumento eo qꝛ
in ipſo de verbo ad verbuʒ eſt dicta bulla inſerta affirmarunt pre
dicti parentes/ ⁊ amici omnia ſupradicta clare/ ⁊ lucide poſſe aſ
pici/ ⁊ videri: quod quidem inſtrumentum eſt huiuſmodi ſerici.

¶ IN NOM Ine domini Amen. Nouerint vniuerſi pre=
ſens publicum inſtrumentū inſpecturi Q coram Reuerendiſſi
mo in Chriſto patre/ ⁊ dño Leonardo miſeratione diuina tituli
tituli ſancti Sixti preſbitero Cardinali iudice/ ⁊ comiſſario ꝑ ſan
ctā ſedē apoſtolicam ſpecialiter deputato ꝑſonaliter conſtitutus
diſcretus vir Anthonius Riera clericus Valentinenſis dioceſis
bacalarius in legibus principalis citra tamen ꝓcuratoris ſui re=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uocationez in quadaz cauſa ſeu cauſis q̄ vertitur vertuntur / ſeu
verti ⁊ eſſe ſperant̄ inter dictū Anthoniū p̄ncipalē ex vna parte /
⁊ religioſuz virū fratrē Nicholaū aymerici heretice prauitat̄ in
regno Aragonie inq̄ſitorē de ⁊ ſup̄ nonnullis articulis fidez tan
gentib⁹ ⁊ ip̄oꝝ occaſionē parte ex altera. In q̄ ad nonnullos act⁹
etiā corā eodē dn̄o cardinali iudice ⁊ commiſſario citra tamen con
cluſionē int̄ dictas partes extitit ꝓceſſuz. Et tandē copiā ſiue ce
dulā cuiuſdā lr̄e apoſtolice p̄ felicis recordationis dn̄z Gregoriū
papā vndecimū vt idē Anthonius aſſeruit facte eidez dn̄o cardi
nali tradidit atq̄ʒ dedit cuius tenor ſeq̄tur ⁊ ē talis.
¶ GREgori⁹ Ep̄s ſu⁹ ſuoꝝ dei venerabilib⁹ fratribus Ar=
chiep̄o Terraconeñ. eiuſq̄ʒ ſuffraganeis ſalutē ⁊ ap̄licā benedi=
ctionē. Conſeruationē puritat̄ catholice fidei quā multi nequā ⁊
ſcelerati ſuis falſis aſſertionib⁹ maculare nitentes int̄ triticū pu
rū agri dn̄ici peſtiferū ſemen zizanie ſeminant. Cū ad nr̄um preci
pue ſpectet officiū vt euellamus praua ⁊ deſtruamus ꝑuerſa pro
uidere ſalubrit̄ / ⁊ aīarū illaq̄ationib⁹ obuiare confeſtiz plenis de
ſiderijs affectantes oportuna in hijs / q̄ poſſum⁹ remedia ſtudio
paſtoralis ſollicitudinis adhibemus. Dudū ſiq̄dē dilectus filius
Nicholaus aymerici ordinis fratrū predicatoꝝ ꝓfeſſor in ſacra
theologia magiſter in regnis Aragonie / Valentie / ⁊ Maioricaꝝ
inq̄ſitor heretice prauitatis nobis expoſuit / ſe in regnis eiſdē inue
niſſe viginti volumina diuerſoꝝ libroꝝ in vulgari ſcriptoꝝ a q̄daz
Raymundo lull ciue Maioricarū editoꝝ in q̄bus [vt ipſi inq̄ſito
ri videbat̄] multi continebant̄ errores / ⁊ hereſes manifeſte / ⁊ ꝙ
non nulli de predictis / ⁊ alijs regnis libris vtebant̄ eiſdē / ⁊ eorū
doctrine dabant fidē non modicā in grande ſuarū periculū aīaꝝ.
Supplicauitq̄ʒ nobis inq̄ſitor ipſe vt ne ſimplices deciperentur ex
libris ipſis dignaremur in hac parte de oportuno remedio proui
dere. Nos aūt cupientes animarū iā forſan imbutarū ⁊ q̄ imbui
poſſent ex ꝑuerſo dogmate dictorū libroꝝ ꝑiculis celeriter obui
are / dictos libros p̄ venerabilē fratrē noſtrū Petrū Epiſcopum
Hoſtienſem / ⁊ p̄ ꝙ plures etiā vltra vigeneum numerū in eadez
theologia magiſtros examinari fecimus diligenter / per quorū re
lationem tandem habuimus ꝙ ipſi dictos libros omnes cū mul
ta diligentia legerant ⁊ examinauerant / et ꝙ vltra ducentos ar=
ticulos erroneos / ⁊ hereticales inuenerunt in eiſdem. Super
q̄bus inter eoſdem Epiſcopum / et magiſtros ſepius / et demum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

coraz nobis habita diſputatione ſolemni ipſos articulos quos ad
vitandum ꝓlixitatis tediū/ ⁊ horribilitatē eorū haberi volumus
preſentibus pro expreſſis errores ⁊ manifeſte hereticales de dic
toꝝ Epiſcopi/ ⁊ magiſtroꝝ concordi conſilio cenſimus deputan=
dos. Cū aūt ſicut inqſitoris prefati continebat aſſertio in predictiſ
regnis alij libri q̄ aſſeruntur editi a iā dicto Raymundo reperiri
dicantur/ q̄bus huiuſmodi iā repti/ ⁊ alij errores hereſes credun
tur ꝓbabiliter ꝯtineri/ Nos volentes de huiuſmodi alijs libris ⁊
eoꝝ doctrina informari plenarie/ ⁊ ſuꝑ eis ꝓuidere ſalubriter ne
fideles in errores huiuſmodi dānabiliter ꝓlabantur fraternitati
vr̄e de fratrū minoꝝ ꝯſilio ꝑ apoſtolica ſcripta cōmittimus ⁊ man
damus/ q̄tenus diebus dominicis/ ⁊ feſtiuis in ſingulis vr̄is eccle
ſijs Cathredalibus/ ac curatis necnon religioſoꝝ quorūcunq; or
dinis exēptoꝝ/ ⁊ non exēptoꝝ etiaz Ciſtercieñ/ Cartuſieñ/ ⁊ Clu
maſteñ/ Premoſtraceñ/ Brādinoceñ/ ſanctoꝝ Benedicti/ ⁊ Au
guſtini/ ac fratrū Predicatoꝝ/ Minoꝝ/ ⁊ Heremitarū eiuſdē ſa
ncti auguſtini/ ⁊ Carmelitarū/ ⁊ alioꝝ ordinū vr̄aruz ciuitatuz et
dioceſuz intra miſſarū ſolēnia exiſtentibus populis ad diuina/ et
in predicationibus ꝑ vos vel alios q̄ꝫ cito comode poteritis faci
atis proponi/ ⁊ ſingule ꝑſone vtriuſq; ſexus cuiuſcunq; ſtatus or
ordinis vel ꝯditionis exiſtant earundē veſtrarū ciuitatū ⁊ dioce
ſuz ſeu cōmorantes in eis hn̄tes libros quoſcunq; a prefato Ray
mundo editos/ vt prefert̄ ipſos infra vnius menſis ſpatiū vobis
aſſignare/ ⁊ illi/ q̄ ſciunt alias ꝑſonas libros eoſdē hn̄tes eas vob̄
reuelare ⁊ nominare ꝓcurent. Voſq; libros recipi faciatis eoſdē
quos cū eos habueritis q̄ꝫ cito poteritis curetis nobis fidelit̄ de
ſtinere/ vt ip̄os ſimili examini ſubicere valeamus. Ceteruz qz
doctrina/ ſeu potius docmatizatio predictoꝝ libroꝝ examinatorū
repitur erronea/ hereticalis/ ⁊ periculoſa nimiū animabus/ ⁊ ve
hemens ſuſpicio eſt habenda ꝙ in alijs libris editis a dicto Ray
mundo ſimiles/ vel alij vt prefertur continentes errores. Man
damus ꝙ oībus ⁊ ſingulis eiſdem ꝑſonis veſtrarū ciuitatū ⁊ dio
ceſum doctrinā ſeu potius docmatizationē ⁊ vſum huiuſmodi li
brorū interdicere ſtudeatis. Donec ſuper hijs per Sedē apoſtoli
cam aliud fuerit ordinatū. Contradictores ꝑ cenſurā eccleſiaſti
cā appellatione poſtpoſita cōpeſcendo. Non obſtantibus ſi aliqui
bus cōmuniter vel diuiſiz a Sede apoſtolica ſit indultū ꝙ inter=
dici/ ſuſpēdi/ vel excomunicari aut extra vl' vltra loca certa ad iu
diciū vocari nō poſſint ꝑ litteras apoſtolicas non facientes plenā

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ expreſſaȝ ac de verbo ad verbuȝ de indulto huiuſmodi mentio
nē. ⁊ q̄buſlibet exemptiōbꝰ / ac alijs priuilegijs / ⁊ litteris apoſto
licis q̄buſcunq̧ locis / pſonis / vel ordinibus ſub quacunq̧ forma
vel expreſſione verboꝝ ab eadē ſede conceſſis. De q̄bus quoꝝū
q̧ totis tenoribus etiā de verbo ad verbū in noſtris litteris men
tio ſit habenda ⁊ per q̄ preſentis mandati noſtri effectus valeat
q̄modolibet impediri. Inſup volumus q̧ p te frater archiepiſco
pe tenor preſentis ſub tuo vel officialis tui ſigillo nobis fratres ſu
ffraganei tranſmittatis cui p vos adhiberi volumus vel vt ipſis
originalibus plenā fidē. Datū Auinioni viij. kal's februarij ponti
ficatus nr̄i Anno ſexto. ¶ Qua ſiq̄dē copia / ſiue cedula p dic
tū Anthoniū dn̄o cardinali memorato tradita. Idē Anthonius
ipm dn̄m cardinalē inſtanter req̄ſiuit q̄tenus venerabilibus virꝭ
litterarū apoſtolicaꝝ regiſtratoribus p ſuas lr̄as ſcriberet eiſq̧ ni
hilominus auctoritate apoſtolica ſibi in hac parte cōmiſſa preci=
peret ⁊ mandaret / vt p litteras in dicta cedula contentas in regi
ſtris eis cōmiſſis diligenter p̄q̄rerent ſi eas reperirent ſumptū ſiue
tranſumptū earūdē clauſuȝ ⁊ ſigillatū ꝑ vt moris ē in talibus fie
ri / ac ita ⁊ taliter q̧ eis fides adhiberi valeret prefato dn̄o cardi
nali tranſmitteret expenſis moderatis dicti Anthonij vt ipo me=
diante poſſet ⁊ valeret partibus ſup̄dictis debitū iuſtitie admini
ſtrare / qm̄ prefatus Anthonius ꝑ ſui iuris fundamento ſumptū
predictaꝝ lr̄aꝝ corā dicto dn̄o cardinali vt aſſeruit ꝓducere intē
debat. Qui q̄dē dn̄s cardinalis / ⁊ commiſſarius attendēs q̧ iuſta
petentibꝰ non eſſet denegandus aſſenſus ſup̄dictaꝝ lr̄aꝝ apoſto
licaꝝ regiſtratoribꝰ modo ⁊ forma p dictū Anthoniū ſupius peti
tis p ſuas lr̄as auctoritate ap̄lica ſcripſit ⁊ mandauit: ipaſq̧ p por
teriū ⁊ nuntiū ſuū iuratū eiſdē regiſtratoribꝰ preſentari fecit. qui
porterius poſtmodū dn̄o cardinali iudici ⁊ commiſſario memora=
to / ac mihi notario infraſcripto rettulit q̄liter dicti dn̄i lr̄aꝝ ap̄lica
rū regiſtratores in regiſtris eis commiſſis anni ſexti prefate felicis
recordationis dn̄i Gregorij pape vndecimi diligent̄ p̄q̄ſiuerunt:
⁊ facta diligenti p̄q̄ſitione eidē porterio / vt aſſeruit dixerunt q̧ in
eiſdē regiſtris lr̄as in ſup̄ ſerpta papiri cedula ꝯtentas non repie
runt regiſtratas. ¶ Subſeq̄nter aūt venerabilis vir dn̄s Johā
nes Abonis vnus de lr̄aꝝ apoſtolicaꝝ regiſtratoribꝰ in mei nota
rij predicti / ⁊ teſtiū fide dignoꝝ preſentia dn̄o cardinali iudici / et
commiſſario rettulit ⁊ dixit q̧ dictā cedulā in regiſtro ſibi commiſſo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

anni ſexti dicti dñi Gregorij ꝑ ſuos clericos non ſolum ſemel/ſed
pluries diligenter perq̄ri fecit/ ⁊ ꝙ littere in ſepe dicta cedula cō
tente in ſuo regiſtro non fuerunt/neqꝫ erant regiſtrate. Deinde
prefatus porterius ⁊ nuntius iuratus litteras dicti dñi Cardina
lis vna cū cedula/ ſiue copia p̄inſerta predicto dño Cardinali re
portauit: ⁊ mihi notario infraſcripto in preſentia teſtiū infraſcrip
toꝝ rettulit ⁊ dixit ꝙ venerabiles viri dñi Bernardus fortis alt
regiſtratorib9
de litterarū apoſtolicaꝝ regiſtrator ⁊ Johānes ludouici camere
apoſtolice notarius in dorſo dicte cedule ſiue copie ꝑ ip̄m vt pre
mittitur reportare/ ⁊ vt prefert̄ preinſerte ſcripſerunt in hūc mo
dū q̄ ſeq̄tur. ¶ Notū ſit oībus ꝙ ego Bernardus fortis litteraꝝ
apl'icarū regiſtrator ꝑq̄ſiui diligenter regiſtrū mihi comiſſuꝫ anni
ſexti ſctē memorie dñi Gregorij pape vndecimi/ ⁊ ꝙ in eodeꝫ re
giſtro lr̄as in preſenti cedula papiri annotataſ non reꝑio regiſtra
tas. Jn cui⁹ rei teſtimoniū hic manu ꝓp̄a ſubſcripſi ⁊ ſignaui die
nona iulij anno a natiuitate dñi Milleſimo trecenteſimo nona=
geſimo q̄nto. Bernardus fortis regiſtrator. ¶ Notum ſit oībus
Q. ego Johānes ludouici camere apoſtolice notari⁹ ꝑq̄ſiui dili=
gent̄ regiſtrū lr̄aruꝫ apl'icarū eandē camerā tangentiū anni ſexti
pontificat⁹ ſctē memorie dñi Gregorij pape vndecimi ⁊ ꝙ in eo
dē regiſtro lr̄as in preſenti cedula papiri annotatas non reꝑio re
giſtratas. Jn cuius rei teſtimoniū hic manu ꝓp̄a me ſubſcripſi ⁊
ſignaui die nona iulij anno a natiuitate dñi Milleſimo trecenteſi
mo nonageſimo q̄nto. Jho. xti. ¶ Tandē die ⁊ hora infraſcriptis
coraꝫ dño cardinali iudice ⁊ comiſſario prefato in meiqꝫ notarij
publici ⁊ teſtiū infraſcriptoꝝ ad hec ſpecialit̄ vocatoꝝ ⁊ rogatoꝝ
preſentia ꝑſonalit̄ ꝯſtitut⁹ predict⁹ Anthoni⁹ Riera citra tamen
ꝓcuratoris ſui reuocationē ⁊ de premiſſis oībus ⁊ ſingulis man
dato relationib⁹ ⁊ alijs ſuꝑ̄ſcriptis ⁊ deſignatiſ a tp̄re traditionis
dicte preinſerte cedule ⁊ citra factis petijt ſibi fieri vnū vel plura
publicū ſeu publica inſtrumentū ſeu inſtrumēta ꝑ me notariū pu
blicū infraſcriptū: Acta fuerunt hec Auinioni in domo h̄itatio
nis dicti dñi cardinalis hora nona vl' q̄ſi/ſub āno a natiuitate dñi
Milleſimo trecēteſimo nonageſimo q̄nto/in ditiōe tertia die ſab
bati decima menſis iulij/ pontificat⁹ ſctiſſimi in xp̄o patris ⁊ dñi
nr̄i D. B̄n̄dicti diuīa ꝓuidentia pape xiij. anno p̄mo/preſentibus
ibidē venerabilib⁹ viriſ dñis Durādo tondutij in decretis licenci
ato dicti dñi cardinalis camerario/ac magr̄o Dominico pauardi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

In vtroq₃ iure bachallario ac in romana curia ꝑcuratore testib⁹
ad ꝑmiſſa vocatꝭ ſpecialiť ⁊ rogatis. 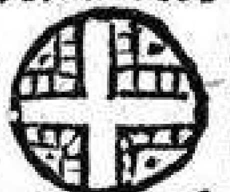 Et ego Thoyco ro=
dulfi de comicauilla clericus Terra coneñ. dioceſis publi
cus impiali auctoritate notari⁹ ac prefati Reuerendiſſimi in xp̄o
patris ⁊ dñi Cardinalis iudicis ⁊ comiſſarij / ⁊ cauſe huiuſmodi
corã eo ſcriba / ꝑmiſſis oibus ⁊ ſingulis / dũ ſic [vt ꝑmittiť] agerẽ
tur ⁊ fierent vna cũ prenominatis teſtib⁹ preſens interfui eaq₃ ſic
fieri vidi / ⁊ audiui. Ideoq₃ hͦ pñs publicũ inſtrumentũ ꝑ aliu₃ me
alijs occupato negocijs ſcriptũ in hanc publicã formã redegi hic
q₃ manu ꝓpͣa ſubſcripſi ⁊ ſigno meo ſolito ⁊ ꝯſueto ſignaui rogat⁹
⁊ reqͥſitus in fidẽ ⁊ teſtimoniũ oĩu₃ ⁊ ſinguloꝝ predictoꝝ. ¶ Itẽ
ad ꝓbandũ ſubreptionẽ predicte bulle dixerunt ꝙ poſito: ſ₃ non
affirmato immo expreſſe / ⁊ cũ oĩ veritate denegato ꝓ ut ꝑ ſupius
poſita ẽ oſtenſu₃ / ꝙ bulla ſupdicta fuerit a curia emanata / tamen
nullomodo poterat ſcuſari qn fuerit ſbrepticie / ac etiã obrepticie
impetrata / eo ꝙꝛ errores / ſeu articuli erronei ⁊ hereticales / q̃ in
dicta bulla generaliť vt prediciť ⁊ ꝯfuſe aſſeruntur in libris docto=
ris Raymundi ꝯtineri: in ip̄is nuſq₃ inueniunť: bñ inueniunť loca
a q̃bus nimis malicioſe fuerunt cũ falſitate abſtracti ſiue trãſlati
centũ articuli q̃s dict⁹ inqͥſitor affirmauit eſſe de numero illoꝝ in
bulla ꝯfuſe tractoꝝ inſerendo ip̄os ſic falſificatos in q̃dam q̃terno
ſua ꝓpͣa manu ſcripto nominato in inſtrumẽto ſtati₃ inferi⁹ inſerto
ꝯdẽnatio. In q̃ q̃terno ſunt poſita nomia libroꝝ ⁊ ſeries articuloꝝ
Nam ip̄i centũ articuli cõprobati cũ libris doctoris inueniunť in
dicto q̃terno modo ꝑ additionẽ / modo ꝑ abſtractionẽ / modo per
imitationẽ intentionis p̄dicti doctoris falſo modo aſſumendo ſeu immutatione
inťpretando ip̄a₃: modo ꝑ poſitionẽ truncatã ṽboꝝ dicti catholici
doctoris hereſi ⁊ errorib⁹ maculati / ſ₃ ꝓut ſunt ip̄i predicti centũ
articuli in ſua integra ṽitate in libris doctorꝭ originalis ſcripti in
ueniunť ṽi ⁊ catholici ⁊ a rubigine hereſis oĩno alieni. Et ad fa
ciendã verã demõſtrationẽ falſe tranſlationis ſeu inťpretationis
articuloꝝ predictoꝝ ꝓduxerunt in ſui p̄ma forma quodã publicũ
inſtrumentũ actũ ꝑ Reuerendũ magiſtrũ Bernardũ ermengan
di ꝓuintialẽ predicatoꝝ / ⁊ inqͥſitorẽ heretice prauitatꝭ in ꝓuintia
Aragonie de q̃da₃ examinatione ꝑ ip̄m cum magris in theologia
Monaſterij predicatoꝝ Barchinoñ. ⁊ Monaſterij fratrũ mino
rũ dicte ciuitatis facta de quodã libro dicti doctoris intitulato de
ph̄ia amoris: in q̃ libro falſe affirmať inť p̄tata in dicto q̃terno ꝓpͣa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

manu dicti fratris Nicholai aymerici ſcripto q̃ quatenus pro vt
ſupius continet̃ condẽnatio in ꝓrimo dicto inſtrumento nuncu=
pat̃: ꝙ erant inuenti tres articuli erronei ⁊ hereticales ꝓ vt pre
dicta falſitas in predicto inſtrumento examinationis fuit autenti
ce declarata cuiuſq̃dẽ inſtrumenti [qđ fuit ꝑ pendens ſigillũ ma=
giſtri Bernardi ermengandi ꝓuintialis ⁊ inq̄ſitoris predicti ⁊ ꝑ
ipſius ⁊ alioꝝ predictoꝝ magiſtroꝝ ordinũ predicatoꝝ ⁊ minoꝝ ſu
bſcriptiones manu ꝓpͣa cuiuſlibet ipoꝝ roboratũ [tenor talis eſt.
¶ NOTI Erint vniuerſi ꝙ die ſabbati nona decima Madij
anno a natiuitate dñi Milleſimo trecenteſimo octuageſimo ſexto
in preſentia mei notarij ⁊ teſtiũ ſubſcriptoꝝ exiſtentibus ꝑſonali
ter in monaſterio fratrũ minoꝝ Barchinone reuerẽdo patre ma
giſtro Bernardo ermengãdi ꝓuintiali predicatoꝝ ⁊ inq̄ſitoꝛ here
tice prauitat[is] in ꝓuintia Aragonie: nec non ⁊ frater Anthonius
falq̄ti: fratre Franciſco marmandi in ſacra pagina magiſtris de
dicto ordine predicatoꝝ. fratre Arnaldo pegrino ꝓfeſſore illuſtri
ſſime dñe regine Aragonũ: fratre Bernardo broil in eadẽ ſacra
pagina magr̃is. fratre Berẽgario laq̄ti cuſtode. fratre Guilermo
arago lectore. fratre Dalmatio ď caſclario. fratre Johãne de pa=
gueria bacalario ꝯuentualibꝰ Barchiñ. dicti ordinis fratrũ mio
ꝝ in camera ſcʒ ſiue cella: quã ꝑfatꝰ religioſus magr̃ Arnaldus ꝑ
egrini tenet in dicto monaſterio fratrũ minoꝝ. prefatꝰ reuerẽduſ
dñs inq̄ſitoꝛ dixit ⁊ ꝓpoſuit ꝙ ad inſtantiã q̄rundã amicoꝝ vene
rabilis Raymundi lull q̄ndã ciuis maioꝛicaꝝ ipe ꝓ infraſcriptis
vocauerat ad ꝯſiliũ oẽs dictos magr̃os ⁊ fratres. ⁊ narrauit ibidẽ
quomodo tempore Sanctiſſimi in Chriſti patris ⁊ domini domi
ni Gregorij ſancte memorie pape vndecimi Reuerendus pater
magiſter Nicholaus aymerici ordinis predicatoꝝ tunc inq̄ſitoꝛ
heretice prauitatis in ꝓuincia Aragonie fecerat condẽnari aliq̄s
articulos: q̄s dicebat ſe inueniſſe in diuerſis libꝛis dicti Raymun
di lull nominando ipſos libꝛos. Inter quos aũt articulos erant
vt dixit ibidẽ dñs inq̄ſitoꝛ magiſter Bernardus Tres quos ideʒ
magiſter Nicholaus dicebat ſe inueniſſe in quodã libꝛo facto ꝑ
dictũ Raymundũ lull intitulato de philoſophia amoꝛis. quos ar
ticulos dictus venerabilis dñs inq̄ſitoꝛ magiſter Bernardus er
mengandi tradidit mihi notario in ſcriptis compoſitos in latino
ſunt iſti. ¶ Primus ꝙ deus hẽt multas eſſentias. ¶ Secundus
ꝙ in faciendo bonũ non oportet ſpectare ꝙ deus incipiat: q2 iam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

incepit qñ nos creauit. ⁊ pro conſeruatione nr̃a mundū nobis de
dit vt ei ſeruiamus ⁊ eū honoremus. ¶ Tertius eſt q̄ v̄tus ē ita
bona/⁊ quātitate magna q̄ oīs hō poteſt eā habere ꝓ ſua volun
tate. Dixit etiā ⁊ aſſeruit idē dñs inq̄ſitor magiſter Bernardus
q̄ ipſe viderat ⁊ recognouerat prefatū librū philoſophie amoris
⁊ q̄ non inuenerat in dicto libro dictos articulos condēnatos vt
iacebant condēnati. licet inueniſſet in eodē libro tres articulos a
q̄bus dicti tres articuli condēnati fuerunt abſtracti. quos ſimilr̄
idē dñs inq̄ſitor frater Bernardus tradidit mihi dicto notario vt
erant ſcripti in ipo libro de philoſophia amoris. quē in manu tene
bat ſcriptū in vulgari ⁊ ſunt iſti. ¶ Primus. Queſtio. Graneſa
de amor dix lamich en mon amat ha moltes eſſenties. Solutio
Amich dix graneſa de amor: en les diffinicióś compoſtes al meu
capitol es ſignificat q̄l amich es tan ligat ab ſon amat per vna eſ
ſencia damdos/q̄ nos poden departir. ¶ Secundus ponitur ſic.
Dones e donzelles damor dix lamich manifeſta raho es q̄l amat
vol eſſer honrat en lo mon toſtēps/e vol ſaluacio de homēs e no
damnacio. E per ayço nengu no pot: ne deu inculpar lamat q̄ ell
no vulla eſſer honrat ne ſaluacio de gents: ꝑ q̄ lo defalliment no
es de part de deu mas es de part dels homens: q̄ nol volen hon
rar. E voſaltres iam hauets dit q̄ nous cal q̄ yous prech q̄ ſiats
en mon amor: ans ne pregats voſaltres q̄ yo vos hi vulla metre.
En axi es de deu nous cal ſperar q̄ ell començ car ja ha comen=
çat en quant ha los homens creats/e lo mon lus ha donat perço
quel tenguen en lur cor en lo mon honrat. Comenſez donchs ha
honrar lamat e anem ꝑ lo mon ça e lla ꝑ honrar lamat. ¶ Terti
us articl'us ponit̄ ſic ad litterā. Amadors los āgels/cel/ elemēts
plantes/beſties/homēs/e tota res qualq̄ſia ha virtut ꝑ la virtut
de mon amat. car en axi cōpren la ſua virtut totes altres virtuts
com la ſua boneſa totes les altres boneſes. e la ſua graneſa totes
altres graneſes. E tot hom q̄ vulla hauer morals virtuts per a
mor dela virtut de mon amat ne pora aytantes hauer e en aytan
ta boneſa e graueſa com ne pora voler. ¶ Quib⁹ prolatis ⁊ nar
ratis dictus Reuerendus dñs inq̄ſitor magiſter Bernardus er
mengandi interrogauit oēs ſupius nominatos magiſtros in theo
logia ⁊ alios ſupdictos fratres theologos. q̄ ibi erant collationez
ſup hijs facientes ſi dicti articuli [vt in latino iacent condemnati]
⁊ ſupra ſunt inſerti/erant in dicto libro philoſophie amoris/vel ſi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

poterant elici ex dictis poſita in libro predicto. Etiam interroga
uit ſi dicti articuli. vt iacent in dicto libro eo modo quo dictū ē: vt
ſupra ſunt inſerti: ſunt boni ⁊ v̄i ⁊ catholici. Et oēs dicti magiſtri
⁊ alij fratres ꝑ dictū dn̄m inq̄ſitorē magiſtruꝫ Bernardū interro
gati ꝑ capta tenentes ⁊ legentes ibi corā oībus predictos tres
articulos condemnatos ⁊ predictum libruꝫ de ph̄ia amoris dixe
runt ꝙ ſemel ⁊ plures q̄libet ꝑ ſe viderat ⁊ cognouerat aſſidue ⁊
diligenter predicta. ⁊ ꝙ dicti articuli condēnati vt iacebant ⁊ ſu
pra ſunt inſerti: non erant in dicto libro: nec poterant elici ab eo. ⁊
ꝙ articuli ſupradicti poſiti in libro predicto ph̄ie amoris erant
boni/veri/⁊ catholici. Dixerunt pretea ⁊ affirmauerunt oēs pre
dicti magr̄i ⁊ fratres ꝙ eſto ꝙ dicti articli poſiti ꝑ dictū venerabi
lē Raymundū lull eo modo q̊ ſunt poſiti vt ſup̄ ſunt inſerti in vul
gari ab oībus poſſunt videri v̄i ⁊ catholici: multomagis legendo
precedentia ⁊ ſeq̄ntia ip̄ius libri. ⁊ inſpectis alijs ſuis libris patet
clare vt dixerunt predictos ſuos articulos eſſe v̄os ⁊ catholicos
⁊ articulos condēnatos nullo modo eſſe ſuos nec ſue intentionis
¶ Nā vt dixerūt de eſſentia dei: de quo ē p̄mus articulus/loq̄r
dictus venerabilis Raymundus lull in quodā libro intitulato de
infinito eſſe in capitulo de trinitate in fine parraffi in hunc modū
vt dixerunt. Dicimus aūt ꝙ producens ē deus pater. ⁊ produc
tus deus filius. ⁊ procedere ē deus ſp̄us ſanctus. tres perſone di
ſtincte in numero ⁊ vnus deus ⁊ non plures ⁊ vna eſſentia ſubſ
tantia ⁊ natura. ¶ Itē dixerunt contineri in alio libro intitulato
de dei ſanctitate quaſi in p̄ncipio dicendo ꝙ deus ſanctus eſt ⁊ q̄
libet ſua dignitas ſancta ē concludit [vt dixerunt] ꝙ vnꝰ ē deus
vna ſanctitas/eſſentia/ſubſtantia/⁊ natura. ¶ Etiam vt dixe=
runt in alio libro intitulato de eſſentia perfecta in capitulo de eſ
ſentia dei quaſi in fine dicti capituli vbi loquitur de dignitatibus
diuinis dicit ſic vt dixerunt. Quelibet iſtarū ſignificat eſſentiaꝫ
non aūt dicimus plures eſſentias/ ſed vnam diuinam eſſentiam.
quam vocamus deitatem. ¶ Etiam dixerunt predicti magiſtri
⁊ fratres ꝙ verba infraſcripta contenta vt dixerunt ibidem in li=
bro predicto philoſophie amoris in capitulo intitulato de neceſſi
tat e de amor in ſecundo parraffo vbi vt dixerunt continetur ſic.
No poden eſſer nombrats en eſſentia damor amich/e amat ſens
vera differentia dabdos. apparet euidenter vt dixerunt ꝙ dictus
venerabilis Raymundus lull loquutus fuit in ſolutione q̄ſtionis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicti p̄mi articuli de eſſentia amoris τ non de eſſentia diā. ¶ De ſecundo vero articulo condēnato vbi continetur ꝙ in faciendo bonū τc̃. dixerunt dicti magiſtri τ fratres/ ꝙ dictus venerabilis Raymundus lull in ſuo articulo poſito in vulgari vt ex eius teno re clare liq̄re dicebant loq̄tur de amore τ non de opatione bona facienda ſic̃ ſonat articulus condēnatus. Et ad iſtoꝝ euidentiā affirmarunt predicti magr̃i τ fratres ꝙ in quadam q̄ſtione facta vt dicebant in dicto libro phie amoris in capi. intitulato deles o bres de deu/ e d amor demonſtrauit dictꝰ Raymundus lull ſe be ne ſcire credere τ intelligere ꝙ deus hēt occurrere in q̄libet bona opatione dicit.n. ſic̃ dixerunt. Queſtio. Quant ha lamat obra en home? E reſponch lamich. lamat ha tota hora obra en home ab miga e ſens miga. ab miga en q̄nt li fa fer hū be ab altre. ſens mi- ga en q̄nt p ſi mateix lo mou a fer be. Q̄dꝫ in alio loco dicti libri phophie amor/ vꝫ in capi. intitulato de libertat d amor in fine pe nultimi parraffi dmōſtrat dictꝰ venerabilis Raymundus lull vt ſup̄dicti dixerūt ſe ſcire τ credere ꝙ aliq̄s ſine auxilio diuo nō pōt bū opari. Dicit ſiq̄dē. q̄l amich a amor. io volria donar a mō amat tot ço q̄ ell me ha donat ço es a ſaber τc̃. y diu apres empo yo no puch donar ſens q̄ ell no mo faça donar. Vn̄ dixerunt τ affirma uerūt oēs dicti magr̃i τ fratres ꝙ dictꝰ venerabil Ray. lull in iſto ſecundo articulo non loq̄bat̃ ſcdꝫ formā nec intentionem articuli condemnati: ſed loq̄batur de dei amore q̄ ab eterno nos dilexit.

¶ De tertio autē articulo condemnato vbi continetur ꝙ virtus eſt ita bona τc̃. dixerunt dicti magiſtri τ fratres ꝙ dictus venera bilis Raymundus lull in ſuo articulo poſito in vulgari loquit̃ ſo lum de virtutibus moralibus τ non de gratuitis prout apparere dicebant in ip̄o tertio articulo ſupius inſerto. Q̄m in alio loco dic ti libri in capitulo intitulato del ſolas del amor in ſeptimo parra- fo demonſtrat dictꝰ venerabilis Raymundus vt dixerunt ꝙ pre dicta non intelligit de ꝟtutibus gratuitis vbi dicit/ q̄ parlauen la mich e lamor de tempança/ e deſperança/ q̄ ſon carreres per les quals amadors van alamat. E dix lamich q̄ p trempança q̄es gran e bona ꝟtut ſperaue hauer la gloria de ſon amat. Acuſa la- mich a ſon amat τc̃. E diu apres quel amat trames iuſticia al a mich pço q̄l punis. perço car p ſos merits cuydaua hauer ſaluaci o. Dixerunt etiā dicti magiſtri fratres ꝙ in alijs locis dicti libri philoſophie amoris videt̃ clare ꝙ dictꝰ venerabilis Raymūdus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lull loquebatur de dicto articulo ꝛ de aliȷ̈s ſupius contentis regu
late / bene / ꝛ catholice. Et ideo oẽs tã dictus Reuerendus inqſi
tor magiſter Bernardus ermengandi / ꝗ̃ dicti aliȷ̈ magiſtri ꝛ fra=
tres ſupius nominati in dicto loco congregati vnanimiter concor
dantes / nemine diſcrepante / narratione facta ꝺ̃ predictis vt ſupi
us eſt dictũ / in preſentia mei dicti ꝛ infraſcripti notariȷ̈ ꝛ teſtiũ in
fraſcriptoꝝ ꝯcluſerunt ꝛ dixerunt ibidẽ ſingularit̃ ꝛ diſtinte. ꝓmo
ꝑ dictũ inqſitorẽ ſua intẽtione ꝓbata ꝙ dicti articuli [vt iacent ꝯ
dẽnati] in condẽnatione bene fuerint condẽnati: tamen non ſunt
cõſcripti in dicto libro phie amoris nec ab eo / nec a contentis in
eo poterant elici nec intelligi formalit̃ nec eq̃polenter / tacite vel
expreſſe / directe nec etiã indirecte. immo ipſi articuli condẽnati /
q̃ ſupius ſunt inſerti in latino / male dicto libro fuerunt attributi.
Et ꝙ articnli predicti in vulgari poſiti in dicto libro philoſophie
amoris: q̃ ſupius. pariter ſunt inſerti ſcḋꝫ precedentia ꝛ ſeq̃ntia ꝛ
modũ loq̃ndi doctoris ſunt boni fideles ꝛ catholici ꝛ nulla rubi=
gine hereſis maculati / predicta vt dixerunt ꝑ concluſionibus ca
pientes. ¶ Quibus ſic factis ꝛ dictis in ꝯtinenti venerabilis
Johãnes lulliȷ̈ ibidẽ preſens ꝛ vices portãs in hac parte vt dixit
ꝛ noĩe ſuo ꝛ oĩuꝫ dictoꝝ amicoꝝ venerabilis Raymundi lull peti
it ſibi de predictis fieri ꝛ tradi tot quot petierit publica inſtrumẽ
ta ꝑ me notariũ infraſcriptũ ad habendũ memoriã de predictis.
Que fuerunt facta in dicto monaſterio fratrũ minoꝝ Barchino
ne in cella predicta die ꝛ anno predictis. preſentibꝰ religioſis fra
tre Bernardo. fratre Anthonio de fonte. fratre Michaele pereç
conuentualibus dicti monaſteriȷ̈ fratrũ minoꝝ ad hec vocatis ꝓ
teſtibꝰ. ꝛ me Petro dalmaciȷ̈ notario infraſcripto. ¶ Ego frater
Bernardus ermengandi magr̃ in theologia prior ꝓuincialis fra
trũ predicatoꝝ ꝛ inqſitor heretice prauitatis manu ꝓpria ſubſcri
bo ꝛ ſigillũ ꝓuintialiatus appoſui in pendenti in teſtimoniuꝫ pre=
miſſoꝝ. ¶ Ego frater Anthonius falq̃t ſacre pagine ꝓfeſſor hic
manu ꝓpria ſubſcribo. ¶ Ego frater Franciſcus marmãdi ſa=
cre theologie magiſter hic ꝓpria manu ſubſcribo. ¶ Ego frater
Arnaldus pegrini ſacre theologie magr̃ predictus ſubſcribo ma
nu ꝓpria in teſtimoniũ premiſſoruꝫ. ¶ Ego frater Bernardus
broll ſacre theologie magr̃ predictꝰ ſubſcribo manu propria me
in teſtimoniũ premiſſoꝝ. ¶ Ego frater Dalmatius de caſtelario
predictus manu ꝓꝓa me ſubſcribo. ¶ Ego frater Berengarius

(c) 2006 Ministerio de Cultura

laqueti predictus manu ꝓpria me ſubſcribo in teſtimonium pre miſſoꝝ. ¶ Ego frater Guillermus arago predictꝰ ſubſcribo me ꝓpa manu in teſtimoniū premiſſoꝝ. ¶ Ego frater Johānes ꝺ pa guera predictus manu ꝓpa me ſubſcribo in teſtimonium premi ſſoꝝ. ¶ Sig

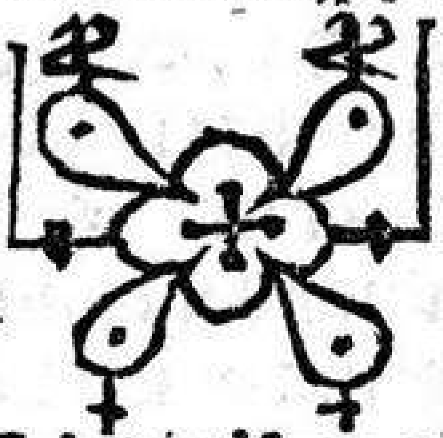

num mei Petri Dalmacij auctori tate regia no tarij publicij Barchiñ. Qui predic tis: dum ꝑ dic tos Reuerendos dños fratrem Ber nardū ermen gandi/ ⁊ alios ſupius nominatos/ in dicta cella cō gregatos fiebāt ⁊ dicebāt/ vna cū p̄ nominatis teſtibꝰ interfui reqſitꝰ/ ⁊ ea in hāc publicā formā ſcribi feci ⁊ ꝓprijs ſubſcriptionibus ipſoꝝ fratrū ac ſigillo prouincialia tus predicti appoſitis clauſi. conſtat aūt de litteris raſiſ in linea tri ceſima ſeptima. tuli. ¶ Itē ad monſtrandū etiā falſaꝫ tranſlatio nē ſeu interpretationē ſupdictā ꝑ dictū fratrē Nicholaū aymeri ci in dicto q̄terno factā ponendo ⁊ affirmando dictū doctoreꝫ er ronee ⁊ heretice velle ꝓbare articulos fidei ⁊ cetera alia/ q̄ ꝑ fidē ſunt credenda/ ꝓduxerunt quandā papiri cedulā ꝯtinentē multa ⁊ diuerſa originalia dicti doctoris ſcripta in diuerſis libris ſuis q̄ ibidē fuerunt cū dictis libris cōprobata. cuius q̄deꝫ cedule tenor talis eſt. ¶ Dominus Raymundus ponit articulos fidei ꝓba biles ſiue demonſtrabiles certo modo inferius aliq̄liter tracto/ a lias dicit ꝙ errores infideliū/ ꝑ quos fides impugnaꝛ non eſſent deſtructibiles. vnde magis falſitas preualeret ꝯtra maiorē veri tatē q̄ eſt veritas fidei. ¶ Itē dicit ꝙ alit̄ labor theologoꝝ eſſet in utilis. nā impoſſibile eſſet eis ꝑuenire ad cognitionē eoꝝ/ q̄ ſunt fi dei circa quā cognitioneꝫ ſemꝑ laborant. ⁊ ſic eoꝝ labor fine care ret ⁊ ꝑ ꝯñs merito ⁊ gloria. ¶ Ulterius ponit/ ꝙ ſi articuli ſunt demonſtrabiles ex eoꝝ demonſtratione ſeq̄tur illuminatio dubi tantiū/ ꝯfirmatio credentiū/ ⁊ directio increduloꝝ/ ⁊ etiaꝫ ſeq̄tur magis dilectio in aīa hoīs. cū certū ſit ꝙ illud bonū qꝺ magis inte lligiꝛ magis diligiꝛ. ¶ Multa alia hēt motiua dictuſ Raymūdus q̄bus laborauit ad ꝓbationē articuloꝝ dei gr̄a adiuuante. ſine q̄ vt ipſe expreſſe dicit talia aſſeq̄ non valerent. Non intellexiſſe vi deꝛ vt ipſe in pluribus locis apte dicit ꝙ articuli demonſtranꝛ nō ꝑ cauſam cū deus non habeat cauſaꝫ ſupˢ ſe/ nec ꝑ effectū cū talis demonſtratio potiſſima non exiſtat nec ſine/ fide q̄ꝛ cū finiti ad in finitū nulla ſit ꝓportio oportet vt mediante fide articuli ⁊ intel lectus hoīs aliq̄liter ꝓportionenꝛ. Minus intelligere videꝛ ꝙ ꝑ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

talez demōſtrationez articulo⁊ veritas comprehendat q̄r infinitus non conprehendit a finito/cū finitus habeat terminos limittatos. Videt ꝙ intellexiſſe q̄ talis demonſtratio ſine fide eſt impoſſibilis ⁊ idō ſepe allegat in dict; ſuis dictū Eſaye. Niſi credideritis non intelligetis. Cū fundamento itaq; ⁊ preſuppoſitione fidei ſue intentionis exiſtit intellectū poſſe intelligere obiectū primuz. Et ideo ponit in arte magna formaliter ſic. Quando intellectus intelligit obiectū/primū fides diſponit ipm ad intelligendū ſicut caritas diſponit voluntatē ad amandū ipm obiectū primuz: Et ſicut voluntas non poſſet amare ipm obiectū primū ſine caritate ſic intellectus non poſſet intelligere ipm obiectū primū abſq; fide. ¶ Itē ponit in libro de ciuitate mundi capi. de fide. Fides eſt hītus cū quo intellectus aſcendit ad intelligendum de deo ea vera/q̄ de deo intellectus p fidē credit. qm̄ ad ipa vera intellect⁹ ſine fide aſcendere non pōt p intelligere. ⁊ p hoc inter intelligere ⁊ credere exiſtit concordantia. cū intelligere ⁊ credere ſint ſub eadē potentia. vt puta intellectus q̄ credit vt intelligere poſſit ⁊ hoc ſignificatū eſt p Eſayaz ꝓphetam dicentē. Niſi credideritis non intelligetis. ¶ Itē in eodē libro capi. de fortitudine dicit ſic. dixit Fortitudo ſum hītus moralis cū quo fortitudo voluntatē humanaz ad req̄rendū virtutes/⁊ ad euitandū peccata: ipſa aūt voluntas p ſe nuda non habet poteſtatē ad hoc niſi de me ſit habituata Sicut humanus intellectus q̄ non poteſt p ſe vllū intelligere articulū fidei niſi de fide ſit habituatus. ¶ Itē ponit in libro p̄me ⁊ ſecunde intentionis capitulo de fide. Fides eſt intentione credendi veritatē. quā intellectus neq̄t intelligere. Et ſeq̄tur quaſi in fine dicti capituli. Si vis intelligere filiū id qđ credis ſuppone illud poſſibile eſſe verū. Si eniz ſuppoſueris fides eſt tibi/cuz ſuppoſitio ſit per fidem/⁊ per ipſam eleuatur intellectus ad intelligendū. ſi vero ſupponere nolueris iniuriaris intentioni. quare fides eſt ⁊c̄.

¶ Item ponit in libro intitulato declaratio Raymundi per modum dialogi ⁊c̄. in capitulo ſexto decimo quaſi in p̄ncipio. Fides eſt ipſa virtus que intellectum cogit ad credendum vera de deo que homo non intelligit per neceſſarias rationes. ⁊ ē virtus que hilariter facit volūtatem hominis amare veritates dei quas intellectus ipſius credit. Et ideo fides eſt vna cōmunis cōceptio virtuoſa/⁊ verus habitus in quo intellectus habet paſſionem/⁊ voluntas actionez ⁊c̄. Et ſequitur adhuc Sortes tu q̄ te dicis

S. aug. in li. p°. de libro arbitrio. [illegible] aderit n. deg [illegible] nos intelligere quod [illegible] dim[illegible] facere. preſuppoſi n. p propterea gradum qui ait niſi credideritis nō intelligetis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

te eſſe philoſophum ſcire debes ꝙ fides eſt vt ipſa ſit obiectuꝫ in quo veritates reſtaurentur quas intellectus intelligere non pōt propter aliquod impedimentum. quod venit ex parte ſenſitiue/ aut imaginatiue quas veritates non poſſet attingere ipſe intellectus ſi ſuper ſe non haberet habituꝫ fidei in quo reſtaurarent͛ credendo auctoritates concepte per fidem neceſſitateꝫ cognite. Et talis fides eſt ita intellectui ⁊ voluntati neceſſaria vt ipſe intellectus/ ⁊ voluntas ipſa veritates dei contemplari poſſit. Sicut eſt eis neceſſaria imaginatio/in qua etiam obiecta ſenſitiue valeant attingere que ſunt ſibi abſentia. Que quidem attingere non poſſent ſine imaginatiua que a ſenſitiua accipit obiecta cum fantaſia. Et ſicut ipſa imaginatiua accipit obiecta: ſic ipſa intellectiua ⁊ amatio repreſentat illa quando ſcilicet ipm̄ intellectiuuꝫ ⁊ amatiuuꝫ ipſa obiecta requirunt. Adhuc dico tibi ꝙ fides eſt neceſſaria ad intelligenduꝫ veritates dei. qm̄ in principio in quo intellectus ipſas inueſtigat/ſupponit per fidem ꝙ ipſas attingere poſſit ⁊ inuenire. non ſicut comprehendens: ſꝫ ſicut apprehendēs ⁊ hoc intellectus facere non poſſet ſi ſe habituꝫ fidei in principio inueſtigationis non induceret iuuante tamen gr̄a dei ⁊ tunc tranſit ad intelligendū veritates dei per rationes neceſſarias. cū quibus ante ipſas non intelligebat verūtamen ſemp remanet hītus fidei ſuſtentatus in intellectu ad hoc ꝙ ſi intellectus perdat illas veritates quas attingit ⁊ apprehendit ꝙ recurrat ad habitū fidei ⁊ cū illo illas credat: ſed hoc non faciunt aliq̄ philoſophi q̄ nil ſupponunt de veritatibus fidei ſecundū fideꝫ: ſed ſtant ad hoc ꝙ attingere poſſunt ſcd̄m aliqua ſignificata naturalia repreſentata p effectū. Idcirco multotiens falluntur ꝓpter impedimentū ſenſitiue ⁊ imaginatiue ⁊ de hoc ſup̄ in prohemio exemplū dedimus in vltima poſitione. Et cū tales phī illas veritates ꝑdunt non hn̄t in quo ipē reſtaurent͛. qm̄ hītuꝫ fidei non hn̄t. Idcirco in ipſis eſt infirma phīe ⁊ intellectus ipſoꝝ in errore ſicut guſtꝰ infirmi ad dulcedinē pomi. Ideo dicit q̄dam ſapiens ꝙ ingrediens ad ſcientiā phīe p habitū fidei poteſt in breuiori tempore eſſe phus/ ⁊ habere magnū intellectū q̄ȝ ille q̄ ingreditur ad ipſaꝫ ſine habitu fidei ⁊c. ¶ Item ponit in libro diſputationis intellectus ⁊ fidei in ſecūdo capitulo quod incipit. Tunc intellectui ait fides. quaſi in medio dicti capituli vbi intellectus dicit fidei. Adhuc dico tibi ꝙ tu principaliter non es ꝓpter meritū hominū creatoꝝ: ſed vt deus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſit recolitꝰ intllctꝰ/ ⁊ a ſuo ppſo ſit dilectꝰ cū plꝰ dicat ꝺ bonitate
⁊ nobilitate deū recolere intelligere ⁊ amare/ ꝙ̄ hoīes remunera
re. ¶ Rurſuꝫ dico Suppoſito ꝙ articuli poſſint ꝓbari hoīes non
amitterent meritū intelligendi ⁊ amandi/ qm̄ ſcriptū eſt. Nulluꝫ
bonū dilectū niſi precognitū. ¶ Etiā Eſayas dicit. Niſi credide
ritis non intelligetis. Et ſic patet ꝙ tu fides es diſpoſitio ⁊ prep
atio ꝑ quā ego de deo ſuꝫ diſpoſitus ad res altas. Quare in h̄ ꝙ
ego ꝑ te ſuppono credendo ꝙ poſſuꝫ aſcendere habituo me de te:
⁊ ſic tu es in me/ ⁊ ego in te. Et qn̄ aſcendo ad graduꝫ in q̄ tu es
intelligendo: tu credendo aſcendis gradū ſup me in altiorē. qm̄ ſicͭ
oleū ſup aquā: ita tu ſemꝑ ſup me cōmoraris. ⁊ rō huius eſt qꝛ ha
bes maiorē vigorē in oībus aſcendendi ſupponendo/ eo qꝛ non la
boras ꝗ̄tū ego q̄ qn̄ aſcēdo intelligēdo nunc laboro. Et ſeq̄tur
in fine dicti cap. adhuc qꝛ ſuppono ꝙ ſi intelligere mihi deficeret/
ꝙ recurrerē ad te ꝑ credere. qm̄ ſicͭ frigiditas aq̄ remanet in ipſa
in habitu qn̄ eſt calida: ſic tu remenes in habitu qn̄ intelligo. ⁊c.
¶ Itē in ꝓmo dicto libro incipit tertiū capi. ſic. Hic fides alloq̄
tur intellectū. Frater mi non iraſcaris ꝯtra me cū ſim cā vt vale
as exaltari in h̄ ꝙ diſpono te ad intelligendū/ ſicͭ tumet ſupius cō
ceſiſti. ⁊ ſic ꝑmanes in intelligendo ꝑ tuā naturā. ſicͭ de te data eſt
ſupͣ diffinitio ⁊ intellige hec ꝟba. Tu bene ſcis ꝙ diuina trinitas
eſt incōprehenſibilis eo qꝛ ē infinita: ⁊ tu es finitus. ⁊ qꝛ intͤ infini
tū ⁊ finitū nulla eſt ꝓportio. vnde ſeq̄tur ꝙ tu in via diuinā trini
tatē ꝑ rōnes neceſſarias attingere non potes. qꝛ ſi ſic iā finitū com
prehenderet infinitū qꝺ eſt impoſſibile/ ⁊ diſſonū rationi. Ait in
tellectus. Fides ſoror mea non iraſcor ꝯtra te: ſꝫ tibi ꝓfero verita
tē ⁊ doleo qꝛ gentes non vtuntur me intenſiue ſcꝺꝫ gradus altos
ad quos de me vſuꝫ hēre poſſent. ⁊ ad poſitionē tuā ſic reſpondeo
Et ꝯcedo hoc qꝺ dicis de incōprehenſibilitate diuine trinitatis/
⁊ de mea finitate. Sed dico ꝙ ſi de diuina trinitate hēo aliq̄s rati
ones neceſſarias non ſeq̄tur ꝙ ſim cōprehenſor: ſed tantū modo
apprehenſor: qm̄ ſicͭ digitus poſitus in vna parte ferri igniti ſentit
in parte caliditatē ignis: ſꝫ non totā caliditatē eo qꝛ non tangit to
tū ſbm eius ſꝫ partē: Sic a ſimili ſcꝺꝫ modū intelligendi rōne infu
ſionis ⁊ gr̄e diuine trinitatis ⁊ ſue maxime intelligibilitatis bene
poſſuꝫ particulariter ſcꝺꝫ me aliq̄d attingere de ſuo lumine veri=
tatis. qm̄ non eſt aliq̄s q̄ poſſit eam cōtra hoc ligare: neq̄ etiam
me ſi ei placet immo miror de te q̄re non ꝯſideras ꝙ ſicut diuina

(c) 2006 Ministerio de Cultura

voluntas infundet in via caritateꝫ ratione gratie in humana vo
luntate vt homo ꝑ ipſaꝫ ſit caritatiuus ad agendū bonū. Quare
non ſic diuina ſapientia ꝑ gr̄aꝫ infundat ſcientiam in me/ vt attin
gā de diuina trinitate q̄ mihi ſufficiant ad ipſaꝫ intelligendo ⁊ oēs
obiectiones ꝯtra ipſaꝫ deſtruendo etiā ad ſororē meā voluntateꝫ
diligendo: cū ſine mea alta intelligibilitate ipſa non poſſet habere
amorē ſatis altū ⁊c̄. Et ſeqtur in fine dicti cap. Et audias fides
ſuppoſito ꝙ non poſſuꝫ attingere diuinā trinitatē in aliq̄. Si aliq̄s
infidelis multū litteratus ⁊ ſubtilis vellet deſtruere te ꝑ rationes
apparētes. Cū quo ego poſſuꝫ te adiuuare? ꝑ te non: qꝛ ipſe nollet
credere. ſeqtur ergo ꝙ ꝑ me cū veritas ſit ſuꝑ falſitateꝫ ſic in mo
do intelligendi ſicut ꝑ moduꝫ credendi. Alioqn excuſatus eſſem
ego in via ad reſiſtendū falſitati q̄ eſt ꝯtra te ⁊ ꝯtra diuinā trinita
tē. ⁊ poſſeꝫ eſſe occioſus ſine peccato qđ eſt impoſſibile ſicut dixi.
Unde ſeqtur ꝙ poſſuꝫ tantū attingere veritatē diuine trinitatis/
ꝙ poſſuꝫ reſiſtere falſitati q̄ ꝯtra ipſaꝫ ē approbando ipſaꝫ ⁊ deſtru
endo errores q̄ ꝯtra ipſaꝫ ab infidelibus cotidie enarrant̄. Et in
multis alijs locis ⁊ q̄ſi in oībus libris in q̄bus dn̄s Raymundus
loqtur de fide predicta ſua intentio ē clare ⁊ expreſſe poſita. vide
licet ꝙ demōſtratio articulorꝝ fidei ſine fide ē impoſſibilis. ¶ Itē
ꝙ nullomodo ipſorꝝ articulorꝝ veritas ē in via cōprehenſibilis: ſed
bene cū fide aliq̄lit̄ apprehenſibilis. Et iō clare ⁊ manifeſte pōt
ſpeculari ꝙ predicte intentioni non ꝯtrariatur auctoritas Gre=
gorij q̄ in ꝯtrariū ſolet allegari. Fides non hēt meritum cui huma
na ratio prebet experimentū. Cū in dicta auctoritate beatus Gre
gorius loquat̄ cōprehenſiue ꝓut ad lr̄aꝫ apparet in hoc qđ prece
dit dictā auctoritatē. dicit. n. Sed ſciendū nob eſt ꝙ diuina opatio
ſi rōne cōprehendit̄ non ē admirabilis: nec fides hēt meritum ⁊c̄
Et etiā in h̄ qđ ſtatiꝫ ſeqtur poſt dictā auctoritatē apparet beatuꝫ
Gregoriū non eſſe ꝯtrariū: immo concordantē intentioni predic
te videlicet ꝙ diuina myſteria poſſunt apprehendi ꝑ rōnes. Nam
alit̄ non feciſſet rationē quā fecit dicendo. Quid ergo mirū ſi clau
ſis ianuis poſt reſurrectionē ſuā in eternū iam victurus intrauit:
q̄ moriturus veniens non apto vtero exit. Iteꝫ etiā demonſtrat̄
apte ſana intentio dicti Reymundi ꝑ expoſitionē quā facit đ dicta
Gregorij auctoritate in cuius vltimo parraffo continet̄ ſic. Sen
ſus anagogicus eſt tranſcendens: qn̄ conſiderat̄ ꝙ beatus Tho
mas dixit dn̄s meus ⁊ deus meus. ipſe eniꝫ non vidit deū viſione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſenſuali eo qꝛ deus eſt inuiſibilis:ſed vidit hominē ⁊ ſic per exꝑ
ientiā viſionis ſenſualis tranſmutauit ſe ad credere viſionis ſpiri
tualis/eo qꝛ fides attingit veritatē mediante aliquo lumine intel
lectus. Et ideo beatus Gregorius non intellexit dicere meritū
quoad experimentū ſenſibile:ſed quo ad credere. Nec negauit
credere diſpoſitū/⁊ preparatū per ſentire vt figuratū eſt per ea q̄
dicta ſunt a beato Thoma. ¶ Iterum abſurdū eſt ꝙ Xp̄s vel
let deſtruere habitū fidei in beato Thoma ꝑ ſentire quoniā habi
tus fidei eſt altior q̄ habitus ſenſus. Uiſa ergo intentione dicti
Raymundi in ſupius inſerta clare poſita monſtratur manifeſteqꝫ
non eſt repugnans nec deuians immo totaliter ⁊ expreſſe concor
dans cū dictis ſanctoꝝ doctoꝝ. ¶ Et ideo q̄ contradicere volue
rit predicte intentioni dicti Raymundi oportet ꝙ contradicat be
ato Thome q̄ in primo ſententiarū in fine tertij q̄ſiti prime diuiſi
onis ait ſic. Sed tamen ratio manuducta ꝑ fidē excreſcit in tan
tum vt ipſa credibilia comprehendant/⁊ tunc ipſa quodāmodo
intelligit. Unde Eſaye ſeptimo ſecundū aliā litterā niſi credide
ritis non intelligetis. Itē ꝙ contradicat beato Auguſtino q̄ in
Aug⁹ ſecundo de libero arbitrio capitulo ſecundo ponit. Rationē red
diturus ſuū non vt fidē reſpuas/ſ; vt ea iā fidei firmitate tenens
etiam rationis luce conſpicias. ¶ Itē ponit in libro queſtionum
Tria ſunt de genere credibiliū.quedā ſunt q̄ prius creduntur et
poſtea intelliguntur ſicut ſunt articuli fidei q̄ ſunt ſupra rationē.
¶ Item ponit etiā in libro de cognitione vere vite vbi talia inq̄t.
Cū xp̄s veritas ⁊ vita dicat. Hec eſt vita eterna vt te ſolū verum
deū cognoſcam/ conſtat profecto naturā rationalē ad hoc ſolum
factā vt factorē ſuū intelligat/intelligendo diligat/ diligēdo in eo
q̄ eſt eterna vita eternaliter viuat:diuinitatis ergo eſſentiam ra-
tionabiliter inueſtigare eſt ad vitā feſtinare. Hanc vero negligen
do ignorare/ eſt vtiqꝫ ad mortē properare. quare ni mirū hic ab
ea ignorabitur:deinde ablata vita ſeq̄ſtrabitur. ¶ Itē ꝙ contra
Ricard⁹ de ſcto victore dicat Ricardo de ſancto victore q̄ dicit: ꝙ ad ea q̄ ſunt fidei non
ſolū poſſunt haberi rōnes ꝓbabiles:ſ; etiā neceſſarie licet eas ꝯ
tingat interdū nos latere. ¶ Itē in libro de trinitate capi. octauo
ꝓmittit ſe non ſolū fide ſ; etiā rationibus neceſſarijs dei vnitatē
⁊ ꝑſonarū trinitatē fore oſtenſurū. ¶ Item ꝙ contradicat Anſel
Anſelm⁹ mo monologion decimotertio capi. vbi dicit duo opuſcula feci ⁊c
vt cetera ratione non auctoritate q̄ ad deū ꝑtinent manifeſtarem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Item produxerunt primam partē/ τ ſecundam cuiuſdā libri dicti doctoris intitulati de conuenientia quā habent fides τ intellectus in obiecto. quarū tenores ſunt q̄ ſequuntur. De p̄ma parte. Aliq̄ dicunt ꝙ non eſt bonū ꝙ fides poſſit ꝓbari q̄r ſi ſic ammitterent meritū. τ fides eſſet nulla/ τ ad h̄ confirmandū edducunt iſtā auctoritatē. Fides non h̄et meritū vbi p̄bet hūana rō experimentū. Unde ad hoc ſic reſpondemus. oē preceptū q̄d fecit xp̄s eſt bonū. τ ideo qū precepit beato Thome mitte manū tuā in latere meo bonū preceptū fecit vt Thomas haberet experientiam Primū tamen dixit Thomas niſi ponam digitū meum vel manum meam in latere ſuo non credam. τ ꝙ Thomas dixit verum ſignificatuz eſt quia facta experientia remanſit fides quia ipſe dixit non credam. Preterea nos maxime ſumus ad intelligenduz diligendum/ τ recolendum deum: ꝙ propter meritū noſtrum cū contemplare deum ſit per prius τ noſtrum meritū per poſterius

¶ Item beatus Petrus apoſtolus in canonica ſua dixit Eſtote parati ad ſatiſfactionem ſemper omni poſcenti vos rationem de hijs que in vobis ſunt fide τ ſpe. beatus autem Petrus contra diuinam ordinationem non dixit. ¶ Item beatus Auguſtinus fecit librum ad probandam diuinam trinitatem ſuppoſito tamen merito fidei contra quam fidem ipſe non fuit quia ſanctus erat.

¶ Item Thomas de aquino fecit vnum librum contra gentiles: qui requirunt rationes quia noluit dimittere credere pro credere ſed credere pro intelligere. ipſe autem in faciendo rationes contra gentiles non intendebat deſtruere fidem quia vir ſapiens catholicus fuit. ¶ Item doctores ſacre pagine conantur quantū poſſunt deducere rationes ad probandum diuinam trinitatem τ incarnationem τc̄. habentes ſanam mentem/ τ intentionem ad exaltandum fidem ſanctam. Et ideo ego qui verus catholicus ſū non intendo probare articulos contra fidez ſed fide mediante cū ſine ipſa probare non poſſum. Nam articuli ſunt ſuperius τ me- intellectus eſt inferius τ fides eſt h̄itus cū quo intellectus aſcendit ſupra vires ſuas. Non aūt dico ꝙ probē articulos fidei ꝑ cauſas q̄r deus non h̄et cauſas ſup̄ ſe/ ſʒ ꝑ talē modū ꝙ intellectus nō pōt rationabiliter ipſas rationes negare. τ poſſunt ſolui oēs obiectiones contra ipſas factas τ infideles nō poſſunt deſtruere tales rōnes ſiue poſitiones ipa ꝓbatio talis ſiue ſit demōſtratio ſiue ꝑſuaſio vel q̄cunq̄ aliomodo poſſit dici h̄ non curo q̄r ꝓpter nūm

(c) 2006 Ministerio de Cultura

affirmare vel negare nihil mutatur in re. ¶ De ſecunda parte

Pars iſta eſt de duodeciz ſilogiſmis cum q̄bus intendimus probare aliq̄s articulos fidei. Et p̄mo de p̄mo ſic dicemus. ¶ Nullus intellectus pōt in via intelligere deū eſſe ſine hītu fidei: ſz q̄cq̄d intelligit̄ de deo in via intelligitur p̄ intellectū. Ergo intelligere deū eſſe eſt cū hītu fidei. Probatio maioris. q̄m deus ē ſupius ⁊ intellectus inferius. ⁊ ſicut ipſe intellectus naturaliter non pōt aſcendere ad obiectandū ip̄m deū intelligendo/rōne cuius deus hītuat ip̄m de fide vt mediante fide poſſit aſcendere. ſicut humana voluntas q̄ p̄ ſe non pōt aſcendere ad diligendū deū ſup̄ ſe niſi p̄ caritatē q̄ ē ſu⁹ hīt⁹ vt aſcendat ad diligendū ſupra vires ſuas. Probatio minoris. nā intelligibile ꝓpriū eſt obiectū intellectus ⁊ comunis oppinio ē ꝙ ꝓbatū eſt deū eſſe. Et ideo patet ꝙ fides ⁊ intellectus ꝯueniunt in obiecto intellectu intelligendo deū eſſe ſub hītu fidei. ¶ Ad ſecundā rationē. Nulla potentia inferior pōt aſcendere ad ſummū obiectū p̄ ſe tantū: ſz intellectus hūanus eſt potentia inferior. ḡ intellectus hūanus non pōt aſceddere ad ſūmū obiectū p̄ ſe tātū. Maiorē nec miorē nō oppoꝛtet ꝓbare: q̄ꝛ p̄ ſe patent. ⁊ q̄ꝛ cōmunis oppinio ē ꝙ intellectus intelligit vnū deū eſſe tm̄. ⁊ non plures aſcendit intellect⁹ mediante intelligere fide ſibi hītū exhibēdo vnū deū eē tm̄: ⁊ ſic patet ꝙ p̄ intelligere nō d̄ſtruit̄ fides eo q̄ꝛ ē inſtrumētū cū q̄ intellect⁹ aſcendit ſup̄ vires.

¶ Ad tertiā facta hypotheſi ꝙ deus ſit ens magis agens p̄ ſuas rōnes intellectus pōt intelligere deū eſſe trinū. vt in libro ſupius ꝓbatū eſt. hypotheſis aūt talis ē hītus fidei ſine q̄ intellectus non pōt ꝓbare deū eſſe trinū. Et iō arguo ſic. oē credere hituatuz a fide diſponit intellectū ad intelligere. ſz credere fidelis eſt credere hituatū a fide. ḡ credere fidelis diſponit ip̄m intellectū ad intelligere. Probatio maioris. Eſayas ꝓpheta dixit. niſi credideritis non intelligetis. ⁊ ſic formalr̄ ſeq̄t ꝙ ſi credo deū eſſe trinū. ⁊ ꝙ poſſuz intelligere ip̄z eſſe trinū. q̄ꝛ credere ē antecedens ⁊ intelligere ꝯn̄s. facta hypotheſi. ꝙ deus ſit magis agens p̄ ſuas rōnes. ſine q̄ trinitate de⁹ non poſſet eſſe magis agens p̄ ipſas. minor p̄ ſe patet Et iō oſtenſuz ē ꝙ poſita fide ponit̄ poſſibilitas ad intelligere remanente fide ſic̄ poſito añcedente ponit̄ ꝯn̄s. ¶ Ad quartā Xp̄s dixit in euangelio q̄ ſe humiliat exaltabit̄. Et iō arguo ſic q̄cunq̄ ſe hūiliat exaltabit̄: ſz intellectus q̄n credit ſe hūiliat. ḡ intellectus q̄n credit exaltabit̄. Maior p̄ ſe patet. q̄ꝛ q̄cq̄d dixit xp̄s eſt veruz

(c) 2006 Ministerio de Cultura

minorez ſic ꝓbo. de ratione intellectus eſt intelligere non aũt credere. ⁊ iõ qñ intellectus ꝑ ſe non põt intelligere deũ eſſe trinũ hũiliat ſe ad credere ꝙ deus ſit trinus ⁊ ſic aſcendit ad intelligere faciendo aliquã hypoteſiz. ſicut credere ꝙ deus habeat poteſtatem infinitã ⁊ ſic concludit ꝙ vbicũqꝫ ſit poſſe infinituz oportet ꝙ ſit poſſificans infinitũ / ⁊ poſſificatũ infinitũ: ſine qbus eſſe non poſſz ⁊ ſic intelligit iſta tria correlatiua infinita cum qbuſ conſiderat diuinã trinitatẽ fide remanente ſicut habitus in ſbo. ¶ Ad quintaz facta iſta hypotheſi. oẽ ens magis agens extenſiue cauſat ſuũ ſignũ agentis magis agentis extenſiue. ſed deus eſt ens magis agẽs extenſiue ergo deus cauſat ſuũ ſignũ agentis magis agentis extẽſiue. Maior ẽ vera ꝑ ſuppoſitũ. Minor ꝑ ſe patet. ſic intellectus ꝑ poſitionẽ q̃ ẽ actꝰ fidei aſcendit ad intelligere incarnationẽ fide ſemꝑ remanente ſine qua incarnatione deꝰ non cauſaret ſummũ ſignũ. ⁊ hoc in ſecunda diſtinctione ꝑmi libri declaratũ eſt. ¶ Ad ſextã ſuppono ꝙ deꝰ ſit ens magis agens ꝑ creationẽ ⁊ iõ arguo ſic. Quicq̃d agit magis ꝑ creationẽ deduxit creatũ in eſſe a nõ eſſe: ſꝫ deus ẽ ens magis agens ꝑ creationẽ. g̃ deus deduxit creatũ in eſſe a non eſſe. ꝓbatio maioris qñ actio magis agit qñ deduxit qđ non erat in eẽ: ꝙ̃ ſi deduceret aliq̃d ď alio eſſe. minor ꝑ ſe patet. ⁊ iõ remanente ſilogiſmo remanet poſitio ⁊ ꝑ ꝯñs fides q̃ eſt añs ad intelligere ſtat ꝯñs. ¶ Ad ſeptimã ſuppono ꝙ deꝰ ſit ens magis agens per iuſtitiam. Et ideo arguo ſic. oẽ ens magis iudicans ꝑ iuſtitiã iudicat totũ hoiez ad beatitudinẽ aut ad penã ſempiternã: ſꝫ deus ẽ ens magis agens ꝑ iuſtitiã. g̃ deus iudicat totuz hoiez ad beatitudinẽ aut ad penã ſempiternã. ꝓbatio maior(. qñ niſi hõ reſurgeret deꝰ iudicaret partẽ / ⁊ non totũ ſcꝫ aiaz. ſꝫ iudicare totũ hoiez ẽ iudicare corpus ⁊ aiaz. ex qbus ẽ ꝯſtitutus. ⁊ ſic ꝑ ſuppoſitionẽ intellectꝰ tranſit ad intelligere ꝙ erit generalis reſurrectio remanente ipa poſitione q̃ ẽ actꝰ fidei. Adhuc dico ꝙ remaneret fides. qñ poſito ꝙ intellectꝰ non intelligeret generalem reſurrectionẽ oiuz / recurreret ad credendũ ſub hitu fidei credendo ipaz vt patet ꝑ iſtud exẽplũ. Aqua qñ ẽ calida ſua frigiditas ꝯſiſtit in ipa in potentia. ⁊ ſic in abſentia actionis ignis in aq̃ frigiditas q̃ ẽ in potentia reducit̃ ad actũ exiſtendo aq̃ frigida ſicẽ erat. ¶ Ad octauã. nulla ṽtus corrũpit̃ qñ cauſat ṽtuoſuz: fides ẽ ṽtus g̃ fides non corrũpit̃ qñ cauſat ṽtuoſuz. maior ⁊ minor ꝑ ſe patet Sic qñ dicit̃ deus non ẽ corpus / non ẽ cõpoſitus / non eſt finitus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

non eſt nou⁹ ꝛ huiuſmodi. tũc intellect⁹ cũ habitu fidei ſupponit ꝙ deus ſit ens alti⁹ / ꝙ̃ corpus vel compoſitũ finitũ ꝛ nouũ / confitendo ꝙ deus ſit ſpũs ſimplex infinitus / ꝛ eternus. ꝛ tunc tranſit ad intelligendũ deũ. ꝛ deducit ď ipo veras ꝛ reales affirmatiões ꝛ negationes ex q̃bus facit ſcientiã fide ꝑmanente ſine corruptione credendi ꝛ intelligendi concordando intellectũ ꝛ fidẽ in eodẽ ſbo. ¶ Ad nonã nullũ dilectũ niſi cognitũ: ſ; de⁹ ẽ dilectus. ğ de⁹ ẽ cognit⁹. Maior ẽ duplex qm̃ cognoſcere exiſtit ꝑ credere ꝛ intelligere rõne cuius credere ẽ fundamentũ ꝛ intelligere ẽ finis: ſicut in domo in q̃ fundamentũ ẽ inferius rõne finis: ꝛ parietes ꝛ tectũ ſupius eo q2 ẽ fundamentũ vt ſeq̃tur domus vnde ſic dom⁹ non põt eſſe ſine fundamẽto: ſic intelligere qñ intelligit alta de ďo non põt aſcendere ſine hĩtu fidei: oſtendit̃ ğ ꝑ quẽ modũ intellectus ꝛ fides ſe ꝯueniunt in obiecto. ¶ Ad decimã. nullũ intelligibile põt eſſe ſine memorabili: de⁹ ẽ intelligibilis. ğ de⁹ ẽ memorabilis. Maior ꝛ minor ꝑ ſe ſunt manifeſte. memorabilis aũt ẽ duob⁹ modis v; ꝑ credere ꝛ ꝑ intelligere. Memoria aũt altior eſt ꝑ memorabile cũ intelligere / ꝙ̃ ꝑ memorabile cũ credere reſpectu finiſ ꝛ ſic ď intellectu. Uerũtñ credere ẽ ſupius tanq̃ hĩtus ꝛ intelligere inferi⁹ tanq̃ hĩtuatũ. ꝛ iõ ſic hõ capat⁹ aſcendendo in mõtẽ tantũ q̃tũ aſcendit tm̃ capa q̃ ẽ ſup̃ ip; magis aſcendit. A ſimili intelligẽs inq̃tũ magiſ aſcendit ad intelligendũ deũ ꝛ articulos fidei tãto fides q̃ ẽ ſuus hĩtus magis aſcendit. ¶ Ad vndecimã nullũ diligibile põt eẽ ſine memorabili: ſ; de⁹ ẽ diligibilis: ğ deus ẽ memorabilis. Maior ꝛ minor ꝑ ſe ſunt euidentes. Diligibile aũt eſt duob⁹ modis ſc; ꝑ rõnẽ credulitatiſ ꝛ intellinibilitatis. qm̃ diligibile qď ẽ mediante recolibili ꝛ intelligere ẽ ꝑ ꝑ̃us: ꝛ diligibile qď ẽ ꝑ recolibile: ꝛ credere ẽ ꝑ poſteri⁹. Et iõ q̃nto magis intellect⁹ aſcendit ꝑ ꝑ̃us ad intelligendũ deũ: tãto magis ẽ ꝑ̃ncipiat⁹ cũ volũtate ꝛ memoria in obiecto remanente fide q̃ ẽ ſuus hĩtus. vnde ſic in vaſe in q̃ ẽ aq̃ ꝛ oleũ q̃nto magiſ addit̃ aq̃: tãto magiſ aſcẽdit oleũ: ꝛ. ſic ď hĩtuato q̃nto magiſ aſcendit tanto magiſ aſcendit ſuus hĩtus. patet ğ ꝑ quẽ modũ fides ꝛ intellect⁹ inuicẽ aſcendunt in ďo. ¶ Ad duodecimã. oẽ meritũ ꝯſiſtit magiſ ꝑ maiorẽ actũ: ꝙ̃ ꝑ minorẽ: ſ; maior act⁹ ẽ intelligere: ꝙ̃ credere. ğ mai⁹ meritũ ꝯſiſtit ꝑ intelligere ꝙ̃ ꝑ credere. Maior ꝛ minor ꝑ ſe ſũt ꝓbate. Uñ patet ꝙ intelligere rõne finis ẽ q̃etat⁹ ꝛ dñs: ꝛ credere qď eſt inſtrumentũ ẽ ſuus. ꝛ ſic ſeq̃t̃ ꝙ dñatore ꝑmanente ẽ ſuus ꝑmanens.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Patet ergo p quē modū hō intelligens alta de deo acq̄rit maius meritū p intelligere q̄ p credere q̄libet merito exiſtente in ſ̄bo ſuo diuerſimode ſcd̄ʒ modū ſuū ⁊ h̄ in eodē tp̄re verūtñ ſucceſſiue. Diximus d̄ xij. ſillogiſmis cū q̄bus ē ꝓbatū ꝙ fides ⁊ intellect⁹ ꝯueniunt in eodē tp̄re in ſ̄bo ſiue ob̄o quolibet permanente. verūtñ ſucceſiue ſicut in curſu in q̄ mouens ⁊ mobile ſunt ꝑmanētes ſucceſiue: ⁊ ſeq̄t infra in fine dicti libri. Si aūt errauí in aliq̄ ꝯtra fidē h̄ non fieri ſcientifice ſʒ ignorant̄ ꝯfiteor h̄ dixiſſe: cur ſubmitto ipſuʒ correctioni eccl'ie ſacroſancte romane. ¶ Itē ad demōſtrādū falſitatē tranſlationis ſeu īṫp̄retationis ꝑdictā in h̄ qd̄ in dicto q̄terno ꝯtinet̄ dictū doctorē erronee ⁊ heretice dicere. eſſentia eſſētiat: bonitas bonificat: magnitudo magnificat: ꝓduxerunt textus ſeq̄ntes dicti doctoris in q̄b⁹ ſe ip̄m catholice īṫp̄retat̄ ⁊ exponit.

Primo textū ꝓlogi libri dicti doctoris intitulati ars inuentiua q̄ talis ē. Ars p̄ſens ab arte demōſtratiua deſcendit. ⁊ licet exiſtētia hui⁹ ⁊ illi⁹ ſit vna ⁊ eadē. modus tñ eaꝝ ꝓcedendi ē diuerſus ⁊c. Et ſeq̄t infra in p̄mo parraffo. Et q̄m ita ē ꝙ exiſtentie ⁊ oꝑationes reꝝ [d̄ q̄b⁹ īntēdit̄] vehemētiores atq; plures ſint in ſeipis q̄ eaꝝ ſimilitudines in intellectu. Et ip̄e ſimilitudines ſint maiores ⁊ āpliores q̄ ſint in ſmonib⁹ eaꝝ ſignificate: magna ē id̄ diſtantia ſignoꝝ a reb⁹ ſuis. Et a ꝑpt̄ d̄ neceſſitate nos fingere v̄ba licet ꝑpter ſignoꝝ paucitatē: ⁊ d̄ vi ⁊ d̄ neceſſitate artis aliq̄tiens inuſitata verba ꝓferre vel vt infra patebit. Et vt etiā maiora ſigna ⁊ minus a reb⁹ ſuis diſtincta exp̄mamus: v̄ba q̄ndoq; tranſumimus ⁊ qd̄ eſt ꝓpriū alicui rei ꝓpter expreſſionē maioris ſentētie alteri attribuimus vt infra patebit cū dicit̄ bonitas bonificat: magnitudo magnificat: ⁊c. huiuſmodi. qꝛ qd̄ ē ꝓpriū ſuppoſiti boni. ſ. bonificare attribuim⁹ bonitati ꝑpt̄ quā ip̄ʒ bonū bonificat. vt vehemēti⁹ exp̄mam⁹ ꝙ bonū ꝑpt̄ bonitatē ſuā bōificat: ⁊ magnū ꝑpt̄ magnitudinē ſuā magnificat ſicut cū dicit̄ finis mouet efficientē ad bonū h̄ ē dictū ꝙ efficiens ꝑpt̄ finē bonū ſe mouet ad bonificanduʒ. Et qꝛ ita ē ꝙ d̄ reb⁹ creatis improp̄e loq̄ nos oportet vt iā dictū ē multo minus igit̄ d̄ deo ꝓp̄e loq̄ poſſum⁹ qꝛ cū immēſa ſit in oīb⁹ ei⁹ ꝑfectionib⁹ ei⁹ exiſtentia. q̄d ē qd̄ d̄ illo bene ⁊ ꝓp̄e ſigna nr̄a repreſentare poſſint. Huīs aūt reb⁹ deuote ſupplicam⁹ accedentibus ad hanc artē ſeu ſtudentib⁹ in eadē: q̄tenus ardore ſcientifice caritatis moti in improp̄is dictis nr̄is ſi forte in ea inciderimus: ad partē tutiorē attendāt ⁊ nō ad ea q̄ dicere videmur: ſʒ q̄ dicere

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intendimus condeſcendant. Aut etiaꝫ ſi forte falſam inducimus
concluſionē hũc imꝑitie nr̄e errorē impendant. qm̄ ſi ignoranter
artifex errat: ⁊ non ē attribuēdũ ipi arti: cũ ipſa ars ſit neceſſaria
vt de neceſſitate intendimus declarare. Et adhuc etiam ſi nimi
a noſtrorꝫ ſermonũ improꝑetas vt loq̄mur ſententioſius vel nr̄i i
genij aut etiã traditionis inſufficientia aliquē errorē ꝯtra ſanctã
fideꝫ catholicã pretendere videat̄ correctionē eccleſie Romane
ſacroſancte ſuppliciter imploramus qm̄ non ratione artis ſeu ar
tificij / ſꝫ ratione ignorantie errare contingit. ¶ Itē textũ conten
tuꝫ in comento dicti doctoris vbi in ꝑma parte figure theologice
ſic habet̄ / diuina eſſentia ratione ſui non eſt conditionata agere /
cũ ſit cõmunis producenti ⁊ producto. ¶ Item textũ contentuꝫ
in ꝑma parte figure de. D: dicti comenti vbi doctor exponendo ſe
ſic inq̄t. Sed hic intelligendũ ē q̄ñ dicimus bonitatem bonificare
ſeu eſſentiã eſſentiare h̄ aũt dicimus ſub rõne poſiti ideſt pater ge
nerando filiũ cõmunicat filio q̄cq̄d h̄ẽt. Et iõ attingit̄ ꝯditio ſim
pliciter ſub rõne bonitatis ſcꝫ ſub rõne ſuppoſiti boni perſonalis.
In fine cuius comenti ſubmiſit oīa dicta ſua correctioni eccleſie
formaliter ꝑ hec verba. Quare ſiq̄s error forte contra fidem ca=
tholicã in hoc opere ac etiã in alijs q̄buſcunq̄ libris videatur er
rori ſuppliciter ⁊ deuote correctionē req̄rimus eccleſie ſacroſan
cte. ℂ Et qꝛ ad predictã ſubreptionē fundandã apparebat di
ctis amicis ſuꝑ inſerta ſufficere / ⁊ etiã vt ꝓlixitati parcat̄ alia fal
ſificata ꝑ dictũ fratrē Nicholaũ aymerici ad preſens vt dixerunt
non opportebat ꝓducere. ℂ Que oīa ſuꝑius poſita ſeu inſerta
ꝑ nos dictũ comiſſariũ attente lecta / diligenter recognita: ac intel
ligibiliter conſiderata fuerunt habita ſiq̄dē ꝑ nos deliberatione
matura / ⁊ digeſto conſilio cũ exꝑtis in ſimilibus ⁊ peritis. Cuꝫ ꝑ
poſita ⁊ ꝓducta ſuꝑius corã nob / ⁊ alias clariſſime ꝯſtat nob q̄
dicta bulla attentata eius forma ⁊ alijs indicijs ꝑſpicuis ſentẽtijs
tactis ē euidentiſſime ſaltꝫ de falſitate ſuſpecta. ¶ Itē q̄ ꝑ alle=
gata ⁊ ꝓducta ad oſtendendũ ſeu ꝓbandũ obreptionē aut ſubre
ptionē dicte bulle demõſtrat̄ euidenter q̄ poſito q̄ ipa non fuerit
falſa nullomodo poterat excuſari q̄ non fuerit ſubreptitie impe=
petrata cũ ꝑ tenorē dicte bulle videat̄ q̄ tota rõ impetrationis ip
ſius fuit affirmatio q̄ in libris ꝑdicti doctoris erãt plures articuli
erronei ⁊ hereticales q̄r librorꝫ ꝑ documẽta auctẽtica ſupiꝰ inſta
videt̄ apte ꝑdictũ Nic. aymer. tũc inq̄ſitorē mutaſſe ⁊ corrupiſſe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

verba predicti doctoris/ ⁊ etiaꝫ menteꝫ ⁊ intentioneꝫ quã habuit
catholicã pro ut monſtrat aptiſſime finis/ ſeu finalis concluſio li=
broꝝ dicti doctoris Raymundi/ in q̄bus expreſſe ſubmittit ſcrip=
ta dicta ⁊ edita ꝑ ipſm determinationi/ ⁊ correctioni Eccleſie ſa=
croſancte/ ex quo fundatꝛ legittime ſcripta ſua nõ deuiare a iuſto
tramite catholice veritatis. ⁊ detegitꝛ/ eliditꝙ ſiniſtra intentio op
pinio/ ac ꝓſecutio Nicholai aymerici predicti. Et cũ vtraꝙ pagi
na atteſtante/ ſtatuenteꝙ/ ⁊ mandante impetrantes lr̃as/ promiſſi
ones/ ſeu ſcripta ꝑ fraudẽ/ ſeu maliciã a ſummo põtifice veritatẽ
tacendo/ ſeu ſupprimendo/ ⁊ falſitatẽ ſuggerendo/ vel exꝓmendo
in ſue ꝑuerſitatis penã nullũ ex talibus comodũ conſeq̄ poſſint/
nec eoꝝ pretextu ẽ aliq̄lis poteſtas/ vel iuridictio attributa: cuiꝰ
v̄tute ſit aliq̄tenus ꝓcedendũ/ cũ ſummus pontifex tales ꝓuiſio
nes ſeu lr̃as denegaſſet veridice informatus. Aſſerens vo̅ pote=
ſtatẽ hẽre ab eo/ cũ q̄litatibus ſup̄ ſcriptis nullatenus imponere
poterat ſue cognitionis officiũ: ⁊ ꝯſeq̄nter eius occaſione de facto
enotata ruunt: tanꝙ carentia legittimo fundamẽto.

SENTENTIA diffinitiua.

¶ Pro tãto Nos Bernardꝰ eps ⁊ comiſſariꝰ p̄dictꝰ auctori=
tate aplica nob in hac parte comiſſa dicimus/ volumus/ decerni
mus/ ⁊ ꝓnuntiamus ꝙ q̄cq̄d inueniatꝛ q̄modocũꝙ/ ⁊ q̄litercũꝙ
enãtatũ/ mãdatũ/ cominatũ/ ꝓceſſuꝫ/ factũ/ occaſiõe/ auctoritate ſ
ſeu rõe dicte ſbreptitie ac obrepticie bulle/ ⁊ õ falſite euidẽti nunc
ſuſpecte teneatꝛ ꝓ vano/ caſſo/ irrito/ ⁊ nullo. ⁊ ꝓ infecto/ ſeu non
facto ab oibus reputetꝛ ſic ⁊ nos ex poteſtate nob attributa ſuper
hijs q̄ ex nr̃o officio nobili vtimur ⁊ vti volumus predictis atten
tis caſſamus/ irritamus/ anullamus/ ſeu ad nihilum reducimus.
Reducentes etiã auctoritate apoſtolica ipꝫ doctorẽ Raymundũ
lull/ ⁊ oia dicta ſcripta/ ⁊ opa ſua ⁊ oia alia rõne q̄modocũꝙ ⁊ q̄
litcũꝙ/ ⁊ ꝑ quecũꝙ/ ⁊ ꝯtra quoſcũꝙ ⁊ coraꝫ q̄buſcũꝙ ꝓceſſa/ ⁊
actitata ad ſtatũ p̄ſtinũ ⁊ ꝓmeuũ/ ac ſi in ꝯtrariũ eoꝝ vel vnꝙ fui
ſſet dictũ ſcriptũ/ vel alias q̄modolibet enãtatũ. Reſuãtes ⁊ ſub
mittentes correctionẽ/ determinationẽ/ aut auctorizationẽ doc=
trine dicti doctoris ſedi apoſtolice/ cuius ẽ de talibus cognoſcere
⁊ ordinare. ſic ipſe met doctor/ vt verus catholicus expreſſe ſub
mittit. ¶ In quoꝝ oiuꝫ ⁊ ſinguloꝝ fidẽ ⁊ teſtimoniũ premiſſoꝝ p̄
ſentes nr̃as lr̃as ſeu p̄ns publicũ inſtrumentũ ꝑ notariũ publicũ
infraſcriptũ fieri ⁊ publicari mandauimus/ nr̃iꝙ ſigilli appenſione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

muniri. Datū ⁊ actum Barchinone ſub anno a natiuitate dñi
Milleſimo quadringenteſimo decimo nono/ die vero viceſſima
quarta menſis martij: preſentibus honorabilibus viris dñis An
thonio Zeno decretoꝝ doctore canonico Papieñ. Arnaldo de
torrentis ꝯſiliario hoc anno ciuitatis Barchñ. Bernardo de ma
ri mundo maiore dieꝝ. ⁊ Franciſco ſeruent licentiato in legibus
ciuilibus dicte ciuitatis Barchñ. ꝑ teſtibus ad premiſſa vocatꝭ
rogatis ſpecialiter ⁊ aſſumptis. ac me Gabriele cāyelles notario
infraſcripto. Uiſa ꝑ me Epm̄ prefatū. Sig✠nū mei Gabrie
lis canyelles auctoritate regia notarij publici Barchñ. qui pre
miſſis oībus ⁊ ſingulis dū ſic premittitˀ corā dicto Reuerendo do
mino comiſſario ⁊ ꝑ eū agerentˀ ⁊ fierent vna cū prenominatis te
ſtibus pñs fui: hecq ſubſcripſi ac ſigillo ipius dñi Epi hic appoſi
to in pendenti clauſi. Cū ſup̄ poſito in lineis xx. Brādinoceñ. Et
lxv. loco dicti. Et lxxxv. ſum. Et lxxxx. ſupponit. Et cxviij. ⁊ p̄mo
de p̄mo ſic dicemus nullus intellectus pōt in via intelligere deū
eſſe ſine hītu fidei. Et cxxxiiij. Et credere. Et cū raſo in cxxv. di
ſtinctione. Et etiā cū ſup̄ poſito in linea xxxviij. bulle. Et etiam
in linea centeſima viceſima quarta. ſed deus eſt ens magis agēs
extenſiue. Ergo deus cauſat ſuū ſignum agentis magis agentis
extenſiue. ⁊c̄.

ET Nos Bartholomeus Sureda Canonicus ac Decanꝰ
Maioriceñ. Reuerendiſſimi in Xp̄o patris ac dñi D. Dida
ci diuina fauente grā Maioricaꝝ Epi vicarius in ſpūalibus et
temporalibus vna cū alijs in ſolidū generalis qꝛ tranſumptioni
⁊ cōprobationi collationi huiuſmodi publici tranſumpti interfui
mus cūq ſuo originali exēplo ſupius memorato concordante cō
perimus iō eidē tranſumpto auctoritatē noſtrā iudiciariam pari
terq decretum manu noſtra propria interponimus in maiorem
fidem premiſſorum.

Sig 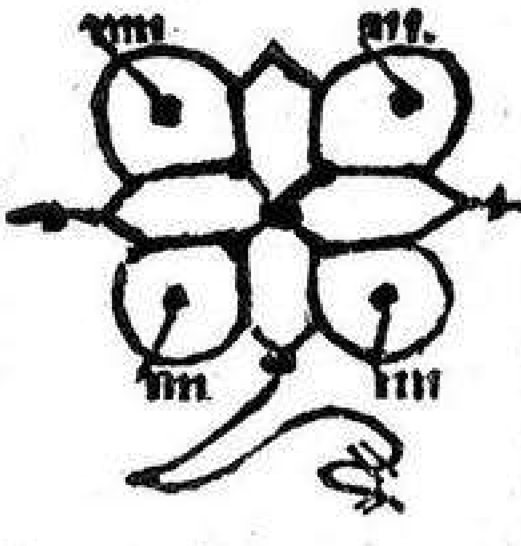 num mei Juliani figueros apoſtoli
ca ꝑ vniuerſuꝫ munduꝫ ⁊ Regia ꝑ to
tam terrā ⁊ ditionē Illuſtriſſimi ⁊ ſe
reniſſimi domini Aragonum Regis
auctoritatibus Notarij publici Ma
ioriceñ huius exempli teſtis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sig 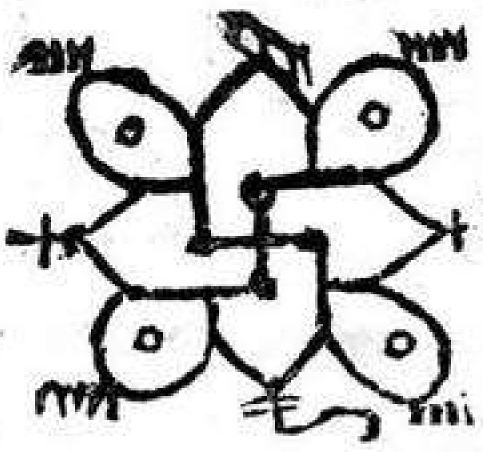 num mei Hieronimi ſeruia ciuis Ma
ioricarū auctoritate regia notarij pu
blici ꝑ totā terrā ⁊ ditionez Sereniſſi
mi dñi Aragonū regis huius exēpli
teſtis.

Sig 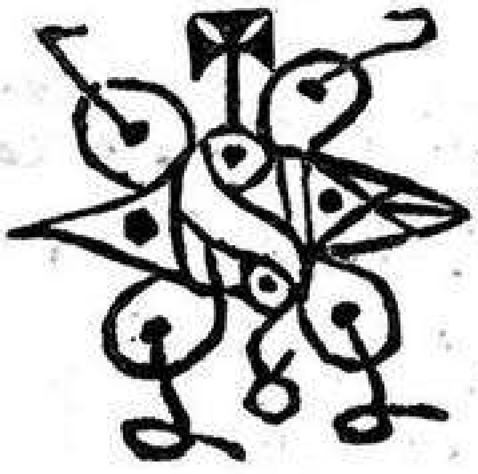 Nū mei Petri litra ciuis Maiorica
rū auctoritate Regia notarij publici ꝑ
totā terrā ⁊ ditionem Sereniſſimi dñi
nr̄i Aragonū regis q̄ huiuſmodi publi
ci trāſumpti tranſumptioni/collationi/cōprobationi/decretiqꝫ in
terpoſitioni oībuſqꝫ ⁊ ſingulis ſuꝑdictis vna cū prenominatis re
uerendo dño vicario generali atqꝫ cū tabellionibus ⁊ conotarijs
meis interfui eaqꝫ oīa ⁊ ſingula ſic fieri vidi ⁊ audiui. Ideoqꝫ hic
ꝓp̄a manu me ſubſcripſi precedente meo ſolito ſigno vna cū ap
penſione ſigilli vicariatus eccleſie maioricarū in maiorē fidez ac
teſtimoniū oīuz ⁊ ſinguloꝝ premiſſoꝝ. Et quod q̄dē tranſumptuz
licet manu alteri⁹ ſcriptū fideliter tn̄ ꝑ me ac ceteros cōnotarios
meos cōprobatū ꝯtinet̄ in hijs duobus pregameneis ꝑ me conſu
tis in quoꝝ p̄mo nonaginta nouē lineę. in ſc̄do x̄o ſeptuaginta no
uē lineę ꝯtinent̄. Et ꝓ maiori declaratione vltima linea p̄mi pre
gameni finit ꝑ hec x̄ba de ciuitate mundi capi. de fide. Et in p̄ma
linea ſc̄di pregameni incipit ꝑ hec x̄ba. Fides ē hitus cū q̄ ⁊c̄. Et
vltima linea ipſius pregamini ſc̄di finit ꝑ talia x̄ba. ſignū agentis
magis agenti; extenſiue. Inſuꝑ ꝯſtat de dictionibus ſuꝑpoſitis in
lineis p̄mi pregameni ſcz in iiij. ⁊ amicoꝝ. Et xxxxij. Milleſimo:
Et xxxxiiij. hec. Et parit̄ ꝯſtat de dictionibus ac litteris raſis ⁊
correctis in linea lxxxiij. licet. vt in condemna. In xviij. aūt linea
ſecundi pregameni conſtat de ſuꝑ poſitis. alta. Et xxxij. Manu.
Et xxxxvij. eſt. Et q̄nquageſima. In. Et lxv. textum. Et de dic
tione raſa in xxj. linea diuine.

Errores inexcuſabiles: q̄ interpremēdum in hoc inſtrumēto emerſerūt ſunt q̄ ſe
quūtur. folio. iiij. linea. x. legit̄ fratrū minoꝝ ꝓ noſtroꝝ. fo. v. linea. xvij reperuit ꝓ
reperint. ibidem linea. xix. adhibere ꝓ adhiberi. ibidē linea. viij. regiſtrator ꝓ re
giſtratoribus. fo. vi. linea. xxvi. imitationē ꝓ immutationē. ibidez linea. xiij. ꝓuin
ciali inq̄ſitor ꝓ inq̄ſitore ⁊ ibidem frat̄ Anthonius pro fratre Anthonio. fo. xiiij.
linea. xvij. cnotatu ꝓ cnātatu.

Impſſuz Valēn ꝑ ioānē iofredū. añō. m. d. x. p̄die kl' maias.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Jesus Maria. exo ortobus M. d. ening.

Anselmus in prefatione libri de incarnatione Xpi dicit.
Quamuis post apostolos sancti patres et doctores nostri
multi tot et tanta de fidei nostre ratione dicat ad confu
tandam insipientiam et frangendam duritiem
infidelium: et ad pascendum eos qui iam corde fide mun
dato eiusdem fidei ratione ~~quam post~~ qua post eius
certitudinem debemus esurire delectantur. ut nec nostris
nec futuris temporibus illum illis parem in veri
tatis contemplatione speremus. Nullum tamen reprehen
dendum arbitror: si fide stabilitus in rationis indagi
ne se voluerit exercere. Nam et illi quia breves dies
hominis sunt: non omnia que possent si diutius
vixissent dicere potuerunt: et veritatis ratio tam
ampla tamque profunda est ut a mortalibus nequeat ex
hauriri.

aliqua proberbia de sacro altaris. cap. 21.

Presbiter cum potestate Dei facit sanguinem esse in ostia, qui est in calice.
Presbyter dat hominibus ~~de~~ Xpum Deum, et hominem.
Presbyter non addit aliquid vera Xpo, qui facit quod panis transubstantiat. in corpus Xpi, et materia panis non perdit.
Presbyter facit quod de corpore Xpi vivit corpus hominis, qui illud recipit in figura panis, et aio illius vivit in numero Xpi, idest in suo propio specie.
Sicut pater non addit aliquid filio generando ipsum eternaliter, et infinite; sic presbyter non addit aliquid Xpo sibi uniendo substantiam, quam panis, et eius accidentia dimittit.
Sicut filius dei non accipit aumentum pro esse hominis; sic sanguis ~~xpi~~ quem accepit Xpus de virgine non accipit aumentum per sanguinem, qui fit a presbytero in calice.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Idem Anselmus in ~~libro~~ prologo libri proslogion dicit.

Coepi mecum quaerere si forte posset inveniri unum argumentum quod nullo alio ad se probandum quam se solo indigeret et solum ad ~~instar vacandos~~ astruendum quia deus vere est. Et quia est summum bonum nullo alio indigens et quo omnia indigent ut sint et ut bene sint. Et quaecumque credimus de divina substantia sufficeret. Ad quod cum saepe studioseque cogitationem converterem atque aliquando mihi videretur iam capi posse quod quaerebam aliquando mentis aciem omnino fugeret: tandem desperans volui cessare: velut ab inquisitione rei quam inveniri esset impossibile. Sed cum illam cogitationem: ne mentem meam frustra occupando: ab aliis in quibus proficere possem impediret: penitus a me vellem excludere tunc magis ac magis nolenti et defendenti se coepit cum importunitate quadam ingerere. Cum quadam igitur die cum vehementer eius importunitati resistendo fatigarer in ipso cogitationum conflictu sic se obtulit quod desperaveram: ut studiose cogitationem amplecterer quam sollicitus repellebam. Aestimans igitur quod me gaudebam invenisse: si scriptum esset alicui ~~placiturum~~ legenti placiturum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Prover. bio. 1 de mattri. cap. 18.

Mattrimoniū ē sacrū qd deꝰ fecit in paradiso terrestri de Adā et Eva

Voluit Deꝰ mattrimoniū vt habeas natos cū suo licētiā.
Non vult deꝰ qd hō vtat. bonis suis sine sua licētiā.
Ita ē hō nobilis, qd deꝰ nō vult quod sit generatus sine ordine.
Vult deꝰ mattrimoniū propter hoc, qd possit coicare suū posse sacerdoti, qui facit illud
Mattrimoniū ē legalis societas hominis, et mulieris.
Mattrimoniū ligat hoiē, et mulierē, ad vnū finē.
Mattrimoniū te ligat, qd ñ debes vti vxore tua nisi propter intētionē prolis.
Mattrimonium ē vnio duorū in vna carne.
Mattrimoniū ē primus ordo, et major.
Qui peccat cōtra mattrimoniū, facit grādē peccatū.
Qui peccat cōtra mattrimoniū, peccat cōtra magnū ordinē.
Qui peccat cōtra mattrimoniū, destruit regulā castitatis.
In mattrimonio generatur homo cum sanctitate.
Mattrimoniū stat per cōsentionē mētis, et p̄ verbū, qd mētē manifestat.
Per mattrimoniū est filiꝰ legitimꝰ.
De ordine mattrimonij apeūt alij ordines.
Qui facit cōtra mattrimoniū est inobediēs deo.
Mattrimoniū est ordo parētum.
De mattrimonio mulier non verecundatur.

De ordine. c. 22.

Ordo presbiteri diaconi, et subdiacōtē, acoliti est sacrū vt deo serviatur.
Ordo est sacrū in ecclesia nesessū, vt presbiter sit ordinatus, ad ordinadū homines
Quia deꝰ ē plenꝰ pietate, et misericordia voluit ordinare hoies, quibus daret potestatē indulgēdi, et audiendi cōfessiones.
Quia hō ñ pot tatū peccare sicut deꝰ pot parcere, voluit qd esset ordo presbiteri, qui daret veniam
Si non eēt ordo presbiteri posset deꝰ magis indulgere, quā hō delinquere; et non esset perquem deꝰ parceret.
Deꝰ est invisibilis, et non respōdet homini petenti indulgētiā.
Presbiter est testis misericordia, et pietatis Dei.
Sine ordine nullꝰ eēt dignus, qd esset vicariꝰ Dei.
Sine vicario dei non teneret hō securitatē si peccata de quibꝰ hō veniā petit eēt ei dimissa
Homo ofēdit deū, et presbiter parcit
Dat deꝰ posse dādi indulgētiam, ad hoc vt homo non desperet
Presbiter habet ordinē majorē, quā aliꝰ homo.
Nullꝰ ordo habet tātū de potestate sicut presbiter.
Presbiter habet potestatē baptizādi, cōfirmādi, faciēdi mattrimoniū, cōficiēdi panē in altari, cōfitēdi, peccata dimittēdi, excomunicādi, penitas dādi hominibus.
Nulli hoi bonitas, magnitudo, sapiētia, et amor dei sūt tātū nesess. sicut presbitero.
Nullꝰ tātā offēsā facit deo sicut malꝰ presbiter.
Pravꝰ, qui tenet ociosā potestatē Dei est multū culpabilis
Nullꝰ hō dat ita magnū exēplū boni, vel mali sicut presbiter.
Si omnes presbiteri esset boni totus mūdus esset bonus.
Bonus presbiter est ita in terra, sicut sol in cęlo.

(c) 2011 Ministerio de Cultura

Penitª ē sacrū, qđ obligat hōē ad jejunādū, satisfaciēdū, et ad dicēdū orationes, et pat: noster.
Si n̄ eēt ordo penitª, n̄ esset ordo satisfactionis.
Penitentia est actus iustitia.
Penitētia est nūtius suspirorū, et lachrymarū.
Penitentia est nūtius de misericordia.
Penitentia est ~~nūtis~~ consiliū salvationis.
Penitētia dat fortitudinem pationis.
Penitētia est operatio de penedimento.
Penitētia est mater cōtritionis, et confiētia.
Magis valēt lacrime in penitētia, quā risus in rege.
Penitētia aperit manus Dei ad parcēdum.
Penitētia operibus malis dat veniam.
Penitentia facit Deum oblivici peccatorum.
Penitētia est janua paradisi, et claudit portas inferni.
Nullus homo est pauper, qui agit penitentiam.
Penitētia huius seculi est facilis, et alteris seculi est gravis.
Penitētia lętificat Angelos, et dat tristitiā demonibus.
Qui agit penitentiam est obediens, et humilis.
Penitētia ē dominiū, quod habet anima super corpus.
Nullū exēplum ē vtilius penitentia.

De extrema vnctione cap. 24.

Extrema vnctio est vltimū exercitiū, quod hō facit pro fide.
Extrema vnctio est cōfessio vltima, quā hō facit pro peccatis sumarie
Extrema vnctio est vltima penitentia, quā hō facit pro peccatis.
Extrema vnctio est cōfirmatio primę vnctionis.
Sicut baptismus est ~~neses~~ necessus testis in principio, ita extrema vnctio ē nesess testis in fine.
Si non eēt extrema vnctio in exitu mūdi non esset ordo.
Extrema vnctio est nūtis de alio seculo.
Extrema vnctio est ordinatū congradiū huius mūdi.
Extrema vnctio est testimoniū aliorū sacramētorū.
Extrema vnctio xpi fuit facta in cruce cū saguine, aqua, et sudore.
Extrema vnctio est martyriū.
Nulla extrema vnctio est ita nobilis sicut de martirio.
Omnia merita sūt renovata in extrema vnctione.
In extrema vnctione sūt sigillata opera, quę hō fecit.
Extrema vnctio ē vltima victoria virtutum.
Extrema vnctio cōsolat homines in morte.
Extrema vnctio est bonū exemplum.
Extrema vnctio ē actus indulgentia
Extrema vnctio est via pacis.
Extrema vnctio facit cōgregare Angelos, et fugere demones.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Contritio ē pœnitētia, quā homo h̃t de offēsa quā fecit Deo.
Si habes cōtritionē, habeas ipsā cū devotione, quę facit plorare homines.
A cōtritione, et gemitu Deus ñ potest se defēdere, quin parcat hominibus.
In cōtritione pone orationē, quia adjuvat ad fletū.
De magna contritione magna venia.
Contra Dei justitiā ē, si pro modica cōtritione peccata magna remitteret.
Considera qd pro modicis rebus peccasti cōtra Deū æternū, et infinitū, et habebis magnā cōtritionē.
Considera Dei nobilitatē, et offēsā vilē, adhoc ut voluntas assuescat Deū amare et odire offēsā.
Assuesce tātū pœnitere quo usq; possint in te radicare suspirare, et plorare.
Habeas cōtritionē cū ~~[illegible]~~ humilitate, et pietate, q° multū juvat pœnitētiā.
Non vere potes cōteri si in pecco proponis regredi.
Imagine sepe pœnas inferni, et de te ipso habeas pietatē.
Habeas cōtritionē cū spe, et charitate, quia vię sūt indulgētię.
Judica te pœnitētia, ut justitia adjuvet te ad pœnitendū.
Si vis cōteri projice vanitatē ab oculis tuis, et respice in cruce.
Si es obstinatus, et ñ potes plorare, vel suspirare, jejuna, et fac elehemosynā, et sis domesticus pauperibus, qui sepe plorāt et suspirāt.
Per jejuniū h̃t h̃o pietatē sui, et p societatē pauperū ~~[illegible]~~ humilitatē.
Ergo quo ñ verecūdasti peccare, nō verecūdes cōteri, et plorare.
Cū ñ h̃es cōtritionē mirare tuis oculis quomodo dracones in inferno videbūt, et aures audiēt demones, et memorare qd dānatis in pœnis perpetuo stabūt.
Si vis h̃ere magnā cōtritionē sta in loco solitario ad instar heremitę, nā societas hominū impedit in cōtritione suspirare, et plorare.

De cōfessione cap. 39.

Confessio ē narratio peccatorū factorū cū cōtritione presbytero facta.
Illa ē vera cōfessio, quę ē cū cōtritione.
Confessio, quę ē cū cōtritione petit cōsiliū, et veniā.
In capite Regis ñ stat ita bene corona, sicut in ore cōfitētis suspirare, et in oculis plorare.
Qui sepe confitetur nutrit contritionem.
Confessio nutrit veniā vel verecūdiā, et verecūdia cōtritionē.
Confessio vult veritatē, et humilitatē, ut presbyter h̃at pietatē.
In pietate presbyteri audiētis cōfessionē excitat Deus ad veniā.
Devotio presbyteri excitat ad cōvertendū ~~pœnitētē~~ cōfitētē.
Presbyter malus ~~impedit~~ in cōfessione impedit devotionē, vel cōtritionē.
Confessio requirit sacerdotē sapiētē ut det bonū cōsiliū.
Qui cōfitet͠ cū devotione vel cōtritione loquit͠ cū Deo, et qui audit cōfessionē sine devotione cū demone.
Vera cōfessio dat veniā, et falsa maledictionē.
In cōfessione juvenis presbyteri et juvenis mulieris ñ est proportio.
Anelitus presbyteri et mulieris cōfitētis ñ debēt cōjungi.
Ridere, et rubeus color ñ habēt locū in cōfessione.
In cōfessione ē bonus presbyter vicarius Dei, et malus diaboli.
Noli qd cōfessor uxoris tuę sepe vadat in domū tuā.
Qui cōfitet͠ malo presbytero ponit se in magno periculo.
Culpabilis ē valde qui in cōfessione promittit hoc qd ñ habet in corde qd promittit ut impleat.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

BIBL.PUBL.MALLORCA
1056834
R. Llull 292
(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

R. LULL

Disputatio
aymundi et Home
sarraceni

R.
Llull
292

Valentiae 1?

(c) 2006 Minis